ASKERÎ TARİH BELGELERİ Dergisi

Ocak 2012 YIL: 61 SAYI: 128

Genelkurmay Personel Başkanlığı
Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIMEVİ
2012

ISSN: 1300-0241

NSN: 7610270563448

YAYIN KURULU BAŞKANI

Korg. Kamil BAŞOĞLU

YAYIN KURULU

Dr.Kur.Alb. Sertif DEMİR

Arş.Uzm. Arzu TUNÇ

Arş.Uzm. F. Gökçen TOKEŞER

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Dr.Öğ.Alb. Suat AKGÜL

Arş.Uzm. Nurcan ASLAN

Arş.Uzm. Çiğdem AKSU

BELGE ARAŞTIRMA

Arş.Uzm. Nuri BAYRAK

DÜZELTİ

Düz.Uzm. İlkay SARIKAYA

KAPAK TASARIMI

Ceyhan YALÇIN

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Başkanlığı Arşivindeki belgelerden derlenerek hazırlanan Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin "İşgaller ve Tepkiler (31 Ekim 1919 - 22 Şubat 1920)" konulu 128'inci sayısında, Fransızların Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa'yı işgal ederek buradaki halka yaptıkları mezalim ve haksızlıklara karşı yurdun her köşesinden yükselen tepkiler ele alınmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda yenik sayılan Osmanlı Devleti, 30 Ekim 1918 tarihinde İtilaf devletleri ile Mondros Mütarekesi'ni imzalamak mecburiyetinde bırakılmıştır. İtilaf devletleri, bu mütarekeye dayanarak ülkenin çeşitli bölgelerini birer bahane ile işgal etmeye başlamışlardır.

Türk milleti, bu haksız işgallere ve kendisine reva görülen insanlık dışı muameleye sessiz kalmamış ve Mustafa Kemal ATATÜRK'ün önderliğinde canını, namusunu, bağımsızlığını ve vatanını korumak için mücadeleye girişmiştir.

İşgaller karşısında tek vücut olan Türk milleti, İstanbul'da bulunan İtilaf devletleri temsilcilikleriyle çeşitli makamlara çektikleri telgraflarda, bölge halkının yanında olduklarını ve kanlarının son damlasına kadar mücadeleye devam edeceklerini belirtmişlerdir.

Türk milletinin millî birlik ve bütünlüğünün asla yok olmayacağını dünyaya göstermek açısından büyük önem taşıyan bu protesto telgrafları Millî Mücadele'nin temel taşlarından birini oluşturmuştur. 128 sayılı Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nde Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı Arşivinde bulunan İstiklal Harbi ve ATATÜRK Koleksiyonu'ndaki konu ile ilgili belgeler incelenerek aralarından seçilen 90 adet belge yayımlanmıştır. Hazırlanan bu derginin; millî bilinç ve duyarlılığı gelecek nesillere göstermesi bakımından faydalı olacağı kanaatindeyim.

Kamil BAŞOĞLU
Korgeneral
Personel Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ
İÇİNDEKİLER III

BELGELER — **SAYFA NUMARASI**

1. Hısnı Mansur halkının Fransız işgalini protesto eden 31 Ekim 1919 tarihli telgrafı..... 3

2. Mustafa Kemal'in, Fransız işgalini protesto eden Kilis halkına teşekkür telgrafı..... 6

3. Mustafa Kemal'in Şanlıurfa, Gaziantep ve Kahramanmaraş'ın Fransızlar tarafından işgalinin protesto edilmesine dair yayınladığı 4 Kasım 1919 tarihli tamim..... 8

4. Fransızların Kahramanmaraş'ı işgalleri sırasında Ermenilerin Müslüman halka yaptıkları mezalime karşı nasıl bir yol izleyeceklerine dair Elazığ Vali Vekilinin Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyetinden bilgi isteği..... 11

5. 3'üncü Kolordu Komutanlığı tarafından Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep'in Fransızlar tarafından işgalinin protesto edilmesi ve her türlü yardımın yapılması hususunda Elazığ Valiliğine çekilen telgraf..... 14

6. Mustafa Kemal'in, Fransız işgali aleyhinde Osmanlı hükûmeti tarafından yeni teşebbüslere başvurulduğu ve halkın ve millî teşkilatların protestoya devam etmeleri hususunda Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep Mutasarrıflıklarına çektiği telgraf..... 17

7. Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep'in Fransızlar tarafından işgalleri sırasında meydana gelen olaylar hakkında 13'üncü Kolordu Komutanlığından gelen bilgiler.. 20

8. Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetinin Fransız işgalinin protesto edildiğini bildiren telgrafı..... 24

9. Hükûmetin Kahramanmaraş olayları ile ilgili acil teşebbüste bulunması ve Fransızların katliamını protesto ederek tahkikat yapılmasını talep etmesine dair Mustafa Kemal'in Rauf Bey'e gönderdiği şifre..... 26

10. Elbistan Merkez Heyetinin, Kahramanmaraş'taki Fransız işgalinin protesto edilmesine dair bütün idare heyetlerine gönderdiği telgraf..... 29

11. Elbistan'dan Ali Rıza Bey'in, Kahramanmaraş'ın durumunu bildiren ve Fransız işgali hususunda hükûmetin dikkatinin çekilmesini isteyen telgrafı..... 31

12. 3'üncü Kolordu Komutanlığının, Kahramanmaraş'taki çarpışmaların ve Fransız generalinin harekâtının İtilaf devletleri nezdinde protesto edilmesi hususunda Temsil Heyetine gönderdiği telgraf..... 35

13. Kayseri Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kahramanmaraş'taki halkın yardımına koşacağını bildiren telgrafı..... 38

14. 3'üncü Kolordu Komutanlığının, Kahramanmaraş'taki halka Fransız ve Ermeniler tarafından yapılan facianın önüne geçilmesi için İtilaf devletleri nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunulması hususundaki telgrafı..... 41

15. Mustafa Kemal'in Kahramanmaraş'ta Fransız ve Ermenilerin Müslüman halkı katlettikleri, bu duruma son verilmesi için mitingler yapılarak ilgili makamlara protestolarda bulunulması hususundaki 25 Ocak 1920 tarihli tamimi..... 45

16. Mustafa Kemal tarafından yayınlanan 25 Ocak 1920 tarihli tamimine ek olarak yayınlanan tamim..... 47

17. 15'inci Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir'in Kahramanmaraş'taki Fransız işgalinin protesto edilmesinin kendisince de uygun olduğunu bildiren telgrafı..... 49

18. Kahramanmaraş ve çevresindeki Fransız işgalinin Kayseri halkı tarafından protesto edildiği..... 52

19. Kayseri'de büyük bir miting yapılarak Kahramanmaraş facialarının ilgili makamlar nezdinde protesto edildiği hususunda Kayseri Mutasarrıflığının telgrafı..... 55

20. Mucur Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı tarafından Fransızlarla Ermenilerin Kahramanmaraş'ta yaptıkları mezalim üzerine bütün büyük devletlerin temsilcilerine çekilen protesto telgrafı..... 57

21. Niğde Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı tarafından Fransızlarla Ermenilerin Kahramanmaraş'ta yaptıkları mezalim üzerine İtilaf devletleri temsilcilerine çekilen protesto telgrafı..... 60

22. 15'inci Tümen Asker Alma Dairesi Başkanlığının Kahramanmaraş faciası nedeniyle Kayseri'de büyük bir miting düzenlendiği ve ilgili makamlara protesto telgrafları çekildiği hususunda 20'nci Kolordu Komutanlığına arzı..... 63

23. Dersim'deki aşiret reislerinin Kahramanmaraş'taki olayların durdurulması hususunda Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine çektikleri protesto telgrafı..... 65

24. Yabanabat Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin, Kahramanmaraş olaylarıyla ilgili yapılması gerekenlere dair Temsil Heyetine gönderdiği telgraf..... 68

25. Yabanabat Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kahramanmaraş'ta Fransızlar ve Ermeniler tarafından yapılan katliama son verilmesine dair protesto telgrafı..... 71

26. Kahramanmaraş'taki facialardan büyük üzüntü duyan Çankırılıların protesto telgrafı çektikleri hususunda Temsil Heyetine gönderilen yazı..... 74

27. Elazığ halkı tarafından Kahramanmaraş'ta meydana gelen olaylar hakkında ilgili makamlara protesto telgrafları çekildiği..... 76

28. Kahramanmaraş katliamının merkezî hükûmetçe protesto edildiği hususunda Mustafa Kemal tarafından yayınlanan 29 Ocak 1920 tarihli tamim..... 78

29. 15'inci Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa'nın 26 Ocak 1920 tarihinde gönderdiği telgrafa Mustafa Kemal tarafından verilen cevap..... 80

30. Diyarbakır Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı tarafından Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep'te Fransızlar tarafından yapılan haksızlıkların giderilmesi ve mezalime engel olunması hususunda İtilaf devletleri temsilcilerine gönderilen telgraf..... 82

31. Amasya'da Kahramanmaraş'ın Fransızlar tarafından işgali karşısında yapılan miting ve alınan kararlar..... 91

32. Amasya'da büyük bir miting düzenlendiği ve ilgili makamlara protesto telgrafları çekildiği hususunda 5'inci Tümen Komutanlığının yazısı..... 98

33. Tokat Temsil Heyeti tarafından Kahramanmaraş'ın Fransızlar tarafından işgaline dair ilgili makamlara çekilen protesto telgrafı..... 100

34. Pülümür Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kahramanmaraş'taki vahşetin önü alınmadığı takdirde buradaki halkın yardımına koşacakları hususundaki telgrafı..... 103

35. Temsil Heyetinin, Kahramanmaraş'taki halkın yardımına koşacaklarını bildiren Pülümür halkına gönderdiği teşekkür telgrafı..... 105

36. Mustafa Kemal'in vatanın işgalinin protesto edilmesinden dolayı Diyarbakır Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığına gönderdiği teşekkür telgrafı..... 107

37. Mustafa Kemal'in, millî birlik ve bütünlük hakkında gösterdikleri vatansever hislerden dolayı Narman Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetine gönderdiği teşekkür telgrafı..... 109

38. Bolu'da büyük bir miting yapılarak Kahramanmaraş'taki mezalimin İtilaf devletleri nezdinde protesto edildiği hususunda Bolu Merkez Heyeti Başkanlığının telgrafı..... 111

39. Develi'de Kahramanmaraş'taki katliama son verilmesi için 5000'i aşkın kişinin katılımıyla bir miting yapıldığı ve İtilaf devletleri nezdinde protesto edildiği hususunda Develi Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Başkanlığının yazısı..... 113

40. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Erzincan Merkez Heyeti tarafından Kahramanmaraş'ta Fransızlarla Ermenilerin Müslüman halka yaptıkları vahşetlerin önünün alınması hususunda ilgili makamlara gönderilen protesto telgrafları..... 116

41. İspir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı tarafından ülkede yapılan işgallere karşı ilgili makamlara çekilen protesto telgrafları..... 123

42. Vatanın bir avuç toprağını bile vermemeye yemin eden Midyat halkının ilgili makamlara gönderdiği protesto telgrafı..... 127

43. Garzan'da Kahramanmaraş'taki mezalime son verilmesi hususunda bir miting düzenlendiği ve alınan kararların ilgili makamlara bildirilerek protesto edildiği..... 130

44. Gerze Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin, Kahramanmaraş'ta Fransız ve Ermenilerin Müslüman halka yaptıkları mezalimden dolayı İtilaf devletleri temsilciliklerine gönderdikleri protesto telgrafı..... 136

45. Kahramanmaraş'ın Fransızlar tarafından işgalinin Bünyan'da yapılan miting ile protesto edildiği..... 139

46. Nusaybin'de Aşiret Reisi Kaymakam Abdurrahman Beyzade Mehmet tarafından Kahramanmaraş'taki halka yapılan haksızlığın protesto edildiği ve yardıma koşmak için silah ve cephane istendiği..... 141

47. Samsun'da Kahramanmaraş'ta meydana gelen olayların yapılan mitingle kınandığı ve ilgili makamlara protesto telgrafları çekildiği hususunda Samsun Müdafaa-i Hukuk Başkanlığının yazısı..... 144

48. Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve çevresinde meydana gelen mezalimin Trabzon halkı tarafından ilgili makamlara telgraflar çekilerek protesto edildiği..... 146

49. Mustafa Kemal'in Bitlis defterdarının eşinin Kahramanmaraş'ta yaptığı başarılı mücadeleler hakkında bütün Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti merkez heyetlerine gönderdiği telgraf..... 148

50. Kahramanmaraş halkının yapılan haksız işgale karşı kendini fedakârca savunduğu konusunda Kahramanmaraş Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetinin yazısı..... 150

51. Kahramanmaraş faciaları dolayısıyla Denizli halkının ilgili makamlara protesto telgrafları çektiği..... 153

52. Elazığ'da 3 Şubat 1920'de bir miting düzenlenerek bağımsız yaşamaya yemin edildiği ve Kahramanmaraş'taki üzücü olaylara son verilmesi hususunda ilgili makamlara telgraflar çekildiği..... 155

53. Kahramanmaraş'ta halka yapılan zulümlerin önlenmesi için Bünyan'da bir miting düzenlendiği ve ilgili makamlara protesto telgrafları çekildiği hususunda Kayseri Mutasarrıflığının yazısı..... 158

54. Mustafa Kemal'in Kahramanmaraş'a yapılacak yardımlar için hazırlıklara devam edimesine dair Bünyan'da Miting Heyeti Başkanı Nail Bey'e gönderdiği yazı..... 160

55. Elazığ halkının Kahramanmaraş'ta yapılan mezalimi miting düzenleyerek protesto ettiğine dair Temsil Heyetine gönderilen telgraf..... 162

56. Çivril'de büyük bir miting düzenlenerek Kahramanmaraş mezaliminin protesto edildiği..... 164

57. 1 Şubat 1920 günü Muğla'da miting yapıldığı, Sadaret makamına ve İtilaf devletleri temsilcilerine protesto telgrafları çekildiği..... 166

58. 4 Şubat 1920 günü Tokat'ta yapılan miting ve alınan kararlara dair Miting Heyetinin Temsil Heyetine gönderdiği telgraf..... 168

59. Yazılacak şifreli telgraflar için 15'inci Alay Komutanı İlyas Zeki Bey'le sürekli irtibatta bulunulmasına dair Mustafa Kemal'in Elazığ Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetine gönderdiği emir..... 172

60. Temsil Heyetinin Nusaybin'de Aşiret Reisi Kaymakam Abdurrahman Beyzade Mehmet Bey'e Kahramanmaraş'taki vatandaşlarımıza yardım için hazırlıklara devam edilmesine dair gönderdiği yazı..... 175

61. Vatansever çalışmalarından dolayı Temsil Heyetinin Trabzon halkına gönderdiği teşekkür telgrafı..... 177

62. 3 Şubat 1920 günü Elazığ'da yapılan mitingde alınan kararlar..... 179

63. 4 Şubat 1920 günü Pasinler'de halk tarafından büyük bir miting yapılarak Kahramanmaraş'ta yapılan mezalime son verilmesinin istendiği..... 186

64. Kahramanmaraş'ta yapılan mezalim dolayısıyla Muğla halkının 1 Şubat 1920 günü düzenlediği miting sonucunda Sadaret makamına ve İtilaf devletleri temsilcilerine çekilen protesto telgrafı..... 188

65. Havza'da yapılan büyük mitingde alınan kararların ilgili makamlara bildirildiği..... 191

66. Temsil Heyetinin Kahramanmaraş'taki Fransız mezaliminin protesto edilerek medeni milletlerin dikkatinin çekilmesi hususunda yayınladığı 8 Şubat 1920 tarihli tamim..... 193

67. Kahramanmaraş ve çevresinde yapılan mezalimle Türklük ve İslamiyetin yok edilmesinin amaçlandığı ve bu mezalime son verilmesi için miting yapıldığına dair Alaçam Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Temsil Heyetine gönderdiği telgraf..... 196

68. 6 Şubat 1920'de Burdur'da, 7 Şubat 1920'de Isparta'da miting düzenlendiği ve Uluborlu'da 7 Şubat 1920'de protesto telgrafı çekildiğine dair Temsil Heyetine gönderilen telgraf..... 199

69. 3'üncü Kolordu Komutanlığının Kahramanmaraş olayları ile ilgili 9 Şubat 1920 tarihli raporu..... 201

70. Mustafa Kemal'in Alaçam Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine, Kahramanmaraş'a yapılacak yardımlar için hazırlıklara devam edilmesine dair gönderdiği telgraf..... 204

71. Antalya'da 7 Şubat 1920 ve Tefenni'de 8 Şubat 1920 tarihlerinde Kahramanmaraş mezaliminin İtilaf devletleri temsilcileri nezdinde protesto edildiği..... 206

72. Kahramanmaraş ve çevresinde Fransız askerleri ve Ermeni çetelerinin Müslüman halka yaptıkları katliamı protesto için 6 Şubat 1920 günü Kütahya'da büyük bir miting yapıldığı ve alınan kararların İstanbul'da Sadaret makamı ve yabancı temsilciliklere gönderildiği..... 208

73. Çerkeş Kaymakamı Refet Bey'in oğlu Salahattin'in, Kahramanmaraş ve İzmir'de şehit edilen dindaşlarımıza son saygı görevini yapmak için Mustafa Kemal'in emrinde görev almak isteği hususundaki yazısı..... 214

74. Mustafa Kemal'in Çerkeş Kaymakamı Refet Bey'in oğlu Salahattin Bey'e cevap yazısı..... 216

75. Fransızlar ve Ermenilerin Şanlıurfa ve civarında Müslüman halka yaptıkları mezalime son verilmesi için mitingler yapılması ve telgraflar çekilerek protesto edilmesine dair Mustafa Kemal'in 11 Şubat 1920 tarihli tamimi..... 218

76. Ergani halkının, Kahramanmaraş'ta yapılan facia dolayısıyla Sadaret makamı, Mebusan Meclisi Başkanlığı ve İtilaf devletleri temsilcilerine çektiği protesto telgrafı..... 221

77. Düzce halkının, Kahramanmaraş ve çevresinde Fransız ve Ermenilerin halka yaptıkları mezalim dolayısıyla çektiği protesto telgrafı..... 224

78. Kahramanmaraş'ta Fransız ve Ermeniler tarafından Müslümanlara yapılan mezalime son verilmesi hususunda İtilaf devletleri temsilcilerine ve basına protesto telgrafları çekildiğine dair Erzincan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin telgrafı..... 227

79. Kahramanmaraş ve Adana'da yapılan mezalimin hemen durdurulması için ilgili makamlara ve Osmanlı basınına protesto telgrafı çekildiğine dair Arapkir Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin telgrafı..... 229

80. Kahramanmaraş'ta devam eden vahşete son verilmesine dair Edirne'den ilgili makamlara çekilen telgraf 231

81. Dersim aşiretlerinin İngilizlerin Gelibolu'da, Fransızların Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta halka yaptıkları mezalime son verilmesi hakkında Temsil Heyetine çektikleri protesto telgrafı..... 234

82. Kahramanmaraş olayları hakkındaki protesto telgrafı üzerine Mustafa Kemal'in Dersim Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine gönderdiği teşekkür yazısı..... 237

83. 15 Şubat 1920 günü Amasya'da Kahramanmaraş mezalimini protesto etmek için büyük bir miting düzenlendiği..... 239

84. Kahramanmaraş mezalimini protesto etmek için Elmalı'da 1 Şubat 1920'de miting yapıldığı..... 242

85. Kahramanmaraş olaylarından büyük üzüntü duyan Çankırılıların ardı ardına protesto telgrafları çektiklerine dair Temsil Heyetine gönderilen yazı..... 244

86. Kahramanmaraş mezalimini protesto etmek için Konya'da 1 Şubat 1920 tarihinde miting yapıldığı..... 247

87. İşgal altındaki topraklarımızın tahliyesi için miting yapılacağı hususunda Eskişehir Mutasarrıflığının yazısı..... 249

88. Yunanların İzmir'de, Fransızların Kahramanmaraş'ta Türklere yaptıkları facia ve kötülüklerden dolayı Eskişehir halkının ilgili makamlara çektiği telgraflar..... 252

89. Fransız ve Ermeni mezalimine son verilmesi hususunda Viranşehir halkının protesto telgrafı..... 264

90. Adana ve Kahramanmaraş halkına yapılmakta olan mezalime son verilmesi hususunda Söke halkının protesto telgrafı..... 267

BELGELER

BELGE NU. 1

Hısnımansur[1]
31 Ekim 1919

Sivas'ta Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Temsil Heyetine

İngiliz işgal kuvvetleri tarafından tahliye edilen ve bundan sonra hiçbir devletin işgal etme yetkisi olmayan Şanlıurfa, Kahramanmaraş ve Gaziantep'in bu sefer de Fransızlar tarafından işgal edileceğini büyük üzüntü ile işittik. Millî menfaatlerimize ve mütareke hükümlerine tamamen aykırı olan bu duyumların doğrulanması kötü sonuçlar doğuracağından Fransa'nın bu hukuku hiçe sayan harekâtını protesto eder ve kutsal vatanımıza yabancıların ayak basarak tecavüz etmemelerini ve meselelerin halledilmesini rica ederiz.

Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti
İdare Heyeti Adına
Mehmet Ali

Ulemadan Ata	Belediye Başkanı Hidayet	Müftü Mahmut
Eşraftan Ahmet	Eşraftan Mehmet Emin	Eşraftan Mustafa
Kavi Aşireti Reisi Yusuf	Pertigi Aşireti Reisi Selim	Reşvan Aşireti Reisi Hüseyin

[1] Bugünkü adı Adıyaman.

BELGE NU. 1

31/10/35

Hısn-ı Mansur

Sivas Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye Hey'et-i Temsîliyyesine

İngiliz kuvâ-yı işgaliyesi tarafından tahliye eden ve bundan böyle hiçbir devletin işgaline salâhiyyeti olmayan Urfa, Mar'aş, Ayntab'ın bu kere de Fransızlar tarafından işgal edileceği kemâl-i ...(?) te'sîrle işitdik. Menâfi'-i âliye-i milliyyemize ve mütâreke-nâme ahkâmına külliyyen muhâlif olan şu mesmûât te'yîd eder ise sû-i te'sîr hâsıl edeceğinden Fransa'nın bu harekât-ı hukuk-şikenânesini protesto eder ve mukaddes vatanımıza ecânibin pây-endâz tecâvüz olmamaları ve mesâilinin istihsâlini istirhâm eyleriz.

Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye
Hey'et-i İdâresi Nâmına
Mehmed Ali

Ulemâdan Atâ	Belediye Reîsi Hidâyet	Müfti Mahmûd
Eşrâfdan Ahmed	Eşrâfdan Mehmed Emîn	Eşrâfdan Mustafa
Kavi Aşîreti Reîsi Yûsuf	Pertigi Aşîreti Reîsi Selîm	Reşvan Aşîreti Reîsi Hüseyin

BELGE NU. 1

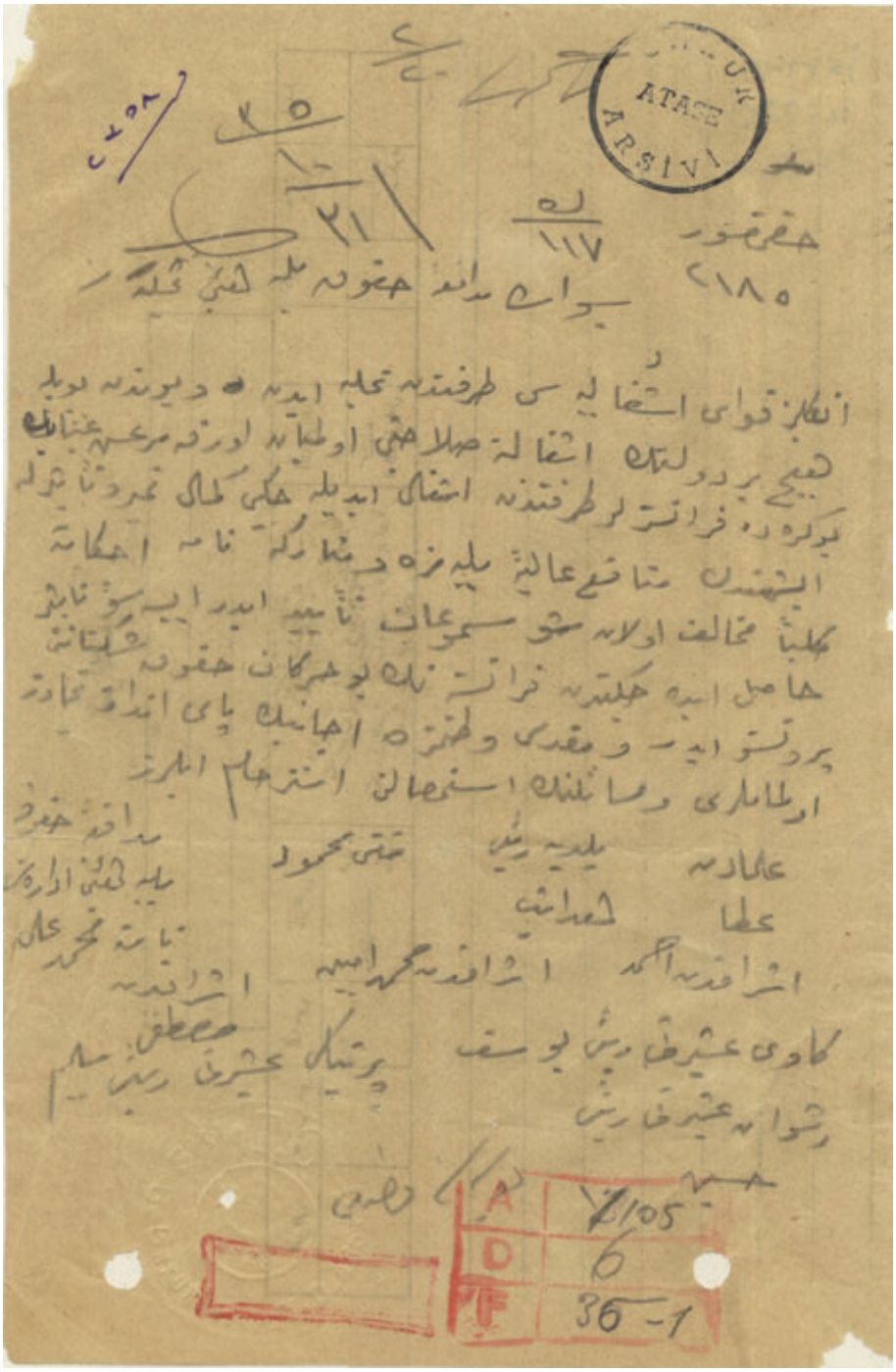

BELGE NU. 2

Sivas
31 Ekim 1919

Telgraf

Kilis Belediye Başkanlığına

28 Ekim 1919 tarihli telgrafa cevap:

Bağımsız ve hür yaşamaya azmetmiş kahraman Kilislilerin, mütareke hükümlerine aykırı olarak haksız yere yapılan ikinci işgali protesto ettiklerine dair verdiğiniz haber sevinç yaratmıştır. Millî menfaatlerimizi elde etmek azminde kesinlikle devam etmemiz, millî teşkilatın oluşması ve yayılmasına özen göstermemiz lazımdır. Size her türlü yardım dikkate alındı.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 2

Sivas 31/10/35

Tel

Kilis Belediye Riyâsetine

C. 28/10/35 Tel'e

Müstakill ve hür yaşamağa azm etmiş kahramân Kilislilerin mütâreke-nâme ahkâmına mugayir olarak ikinci bir işgal haksızlığını protesto eylediklerine dâir vâki' olan iş'ârât-ı âlileri bâis-i fahr ve meserret oldu. Âmâl-i meşrûa-i milliyyemizi istihsâl etmek azm ve karârında kat'iyyetle devâm, teşkîlât-ı milliyyenin taazzuv ve teşmîline ihtimâm buyrulması lâzımdır. Size her dürlü muâvenet nazar-ı dikkate alındı efendim.

Anadolu ...
Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
M. Kemâl

BELGE NU. 2

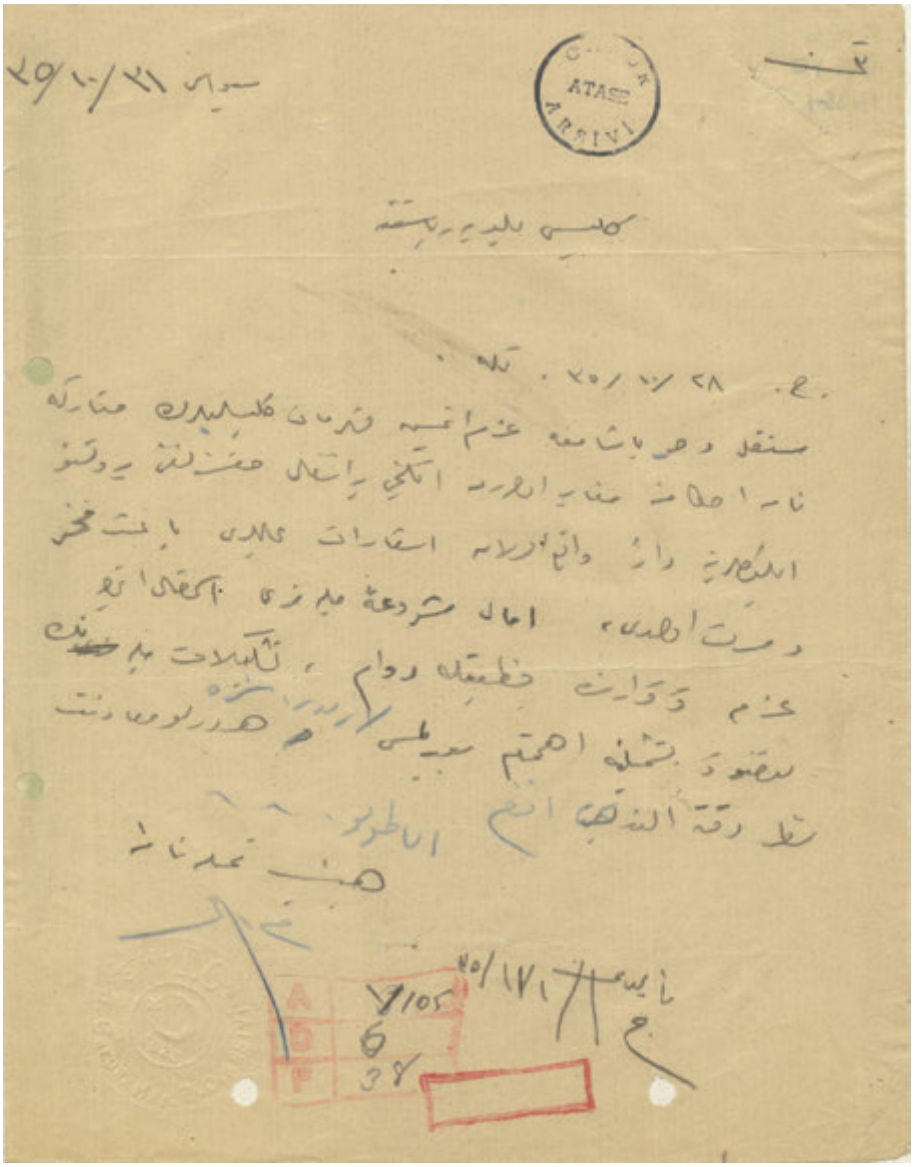

BELGE NU. 3

Tamim

4 Kasım 1919

Vilayet, Müstakil Liva, Mülhak Liva Merkez Heyeti ve İdarelerine

Esasen kanunlara ve mütareke şartlarına aykırı olarak işgal edilmiş olan Şanlıurfa, Gaziantep ve Kahramanmaraş'ın bu defa da İngilizlerin tahliyesi ile Fransızlar tarafından işgal edilmesi üzerine Osmanlı hükûmeti, bu haksız harekâtı İtilaf devletleri nezdinde protesto etmiş ve adı geçen şehirlerin halkı da büyük mitinglerle Osmanlı vatanının ayrılmaz bir parçası olduklarını dünyaya ilan etmeye başlamışlardır.

Bundan dolayı bütün müdafaa-i hukuk cemiyetleri merkez heyetleri ve idareleri ile belediye başkanlıkları tarafından Osmanlı Devleti'nin bir parçası olan Şanlıurfa, Gaziantep ve Kahramanmaraş'ın bu defa da Fransızlarca işgal edildiği telgraflarla İtilaf devletleri temsilcilerine, Avrupa ve Amerika kamuoyuna bildirilerek protesto edilmesi ve bu haksızlığın giderilmesinin kesin olarak istenmesi rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 3

Ta'mîm

4/11/35

Vilâyet, Müstakill Livâ, Mülhak Livâ Hey'et-i Merkeziyye ve İdârelerine

Esâsen kavâid-i hukukıyye ve şerâit-i mütârekeye muhâlif olarak işgal edilmiş olan Urfa, Ayntab ve Mar'aş'ın bu kere de İngilizlerin tahliyesi ile Fransızlar tarafından işgal edilmesi üzerine hükûmet-i seniyye harekât-ı vâkıa-i hakk-şikenâneyi İ'tilâf devletleri nezdinde protesto eylemiş ve memâlik-i mezkûre ahâlîsi de muazzam mitinglerle Osmânlı vatanının gayr-i kabil-i fekk eczâsından bulunduklarını cihâna i'lâna başlamışlardır.

Binâen aleyh bi-l-umûm müdâfaa-i hukuk cem'iyyât-ı hey'ât-ı merkeziyye ve idâreleri, belediye riyâsetleri eczâ'-yı memâlik-i Osmâniyye'den olan bu mahallerin bu def'a da Fransızlar tarafından işgal edilmekde olmasını telgraf-nâmelerle İ'tilâf devletleri mümessillerine, Avrupa ve Amerika efkâr-ı umûmiyyesine iblâğ ile protestolarda bulunulması ve bu haksızlığın tashîhini sûret-i kat'iyyede taleb eylemesi lüzûmu ta'mîm kılınır.

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Hey'et-i Temsîliyyesi Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 3

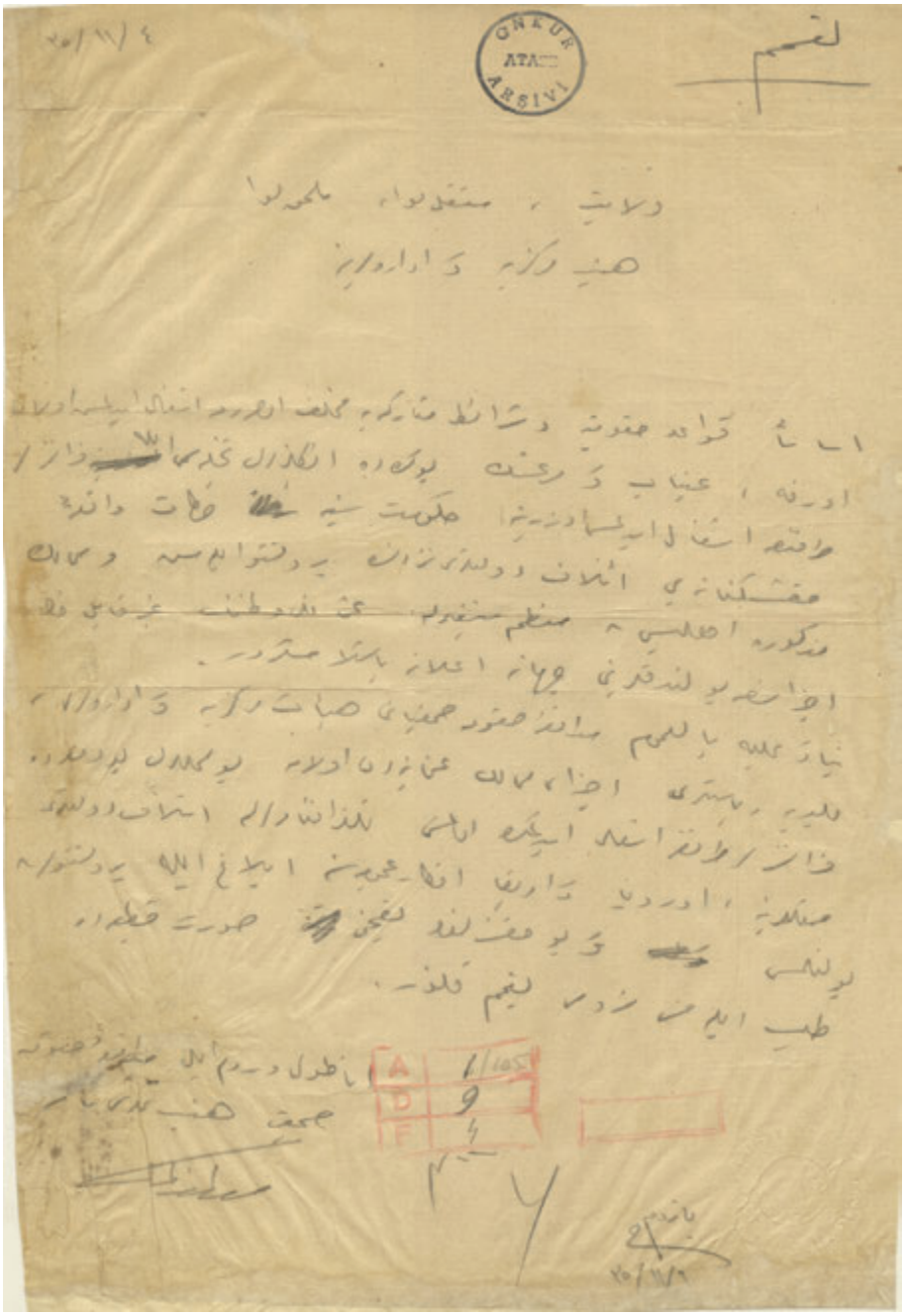

BELGE NU. 4

Sivas
4 Kasım 1919

Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyetine

Mustafa Kemal Paşa'ya:

İngiliz kuvvetlerinin çekilmesi üzerine Kahramanmaraş'a gelen Fransız askerleri arasında bulunan Ermenilerin, Müslüman halka karşı zalimce muamelelerde bulundukları ve hatta tecavüzlerini katliam derecesinde genişlettikleri Elbistan'dan Vilayet Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine gelen telgrafta bildirilmiş ve Kuvayımilliyeden yardım istenilmiştir. Bu haber, Elazığ halkı arasında çok heyecan uyandırmış olup valiliğe bu konuda bir tebligat yapılmadığından halkın heyecanı gerçi bir dereceye kadar bastırılmış ise de bu hususta nasıl bir yol izleneceği konusunda tereddüt edilmektedir. Bundan dolayı millî hislerimizi zedeleyen bir tecavüz olursa birlikte hareket etmek için bütün Kuvayımilliye tarafından alınan tedbirlerin ve konu ile ilgili bilgilerin acilen bildirilmesini rica ederim.

Elazığ Vali Vekili
Servet

Açtım. 5 Kasım 1919

BELGE NU. 4

Sivas
4/11/35

Sivas Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk Hey'et-i Temsîliyyesine

Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine:

İngiliz kuvvetlerinin çekilmesi üzerine Mar'aş livâsına gelen Fransız askerleri arasında bulunan Ermenilerin ahâlî-i İslâmiyyeye karşı pek zâlim-âne, hûn-hârâne muâmelâtda bulundukları ve hattâ tecâvüzlerini katl-i cân derecesinde tevsî' etdikleri Elbistan'dan Vilâyet Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyetine vârid olan telgraf-nâmede bildirilmiş ve Kuvâ-yı Milliyyeden istimdâd edilmişdir. Bu haber vilâyet ahâlî-i İslâmiyyesi arasında pek heyecân-âmîz bir te'sîr husûle getirmiş olub makam-ı âcizime bu bâbda bir gûnâ teblîgat vuku' bulmadığından ahâlînin asabiyyet-i heyecânını gerçi bir dereceye kadar teşkîl edilmiş ise de bu bâbda nasıl bir vaz'iyyet ta'yîni lâzım geleceğinde tereddüd edilmekdedir. Binâen aleyh hissiyyât-ı milliyyemizi rahne-dâr eden bu harekât-ı tecâvüz-kârâne vâki' ise ana göre tevhîd-i harekât olunmak üzere kuvâ-yı umûmiyye-i milliyyece ittihâz olunan tedâbîrin ve bu bâbdaki ma'lûmât-ı sahîhanın âcilen inbâ' buyurulmasını ricâ ederim.

Vâlî Vekili
Servet

Açdım./5/11/35

BELGE NU. 4

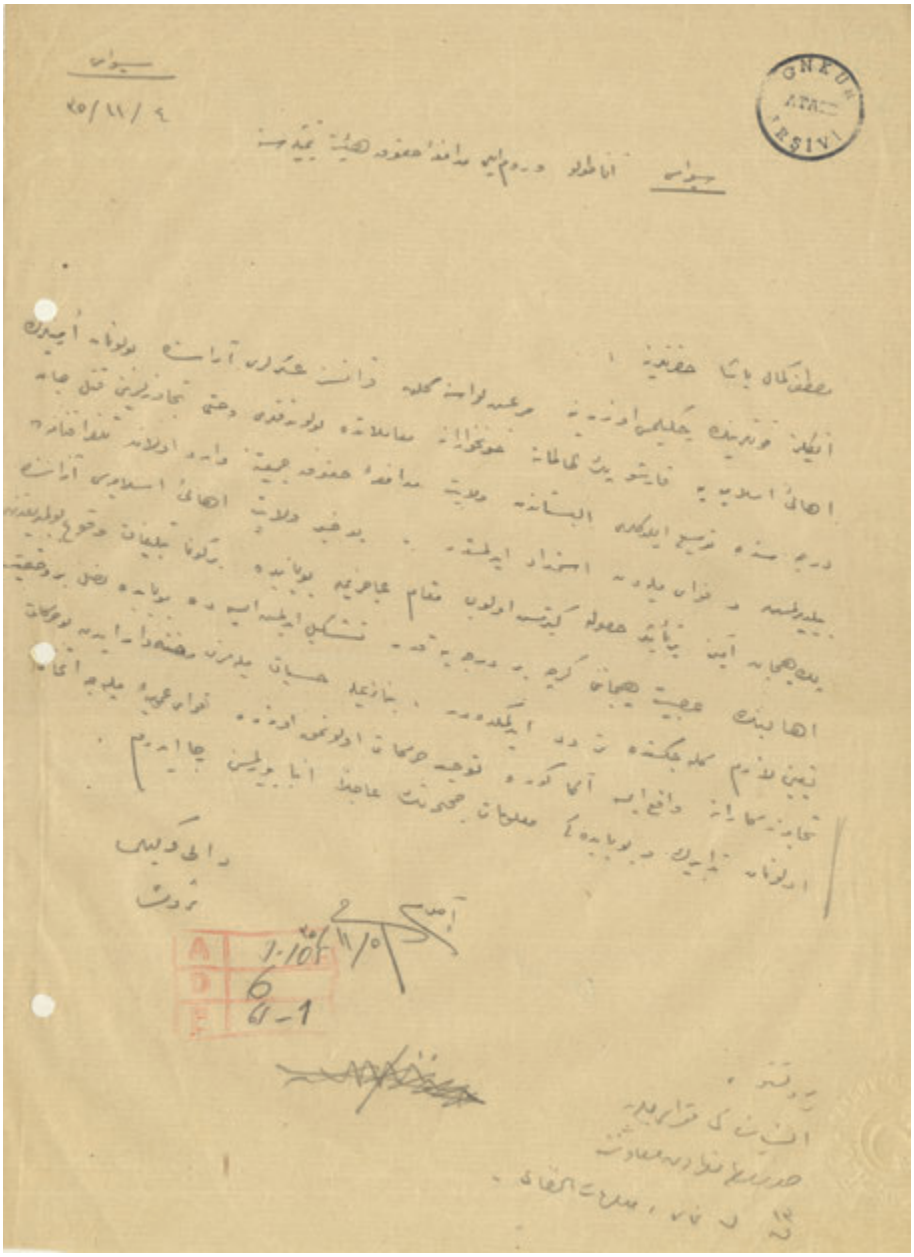

BELGE NU. 5

Şifre

Sivas
6 Kasım 1919

Elazığ Vali Vekili Servet Bey'e

4 Kasım 1919 tarihli telgrafa cevap:

Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep'in yeniden işgallerine karşı buralardaki Müslüman halk tarafından mitingler yapılmakta ve mümkün olan yerlerde silahla karşı konulmakta ve savunulmaktadır. Memleketin diğer yerlerinden de telgraflar çekilerek işgallerin hükûmet ve temsilciler nezdinde protesto edilmesi lazımdır. Elbistan'daki Kuvayımilliye ve oradaki Sulh Hâkimi Ali Rıza Bey'le temasa geçilmesi, silah, cephane, gönüllü gibi talep edecekleri her türlü millî yardımın yapılmasına büyük özen gösterilmesi son derece önemlidir. Aynı zamanda Diyarbakır'daki 13'üncü Kolordu ile temas kurularak bilgi alınması da önemlidir.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

3'üncü Kolordu Komutanı

BELGE NU. 5

Şifre

Sivas 6/11/35

Elazîz Vâlî Vekili Servet Beyefendi'ye

C. 4/11/35

Mar'aş, Urfa, Ayntab işgal-i cedîdine karşı mahall-i ahâlî-i İslâmiyye mitingler akd eylemekde ve mümkin olan mahallerde silâhla mukabele ve müdâfaa eylemekdedir. Memâlik-i sâire-i Osmâniyye'den de telgraflarla hükûmet ve mümessiller nezdinde protesto edilmesi lâzımdır. Elbistan'daki Kuvâ-yı Milliyye ile oradaki Sulh Hâkimi Ali Rıza Bey'le temâs edilmesi ve silâh, ceb-hâne, gönüllü gibi taleb eyleyecekleri her dürlü muâvenet-i milliyyenin îfâsına bezl-i ihtimâm olunması son derece mühimmdir. Aynı zamanda Diyarbekir'deki On Üçüncü Kolordu ile temass olunarak ma'lûmât istihsâli de mühimdir. Efendim. Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

3. K. Kumandanı

BELGE NU. 5

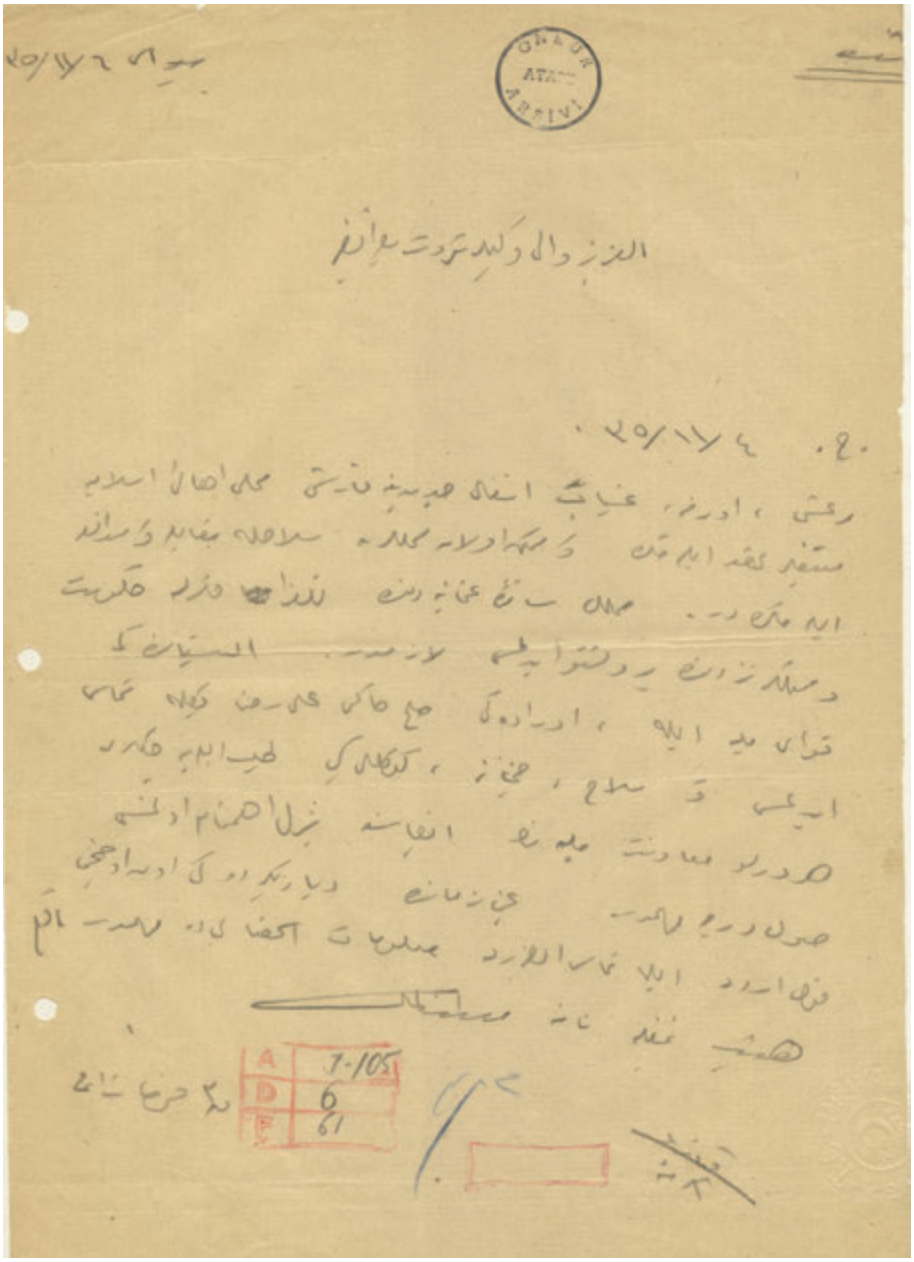

BELGE NU. 6

Şifre

Sivas
7 Kasım 1919

Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep Mutasarrıflıklarına

Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve Gaziantep'in bu defa da Fransızlar tarafından haksız yere işgali aleyhinde Osmanlı hükûmeti tarafından İtilaf devletleri nezdinde yeni teşebbüslere girişilmiştir. Bölge halkı ve millî teşkilat tarafından protestoya devam edilmelidir.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

Sivas Valisi

Mektupçu Bey'e!
Açık imza yerini Vali Paşa'nın imzalamasından sonra şifre edilerek iade edilmesi arz olunur.

Temsil Heyeti Katibi
(İmza)

BELGE NU. 6

Şifre

Sivas 7/11/35

Mar'aş, Urfa, Ayntab Mutasarrıflıklarına

Mar'aş, Urfa, Ayntab'ın bu def'a da Fransızlar tarafından haksız yere işgali aleyhinde hükûmet-i seniyyece İ'tilâf devletleri nezdinde teşebbüsât-ı cedîdeye tevessül kılınmışdır. Ahâlî-i mahalliyye ve teşkîlât-ı milliyye tarafından protestoda devâm olunması. Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

Sivas Vâlîsi

Mektûbcu Beyefendiye!
Açık imzâ mahalline Vâlî Paşa hazretlerinin imzâ buyurmaları te'mîn edildikden sonra şifre edilerek iâdesine delâlet buyurulması ma'rûzdur. Efendim.

Hey'et-i Temsîliyye Kâtibi
(İmza)

BELGE NU. 6

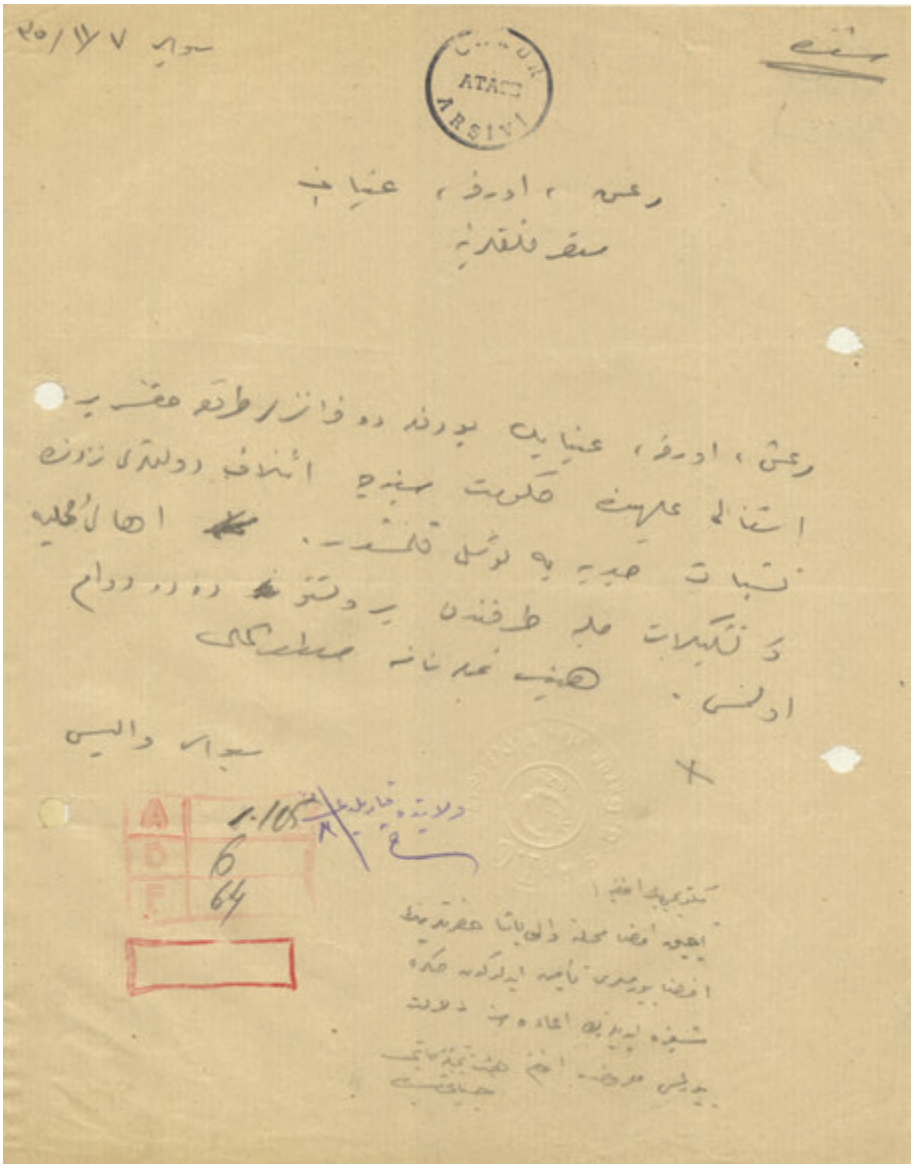

BELGE NU. 7

9 Kasım 1919

Dışişleri Bakanlığına
İçişleri Bakanlığına

İngilizler tarafından tahliye edilen Gaziantep ve Kahramanmaraş bölgesi, Fransız kuvvetleri tarafından işgal edilmiş ve Fransız birlikleri arasında bulunan Ermeni gönüllülerinin bazı hareketleri Müslüman halkı öfkelendirmiş ve ufak olaylar meydana gelmişti.

Daha sonra Şanlıurfa'nın da Fransızlar tarafından işgal edildiği anlaşılmıştır. Bu konuda 13'üncü Kolordu Komutanlığından gelen 31 Ekim 1919 tarihli telgrafta yer alan bilgiler aşağıdadır:

1. 30 Ekim 1919 tarihinde Fransız birlikleri Şanlıurfa'ya girmişlerdir. İngilizlerin tahliyesi akabinde Şanlıurfa'yı işgal etmek üzere Karaçor'da[2] hazırlanan kuvvetlerimiz, Fransızlar gelmeden önce İngilizlerin çekilmemesi sebebiyle Şanlıurfa'ya ne yazık ki girememiş ve İngiliz komutanı, Şanlıurfa mutasarrıfına askerimizin şehre girişine izin veremeyeceğini söylemiştir.

2. Diyarbakır ve çevresinde aşiretler arasında büyük heyecan başlamış ve aşiretler, işgal sahası genişlerse Fransız harekâtına karşı koymak için hazırlanmışlardır.

3. Telebyaz'dan[3] doğuya Fransız askeri geçmemiş ve Cerablus İstasyonu'nu İngilizler Fransızlara teslim etmemişlerdir.

4. Şanlıurfa'nın işgali üzerine kolordu ve halk bu işgali protesto etmiş, Diyarbakır ve çevresine doğru işgal genişletilirse İzmir olaylarından daha feci olayların ortaya çıkmasının muhtemel olduğu Fransız komutanlığına bildirilmiştir. Fransız komutanının bu protestoya verdiği cevap ile Gaziantep'teki İngilizlerin manidar ifadelerini içeren 13'üncü Kolordunun 2 Kasım 1919 tarihli telgraf sureti ekte sunulmuştur.

---

[2] Karaçor, Elazığ ili Kovancılar ilçesine bağlı bucak. Bugünkü adı Çaybağı.
[3] Telebyaz, Şanlıurfa'nın Akçakale İlçesi yakınlarında Suriye sınırları içinde bulunan bir kasabadır.

BELGE NU. 7

Târih: 9/11/35

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesine
Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine

İngilizler tarafından tahliye edilen Ayntab ve Mar'aş havâlîsi Fransız kuvvetleri tarafından işgal olunmuş ve Fransız kıtaâtı miyânında bulunan Ermeni gönüllülerinin ba'zı harekâtı ahâlî-i İslâmiyyeyi teheyyüc etmiş ve ba'zı ufak vakayi' dahi hâdis olmuş idi.

Ahîren Urfa'nın da Fransızlar tarafından taht-ı işgale alındığı anlaşılmış ve bu husûsa müteallik olarak 13. K. Ordu Kumandanlığından vürûd eden 31 Teşrîn-i evvel 35 târihli şifrelerde ber vech-i âtî ma'lûmât mevcûd bulunmuşdur.

1. 30 Teşrîn-i evvel 35 târihinde Fransız kıtaâtı Urfa'ya dâhil olmuşdur. İngilizlerin tahliyesi akabinde Urfa'yı işgal etmek üzere Karaçorun'da ihzâr edilen kuvvetlerimiz Fransızların gelmesinden evvel İngilizlerin çekilmemesi sebebiyle Urfa'yı maa-t-teessüf işgal edememişdir. Ve İngiliz kumandanı Urfa mutasarrıfına askerimizin şehre duhûlüne müsâade edemeyeceğini söylemişdir.

2. Diyarbekir ve mülhakatında aşâir arasında büyük heyecân başlamış ve sâha-i işgal tevsî' ederse Fransız harekâtına mukabeleye hazırlanmışdır.

3. Telebyaz'dan şarka Fransız askeri geçmemiş ve Cerablus İstasyonu'nu İngilizler Fransızlara teslîm etmemişlerdir.

4. Urfa'nın işgali üzerine kolordu ve ahâlî bu işgali protesto etmiş ve Diyarbekir ve havâlîsine doğru işgal tevsî' edilirse İzmir vakayiinden daha fecî' hâdisâtın zuhûru muhtemel olduğu Fransız kumandanlığına teblîg edilmişdir. Fransız kumandanının bu protestoya verdiği cevâb ile Ayntab'daki İngilizlerin ma'nîdâr ifâdelerini ihtivâ' eden 2 Teşrîn-i sânî 35 târihli 13. K. Ordunun şifresi sûreti merbûten takdîm kılınmışdır.

BELGE NU. 7

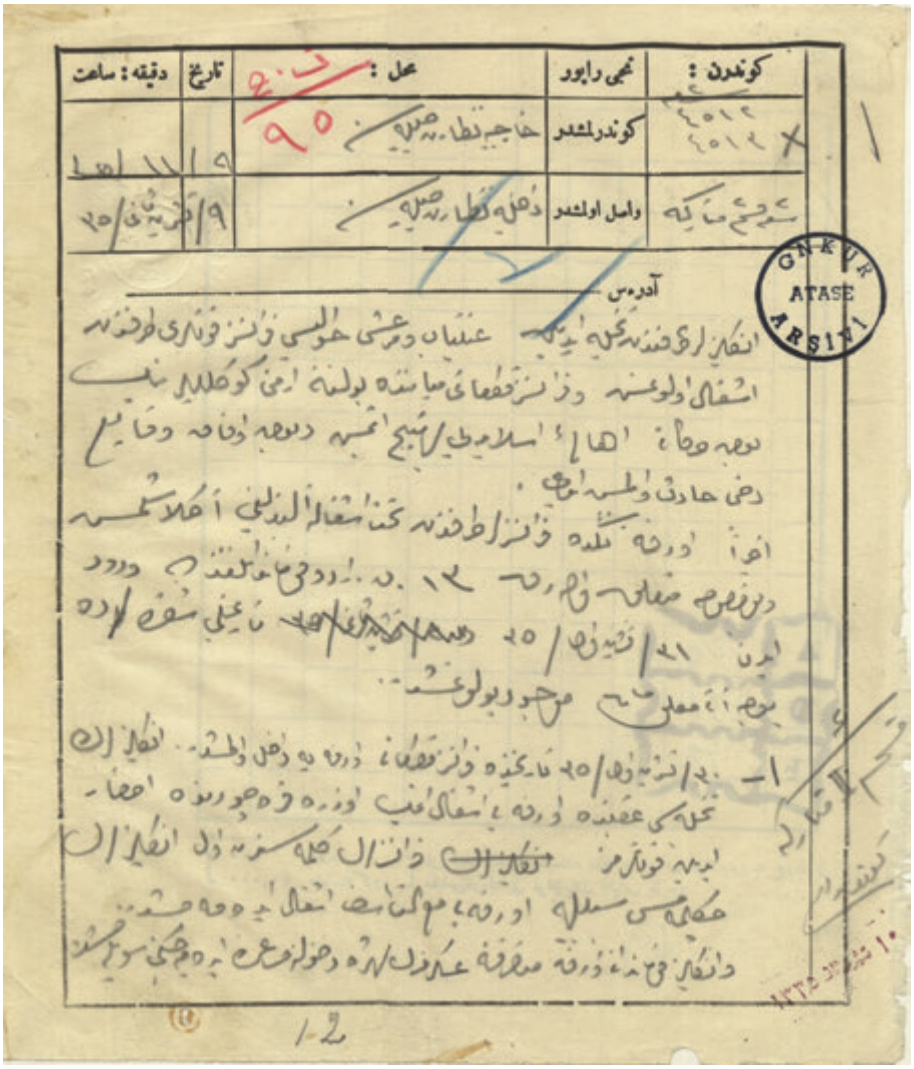

کوندرن :	نجی رابور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
٤٥١٢ ٤٥١٢	کوندرلمشدر	خاجیقطارنه صیه	٩/١١/١٤٥	
سعید شیخ مناکه	واصل اولمشدر	دخلیه قطارنه صیه	٩/ تشرین ثانی/٢٥	

آدرسی

GNKUR ATASE ARSIVI

کوندرن :	نمی رابور	محل	تاریخ	دقیقه : ساعت
	کوندرلمشدر	A D		
	واصل اولمشدر	F		

آدرس .....

۲ - دیار بکر و ملقاتره عشایرک استنده بولنان همیان باشلر مسعود خواجه‌نک وفاتنه مقابله یه حاضر اولمشلر.

۳ - تل الاحمد نه کرده فاتر عسکری کلمیه وجوانب اسماعیلیوی انقیلاب اذلراه تسلیم ایتمیه مشارد.

۴ - ادنه‌نک اشقالی اذنیه حقنده دوه‌لرک بو اشقالی بولنسون ~~دیزیرلیجه دوه‌لرک جمع حادثاتی ظهور ایتمکده اولدیغی~~ و دیار بکر و حوالیسنه طوغری اشقال توسیع ایدیلیسه ایدی قالیجه دوه‌لرک جمع حادثاتی ظهور ایتمکده اولدیغی فاتر قومندانلغنه بلغ ایدیلمشدر. فاتر قومندانلغی بو بابده ویردیکی جواب ~~حوالیسنه تقدیم حقنده~~ ۹۲۰ عشایرک انقیلابی مفیدنه فائده‌ای اخواندر ۲/ذیقعده/۲۵ تاریخلو ۱۲ نجی اردو قومندانلغی حوزه‌سنه تقدیم قلنمشدر.

ONKUR ATASE ARŞIVI

BELGE NU. 8

Gönderildiği yer: Isparta
Numarası: 180
Kelimesi: 20
Tarihi: 10/11 Kasım 1919
Acele

Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyetine

5 Kasım 1919 tarihli telgrafa cevap:

Millî teşkilatımız, muhitimizin öneminden dolayı dikkatle yapılıyorsa da gerekli olan silah, bomba ve diğer levazımımız yoktur. Milletvekili seçimleri için henüz ikinci seçmenler belirlenmemiştir. Seçim heyeti mahalle ve köylerde görev yapmaktadır. Gaziantep ve Kahramanmaraş'ın Fransızlar tarafından işgalinin etkili bir dille protesto ettirildiği arz olunur.

Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
İdare Heyeti Başkanı
İbrahim

BELGE NU. 8

Mahreci: Isparta
Numrosu: 180
Kelimesi: 20
Müsta'celdir.

Sivas'da Anadolu ve Rûmeli Hey'etine

C. 5/11/35 Tel'e. Teşkîlât-ı milliyyemiz muhîtimizin ehemmiyyetine binâen dikkatle icrâ' ediliyorsa da muktezî ve mühimm esliha, bomba ve levâzım-ı sâiremiz yokdur. İntihâb-ı meb'ûs için henüz müntahib-i sânîler olmamışdır. İntihâb hey'et-i ...(?) mahallât ve kurâda îfâ-yı(?) vazîfe etmekdedir. Ayntab ve Mar'aş'ın Fransızlar tarafından işgali husûsu mühimm bir lisânla protesto etdirilmiş olduğu. 10/11.11.35

Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i İdâresi İbrahim

BELGE NU. 8

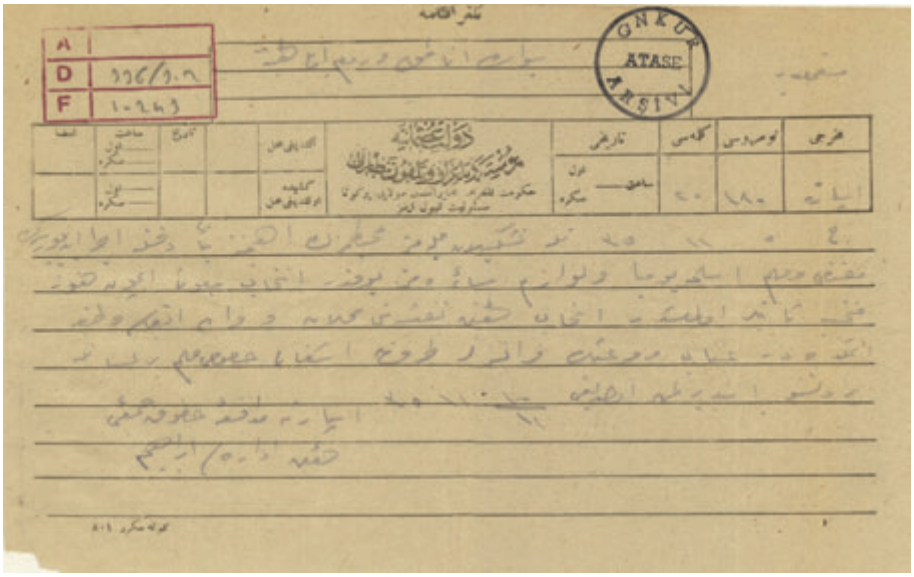

BELGE NU. 9

Kemal Bey'e

Şifre
Acele

23 Ocak (1920)

Rauf Bey'e

Kahramanmaraş'ta Fransızların halka tecavüzü ile çıkan çatışmalar, iki günden beri Fransızların top ve makineli tüfek kullanmaları dolayısıyla çok kanlı bir şekilde devam etmektedir. Halk etraftan koşup yetişmektedir. Civarda bulunan askerî birlikler de hareket etmiştir. İki güne kadar işe asker de karışmış olacaktır. Hükûmetin, temsilciler nezdinde acil ve ciddi bir teşebbüste bulunması, Fransızların yaptığı katliamı protesto ederek bunun durdurulmasını ve tahkikat yapılmasını talep etmesi lazımdır. Bu husus Kolordu Komutanlığı tarafından da tekrar hükûmete arz edilmiştir. Acil olarak teşebbüslerinizin sonucunu bildirmenizi rica ederiz.

Mustafa Kemal

BELGE NU. 9

Kemâl Bey'e

Şifre
Aceledir.

Raûf Bey'e

Mar'aş'da Fransızların ahâlîye tecâvüzü ile şehirde müsâdeme hâsıl olmuş ve iki günden beri Fransızların top makineli isti'mâline karşı pek kanlı bir sûretde devâm etmekde bulunmuşdur. Ahâlî etrâfdan koşub yetişmekdedir. Civârda bulunan kıtaât-ı askeriyye de hareket etmişdir. İki güne kadar işe asker de karışmış olacakdır. Hükûmetin mümessiller nezdinde âcil ve ciddî bir teşebbüs icrâsıyla Fransızların katl-i âmını protesto ederek durdurulmasını ve tahkikat icrâsını taleb etmesi lâzımdır. Bu husûs Kolordu Kumandanlığı tarafından da mükerreren hükûmete arz edilmişdir. Âcil teşebbüsâtınızın netîcesini bildirmenizi ricâ ederiz.

Mustafa Kemâl

23/1/(36)

BELGE NU. 9

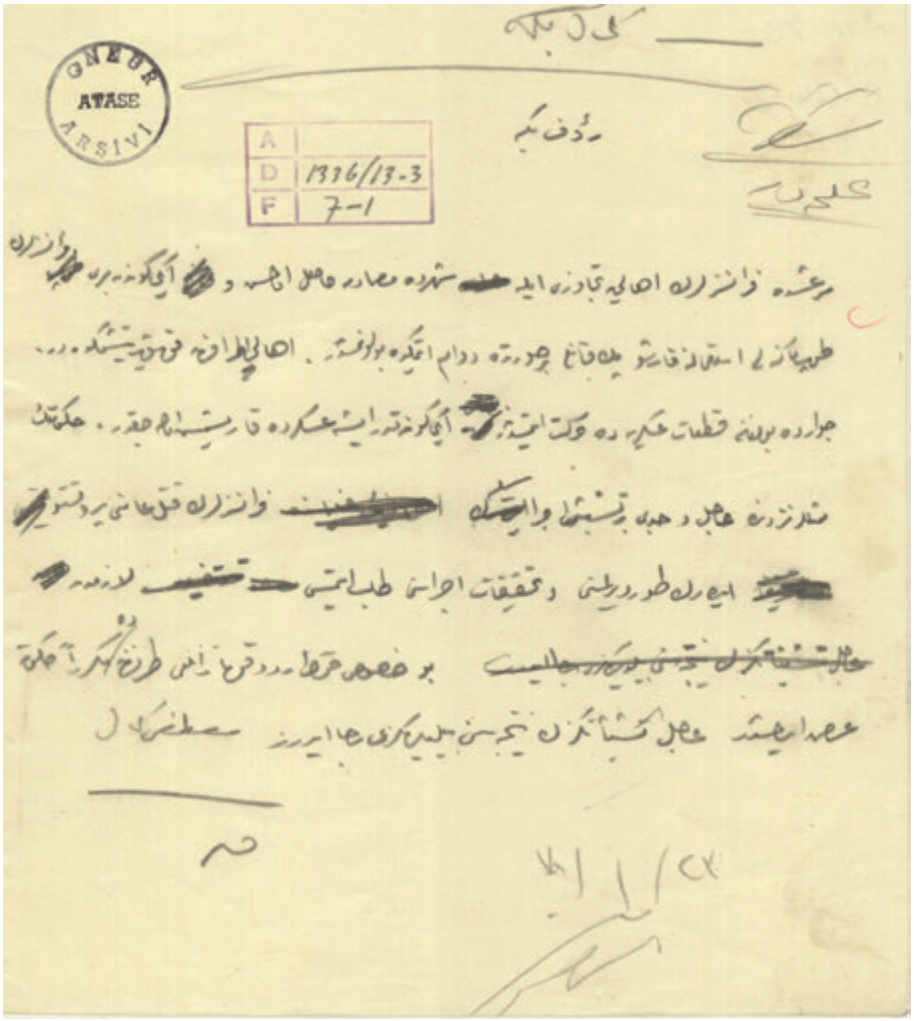

BELGE NU. 10

Gönderildiği yer: Elbistan
Numarası: -
Kelimesi: 30
Tarihi: 23 Ocak 1920

Bütün İdare Heyetlerine

Kahramanmaraş'taki kardeşlerimiz üç gündür Fransızların ve Ermenilerin top ve mitralyöz[4] ateşleri altında kanlı çarpışmalara kesintisiz devam etmektedir. Memleketten eser kalmamaktadır. Durumdan bahisle protesto edilmesini rica ederiz.

Elbistan Merkez Heyeti

BELGE NU. 10

Mahreci: Elbistan
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 30

Umûm Hey'et-i İdârelere

Mar'aş'daki kardaşlarımız üç gündür Fransızların Ermenilerin top ve mitralyöz âteşleri altında kanlı müsâdemeler lâ-yenkatî' devâm ediyor. Memleketden eser kalmamakdadır. Ahvâlden bahisle protesto edilmesini ricâ eyleriz./23 minh/25 Vusûlü

Elbistan Hey'et-i Merkeziyyesi

[4] Makineli tüfek. Türkçe Sözlük; C. II, 9'uncu baskı, TDK Yay., Ankara, 1998, s. 1572.

BELGE NU. 10

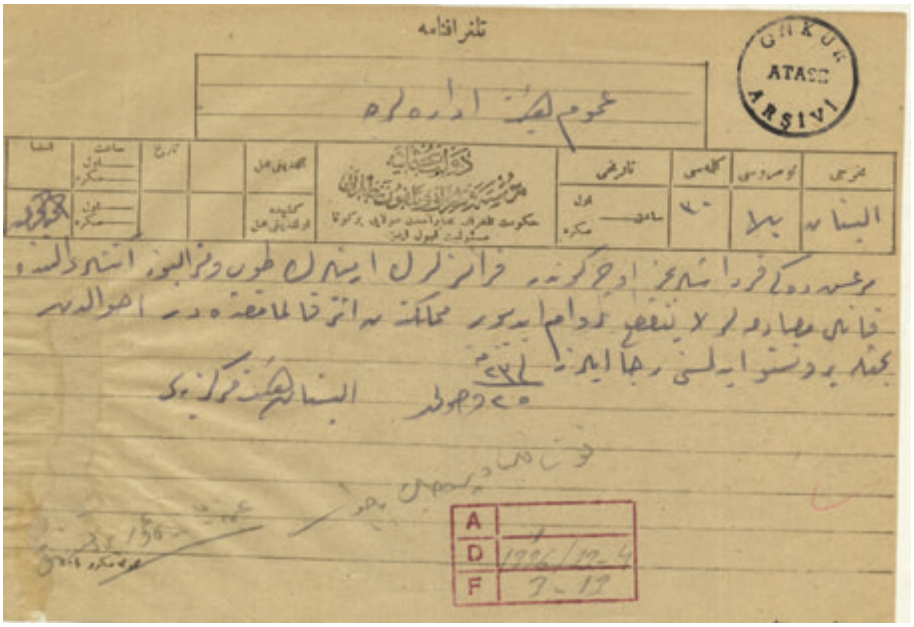

BELGE NU. 11

Çok acele
Gönderildiği yer: Elbistan
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 23 Ocak 1920

Suret

Bu sabah Ahır Dağı'na 30 kişilik mavzer ve başı bozuk tüfeğiyle gönderilen keşif kolumuz şimdi döndü. Bu keşif kolu buradan hareketle Ahır Dağı'nın Devebağırdan mevkisine ulaşınca düşman bunları şiddetli top ateşi altına almış. Ateşin tesirsizliğini gören ve yanlarında yalnız 16 mavzeri bulunan bu kahraman vatan evlatları, galeyana gelmiş ve her fedakârlığı göze alıp Kırkbayır Deresi'ne yönelmiş, oradan taş ocaklarına kadar sarkarak her nasılsa taş ocağında düşmanın siperi üzerine düşmüşlerse de derhâl mevzi almışlardır. Bu sırada bir şehit vermişlerdir. Akşama kadar mevkilerinde direnip karşılık vererek düşman askerlerinden yedisini öldürmüşlerdir. Düşman saat 11.00'de ikinci siperi de terk ederek "yuha" sesleriyle kışlaya girmeye mecbur olmuştur. Askerler çatışmaya katıldığında Tavşan Tepesi'nden Şükrü Bey'in bağının arka sırtlarından taş ocağına kadar olan mevki düşmanın elinde bulunuyormuş. Askerlerin direnmesi ve savunması üzerine Devecili - Karamanlı yönünde bulunan kuvvet, hemen tarla istikametinden düşmanın arkasına atılarak düşman uzaklaştırılmış ve bu mevki Müslümanlar tarafından zaptedilmiştir. Şehirden ve Karamanlı mahallesinden Kandil Tepesi'ne kadar olan bölge, askerlerin aralarında irtibat kurması suretiyle ele geçirilmiştir. İlk kafilede akşamdan sonra bu kuvvetin yardıma yetişeceğini umuyorum. Ermeni mezarlığından Nederli[5] yardım kuvvetlerinin yavaş yavaş Pazarcık yolundan Davul ile Suçatı'ya geldiğini gören düşmanın, bütün top ve mitralyöz ateşini Suçatı, Ermeni mezarlığını ve Kayabaşı mahallesine yönelttiği görülmüştür. Karamanlı ile kurulan irtibat üzerine cephane yetiştiren Müslümanlar, çok sayıda kayıp vermişlerse de mahallerinde Ermeni ve Fransızları tamamen mahvetmekte olduklarını ifade etmişlerdir. Suçatı ve Ahır Dağı'nın elimize geçmesinin büyük bir başarı olduğunu müjdelerim. Allah'ın yardımıyla yarın büyük kısmını kuşatarak daha büyük başarılar elde edeceğiz. Pazarcık tarafından gelen yardım kuvvetleri büyük ihtimalle Kılıç Ali Bey'in idaresindeki kuvvetlerdir. Bu husus gerçekleştiği takdirde telgraflar ve cephane Kahramanmaraş üzerinden sevk edilecektir.

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'tan alınan telgrafı aynen takdim ediyorum. Medeni Fransızların Kahramanmaraş'taki vahşetleri hakkında hükûmetin dikkatini çekmenizi önemle rica ederim.

Ali Rıza

---

[5] Nederli (Nederlü), Kahramanmaraş ili Afşin ilçesine bağlı köy. Bugünkü adı Nadirköy. Nuri Akbayar; Osmanlı Yer Adları Sözlüğü, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001, s. 123.

BELGE NU. 11

Gayet aceledir.

Mahreci: Elbistan
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Sûret

Bu sabâh Ahır Dağı'na otuz kişilik mavzer ve başı bozuk tüfengiyle gönderilen keşif kolumuz şimdi avdet etdi. Bu keşif kolu buradan hareketle Ahır Dağı'nın Devebağırdan mevkine vâsıl olunca düşman bunları şiddetle top altına alır. Âteş te'sîrsizliğini gören ve miyânelerinde yalnız on altı mavzeri bulunan bu kahramân vatan yavruları galeyâna gelerek her fedâkârlığı göze alarak Kırkbayır Deresi'ne tevcîh-i istikamet ile oradan taş ocaklarına kadar sarkarak her nasılsa taş ocağında düşmanın siperi üzerine düşerler ise de derhâl mevzi' alarak bu esnâda bir şehîd verirler. Tâ akşama kadar mevkilerinde sebât ve mukabele ile düşmana yedi maktûl verdirdiler. Düşman sâat on birde ikinci siperi de terk ile yuha sadâlarıyla kışlaya ilticâya mecbûr olur. Bu efrâdın müsâdemeye iştirâkinde Tavşan Tepesi'nden Şükrü Bey'in bağının arka sırtlarından taş ocağına kadar mevâkii düşmanın elinde bulunur imiş. Bu efrâdın sebât ve müdâfaası üzerine Devecili-Karamanlı cihetinde bulunan kuvvet derhâl sol ve tarla istikametinden düşmanın arkası üzerine atılarak düşman tard ve bu mevki' bütün İslâmlar tarafından zabt edilmişdir ve şehirden ve Karamanlı mahallesinden Kandil Tepesi'ne kadar aralarında irtibât te'sîs sûretiyle zabt edilmişdir. İlk kafilede akşamdan sonra bu kuvvet imdâda yetişeceğini me'mûl ediyorum. Ermeni mezârlığından Nederli kuvve-i imdâdiyyesinin pey der pey Pazarcık yolundan Davul ile Suçatı'na epey kuvve-i muâvene geldiğini gören düşman bütün top mitralyöz âteşi Suçatı ve Ermeni mezârlığını ve Kayabaşı mahallesine tevcîh eylemekde olduğunun görüldüğü ve Karamanlı ile te'sîs-i irtibât üzerine ceb-hâne yetişdiren İslâm kardeşlerin epey telefâtları var ise de mahallerinde Ermeni ve Fransızları bütün mahv eylemekde olduklarını ifâde etmişlerdir. Suçatı ve Ahır Dağı cihetlerinin elimize geçmesi büyük bir muvaffakıyyet olduğunu tebşir ederim. Yarın kısm-ı küllîsinin muhâsarasıyla bi-avnihi teâlâ daha büyük muvaffakıyyet elde edileceği eltâf-ı sübhâniyyeden niyâz eyleriz. Pazarcık cihetinden gelen kuvve-i muâvene Kılıç Âlî Bey olması pek muhtemeldir. Bu husûs tahakkuk etdiği takdîrde telgraflar ve ceb-hâne Mar'aş üzeri sevk edilecekdir.

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâset-i Âliyesine

Mar'aş'dan alınan telgrafı aynen takdîm ediyorum. Medenî Fransızların Mar'aş'daki vahşetleri hakkında hükûmet-i seniyyenin nazar-ı dikkatlerini celb buyurmanızı ehemmiyyetle ricâ eylerim efendim./23/1/36

Âlî Rızâ

BELGE NU. 11

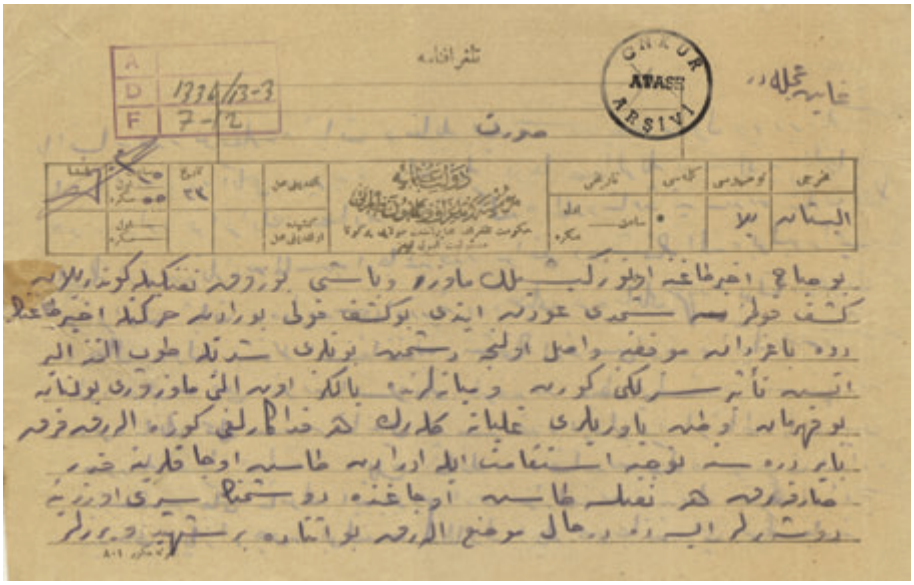

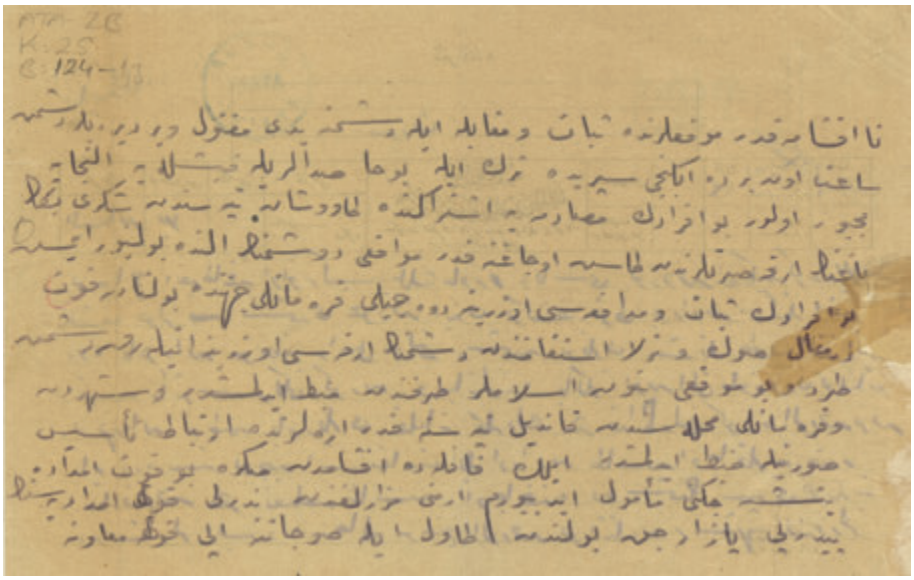

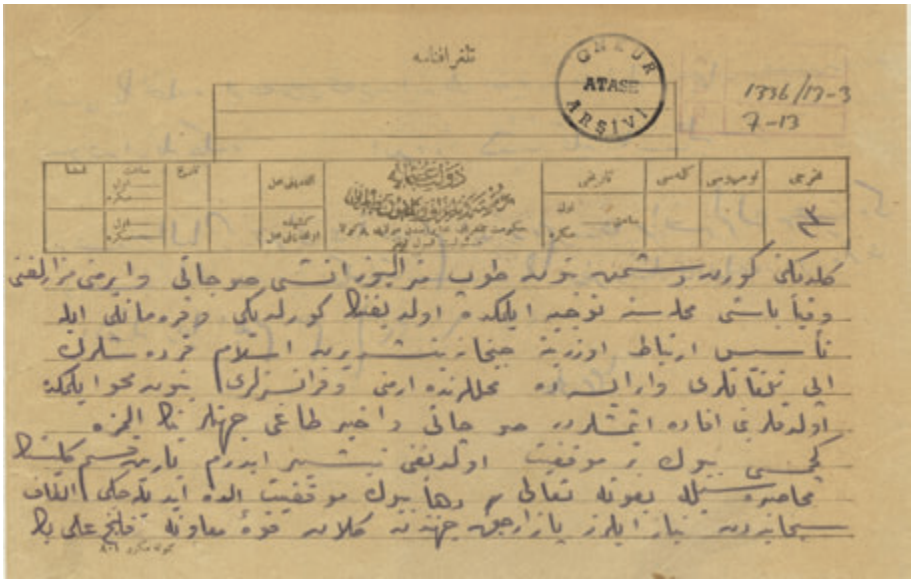

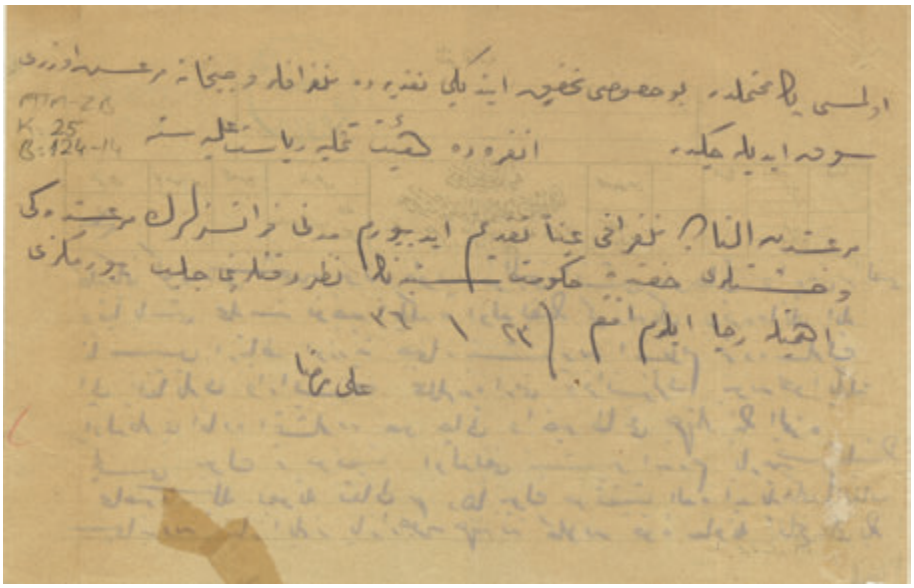

BELGE NU. 12

Sivas
23 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına[6]

Temsil Heyetine:

Bu gece, gece yarısından sonra çekilen şifreden anlaşılacağı üzere 21 Ocak günü öğleden sonrasından 22 Ocak akşamına kadar Kahramanmaraş'ta kanlı sokak muharebeleri devam etmiştir. Pazarcıklıların bir kısmının yetiştiği görülmüştür. Elbistan Camisi'nde dünkü toplantı üzerine on ihtiyat subayı ile 200 silahlının Kuvayımilliyenin şube başkanının komutasında bu sabah Kahramanmaraş'a doğru yola çıktığı ve ulemadan ileri gelenlerin köylere çıkacağı bildirilmişti. Her taraftan az çok yardımda bulunulmakta ise de tren yoluna yakın olan Fransızların çok sayıda cephane ve yeni takviye birlikleri getirerek Kahramanmaraş ve çevre halkını büsbütün yok etmeleri muhtemeldir. Bundan dolayı dünkü raporda nezarete arz ettiğim gibi gereksiz çarpışmalara derhâl son verilmesinin teminini ve heyetinizce de uygun ve gerekli görülürse Fransız generalinin harekâtının durdurulması için temsilciler nezdinde protesto ettirilmesini rica ederim.

3'üncü Kolordu Komutanı
Salahattin

Açtım. 24 Ocak 1920

[6] 20'nci Kolordu, Ankara'da bulunan kolordudur. Ankara'daki Temsil Heyeti ile yapılan resmî yazışmalar bir müddet bu kolordu vasıtasıyla yürütülmüştür.

BELGE NU. 12

Sivas
23/1/36

20. K. Kumandanlığına

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Bu gece nısf-ül-leylden sonra çekilen şifre mütâlaasından sonra anlaşılacağı vechle 21 zevâlden sonra 22 akşamına kadar Mar'aş'da kanlı sokak muhârebâtı ber-devâmdır. Pazarcıklıların bir kısmının yetişdiği görülmüşdür. Elbistan Câmiinde dünkü ictimâ' üzerine on ihtiyât zâbiti ile iki yüz müsellâh kuvve-i milliyyenin şu'be reîsinin kumandasında bu sabâh Mar'aş'a müteveccihen yola çıkdığı ve eşrâf-ı ulemânın köylere çıkacağı bildirilmişdi. Her tarafdan az çok millî muâvenetde bulunulmakda ise de şimendifere yakın olan Fransızların mebzûl-i ceb-hâne ve yeniden takviye kıtaâtı celb ederek Mar'aş ve civâr halkını büsbütün mahv ve ifnâ' edebilmeleri muhtemeldir. Binâen aleyh dünki raporda nezâret-i celîleye arz etdiğim vechle bi-lüzûm mukateleye derhâl nihâyet verilmesi esbâbının te'mîni için hey'et-i muhteremelerince de te'yîd ve lüzûm görülürse Fransız ceneralinin harekâtının tevkifi zımnında mümessillere protesto etdirilmesini ricâ ederim.

3.K.Kumandanı
Salâhaddîn

Açdım./24 minh

BELGE NU. 12

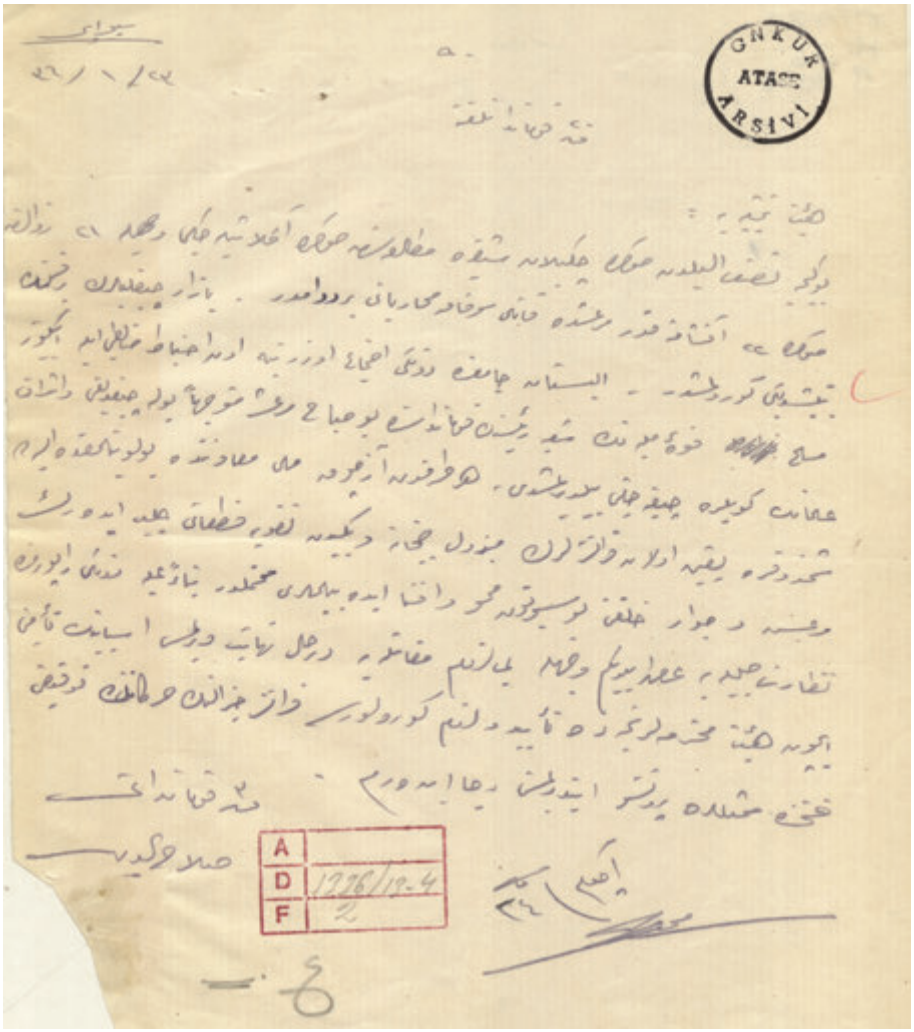

BELGE NU. 13

Çok acele

Gönderildiği yer: Kayseri
Numarası: -
Kelimesi: 45
Tarihi: 24 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Şimdi Elbistan'dan aldığımız telgrafta, Kahramanmaraş'taki din kardeşlerimizin üç günden beri Fransız ve Ermenilerin kesintisiz top ve mitralyöz ateşleri altında yok edilmekte olduğu ve memleketten eser bırakılmadığı bildiriliyor. Bu durum İslamiyet'in yok edilmesi düşüncesinin hayata geçirildiğini kesin olarak göstermektedir. Bu facialarının ve mezalimin acilen önü alınmadığı takdirde bir önceki telgrafımızda varlığı bildirilen Kuvayımilliyemizle her tarafı bir mezar hâline getirerek yardımlarına koşacağımızı arz ederiz.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Adına Mehmet

BELGE NU. 13

Gayet müsta'celdir.

Mahreci: Kayseri
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 45

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyyesine

Şimdi Elbistan'dan aldığımız telgrafda Mar'aş'daki dîn kardaşlarımızın üç günden beri Fransız ve Ermenilerin la-yen-kati' top ve mitralyöz âteşleri altında imhâ' edilmekde olduğu ve memleketden eser bırakılmadığı bildiriliyor. Şu hâl İslâmiyyet'in imhâsı tasavvurât-ı elîmesinin fi'liyyâtını sûret-i kat'iyyede göstermekdedir. İş bu fecâyi' ve mezâlimin âcilen önü alınmadığı takdîrde evvelki telgrafımızda vücûdu bildirilen Kuvâ-yı Milliyyemizle her tarafı bir mezâr hâline ifrağa imdâdlarına şitâb eyleyeceğimizi ma'al-i'tizâr arz eyleriz.

24 minh

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Nâmına Mehmed

BELGE NU. 13

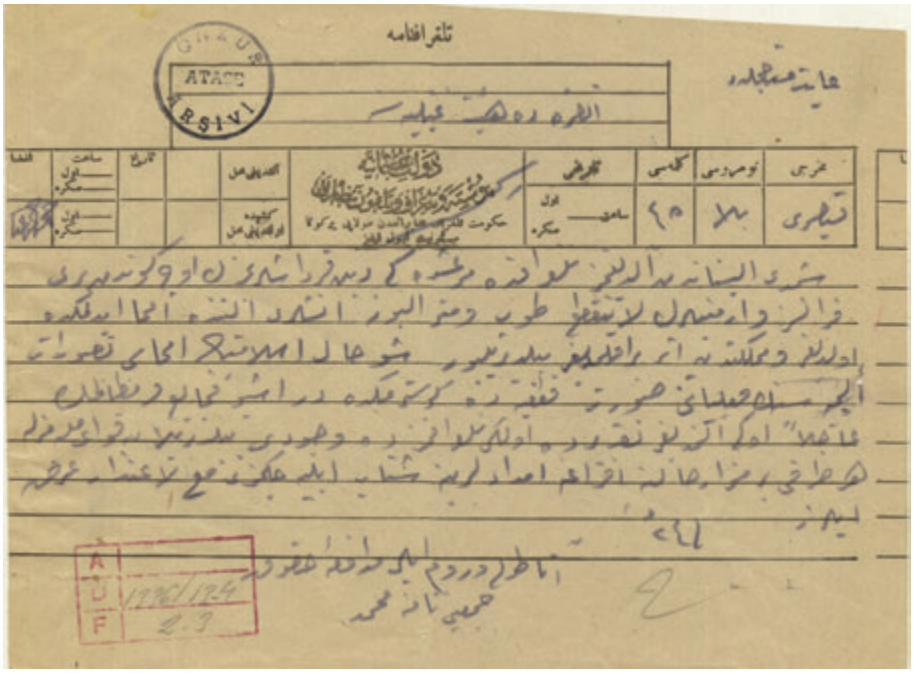

BELGE NU. 14

Gönderildiği yer: Sivas
Numarası: 2080
Kelimesi: 300
Tarihi: 24 Ocak 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

1. Kahramanmaraş'ta 23 Ocak 1920 gününe ait olaylara dair aşağıda yer alan ilave bilgiler ulaşmıştır. Bertiz'e[7] bağlı köylerde bulunan Kuvayımilliye, Kahramanmaraş'ın batı tarafını kuşatan düşman kuvvetleriyle akşama kadar çatışmıştır. Düşman kısmen mevzisini terk ederek daha gerideki mevkilere çekilmiştir. Arada bulunan Ermeni evlerindeki otomatik tüfek ve bomba gibi teçhizatın mükemmel ve çok sayıda olmasından ve sürekli her tarafa ateş edilmesinden mahallelerin içlerindeki olaylar tespit edilememektedir. Olay günü hükûmet memurlarından çoğu hükûmet binasında kalmışlar ve henüz dışarı çıkamamışlardır. Tesadüfen yolda bulunan ceza reisi de Ermeniler tarafından şehit edilmiş, üç günden beri cenazesi sokaktan kaldırılamamıştır. Olay günü hapsedilerek üçüncü günü serbest bırakılan mutasarrıf vekili ile gönderilen beyannamede, silah bırakılmadığı takdirde memleketin yakılacağı, daha önce millî hareketlere katılmaları sebebiyle idam ve hapse mahkûm edilenlerin cezalarının değiştirilerek para cezasına çevrileceği ve diğer bazı tehditler yer almaktadır. Mutasarrıf vekili bazı kişilerle konuyu görüşerek cevap vereceği sırada Çukuroba'daki Müslüman evlerinin ateşe verilmesinden halk daha da galeyana gelmiş ve çatışmaların durdurulmasına imkân bulunamamıştır. Morali yerinde olan Kahramanmaraşlılar din ve milliyetlerinin korunması için memleketlerinin harap olmasına ve hatta öldürülmelerine kesinlikle önem vermediklerini bildirmişlerdir.

2. Fransız komutanlığının emri ve askerlerinin yardımıyla, bölge Ermenilerini de kullanarak Müslümanlara uygulanan bu tarihî facianın önüne geçilmediği takdirde etraftan ister istemez yardıma koşulacağı ve sonuçta meydana gelen çatışmanın genişlemesiyle gereksiz yere daha pek çok kan akacağı açıktır. Din ve mezhep ayrımı olmadan şimdiye kadar tam bir huzur içinde yaşayan şehir halkına ve memlekete çöken felaketin araştırılması hususunda temsilciler nezdinde gerekli teşebbüslerde bulunulmasını rica ederim.

3. Harbiye Nezaretine ve çevre kolordulara yazılmıştır.

3'üncü Kolordu Komutanı
Salahattin

[7] Kahramanmaraş Merkez ilçesine bağlı bucak. Bugünkü adı Ağabeyli.

BELGE NU. 14

Mahreci: Sivas
Numrosu: 2080
Kelimesi: 300

Ankara'da 20.K.K.

1. Mar'aş'da 23/1/36 gününe âid vakayie dâir ber-vech-i âtî ma'lûmât-ı mütemmime vürûd etmişdir. Bertiz köylerinde koşan Kuvâ-yı Milliyye Mar'aş'ın garb tarafını ihâta eden düşman kuvvetleriyle akşama kadar müsâdeme etmişlerdir. Düşmân kısmen terk-i mevzi' ederek daha gerideki mevâkie çekilmişlerdir. Arada bulunan Ermeni hânelerindeki otomatik tüfenk ve bomba gibi techîzâtın mükemmel ve mebzûl olmasından ve mütemâdiyen her tarafa âteş edilmesinden dâhil-i mahallâtdaki vukuât tesbît edilememekdedir. Vukuât günü me'mûrîn-i hükûmetden ekserîsi hükûmetde kaldıklarından şimdiye kadar çıkamamışlardır. Tesâdüfen yolda bulunan cezâ' reîsi de Ermeniler tarafından şehîd edilmiş, üç günden beri cenâzesi sokakdan kaldırılamamışdır. Vak'a günü habs edilerek vak'anın üçüncü günü serbest bırakılan mutasarrıf vekîli ile gönderilen beyân-nâmenin terk-i silâh edilmezse memleketin ihrâk edileceği ve evvelce harekât-ı milliyyeye iştirâk eylemeleri hasebiyle i'dâm ve habse mahkûm edilenlerin cezâlarının bi-t-ta'dîl cezâ'-yı nakdîye tahvîl edileceği vesâir ba'zı tehdîdâtı ihtivâ' etmesinden ve mutasarrıf vekîli henüz ba'zı kimselerle bi-l-müzâkere cevâb vereceği sırada Çukuroba'daki İslâm hânelerine âteş verilmesinden ahâlî daha ziyâde galeyâna gelmiş ve ta'tîl-i müsâdemeye imkân bulunamamışdır. Kuvve-i ma'neviyyesi yerinde olan Mar'aşlılar dîn ve milliyyetlerinin muhâfazası için memleketlerinin harâb olmasına ve hattâ kâmilen terk-i hayât eylemelerine kat'iyyen ehemmiyyet vermedikleri cevâbını bildirmişlerdir.

2. Fransız kumandanlığının emrini ve askerlerinin muâvenetiyle ve mahallin Ermenilerini istihdâmen İslâmlara tatbîk edilen bu târih-i fâcianın önüne geçilmediği takdîrde etrâfın gayr-i ihtiyârî imdâda koşacağı ve bi-n-netîce müsâdif müsâdemenin tevsîiyle daha bî-lüzûm pek çok kan akacağı der-kârdır. Bilâ tefrîk dîn ve mezheb şimdiye kadar huzûr-ı tâmm içinde yaşayan meskene-i memleketi memlekete çöken felâketin tahkîki emrinde mümessiller nezdlerinde teşebbüsât-ı lâzımede bulunulmasını istirhâm eylerim.

3. Harbiyye Nezâretine ve mücâvir kolordulara yazılmışdır.

24/1/36

3.K.K.
Salâhaddîn

BELGE NU. 14

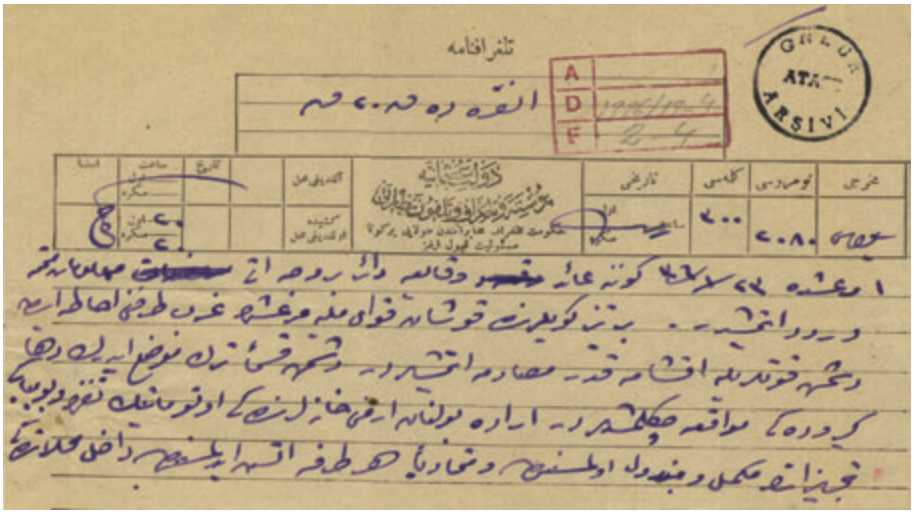

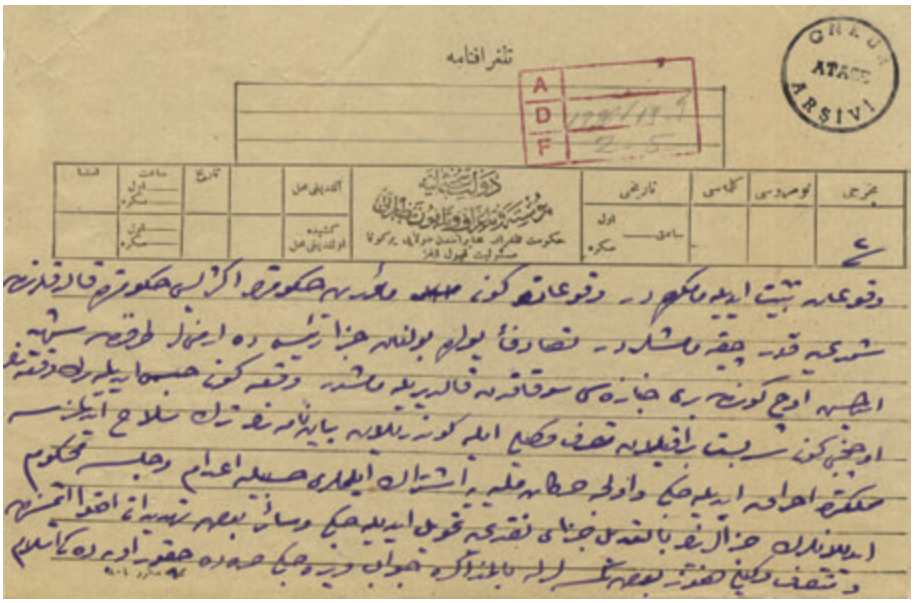

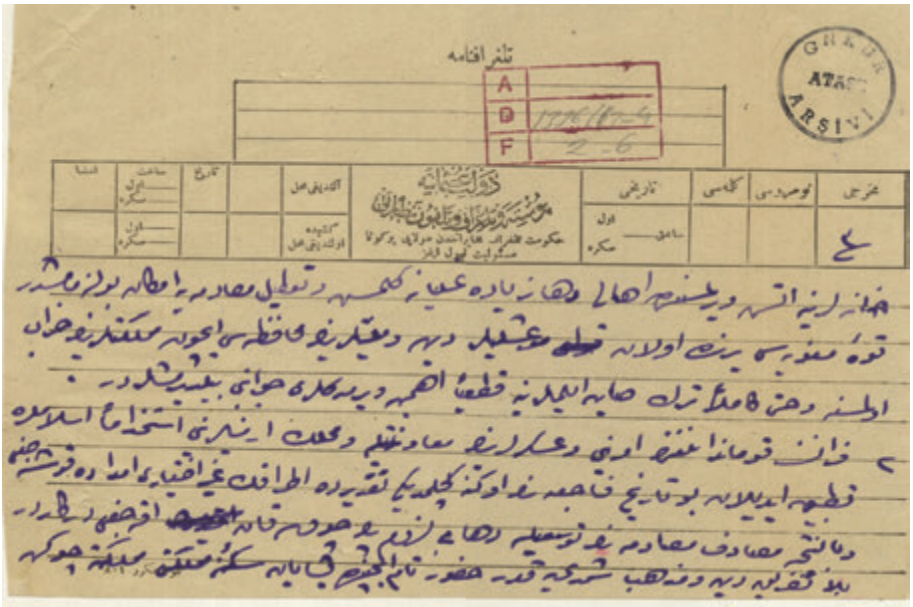

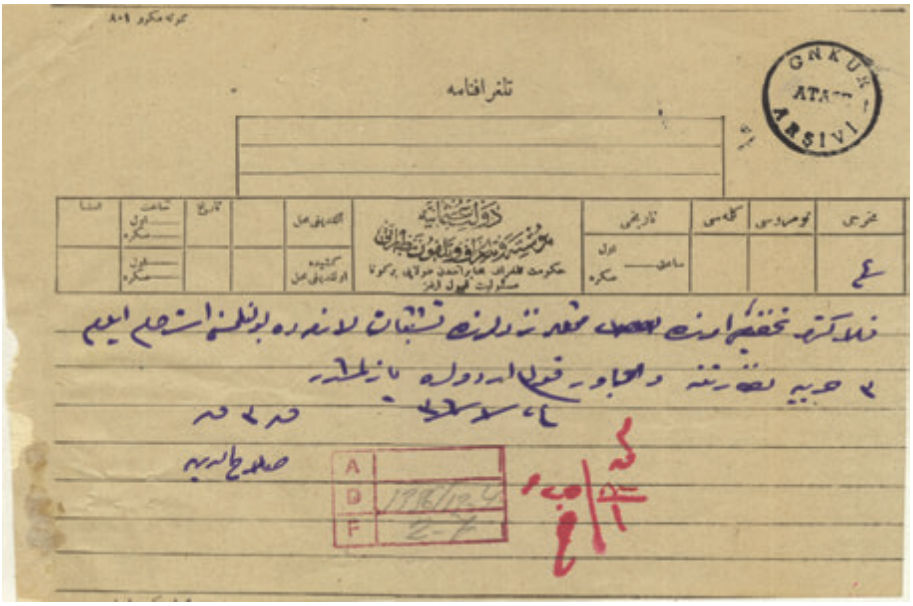

BELGE NU. 15

Çok acele
Şifre

25 Ocak 1920

Tamim

Kahramanmaraş'ta Fransızlar ve Ermeniler, Müslümanları katletmektedirler. Her yerde halkın derhâl mitingler yaparak İstanbul'a, Sadaret makamına ve İtilaf devletleri temsilcilerine durumu telgrafla protesto etmeleri ve insanlık aleminden bu katliama son verilmesini istemeleri tamim olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 15

Gayet aceledir.

Şifre

Ta'mîm

Mar'aş'da Fransızlar ve Ermeniler Müslümânları katl-i âmm etmekdedirler. Her yerde ahâlînin derhâl mitingler yaparak İstanbul'a, makam-ı Sadârete ve mümessillere telgrafla protesto etmeleri ve âlem-i insâniyyetden bu katl-i âma nihâyet verilmesini taleb eylemeleri ta'mîm olunur. Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

25/1/36

BELGE NU. 15

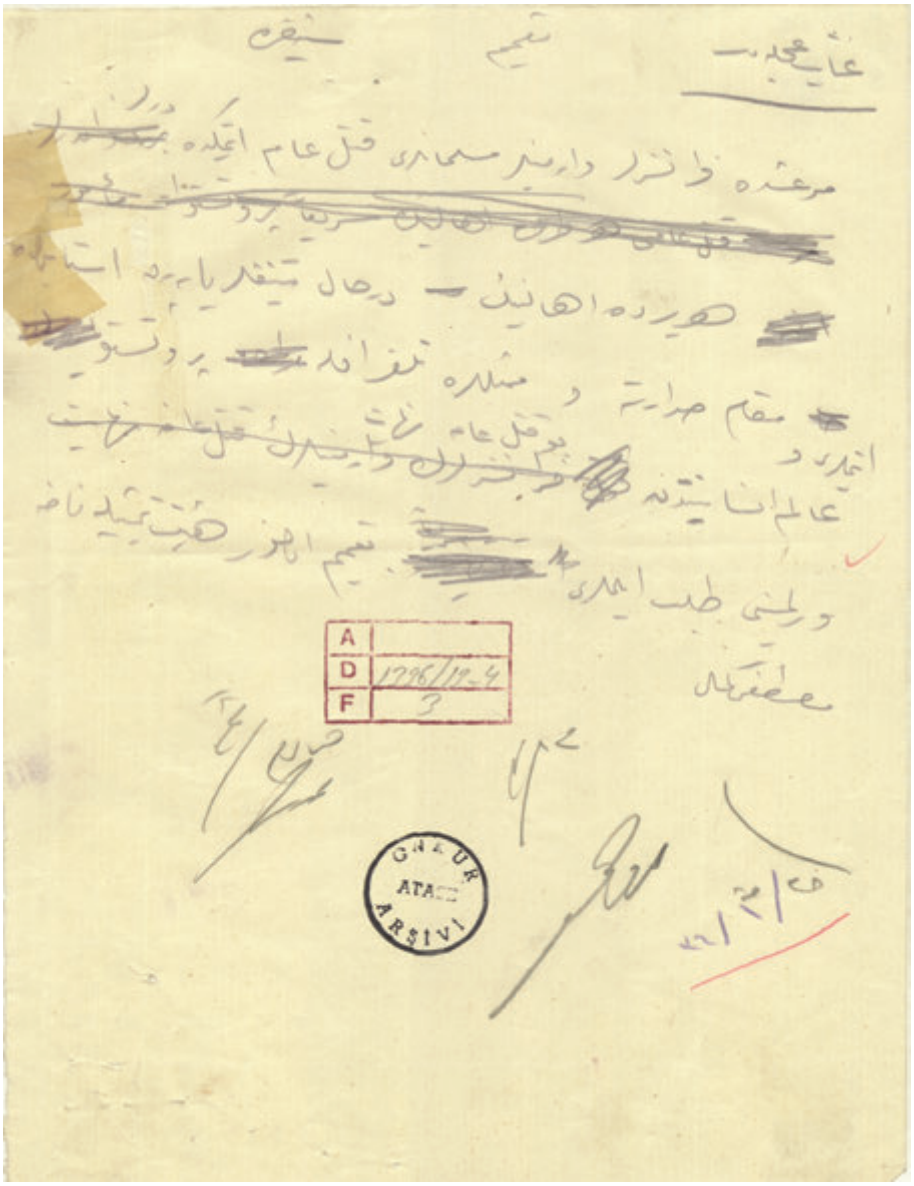

BELGE NU. 16

Ankara
29 Ocak 1920

Şifre

Tamim
(Cetvel Gereğince)

25 Ocak 1920 tarihli telgrafa ektir:

Kahramanmaraş'ta Fransız ve Ermeniler tarafından Müslümanlara yapılan katliam, insanlığı dehşete düşürecek şiddette devam ediyor. Her tarafta derhâl mitingler yapılarak merkezî hükûmete ve yabancı temsilciliklere bu mezalime bir son verilmesi için müracaat edilmesi ve savunma ile meşgul olan felaketzede Kahramanmaraşlı dindaşlarımızın yapılan teşebbüslerden doğrudan doğruya haberdar edilmesi önemle rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

20'nci Kolordu Komutan Vekili

BELGE NU. 16

Ankara
29/1/36

Şifre

Ta'mîm (Cedvel mûcibince)

25/1/36 târihli şifreye zeyldir:

Mar'aş'da Fransız ve Ermeniler tarafından Müslümânların katl-i âmı insânlığı tedhîş edecek harâretde devâm ediyor. Her tarafda derhâl mitingler yapılarak hükûmet-i merkeziyye ve ecnebî mümessillerine bu mezâlime bir nihâyet verilmesi için mürâcaât olunması ve bi-l-fi'l müdâfaa ile meşgul olan felâket-zede Mar'aşlı dîndaşlarımızın yapılan teşebbüsâtdan doğrudan doğruya haber-dâr edilmesi ehemmiyyetle ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

20. K. K. V.

BELGE NU. 16

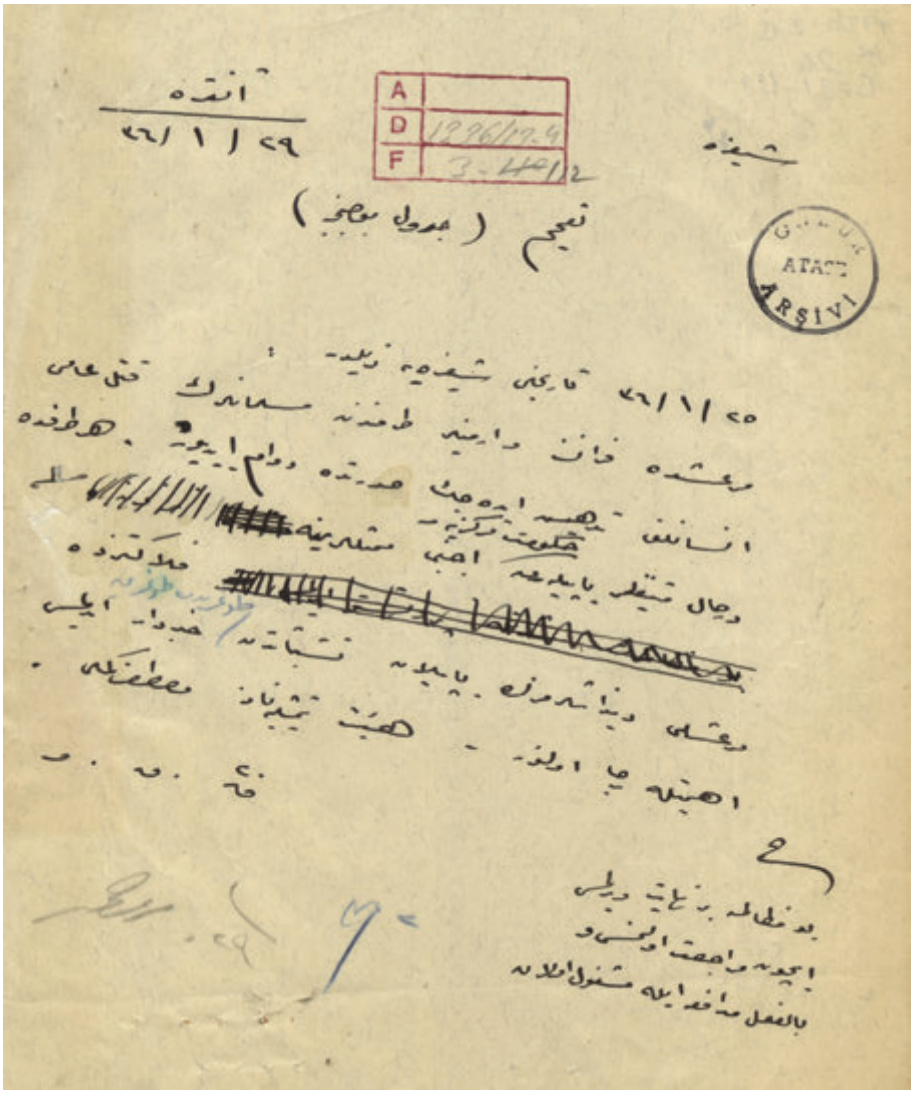

BELGE NU. 17

Erzurum
26 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş civarındaki çarpışma ve katliamın insanlığı dehşete düşürecek şekilde devam etmekte olduğu ve bu bölgede de İzmir olaylarının tekrar edildiği 3'üncü Kolordunun istihbaratından anlaşılmaktadır. Gerek o bölge Müslümanlarının haklarını korumak gerekse bütün Anadolu ve Rumeli halkının Kahramanmaraşlılara yapılmakta olan mezalimden etkilendiklerini ve onların yanlarında olduklarını (şifre) özellikle İngiliz, Fransız, İtalya ve Amerika milletlerine göstermek ve gereken resmî makamlara duyurarak bu hislerden ve teşebbüsten Kahramanmaraşlıları da haberdar etmek üzere birçok imzayla her taraftan telgraf çekilmesini veya mitingler düzenlenerek protestoda bulunulmasını uygun görmekteyim. Temsil Heyetince de uygun bulunursa bildirilmesini rica ederim.

15'inci Kolordu Komutanı
Kâzım Karabekir

BELGE NU. 17

Erzurum
26/1/36

20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Mar'aş civârında müsâdeme ve kıtâlin insânlığı tedhîş edecek sûretde devâm etmekde olduğu ve bu mıntıkada dahi İzmir hâdisâtının tekrâr edildiği Üçüncü Kolordunun istihbârâtından anlaşılmakdadır. Gerek o civâr İslâmlarının hukukunu muhâfaza ve gerekse bütün Anadolu ve Rûmeli halkının bunlara yapılmakda olan mezâlimden müteessir olduklarını ve alâka ve merbûtiyyetlerini (c e k y e) ve bi-l-hâssa İngiliz, Fransız, İtalya ve Amerika milletlerine göstermek ve îcâb eden makamât-ı resmiyyeye iblâğ etmek ve bu ihtisâsât ve teşebbüsden Mar'aşlıları da haber-dâr etmek üzere müteaddid imzâlarla her tarafdan telgraf çekilmesi veya mitingler akd edilerek protestoda bulunulmasını muvâfık görmekdeyim. Hey'et-i Temsîliyye de tensîb buyurulursa ayn ve iş'âr buyurulmasını ricâ ederim.

15.K.K.
Kâzım Karabekir

BELGE NU. 17

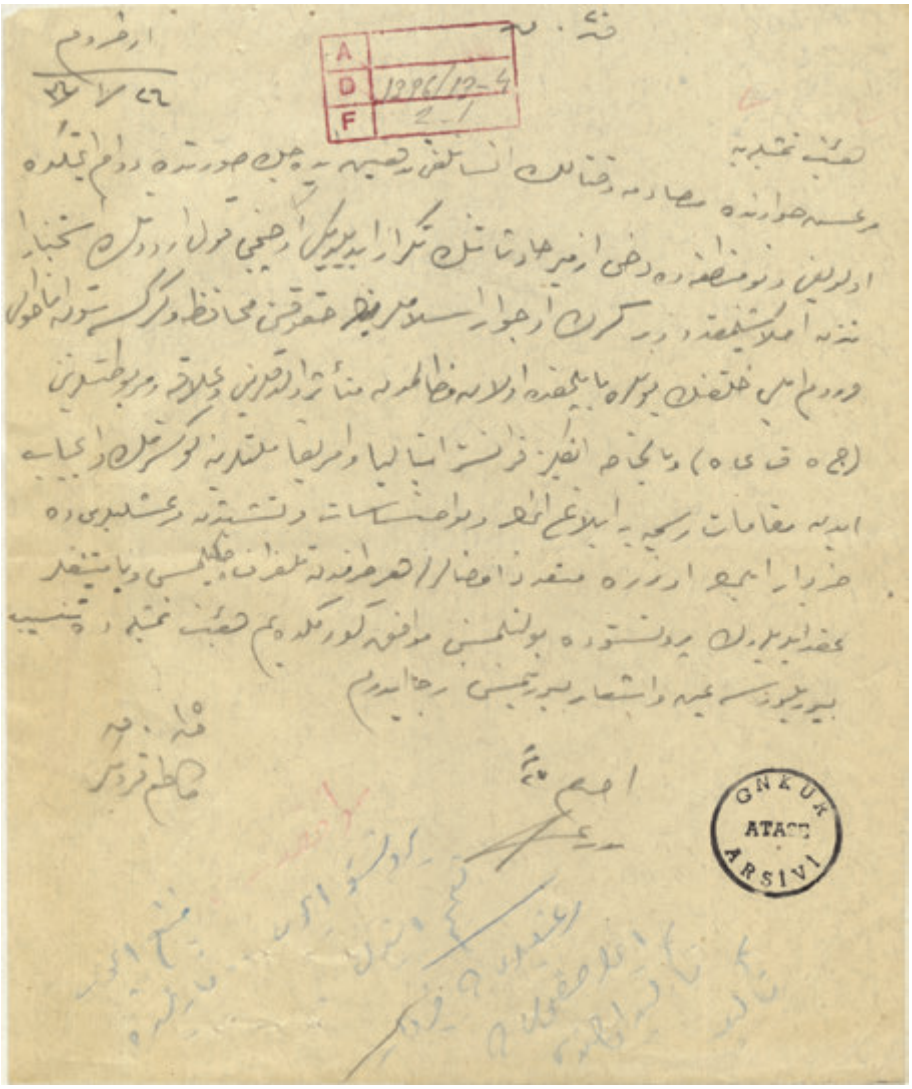

BELGE NU. 18

Gönderildiği yer: Kayseri
Numarası: 1979
Kelimesi: 132
Tarihi: 26 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Wilson prensiplerinin hak ve adalet vaat eden açık maddelerine dayanarak namuslu ve mert bir şekilde mütarekeyi kabul eden millet ve devletimizin, ateşkes anından beri her türlü anlaşmaya aykırı olarak uğradığı İzmir, İstanbul, Adana ve çevresinin işgalini ve son olarak Kahramanmaraş faciasını, devletin ve milletin haklarından olan kaza ve mülkiyet hakkına karşı yapılan çirkin saldırı ve tecavüzleri bütün insanlık alemi önünde protesto ederiz. Her milletin sahip olduğu hayat hakkını, hain ve alçak düşmanların taarruz ve tecavüzlerine karşı kanımız pahasına savunacağımızı ve bundan dolayı dökülecek kanların vicdani sorumluluğunun tamamıyla bu duruma sebep olan hükûmetlere ait olacağını son sözümüz ve kararımız üzere bildiririz.

Miting Heyeti Adına İhtiyat Zabitan
Cemiyeti Başkanı
Mazlum

BELGE NU. 18

Mahreci: Kayseri
Numrosu: 1979
Kelimesi: 132
Târihi: 26 Kânûn-ı sânî 36

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Umûmî harbi müteâkıb Vilson prensiblerinin hakk ve adâlet va'd eden mevâdd-ı musarrahasına istinâden nâmûs-kârâne ve merd-âne bir sûretde mütârekeyi kabûl eden millet ve devletimizin mütâreke anından beri her dürlü uhûd-ı düveliyye ve beşeriyye hâricinde olarak ma'rûz kaldığı İzmir, İstanbul, Adana ve havâlîsi işgalini ve nihâyet Mar'aş fecâyii ve devletin ve milletin hukuk-ı sarîhasından olan hakk-ı kazâ ve mülkiyetine karşı vaki' olan şenî' taarruz ve tecâvüzlerini bütün âlem-i beşeriyyet huzûrunda protesto eder ve her milletin mükteseb olduğu hakk-ı hayâtı gaddâr ve alçak düşmanların taarruz ve tecâvüzlerine karşı kanımız bahâsına müdâfaa edeceğimizi ve bundan mütevellid dökülecek kanların mes'ûliyyet-i vicdâniyyesinin tamâmıyla müsebbibleri olan hükûmetlere âid olacağını son sözümüz ve karârımız üzere iblâğ ederiz.

Miting Hey'eti Nâmına İhtiyât Zâbitan
Cem'iyyeti Reîsi
Mazlûm

BELGE NU. 18

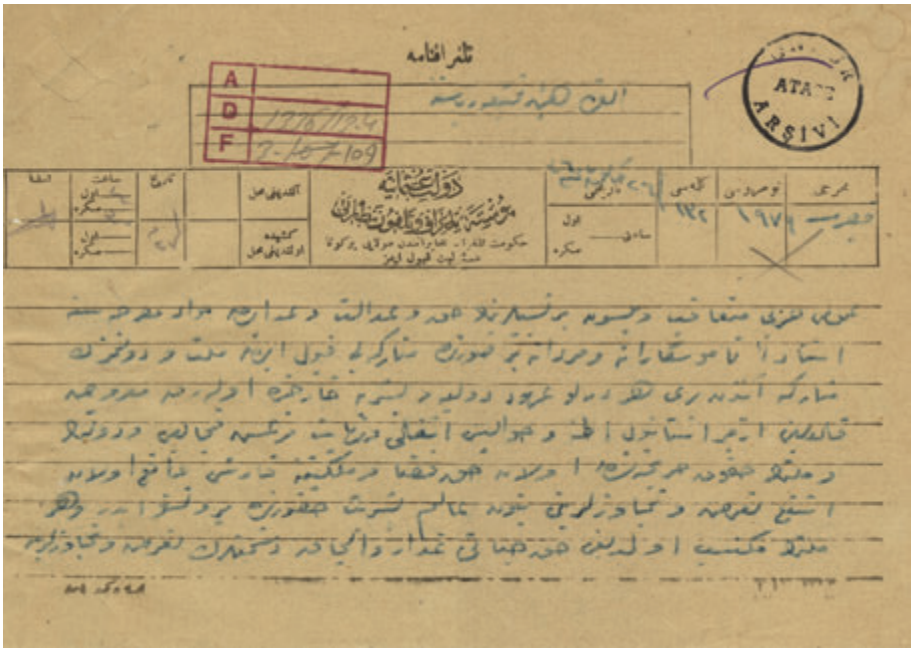

BELGE NU. 19

764

Kayseri
26 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutanlığı Vekaletine

25 Ocak 1920 tarihli Temsil Heyetine ait telgrafa cevap:

Burada da bugün binlerce kişinin katılımıyla miting yapıldığı ve Kahramanmaraş facialarının İtilaf devletleri temsilcileri ve ilgili makamlar nezdinde telgrafla protesto edildiği arz olunur.

Mutasarrıf Vekili
Abidin

BELGE NU. 19

764

Kayseri
26/1/36

20. K. K. Vekâletine

C. 25/1/36 Hey'et-i Temsîliyyeye âiddir.

Burada da bugün binlerce halk toplanarak miting akd ederek Mar'aş fecâyiinin mümessillere ve makamâta bâ-telgraf protesto edildiği ma'rûzdur.

Mutasarrıf Vekîli
Âbidîn

BELGE NU. 19

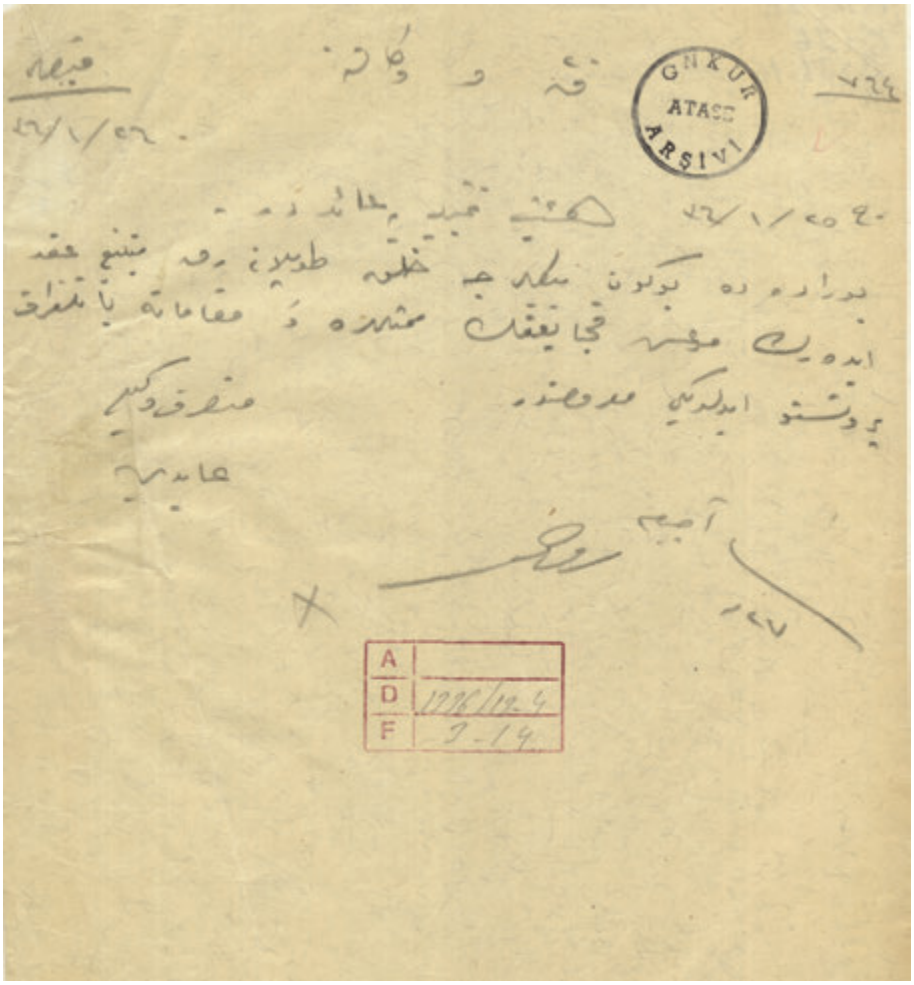

BELGE NU. 20

Gönderildiği yer: Mucur
Numarası: -
Kelimesi: 200
Tarihi: 26 Ocak 1920

Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'taki Fransızlarla Ermenilerin din kardeşlerimize yapmaya devam ettiği mezalim üzerine bütün büyük devletlerin temsilcilerine çekilen protesto telgrafı aşağıdadır.

Şimdi Kahramanmaraş'ta medeni bildiğimiz Fransızların Ermenilerle birleşerek top ve mitralyöz ateşleri altında din kardeşlerimizi öldürdükleri ve insanlık ve medeniyet eserlerini tamamen yaktıkları haberi alındı. Ey vicdanlı insanlığın bir modeli olarak tanınan Amerika devleti ve onun başkanlığı altındaki Avrupa devletleri! Daima adalet, medeniyet, insaniyet sözleri ile bütün dünyayı kana boyayan ve bu şekilde avutan bu sahte medeniliğin artık gerçek hükümlerini hemen tereddütsüzce tasdik et. Veya bu kötü fikri göstereceğin adil ve seri icraatlarla yalanla. Ey İtalya, Fransa, İngiltere! Tarihin kara sayfalarında kara leke olmaktan, bütün insanlık aleminin vereceği ağır kararlardan ve tarihî sorumluluktan sakın. Hak ve adaleti tarafsız olarak insanlığa yakışacak bir şekilde bir an önce teslim et. Bu namert, insanlık dışı hareketleri artık kır, yık, ez. Bununla şeref(?) kazan. Bütün insanlığın hürmetini daima kendine topla ve düşünmeye çalış. Kahramanmaraş'ta meydana gelen olayları nefret ve şiddetle protesto eder, olayların hemen durdurularak sorumlularının acilen ve şiddetli bir şekilde cezalandırılmalarını talep ederiz.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Nuri

BELGE NU. 20

Mahreci: Mucur
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 200

Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş'daki Fransızlarla Ermenilerin dîn kardaşlarımıza yapmakda devâm etdiği mezâlim üzerine bi-l-umûm düvel-i muazzama mümessillerine keşîde edilen protesto ber vech-i zîrdedir.

Şimdi Mar'aş'daki medenî bildiğimiz Fransızların Ermenilere teşrîk-i mesâî ederek top ve mitralyöz âteşleri altında dîn kardeşlerimize cân verdirdiklerini ve âsâr-ı insâniye ve medeniyyenin tamâmıyla tu'me-i leheb olduğu haberi alındı. Ey vicdânlı insânlığın bir modeli olarak tanılan Amerika devlet-i fehîmesi riyâseti altındaki Avrupa devletleri dâimâ adâlet, medeniyyet, insâniyyet sözleri ile bütün dünyayı kana boyayan ve bu sûretle avutan bu sahte medeniliğin artık hükm-i hakikatini hemân bilâ tereddüd tasdîk et veyâhûd bu sû-i fikr göstereceğin âdil-âne ve seri' icrâât-ı fi'liyyelikle isbât ve tekzîb eyle. Ey İtalya, Fransa, İngiltere târihin kara sahîfeleriyle doldurulacağı kara ve lekeli katreleri olmakdan bütün âlem-i insâniyyetin vereceği ağır fikr ve karârlarla târihi mes'ûliyyetden sakın. Hakk ü hakkaniyyet bi-tarafâne insânlığa fazîlet yakışacak bir sûretde bir an evvel teslîm et. Bu nâ-merd-âne mugayir-i insâniyyet hareketleri artık kır, yık, ez. Bununla şeref(?) kazan. Bütün insânlığın hürmetini dâimâ kendine celb ve teemmüle sâî ol. Harekât-ı vâkıayı kemâl-i nefret ve şiddetle protesto eder hemân hâdisenin ref'i ile berâber mes'ûllerinin âcilen ve pek şedîd bir sûretde tecziyelerini taleb ederiz./26/1/36

Müdâfaa-i Hukuk Reîsi Nûrî

BELGE NU. 20

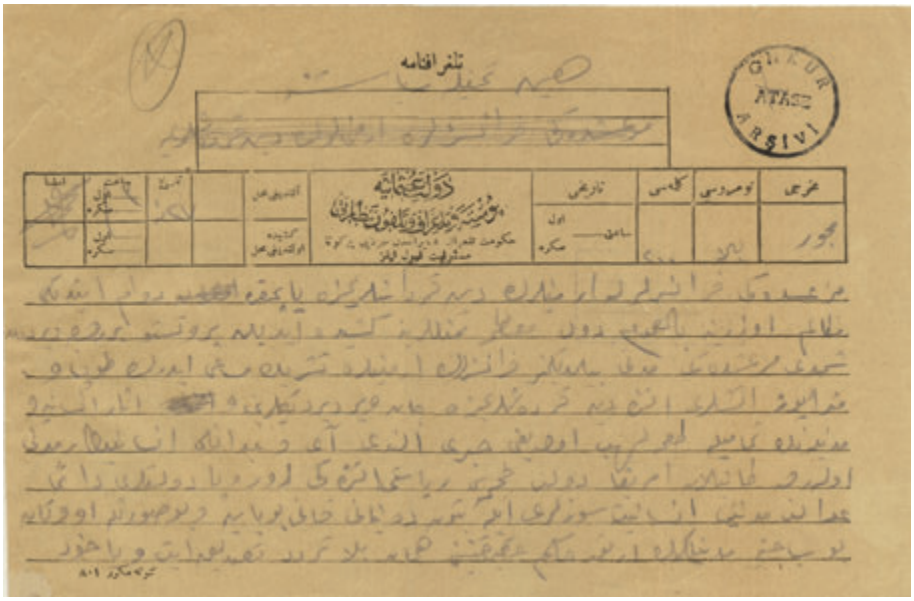

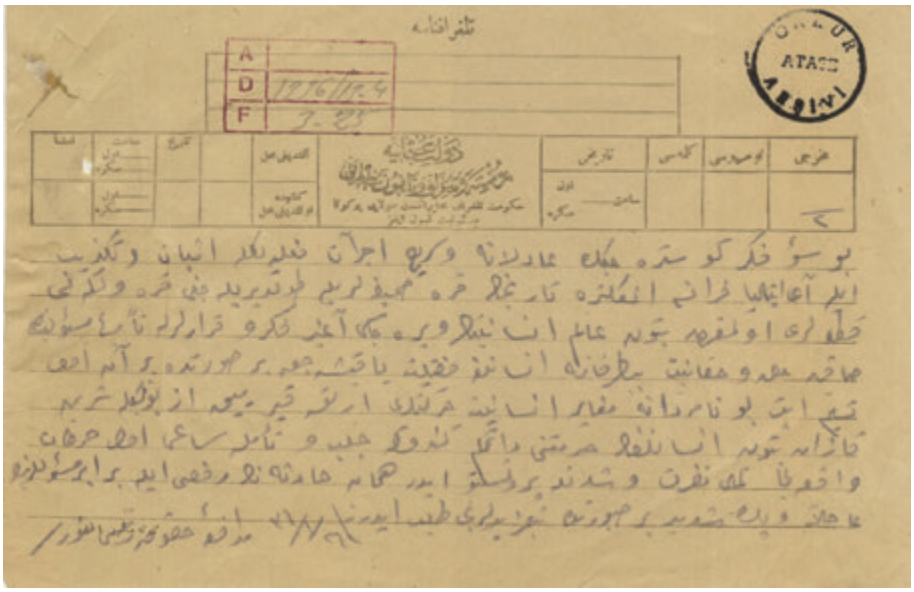

BELGE NU. 21

Gönderildiği yer: Niğde
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 26 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Kahramanmaraş ve çevresinde Fransız ve Ermeniler tarafından yapılan mezalim hakkında İstanbul'da İtilaf devletleri siyasi temsilcilerine yazılan telgraf aşağıda sunulmuştur. Cevap olunur.

Muhittin

Fransızlar ile Ermeniler, Kahramanmaraş'ta toplar, mitralyözler ve Mösyö Wilson'un manevi yardımıyla Müslümanları yok etmektedir. Hakkaniyet ve medeniyet âleminin bu kadar zulüm yapacağına ve bunca vaatlerin buz üzerine yazılmış yalanlardan ibaret olduğuna ihtimal verilmiyordu. Ne yazık ki dünya yeni baştan kan içinde kalacak ve bu mezbahanın kasapları da İtilaf devletlerinin ileri gelenleri olacaktır. 26/27 Ocak 1920

Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Heyeti Başkanı
Muhittin

BELGE NU. 21

Mahreci: Niğde
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara Hey'et-i Temsîliyyesine

Mar'aş ve civârında Fransız ve Ermeniler tarafından icrâ' kılınan mezâlim hakkında Der-saâdet'de Düvel-i Mü'telife mümessil-i siyâsîlerine yazılan telgraf-nâme ber-vech-i âtîdir. C. olunur.

26 Kânûn-ı sânî 336 Muhiddîn

Fransızlar ile Ermeniler Mar'aş'da toplar ve mitralyözler ve Mösyö Vilson cenâblarının yed-i ma'neviyyesiyle Müslümânları mahv ve nâ-bûd etmekdedir. Âlem-i hakkaniyyet ve medeniyyetin bu kadar zulm icrâsına müsâid olduğuna ve bunca mevâîdin buz üzerine yazılmış iğfâlâtdan ibâret bulunduğuna ihtimâl verilmiyordu. Sad-hezâr teessüfler olsun ki dünya yeni başdan kan içinde kalacak ve iş bu mezbahanın kassâbları da Düvel-i Mü'telife ricâli bulunacakdır./26/27 minh

Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye Hey'eti Muhiddîn

BELGE NU. 21

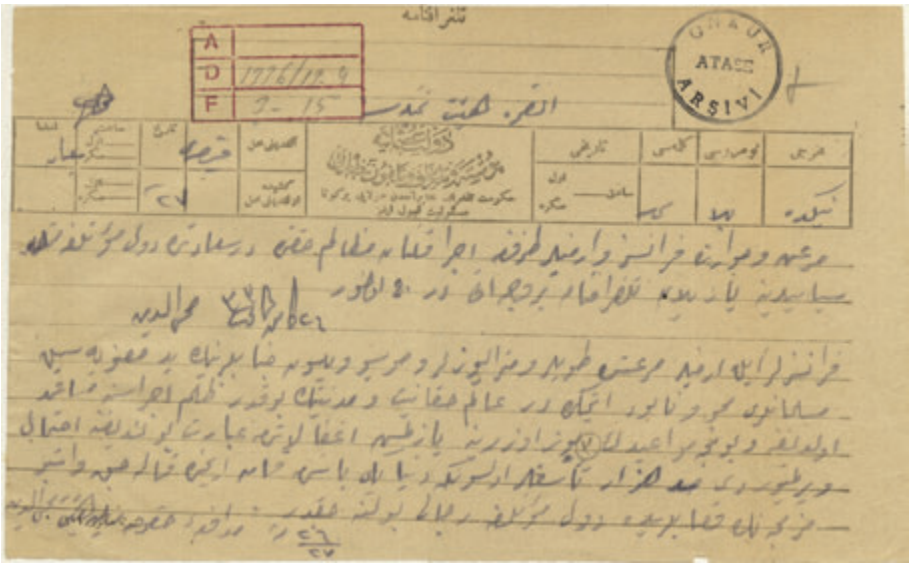

BELGE NU. 22

Kayseri
27 Ocak 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığı Vekaletine

Kahramanmaraş'taki feci olayların Kayseri'de meydana getirdiği galeyan üzerine kışın şiddetine rağmen bugün yapılan mitingde memleket hatipleri tarafından söz konusu olayların üzücü safhaları açıklanarak ortaya konulmuş, millî birliğin sağlanması ve takviyesine hizmet eden dinî ve millî açıklamalar halkı uyandırmıştır. Alınan kararlarda mezalim olayının dünya tarihine kaydedildiği açıklanarak halk tarafından bugün İstanbul'da İtilaf devletleri siyasi temsilcileriyle Sadaret makamına ve İçişleri Bakanlığına şiddetli protesto telgrafları çekildiği arz olunur.

15'inci Tümen Asker Alma Dairesi Başkanı
Yarbay Emrullah

BELGE NU. 22

Kayseri
27/1/336

Ankara'da Yirminci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine

Mar'aş hâdise ve fecâyiinin Kayseri'de husûle getirdiği te'sîrât ve galeyân üzerine şiddet-i şitâya rağmen bugün akd edilen mitingde hutebâ-yı memleket tarafından hâdise-i mezkûrenin safahât-ı elîmesi teşrîh ve takdîr ve vahdet-i milliyyenin te'mîn ve takviyesine hâdim dîni ve millî beyânât hey'et-i umûmiyye üzerinde te'sîrât ve intibâhât husûle getirmişdir. Umûmun karârıyla mezâlim vakıanın târih-i cihâna kayd edildiği beyânıyla Der-saâdet'de İ'tilâf mümessil-i siyâsîleriyle Sadâret ve Dâhiliyyeye şedîd-ül-misâl protestoların bugün ahâlî tarafından keşîde edildiği ma'rûzdur.

On Beşinci Fırka Ahz-ı Asker Kalem Reîsi
Kaim-makam
Emrullâh

BELGE NU. 22

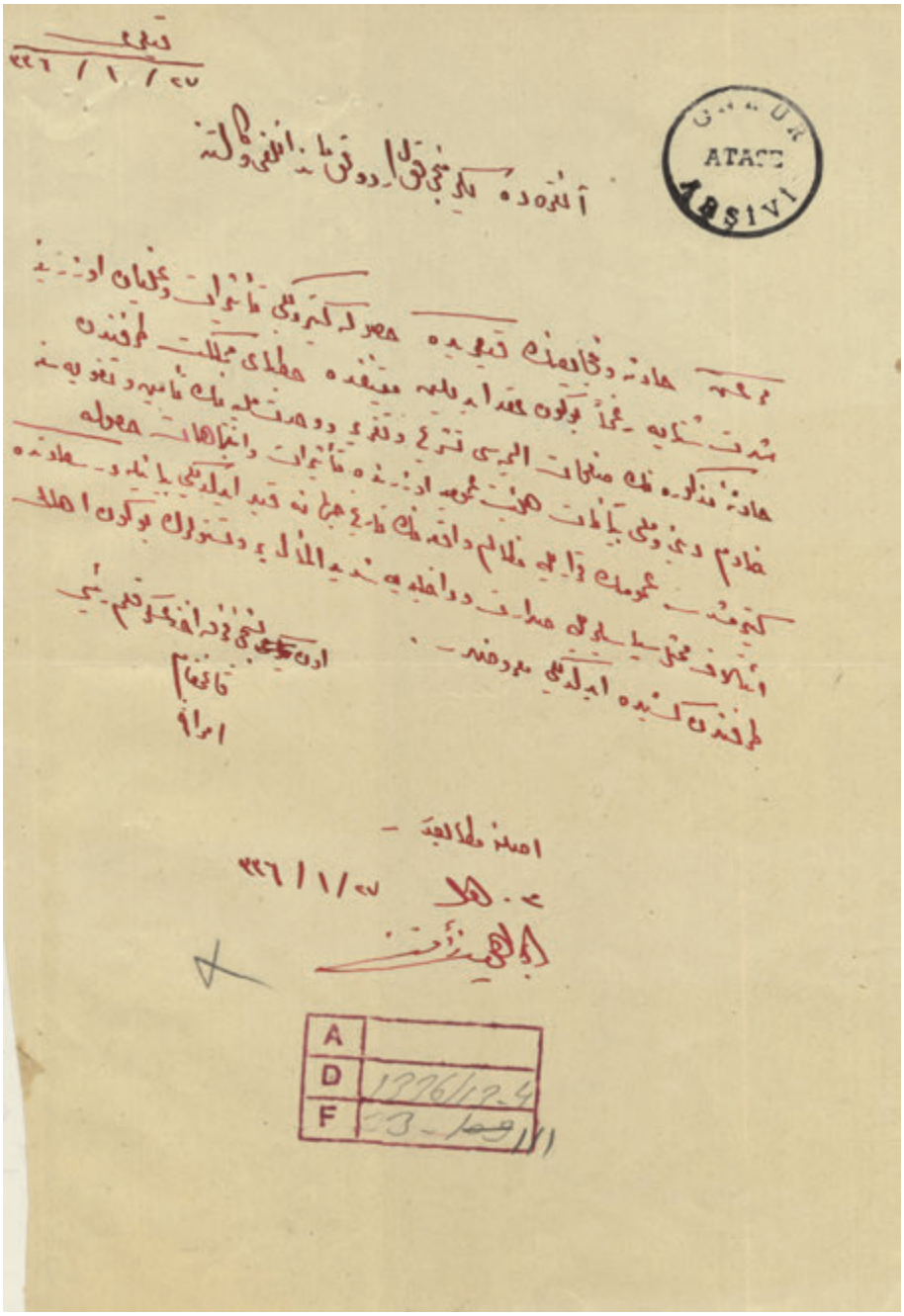

BELGE NU. 23

Gönderildiği yer: Dersim[8]
Numarası: 83
Kelimesi: 180
Tarihi: 28 Ocak 1920

Ankara'da Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine

Bütün dünya için kabul edilen milliyet prensipleri ve mütareke şartlarına aykırı olarak İzmir, Adana, Kahramanmaraş gibi şehirlerimiz işgal altına alınmıştır. Şimdi de Kahramanmaraş'taki dindaşlarımızın üç günden beri Fransız ve Ermenilerin top ve mitralyöz ateşine maruz kaldığını, vatan ve memleketten eser bırakılmadığını büyük üzüntüyle öğreniyoruz. Medeniyet ve insaniyete yakışmayan bu durumu bütün varlığımızla protesto ederiz. Bu zalim saldırılar derhâl durdurulmaz ve sorumluları acilen cezalandırılmazsa biz de her fedakârlığı göze alarak dindaşlarımızın yardımına koşacak ve kanımızı son damlasına kadar akıtacağız. Bundan doğacak sorumluluğun sebep olanlara ait olacağını arz ve bundan sonra bu gibi kötülüklere meydan vermemek üzere zaten haksız ve usulsüz olarak yapılan işgalin hemen kaldırılmasını talep ederiz.

Ferhatuşağı Aşireti Reisi
Halil Ağazade Cemşit

Abbasuşağı Aşireti Reisi
Zeytuzade Mustafa

Dersim Karaballı Aşireti Reisi
Kangozade Mehmet

Eşraftan
Ahmet

Belediye Başkanı
Cemil

Bahtiyar Aşireti Reisi
Keçizade Sabri

Mikail Ağazade Koç(?)
Eşraftan

[8] Bugünkü adı Tunceli.

BELGE NU. 23

Mahreci: Dersim
Numrosu: 83
Kelimesi: 180
Târihi: 28/1/36

Ankara'da Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyetine

Bütün dünya için kabûl edilen milliyyet prensibleri ve mütâreke şerâiti hilâfında İzmir ve Adana, Mar'aş gibi memleketlerimiz işgal altına alındıkdan sonra şimdi de Mar'aş'da dîndaşlarımızın üç günden beri Fransız ve Ermenilerin top ve mitralyöz âteşine ma'rûz kalarak vatan ve memleketden eser kalmamakda olduğunu azîm heyecânla öğreniyoruz. Medeniyyet ve insâniyyete yakışmayan bu hâlleri bütün mevcûdiyyetimizle protesto ederiz. Bu tecâvüzât-ı hûn-hârâne derhâl men' ve mütecâsirleri âcilen te'dîb edilmezse biz de her fedâkârlığı göze alarak dîndaşlarımızın feryâdına şitâb ve kanımızın son damlasını irâka edeceğimizi te'mîn ve mes'ûliyyetin mahallerine âid olacağını arz ve ba'de-mâ bu gibi fenâlıklara meydân kalmamak üzere zâten haksız ve yolsuz olan işgal-i vâkıanın hemân ref'ini taleb eyleriz.

Ferhâd Uşağı Aşîreti Reîsi
Halîl Ağazâde Cemşid

Abbas Uşağı Aşîreti Reîsi
Zeytûzâde Mustafa

Dersim Karabalı Aşîret Reîsi
Kangozâde Mehmed

Eşrâfdan
Ahmed

Eşrâfdan Belediye Reîsi
Cemil

Bahtiyâr Aşîreti Reîsi
Keçizâde Sabri

Mîkâîl Ağazâde Koç(?)
Eşrâfdan

BELGE NU. 23

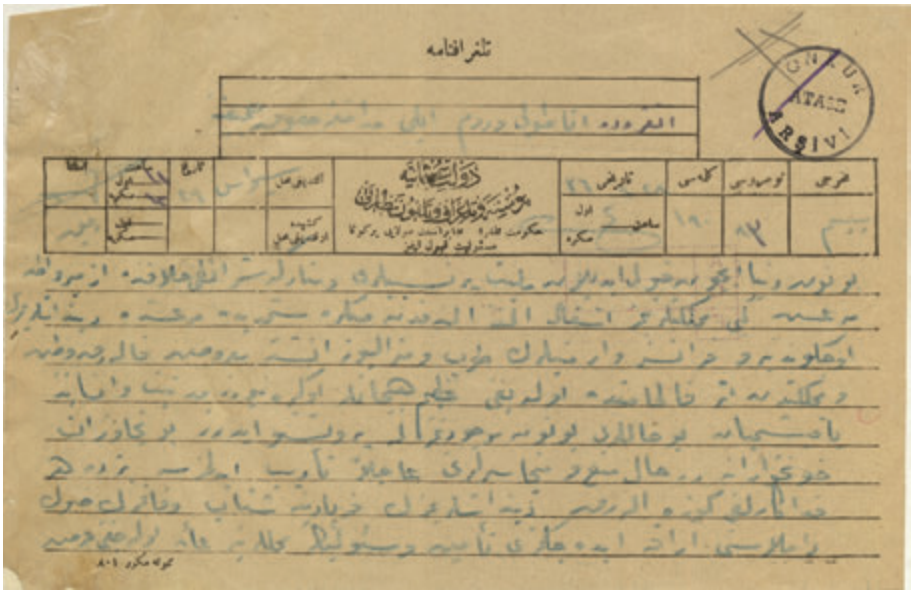

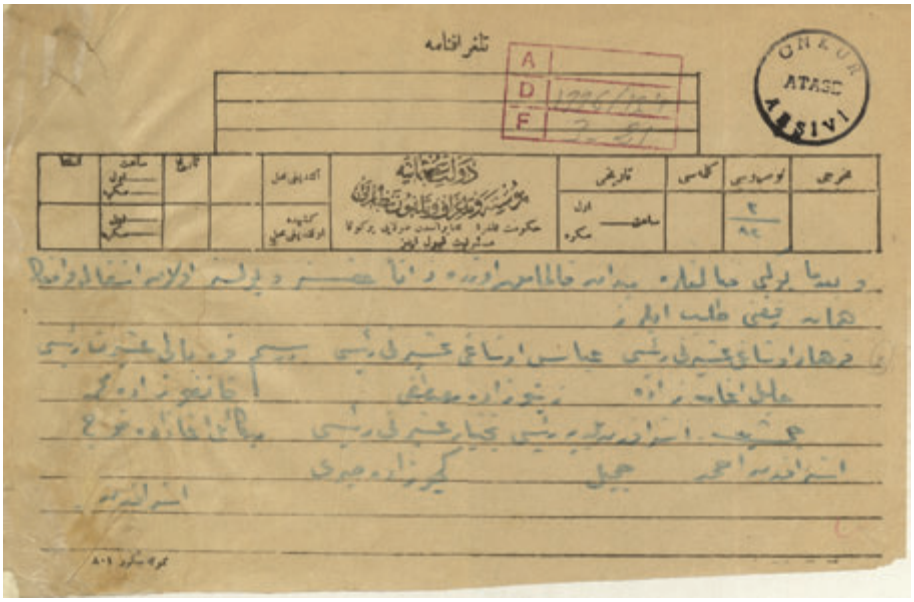

BELGE NU. 24

Gönderildiği yer: Yabanabat[9]
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 27 Ocak 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyetine

Kahramanmaraş'ta Fransız askerleriyle Ermeniler tarafından yeniden yapılmakta olan vahşet ve işlenen cinayetlere dair Elbistan merkezinden alınan telgraflar üzerine İtilaf devletleri temsilcilerine çekilen telgraf aşağıda aynen arz olunur.

İtilaf devletlerinin işgal bölgelerinde yaptıkları, artık barış konferansınca vatan ve milletimiz hakkında verilen veya verilmek üzere olan kararın neden ibaret olduğunu açıkça göstermiştir. Bu durum karşısında müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin alacağı tedbirler ya fiilen bir karşılık ile memleketimizi, din ve vatandaşlarımızı kurtarmaya koşmak ya da vahşi medeniler gözünde kanun dışı sayılan Türk ve Müslümanların masum ve mazlum kanlarını boş yere döktürmemek olmalıdır. Eğer bu şıklardan biri veya akla gelen bir diğeri yapılmazsa vatan ve milletin haklarının korunmasını üstlenmiş olan cemiyetimiz maddi ve manevi çok büyük bir tarihî sorumluluk altında kalmış olacaktır. Çünkü bizden yardım isteyen, ateş ve kanlar içerisinde son feryatları belki şimdi göklerde kaybolup gitmiş olan bu zavallı bedbaht kardeşlerimizin mazlum ruhları bizi lanetleyecektir. Çok acı ve korkunç olan bu ve benzer olaylar hakkında bütün cemiyet idare heyetlerince uygulanabilecek kesin tedbirlerin alınmasını ve bildirilmesini rica ederiz.

Yabanabat Kazası Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Başkanı ve Belediye Başkan Vekili
Mesut

Aza	Aza	Aza	Aza
Yusuf	Nuri	Mehmet Hilmi	Hakkı

[9] Ankara'ya bağlı ilçe. Bugünkü adı Kızılcahamam.

BELGE NU. 24

Mahreci: Yabanabad
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i Muhtereme-i Temsîliyyesi Huzûr-ı Alîsine

Mar'aş'da Fransız askerleriyle Ermeniler tarafından yeniden icrâ' edilmekde olan vahşet ve cinâyetlere dâir Elbistan merkezinden alınan telgraf-nâmeler üzerine Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine çekilen telgraf-nâme zîre naklen arz olunur. Düvel-i İ'tilâfiyyenin işgal mıntıkalarında aldıkları vaz'iyyet-i fi'liyyeyye artık sulh konferansınca vatan ve milletimiz hakkında verilen yâhûd verilmek üzere bulunan karârın neden ibâret olduğunu ta'yîn etmek için daha çok düşünmeye tereddüdleri mahall bırakmamışdır. Bu hâl karşısında müdâfaa-i hukuk cem'iyyetlerinin ittihâz edeceği tedâbîr ya fi'len bir mukabele ile memleketimizi dîn ve milletdaşlarımızı kurtarmağa koşmak yâhûd vahşî medenîler nazarında hâric-i ez-kanûn add olunan Türk ve İslâmların ma'sûm ve mazlûm kanlarını bî-hûde yere dökdürmemek esbâbına tevessül etmekdir. Eğer şıkdan biri yâhûd hâtıra gelen bir diğeri yapılmazsa hukuk-ı vatan ve millet muhâfazasını der-uhde etmiş olan cem'iyyetimiz mâddî ve ma'nevî pek büyük bir mes'ûliyyet-i târihiyye altında kalmış olacakdır. Çünkü bizden istimdâd eden âteş ve kanlar içerisinde son feryâdları belki şimdi semâlarda gaib olub gitmiş olan bu zavallı bed-baht kardaşlarımızın ervâh-ı mazlûmesi bizi tel'în edecekdir. Pek elîm ve hatar-nâk olan vâkayi-i mezkûre ve mümâsile hakkında bütün cem'iyyet hey'et idârelerce kabil-i tatbîk olacak tedâbîr-i kat'iyyenin ittihâz ve iş'âr buyurulmasını istirhâm ederiz. /27 Kânûn-ı sânî 36

Yabanabad Kazâsı Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Reîsi ve Belediye Reîsi Vekîli
Mes'ûd

A'zâ	A'zâ	A'zâ	A'zâ
Yûsuf	Nûrî	Mehmed Hilmi	Hakkı

BELGE NU. 24

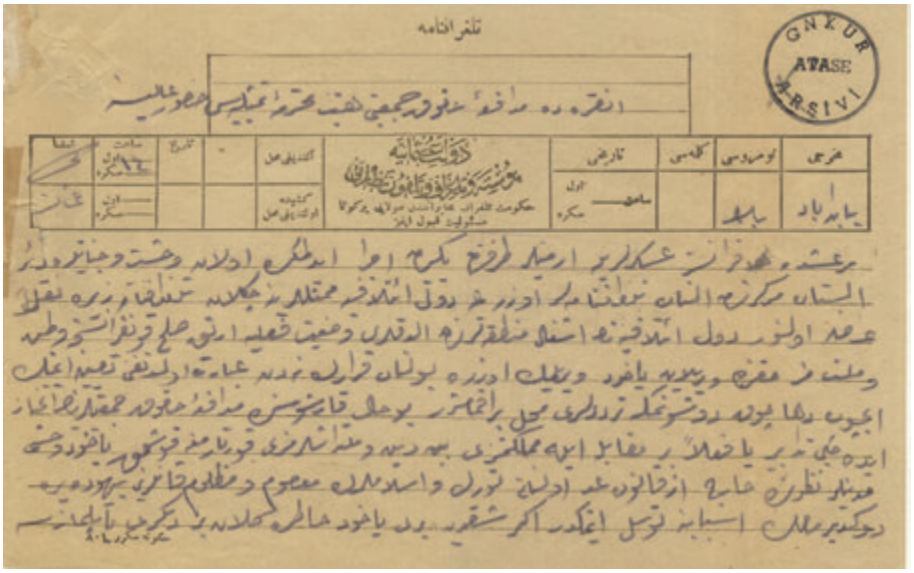

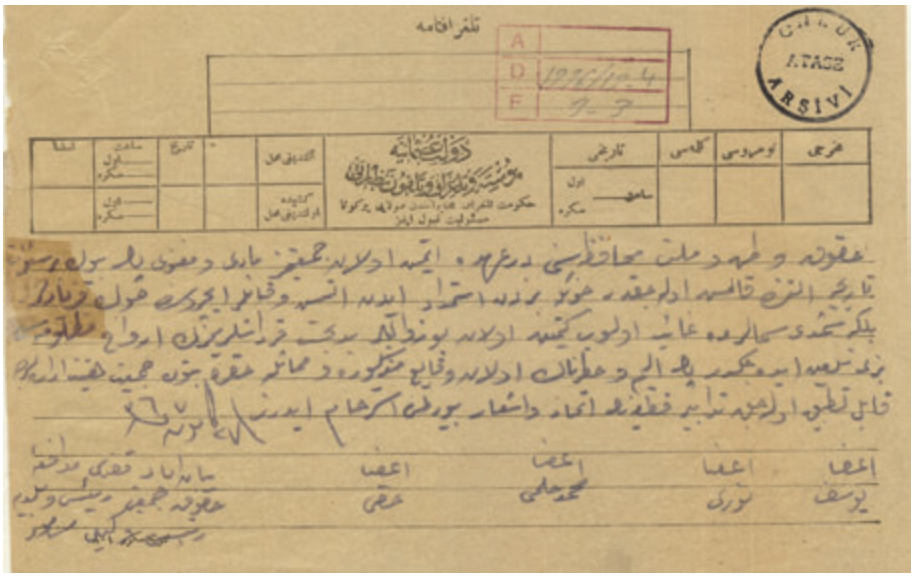

BELGE NU. 25

Gönderildiği yer: Yabanabat
Numarası: 39
Kelimesi: 230
Tarihi: 27 Ocak 1920

Ankara Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığına

Fransız askerleriyle Ermenilerin büyük top ve birçok mitralyözle üç günden beri Kahramanmaraş'ı topa tutarak orada feci bir katliam yaptığını ve altı mahallesinin ateş alıp kül olmaya yüz tuttuğu şehirden dışarı çıkmalarına müsaade edilmeyen kadın, çoluk çocuk bütün Müslüman halkın yardım isteyen feryatlarının top ve yangın ateşleriyle söndürülmekte olduğunu haber aldık. Fransız işgalinin İtilaf devletlerinin onayıyla geçici olarak adeta karakol değişikliğinden ibaret olduğu kayıtlarıyla açıklanmıştır. Kahramanmaraş ve çevresindeki işgal, sadece mahalli asayişi sağlamak amacıyla yapıldığı hâlde Ermenilerin kışkırtmalarına kapıldıklarına şüphe olmayan Fransız komutan ve askerlerinin Ermenilerle birlikte yapmakta oldukları vahşet ve işlenen cinayetlerin bu kadarına her ne maksat ve sebebe dayalı olursa olsun tahammül edilemez. Gerek Kahramanmaraş gerekse geçici olarak işgal altında bulunan diğer yerlerde tahrik ve Müslümanların katledilmeleri gibi bütün vicdanları etkileyeceğine şüphe edilmeyen bu vahşetler, İtilaf devletlerince hemen durdurulmazsa ardı kesilmeyen mezalim ve facialarını ortadan kaldırmak ve insanoğlunun haksız yere daha fazla kanının dökülmesini engellemek için Allah'ın adalet ve insafına dayanarak karşı koyacağımızı ve sorumluluğun buna sebep olanlara ait olacağını bildirir, Fransız komutan ve askerlerinin bu vahşi hareketlerini nefretle protesto ederiz.

Yabanabat Kazası Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Başkanı ve Belediye Başkan Vekili
Mesut

Aza	Aza	Aza	İdare Heyeti Azasından
Nuri	Yusuf	Mehmet Hilmi	Hakkı

BELGE NU. 25

Mahreci: Yabanabad
Numrosu: 39
Kelimesi: 230
Târihi: 27 Kânûn-ı sânî

Ankara Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Riyâsetine

Fransız askerleriyle Ermenilerin büyük top ve bir çok mitralyözle üç günden beri Mar'aş'ı topa tutarak orada feci' bir katl-i âmm icrâ etmekde ve altı mahallenin âteş alıb kül olmağla yüz tutan şehirden dışarı çıkmalarına müsâade olunmayan kadın çoluk çocuk bütün İslâm ahâlînin feryâd-ı istimdâd-kârâneleri top ve yangın ateşleriyle söndürülmekde olduğunu haber aldık. Düvel-i Mü'telifenin muvâfakatiyle muvakkat bir mâhiyyetde âdetâ karakol tebdîlinden ibâret olduğu kaydlarıyla tefsîr ve îzâh olunmasına nazaran Mar'aş ve havâlîsindeki Fransız işgali âsâyiş-i mahalliyeye âdiyen bir nezâret hakkını mükteseb olduğu hâlde Ermenilerin tesvîlât, igva'ât, ifsâdâtına kapılmış olduklarına şübhe olmayan Fransız kumandan ve askerlerinin Ermenilerle bi-l-iştirâk îka' etmekde oldukları vahşet ve cinâyetlerin bu derecesi her ne maksad ve sebebe mebnî olursa olsun kabil-i tahammül değildir. Gerek Mar'aş gerek muvakkaten taht-ı işgalde bulunan sâir mahallerde tahrîk ve İslâmların katl ve ifnâları gibi bütün vicdân-ı beşeri müteessir edeceğine şübhe edilmeyen bu vahşetler Düvel-i Mü'telifece derhâl men' olunmazsa mücerrer mezâlim ve fecâyi'-i vâkıayı def' ve ebnâ-yı beşerin nâ-hakk daha ziyâde kanlarının dökülmesini men' için Cenâb-ı Hakk'a adl ü insâfa istinâden mukabele edeceğimizi ve bunun mes'ûliyyeti müsebbiblerine râci' olacağını beyân eder ve Fransız kumandan ve askerlerinin işbu harekât-ı vahşiyyânelerini kemâl-i nefretle protesto eyleriz./27 Ka.

Yabanabad Kazâsı Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Reîsi ve Belediye Reîsi Vekîli
Mes'ûd

A'zâ	A'zâ	A'zâ	Hey'et-i İdâre A'zâsından
Nûrî	Yûsuf	Mehmed Hilmi	Hakkı

BELGE NU. 25

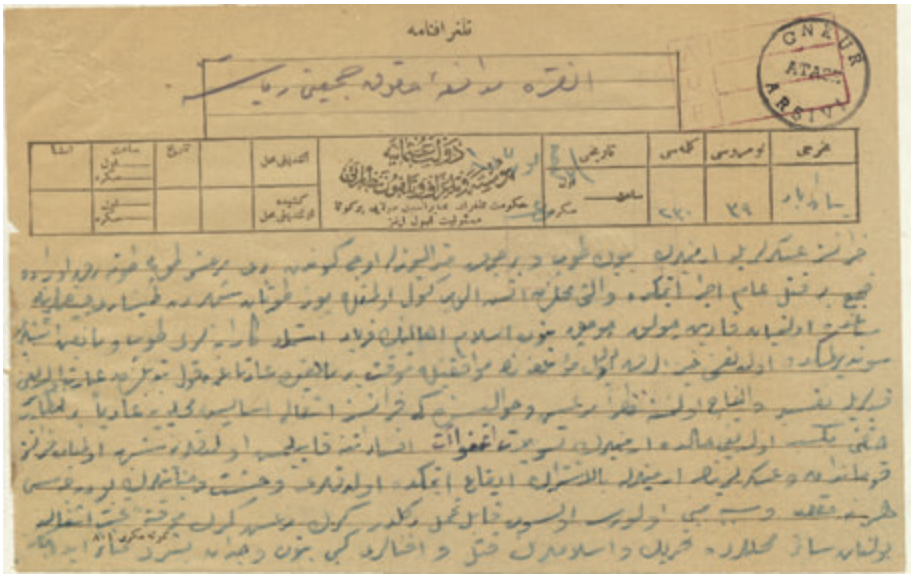

تلغرافنامه

غرضی	نومرسی	کلمه‌سی	تاریخی						

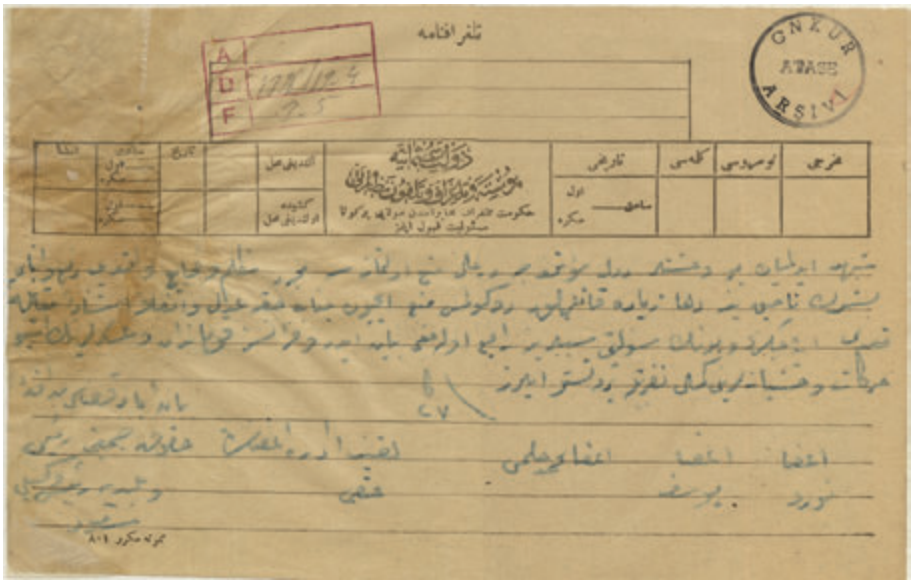

تلغرافنامه

غرضی	نومرسی	کلمه‌سی	تاریخی						

BELGE NU. 26

Şifre Çözümü

Çankırı
28 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

25 Ocak 1920 tarihli telgrafa cevap

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş'taki facialardan büyük üzüntü duyan bütün Çankırılılar tarafından protesto telgrafları çekildiği gibi Kariler[10] Müdafaa-i Hukuk Heyeti tarafından da başka telgraflar yazıldığı ve bağlı ilçelerden de yazılması hususunda tebligat yapıldığı arz olunur.

Çankırı Mutasarrıfı
Lütfü

BELGE NU. 26

Şifre Halli

Kengiri
28/1/36

20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye: C. 25 Kanûn-ı sâni 36:

Mar'aş vak'a-i fecîasından fevk-al-âde müteessir olan bütün Kengililer tarafından protesto telgrafları çekildiği gibi Karîler Müdâfaa-i Hukuk Hey'eti cânibinden dahi başkaca feryâd-nâmeler yazıldığı ve mülhakatdan da yazılmak üzere derhâl teblîgat îfâ edildiği ma'rûzdur.

Kengiri Mutasarrıfı
Lûtfî

[10] Belgede geçen Kariler'in, Çankırı'ya bağlı Orta ilçesinin eski adı olan Karipazarı olduğu değerlendirilmektedir.

BELGE NU. 26

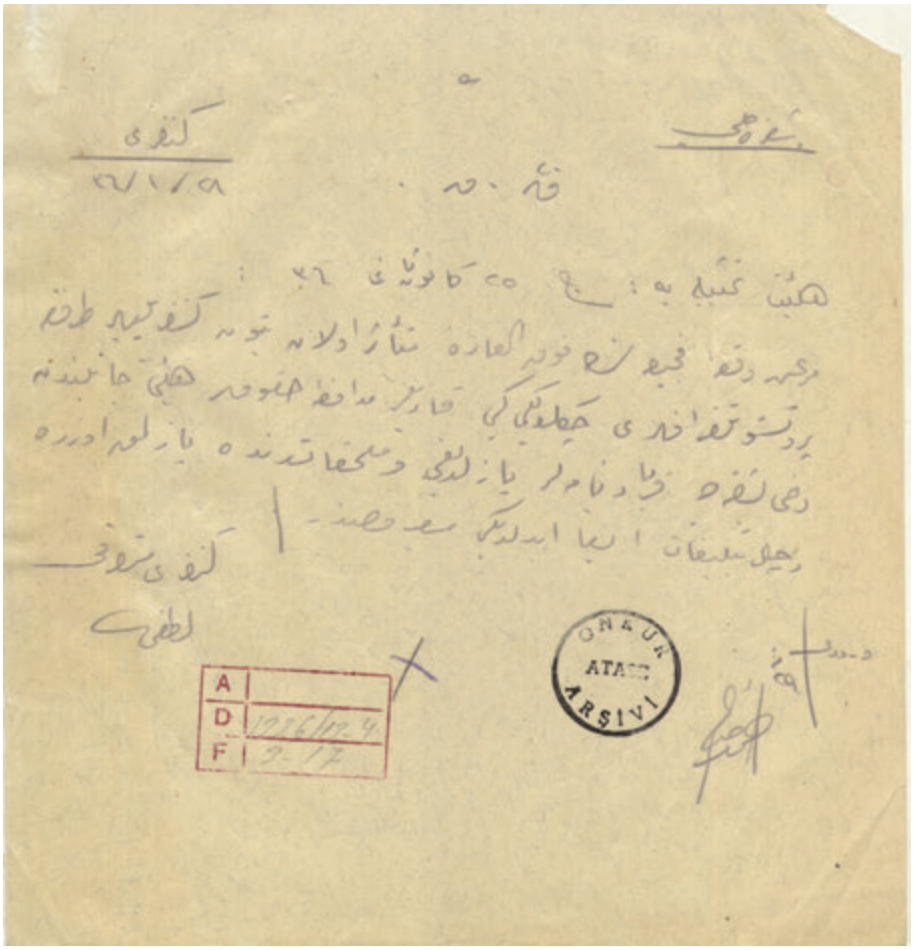

ONAUR ATAM ARSIVI
A
D 1996/129
F 9-17

BELGE NU. 27

Sayı
506/46

Elazığ
28 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

25 Ocak 1920 tarihli telgrafa cevap:

Kahramanmaraş'ta meydana gelen olaylar tarafımızdan haber alınarak ilgili makamlara ve İtilaf devletleri temsilcileriyle General Guro'ya[11] protesto telgrafları çektirilmiştir.

Vali Vekili
Mümtaz

BELGE NU. 27

Aded
506
46

Elazîz
28/1/36

20. K. K.

C. 25/1/36:

Mar'aş'da tekevvün eden hâdisât buraca da haber alınarak îcâb eden makamâta ve mümessiller ile Ceneral Guro'ya protesto telgraf-nâmeleri keşîde etdirilmişdir.

Vâlî Vekîli
Mümtâz

[11] General Gouraud, Suriye - Kilikya Yüksek Komiseri ve Fransa'nın Doğu Orduları Başkomutanıdır.

BELGE NU. 27

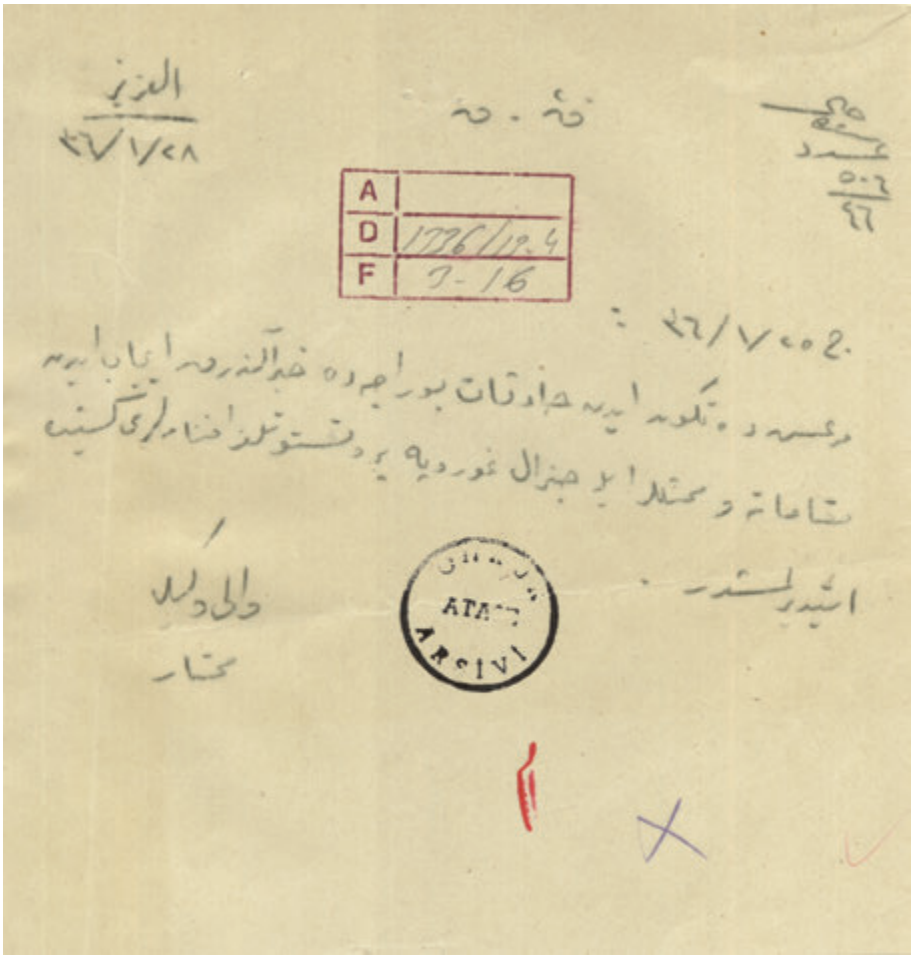

BELGE NU. 28

Şifre

Ankara
29 Ocak 1920

Tamim (Belirtilen Adreslere)

Kahramanmaraş katliamı, merkezî hükûmetçe şiddetle protesto edilmiş ve edilmektedir.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

20'nci Kolordu Komutan Vekili

BELGE NU. 28

Şifre

Ankara
29/1/36

Ta'mîm (Ma'lûm Adreslere)

Mar'aş katl-i âmı hükûmet-i merkeziyyece şedîden protesto edilmiş ve edilmekde bulunmuşdur efendim. Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

20.K.K.V.

BELGE NU. 28

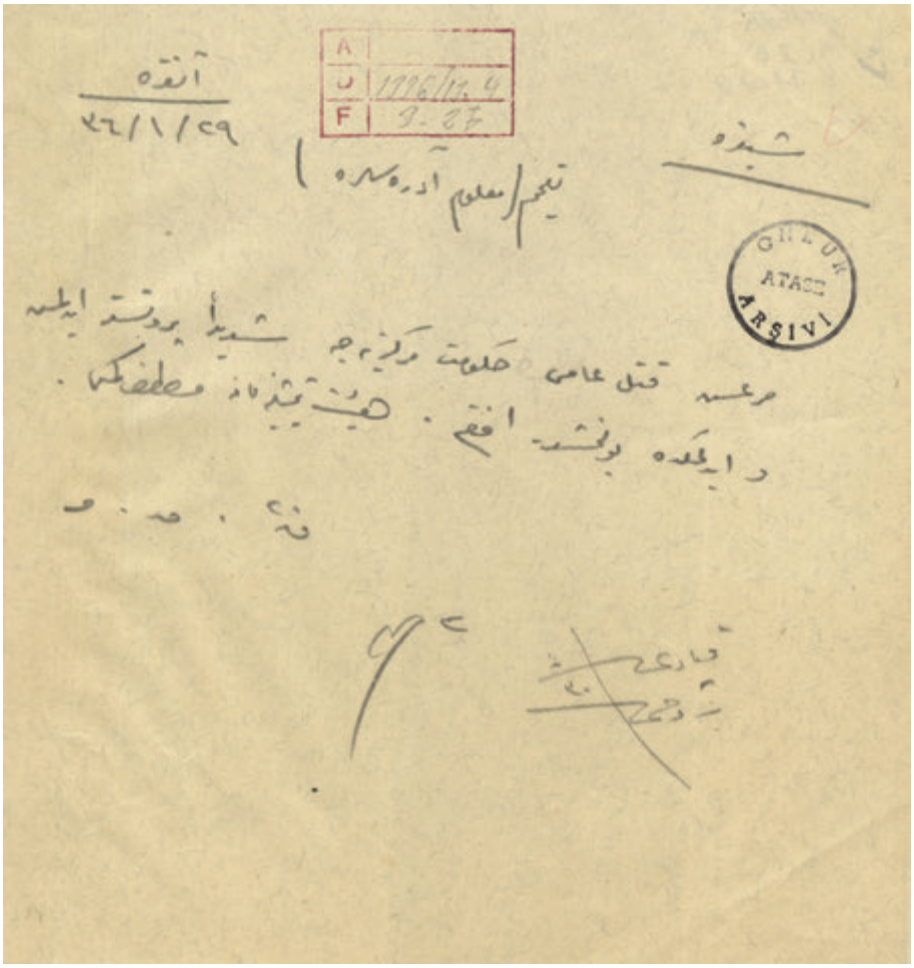

BELGE NU. 29

Şifre

Ankara
29 Ocak 1920

Erzurum'da 15'inci Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa'ya

26 Ocak 1920 tarihli telgrafa cevap:

Kahramanmaraş'taki çarpışmalar hakkında yapılması düşünülen teşebbüsler uygundur. Mitingler yapılarak gereken makamlar nezdinde protesto edilmesi 25 Ocak 1920'de bildirildi. Kahramanmaraşlıları da haberdar etmek hususu bir kez daha vurgulanmıştır.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

20'nci Kolordu Komutan Vekili

BELGE NU. 29

Şifre

Ankara
29/1/36

Erzurum'da 15. K. Kumandanı Kâzım Karabekir Paşa Hazretleri'ne

C. 26/1/36

Mar'aş kıtâli hakkında icrâsına tevessül edilmesi beyân buyurulan teşebbüsât muvâfıkdır. Mitingler yapılarak îcâb eden makamât nezdinde protesto edilmesi lüzûmu 25/1/36'da ta'mîm olundu. Mar'aşlıları da haber-dâr etmek husûsu bu def'a te'kîd olunmuşdur. Efendim. Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

20.K.K.V.

BELGE NU. 29

BELGE NU. 30

Gönderildiği yer: Diyarbakır
Numarası: 1351
Kelimesi: 1250
Tarihi: 29 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Mütarekenin imzalanmasından beri vatanımızın birçok yerinin haksız yere işgal edildiğini, İzmir'de Yunanların facialarını ve milletimize adalete aykırı birçok haksızlık yapıldığını gördük. Bütün bu haksızlıkları medeni dünyaya protesto ettik, yalvardık, yakardık. Hiçbir yerde karşılık bulamadık. Wilson'un Milletler Cemiyeti hakkındaki yüce prensiplerinden faydalanacağımızı ümit ettik. Bu prensiplerin de keyfî şekilde uygulandığını, gizli antlaşmalar ve itilaflarla zayıf milletlerin esaret altına alınmakta olduğunu, mağluplara dünya tarihinin kaydetmediği derecede ağır ve tahammül edilemez şartlar konularak dünya barışının tehlikelere atıldığını gördük. Bir İslam devleti olduğumuz için bizler, birer İslam devleti olan ve büyüklüklerinin önemli bir kısmını ve muharebedeki başarılarını dindaşlarımız olan Müslüman tebaaları sayesinde kazanan İngiltere ve Fransa'dan büyük yardımlar ümit ettik. Bütün İslam aleminin yardımına, İngiltere devletinin temelini oluşturan Hindistan Müslümanlarının ricalarına, nüfuz sahibi İngiliz yazarlarının lehimizde yazdığı yazılara rağmen ne yazık ki harbin ilanında İstanbul'da elçisinin arabasını çektiğimiz ve kendisinden hâlâ pek çok yardımlar beklediğimiz İngiltere devletinden umduğumuz muameleyi göremedik. Times gibi İngiltere'nin en önemli gazetesi hakkımızda birçok iftirayla dolu hak ve hakikate aykırı makaleler yayımlamaya devam ediyor. Ayasofya'yı kilise yapmak için İngiltere ruhani liderine müracaat eden Rum ruhbanının ricaları, kendileriyle Rumlardan daha fazla alakadar ve menfaatdar olan Müslümanların feryat ve ricalarına tercih edildi. Bundan da anladık ki maalesef yirminci asırda da Batı, mutaassıp olmakla suçladığı Doğu'ya rahmet okutacak derecede daha mutaassıptır. Gerçi Fransız kamuoyunun ve basınının lehimizde olduğunu görüyor, memnun oluyoruz. Piyer Loti gibi değerli kişilerin dostluklarını görüyoruz. Fakat bugüne kadar soylu Fransız milletinden de fiilî ve maddi yardım görmedik. Kilikya, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa'da dindaşlarımıza yapılan hakaretler, bağımsızlığımıza vurulan darbeler bizleri çok üzüyor. Bazı Fransız siyasi liderlerinin buralarda işgalin geçici olduğuna dair olan sözlerine rağmen gerçekte oralarda günden güne halifemizin hukukuna darbeler, İslam milletinin kalbine hançerler vuruluyor. Biz bu haksızlıklara soylu Fransız milletinin taraftar olmadığını, haksızlıkların sırf hissî düşünen Fransız memurlarının teşebbüsleri sonucu olduğunu ümit ederek Fransa'yı ikaz için yapılan haksızlıkları İstanbul'da büyük ve tarafsız devletlerin siyasi temsilcilerine aşağıdaki şekilde arz ederek bu haksızlıkların giderilmesini rica ederiz.

1. General Geret'in[12] idari işlere iştirak ve kontrol tekliflerini protesto için Kahramanmaraşlıların gönderdiği heyeti tutuklatması ve şehre sebepsiz ateş ettirmesi yüzünden 21 Ocak 1920'den beri Kahramanmaraş'ta çatışmalar devam ediyor. Gerek dışarıdan getirilen Ermeni askerleri gerekse silahlandırılan yerli Ermeniler Müslümanlar üzerine saldırıyor. Şehir büyük çaplı toplarla bombalanıyor ve kısım kısım yanıyor. Korunmasız Müslümanlar katliamdan korkarak her taraftan kuşatıldıkları hâlde savunmaya devam ediyorlar. Bu durumu öğrenen Müslümanlar, din kardeşlerinin yardımına koşuyor. Şüphesiz bunlar da ölüyorlar, yaralanıyorlar. Fakat namuslarını koruyorlar. Gayrimüslimleri silahlandıran ve bu olaydan önce minarede ezan okuyan müeezzine Ermeni askeri vasıtasıyla kurşun atılmasına, camilere, vakıfhanelere bomba atılmasına meydan veren General Geret, bu sebeple insanlar arasına ayrımcılık sokmakla medeniyete aykırı hareket etmiş oluyor. Ey İnsanlık! Size hitap ediyoruz. Henüz barış şartları kararlaştırılmamışken gizli itilaf üzerine Kahramanmaraş'ı işgal eden Fransız Generalinin, Wilson prensiplerine dayanarak kendi arzu ettikleri idareyi tercih eden ve idari işlerimize karışma teklifini protesto eden halkın temsilcisi olan bir heyeti tutuklatması ve bu haklı talep üzerine şehri bombalaması hangi insanlık ve medeniyet kanununa uyar.

2. Kahramanmaraş olaylarından önce bir Fransız müfrezesi Gaziantep-Kahramanmaraş arasında (...) köyünde bir gece konakladığı zaman evleri yakmış, kadınların ırzına tecavüz etmiş ve bu olay yapılan tahkikatla kanıtlanmıştır.

3. Islahiye - Kahramanmaraş yolunda birkaç köy Fransız askeri tarafından tahrip edilmiş ve kadınların ırzına tecavüz edilmiştir.

4. Gaziantep'te çarşıyı yakmak için kundaklayan üç Ermeni, adliyemizce tutuklanmışken Fransız komutanı bunları tahliye ettirmiş ve bu suretle bağımsız yargıya darbe vurmuştur.

5. Şanlıurfa'da bir aşireti kendi yanlarına çekmek için bu aşirete mensup 12 kişiyi kendi kendilerine karar vererek hapishaneden çıkarttırmışlardır.

6. Şanlıurfa'da bazı kanunlarımızın tatbik edilmemesi için emir verilmiştir.

7. Adana'da birçok Müslüman yok edilmiş veya ...(?) sürülmüştür. Adil bir heyet tahkikat yaparsa facialar bütün açıklığıyla ortaya çıkacaktır.

Sayın elçiler, medeniyet dünyasına insanlık ve adalet kanunları yayınlayan bir büyük devletin memurları tarafından yapılan ve adeta İzmir'de Yunan faciasıyla müsabaka edercesine devam eden mezalime, bağlı

---

[12] General Querette, Fransızların 315'inci Piyade Tümeni Komutanı iken 9 Aralık 1919'da Gaziantep'e gelerek Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa vilayetlerini içine alan doğu bölgesi komutanlığı görevini üstlenmiştir. Yaşar Akbıyık; Millî Mücadele'de Güney Cephesi (Maraş), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 135.

olduğunuz hükûmetinizin ve basınınızın dikkatleri çekilerek insanlık dışı hareketlerin tekrarına engel olunmasını insaniyet adına rica ederiz. Kahramanmaraşlılara yaptığı mezalimden dolayı General Geret hakkında gerekenin yapılmasını da Fransız adaletinden bekleriz. Wilson prensiplerine dayanarak hak talep edenlere yapılan muamele bir örnek olmak üzere Kahramanmaraş meselesinin Mösyö Wilson'a bildirilmesini de Amerika temsilcisinden rica ederiz.

Diyarbakır Müftüsü İbrahim	Şeyhlerden Gülşenzade Şeyh Ahmet	Belediye Başkanı Abdurrahman	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Mustafa

BELGE NU. 30

Mahreci: Diyarbekir
Numrosu: 1351
Kelimesi: 1250

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mütârekenin akdinden beri vatanımızın birçok yerlerinin haksız yere işgal edildiğini İzmir'de Yunanlıların fecâyiini milletimize mugayir-i adâlet birçok haksızlıklar yapıldığını gördük. Bütün bu haksızlıkları cihân-ı medeniyyete protesto etdik, yalvardık, yakardık. Hiçbir yerde ma'kes kabûl bulamadık. Vilson cenâblarının Cem'iyyet-i Akvâm hakkında desâtîr-i âlîyesinden müstefîd olacağımızı ümîd etdik. Bu desâtîr-i âlîyenin de keyfî sûretde tatbîk edildiği gizli muâhedeler hafî i'tilâflarla zâif milletlerin taht-ı esârete alınmakda olduğunu mağlûblara târih-i âlemin kayd etmediği derecede ağır ve tahammül-fersâ şerâite tahmîl olunarak sulh-i cihân istikbâlinde tehlikelere ilka' edildiğini görerek bir millet-i İslâmiyye olmak hasebiyle bizlerin en ziyâde birer devlet-i İslâmiyye olan ve şevket-simâtlarının bir kısm-ı mühimmini ve muhârebede muvaffakıyyetlerini en ziyâde dîndaşlarımız olan İslâm tebaalarından gören İngiltere ve Fransa düvel-i fehîmelerinden büyük müzâheret ve muâvenetler ümîd etdik. Bütün âlem-i İslâmın istimdâdına İngiltere şevketinin temelini teşkîl eden Hindistan Müslümânlarının istirhâmlarına sâhib-i nüfûz İngiliz müsteşriklerinin lehimizde yazılan takrîrlerine rağmen maa-t-teessüf ilân-ı harbde İstanbul'da sefîrinin arabasını çekdiğimiz ve kendisinden el'ân pek çok müzâheretler beklediğimiz İngiltere devlet-i muazzamasından ümîdimiz hilâfında muâmeleler gördük. Tayms gibi İngiltere'nin en mühimm bir gazetesi hakkımızda bir çok iftirâlarla dolu hakk ve hakikate mugayir makaleler neşrinde el'ân ber-devâmdır. Ayasofya'yı kilîse yapmak için İngiltere makamât-ı rûhânîyye reîsine mürâcaat eden Rûm ruhbânının ricâları kendileriyle Rûmlardan ziyâde alâka-dâr ve menfaat-dâr olan İslâmların feryâd ve ricâlarına tercîh edildi. Bundan da anladık ki maa-t-teessüf yirminci asır medeniyyetinde de Garb, mutaassıb olmağla ithâm etdikleri Şark'a rahmet okutacak derecede taassub-ı dîni var. Fransa efkâr-ı umûmiyyesinin ve matbûâtının gerçi lehimizde olduğunu görüyor memnûn oluyoruz. Piyer Loti gibi zevât-ı âlîyenin dostlukları âsârını görüyoruz. Fakat bu güne kadar Fransa millet-i necîbesinden de fi'lî ve mâddî muâvenet görmedik. Kilikya'da Mar'aş, Ayntab, Urfa livâsında(?) dîndaşlarımıza yapılan hakaretler, hukuk-ı istiklâlimize vurulan darbeler bizleri pek müteessir ediyor. Ba'zı Fransa ricâl-i siyâsiyyesinden buralarda işgalin muvakkat olduğuna dâir olan sözlerine rağmen fi'liyyâtda oralarda günden güne halîfe-i zî-şânımızın hukukuna darbeler, millet-i İslâmiyyenin kalbine hançerler uruluyor. Biz bu haksızlıklara Fransa millet-i necîbesinden taraf-dâr olmadığını sırf hissiyyâta meclûb Fransa me'mûrlarının teşebbüsâtı netîcesi olduğunu ümîd ederek Fransa'yı îkâz için yapılan haksızlıkları Der-saâdet'de düvel-i muazzama ve bî-taraf devletler mümessil-i siyâsîlerine ber-vech-i âtî sûretde arz ederek bu haksızlıkların ta'mîrini ricâ' ederiz. 1. Ceneral Geret'in emr-i idâreye iştirâk ve

kontrol teklîflerini protesto için Mar'aşlıların gönderdikleri hey'eti tevkif etmiş ve şehre bilâ sebeb âteş etdirmesi sebebiyle 21/1/336'dan beri Mar'aş'da müsâdeme devâm ediyor. Gerek hâricden getirilen Ermeni askerleri gerekse teslîh olunan mahallî Ermeniler İslâmlar üzerine saldırıyor. Şehir büyük çaplı topla bombardıman ediliyor. Şehir taraf taraf yanıyor. Hâmîsiz İslâmlar katl-i âmdan korkarak her tarafdan muhâta oldukları hâlde müdâfaaya devâm ediyorlar. Bu hâl ma'lûm olunca her tarafdan İslâmlar dîn kardeşlerinin imdâdına koşuyor. Şübhesiz bunlar ölüyorlar, yaralanıyorlar. Fakat nâmûslarını müdâfaa ediyorlar. Gayr-i Müslimleri teslîh eden ve bu vak'adan evvel minârede ezân okuyan müezzine Ermeni askeri vâsıtasıyla kurşun atılmasına câmilere vakf-hânelere bomba atılmasına meydân veren Ceneral Geret bu vechle anâsır arasına tefrîk ilka' etmekle medeniyyete mugayir hareket etmiş oluyor. Ey beşeriyyet! Size hitâb ediyoruz. Henüz şerâit-i sulhiyye takarrür etmemiş iken gizli i'tilâf üzerine Mar'aş'ı işgal eden Fransız Ceneralinden Vilson prensiblerine istinâden kendi ârzû etdikleri idâreyi tercîh eden ve umur-ı idâremize iştirâk teklîfini protesto eyleyen ahâlînin mümessili bulunan bir hey'eti tevkif etmesi ve bu haklı taleb üzerine şehri bombardıman eylemesi hangi kavâid-i insâniyye ve medeniyyeye muvâfıkdır. 2. Mar'aş vak'asından evvel bir Fransız müfrezesi Ayntab Mar'aş arasında (...) köyünde bir gece konakladığı zaman evleri yakmış, kadınların ırzına tecâvüz etmiş ve bu cihet tahkikatı ile sâbit olmuşdur. 3. Islahiye-Mar'aş yolunda birkaç köy Fransa askeri tarafından tahrîb edilmiş ve kadınların ırzına tecâvüz edilmişdir. 4. Ayntab'da çarşıyı ihrâk için kundak koyan üç Ermeni adliyemizce tevkif edilmiş iken Fransız kumandanı bunları tahliye etdirmiş ve bu sûretle istiklâl-i mahâkime darbe urmuşdur. 5. Urfa'da bir aşîreti kendilerine imâle için bu aşîrete mensûb on iki kişiyi hôd-be-hôd habs-hâneden çıkartdırılmışdır. 6. Urfa'da ba'zı kanûnlarımızın tatbîk edilmemesi için emir verilmişdir. 7. Adana vilâyetinde birçok İslâmlar imhâ' ...(?) nefy edilmiş âdil bir hey'et tahkikat yaparsa fecâyi' bütün vuzûhuyla tebeyyün eder. Süferâ-yı muhtereme cihân-ı medeniyyete insâniyyet, adâlet düstûrları neşr eden bir devlet-i muazzamanın me'mûrları tarafından yapılan ve âdetâ İzmir'de Yunan fecâyiiyle müsâbaka edercesine tevâlî eden mezâlime hükûmet-i metbûanızın ve matbûâtınızın nazar-ı dikkatleri celb olunarak mugayir-i insâniyyet harekâtın tekrîrine mâni' olunmasını insâniyyet nâmına ricâ' eyleriz. Mar'aşlılara yapdığı mezâlimden dolayı Ceneral Geret hakkında lâzıme-i adâletin tatbîkini de Fransa'nın adâletinden bekleriz. Vilson prensiblerine istinâden hakk taleb edenlere yapılan muâmele bir misâl olmak üzere Mar'aş mes'elesinin Vilson cenâblarına iblâğını da Amerika mümessili cenâblarından istirhâm eyleriz.

29/1/36

Diyarbekir Müftîsi İbrahim	Meşâyihden Gülşenzâde Şeyh Ahmed	Belediye Reîsi Abdurrahmân	Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi Mustafa

BELGE NU. 30

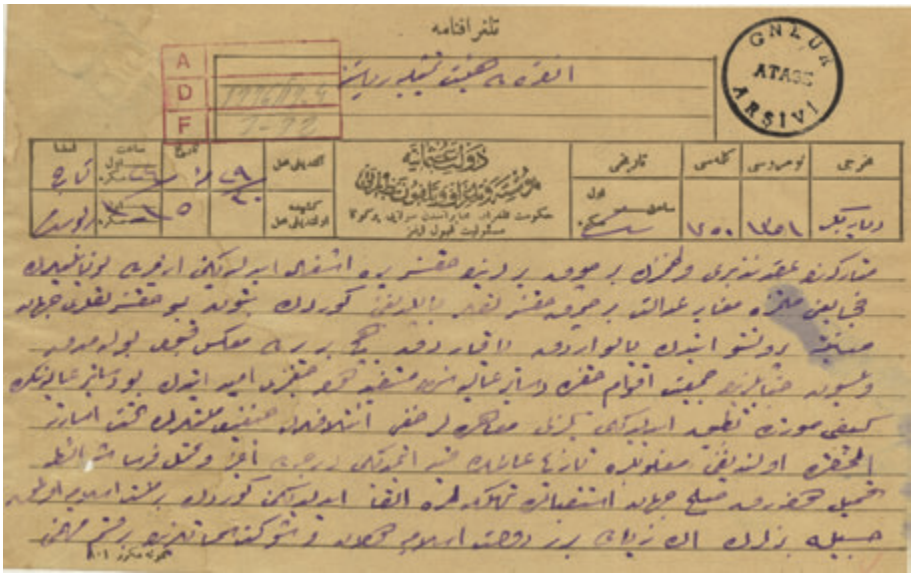

تلغرافنامه

GNKUA ATASE ARŞİVİ

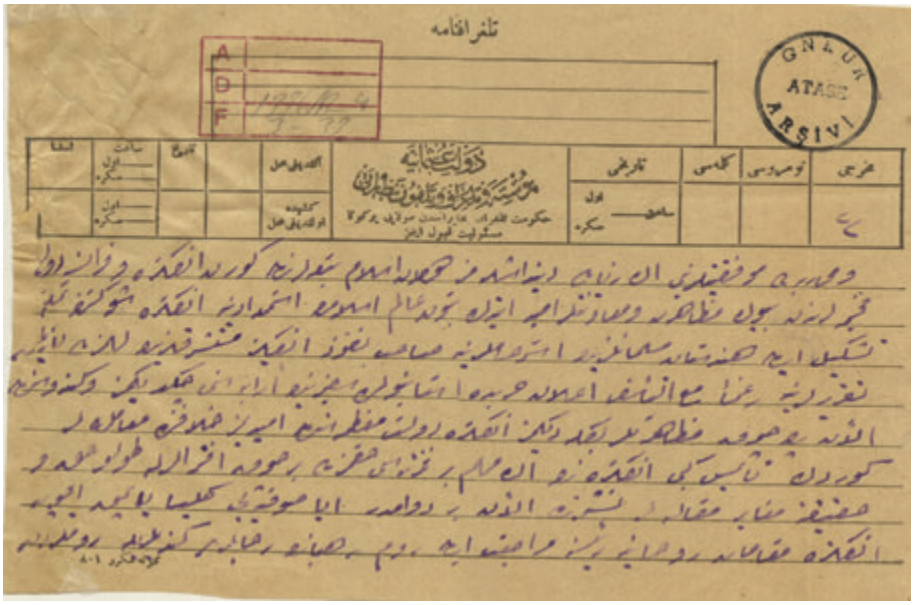

تلغرافنامه

GNKUA ATASE ARŞİVİ

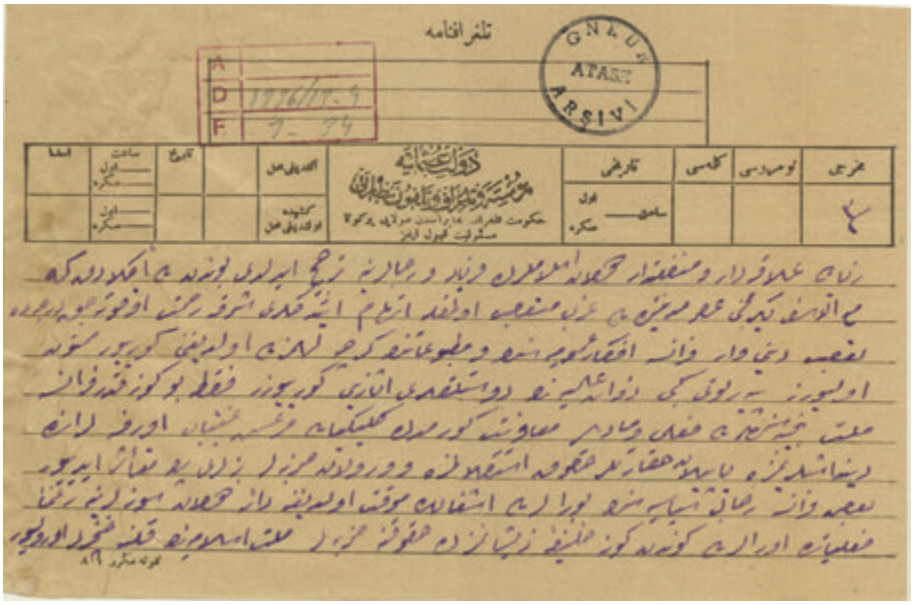

تلغراف نامه

نمره‌سی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی							
٤			ساعت اول / سکره							

GNKUR ATASE ARŞİVİ

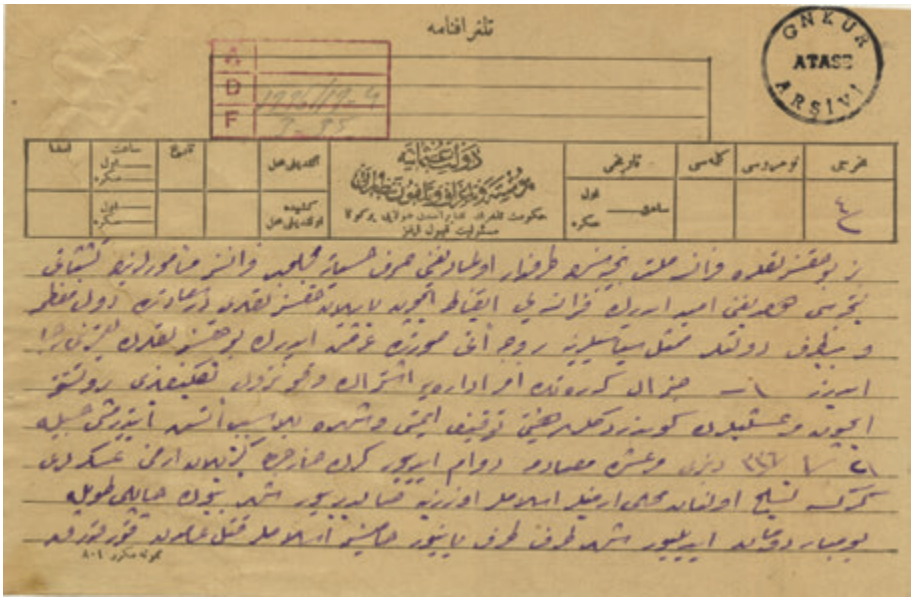

تلغراف نامه

نمره‌سی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی							
٤			ساعت اول / سکره							

GNKUR ATASE ARŞİVİ

تلغرافنامه

GNLUK ATASE ARŞİVİ

A	
D	1926/126
F	19-97

نمره‌سی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه						
٥٧			اول ساعت مسکره	حکومت قلعه‌سی عدالت‌سنده موقتاً بولونان مسکرلیک قومول ایدی						

حد طومنده محاط اولدقدن صاکره مواقفه‌نی دوام ایدیورلر. بو حال معلوم اولوبدر که طرفینه املاک ویرده
قرده شلریمز اسیرانه قوشیور شهرسز بونلر اولیورلر. یارالانیورلر. فقط زهرلنمش مرمیلر ایله یورلر. غیر
مسلمده تسلیح ایچون و بو وقتده رومده مفاره‌یه ازاله اوقوتیلان موذی ارنی عسکری و آتمه میله
قوشیورلر. انلرسه مباحده وقف هاذره بومبا اتلرنه میلانه ویرمه جزاله کرده‌ن بو وجهله
عناصر آرامنه تفرقه القا ایتمکله مرتبه مفاره حرکت ایتمه اولیور. ای بشیوت منزه خطابه
ایدیورز. هنوز شرائط صلحیه تقریر ایتمامه ایکمه کرک اتحاد اوزرینه و عثمانلی ایچون فرانسه
جزائرنه و بلسوده یه نسبتنه اعتنا کسنده آرزو ایتمکده اداره‌یه ترجیح ایدیلدی و امور
اداره‌سنه اشتراک تقیقنی رویتو ایلیه اصابه مثلی بولنانه بر حیثیت توقیف ایتمی و بو

نمره‌سی مکرر ٨٠١

تلغرافنامه

GNLUK ATASE ARŞİVİ

A	
D	1926/126
F	19-97

نمره‌سی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی	دولت عثمانیه						
٦			اول ساعت مسکره	حکومت قلعه‌سی عدالت‌سنده موقتاً بولونان مسکرلیک قومول ایدی						

فقط طلب اوزرینه شهرلری بومبارد ایدیلمسی حالنده قوماندانه انسانیه و مدنیه‌یه موافقدر
٢ - مرسه و قوماندانه جهتده فرانسه مفوضه‌سی عنقریب مرسه آرامنه کونده بر کیمسه
قونا جقدر. نیجه اولری یاقمسه قاذیلان عرضه تجاوز ایتمسه و بو جهتده تحقیقات ایله ثابت
اولمشدر. ٣ - اصلاحیه مرسه بولنه بر قاچ کون فرانسه عسکری طرفنه تخریب ایدیلمسه و
قاذیلان عرضه تجاوز ایدیلمشدر. ٤ - عنقریبده حارشویه اعزام ایدیلجک قوماندانه و بو ارنی
عسکریه‌نه توقیف ایدیلمه ایکمه فرانسه قوماندانی بونلری تخلیه ایتدیرمسه و بو صورتله استقلال
محاکمه جزا اورمنده ٥ - اورنه بر عشیرتک کندینه اعاده ایچون بو عشیرته مسلمه
اوده آتلی کشی یه صوز بوز صیفه‌نی رد صیفه‌سی تدریلمشدر

نمره‌سی مکرر ٨٠١

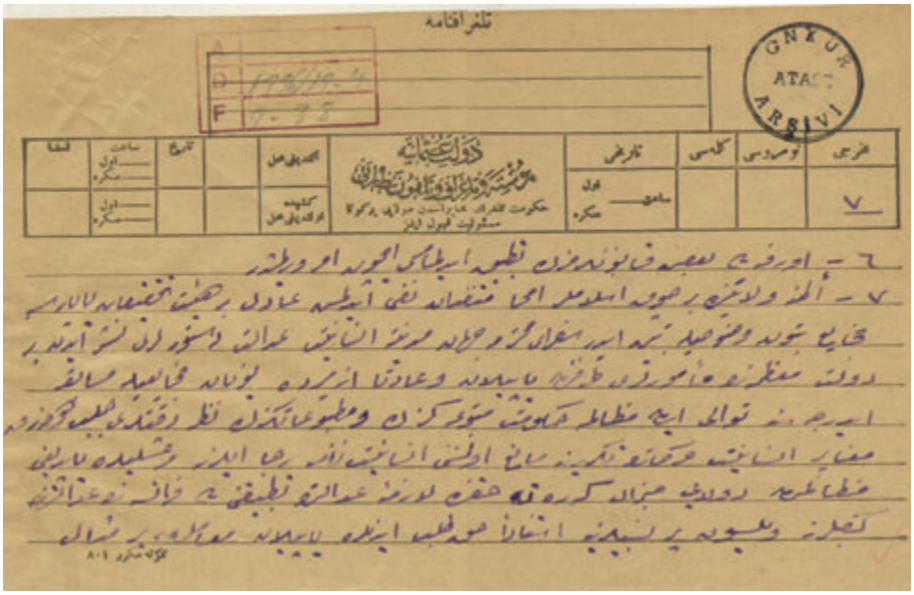

تلغرافنامه

GNKUR ATASE ARSIVI

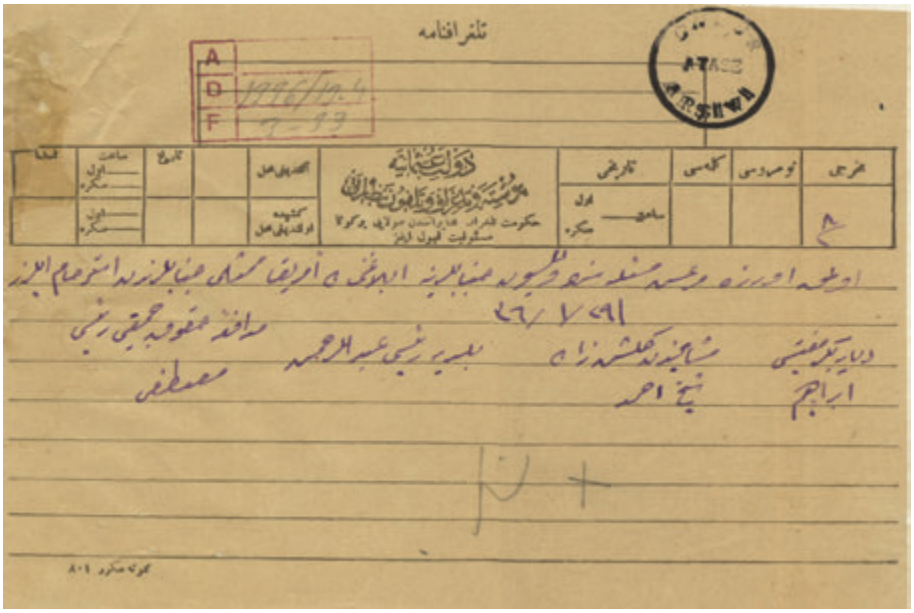

تلغرافنامه

ATASE ARSIVI

BELGE NU. 31

Gönderildiği yer: Amasya
Numarası: -
Kelimesi: 500
Tarihi: 30 Ocak 1920

Ankara'daTemsil Heyeti Başkanlığına

İnsanlık âleminin, medeniyetin beşiği olarak tanıdığı Fransızların yerli Ermenileri ileri sürerek Kahramanmaraş'a sebepsiz yere zalimce hücum ettiklerini, altı mahalde çıkardıkları yangınların her tarafa yayılmak üzere olduğunu, on top ile etrafa ateş açıp büyük tahribat yaptığını, kadın ve çoluk çocukların göğe yükselen masum feryatları önünde kasabanın kan ve kül içerisinde bırakıldığını aldığımız feryatnameler, büyük bir acı ve derin bir hayretle bize haber verdi. İnsanlıktan ve insanlığın vicdanından adalet bekleyen biz Türkler, çok kötü aldandığımızı, hakkımızda her gün başka başka şekillerde uygulanmakta olan yok etme politikasından anladık. Hak ve adalet kanunlarının, İslamiyet ve Müslümanlar hakkında zulüm ve vahşetle yorumlandığına, bu kanunların yalnız Hristiyan milletlere uygulandığına artık inandık. Medeni dünyada Müslüman olduğumuz için şimdiye kadar aleyhimizde reva görülen haksızlıklara sabır ve metanetle karşı koymaktayken tecavüzlerin gittikçe insanın dayanma gücünün üstüne çıktığını görmekteyiz. Anlaşılıyor ki medeniler, dünyada asayişin yerleşmesini arzu etmemekte, adaleti katliamlarla şehirleri, memleketleri yakmakla uygulamakta ve bütün dünyayı yine kan ve ateş içerisinde görmek istemektedirler. Müslüman Türklere tabii hakları olan hayatı bile çok görerek onları hayvanlara reva görülen zalimlikle yok etmek, huzur ve asayiş ülküsüyle örtüşür mü? Hakkaniyet ve adaletin Müslümanlar ve Türkler için anlamlarının değiştirildiğine ve hayatına feci şekillerle kasdedilmekte olduğuna, olayların gidişatından artık tamamen inanan biz Türkler, önce Allah'ımıza sonra tabiatın bahşettiği değişmez hakka dayanarak hayatımızı kurtarmak ve korumak azmiyle binlerce kişinin katıldığı büyük ve medeni bir miting düzenleyerek aşağıdaki esasları kararlaştırdık:

1. Bize hayat ve gelecek hakkı tanınıncaya kadar her türlü vasıtaya başvurarak varlığımızı korumak azmindeyiz.

2. Müslüman Türkler hayatlarını ve namuslarını korumak zorunda bırakılırsa dünyada meydana gelebilecek yeni yeni yangınların sorumluluğunu sebep olanlara yükleyerek Kahramanmaraş'ta hâlen devam etmekte olan top ve yangın ateşlerine, kadın ve çoluk çocuk katliamına acilen son vermek mecburiyetinde kalacaklardır. Zalimleri nefretle ve bütün kararlılığımızla protesto eder, bu zulümlere son verildiği haberini almadıkça makine başından ayrılmayacağımızı arz ederiz.

Mehmet Beyzade Mustafa	Miralayzade Hamdi	Belediye Başkanı Mustafa	Miting Heyeti Başkanı Müftü Tevfik
Bicanzade Süleyman	Mumcuzade Abdullah	Kofzade Mustafa	Şirinzade Mehmet
Veysi Beyzade Rıfat	Yamuk Osmanzade İhsan	Şefik Paşazade Rıza	Tiryakizade Tahsin
...(?)zade Hayrettin	Hacı Osmanzade Halil	Hacı Mahmutefendizade Fahrettin	Topçuzade Hakkı
Tuzcuzade Münir	Hacıali Ağazade Ahmet	Muhittin Efendizade Muhittin	Çavuşluzade Ahmet
Hacıhasanzade Şahap	Hocazade Lütfü	Fettahzade İhsan	Yüzgeçzade Rasim

BELGE NU. 31

Mahreci: Amasya
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 500

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâset-i Âlîyesine

Âlem-i insâniyyetin nâzım-ı medeniyyet tanıdığı Fransızların yerli Ermenileri ileri sürerek Mar'aş kasabasına bilâ sebeb sûret-i zâlim-ânede hücûm ile altı mahalden verdikleri yangınların her tarafa sirâyet etmek üzere devâm etmekde ve on top ile etrâfa âteş açıb külliyyetli tahrîbât yapmakda olduğunu ve kadın çoluk çocukların âsumâna kadar yükselen feryâd-ı ma'sûm-âneleri önünde kasabanın kan ve kül içerisinde bırakıldığı aldığımız feryâd-nâmeler azîm bir teessüf derîn bir hayretle bize haber verdi. Beşeriyyetden vicdân-ı insâniyyetden hiss-i adâlet tasavvur eden biz Türk Müslümânlar pek fâhiş sûretde aldandığımızı hakkımızda her gün başka başka şekillerde tatbîk edilmekde olan ifnâ' ve imhâ' tertîbâtından anladık. Hakk ve adâlet düstûrlarının İslâmiyyet ve İslâmlar hakkında zulm ve vahşetle tefsîr edilmekde ve bu âlî mezmûmların yalnız Hristiyan milletlere inhisâr etdirilmekde olduğuna artık kani' olarak cihân-ı medeniyyetde bir unsur-ı Müslümân olmak ârzû-yu hâlis-ânesiyle şimdiye kadar aleyhimizde revâ' görülen hakk-şikenânede sabr ve metânetle mukabele etmekde iken tecâvüzlerin gittikçe tâkat-i beşerîyye fevkine çıkarmakda olduğunu görmekdeyiz. Anlaşılıyor ki medenîler cihânında sükûn ve âsâyişde takarrürünü ârzû etmemekde adâlete katl-i âmlarla şehir ebniyeleri memleketleri yakmakla icrâ' eylemekde ve bütün âlemi yine kan ve âteş içerisinde görmek istemekdedirler. İslâm Türklere hakk-ı tabîîleri olan hayâtı bile çok görerek onları hayvânlara tecvîz edilmiş hûn-hârlıklarla imhâ' etmek sükûn ve âsâyiş mefkûresiyle kabil-i te'lîf midir? Hakkaniyyet ve adâletin İslâmlar ve Türkler hakkında ma'nâları tebdîl ve hayâtına pek feci' şekillerle kasd edilmekde olduğuna vukuâtın ifâde eylediği ma'nâlar delâletiyle artık tamâmen kani' olan biz Türk İslâmlar evvelâ Allah'ımıza sâniyen tabîatın bahş ile lâ-yetegayyer hakka istinâden hayâtımızı muhâfaza ve halâs azmiyle kasaba ve nevâhîden binlerce efrâdın ictimâıyla muazzam ve medenî bir miting akd ederek esâsât-ı âtîyeyi karârlaşdırdık:

1. Bize hakk-ı hayât ve beka tanınıncaya kadar her dürlü vesâite mürâcaatla te'mîn-i mevcûdiyyet azmindeyiz.

2. Müslümân Türkler müdâfaa-i hayât ve nâmûs vaz'iyyetini ahza muztarr bırakılmakda devâm edilirse cihânda işgal edecek yeni yeni yangınların mes'ûliyyetlerini sebebiyet verenlerin uhdelerine bırakarak Mar'aş'da hâlen devâm etmekde olan câniyâne top ve yangın âteşlerine kadın ve çoluk çocuk kıtâllerine âcilen nihâyet vermek mecbûriyyetinde kalacaklardır. Hûn-hârları nefret ve istikrâh ve bütün azm ve îmânımızla protesto eyler ve şu zulm-kârlıklara nihâyet verildiği haberini almadıkça makine başından ayrılmayacağımızı arz eyleriz./30/1/36

Mehmed Beyzâde Mustafa	Mîr-alâyzâde Hamdi	Belediye Reîsi Mustafa	Miting Hey'eti Reîsi Müftî Tevfik
Bicanzâde Süleymân	Mumcuzâde Abdullah	Kofzâde Mustafa	Şirinzâde Mehmed
Veysi Beyzâde Rif'at	Yamuk Osmanzâde İhsân	Şefik Paşazâde Rızâ	Tiryakizâde Tahsin
...(?)zâde Hayreddîn	Hacı Osmanzâde Halîl	Hacı Mahmudefendizâde Fahreddîn	Topçuzâde Hakkı
Tuzcuzâde Münir	Hacıali Ağazâde Ahmed	Muhiddîn Efendizâde Muhiddîn	Çavuşluzâde Ahmed
Hacıhasanzâde Şahab	Hocazâde Lûtfî	Fettahzâde İhsân	Yüzgeçzâde Râsim

BELGE NU. 31

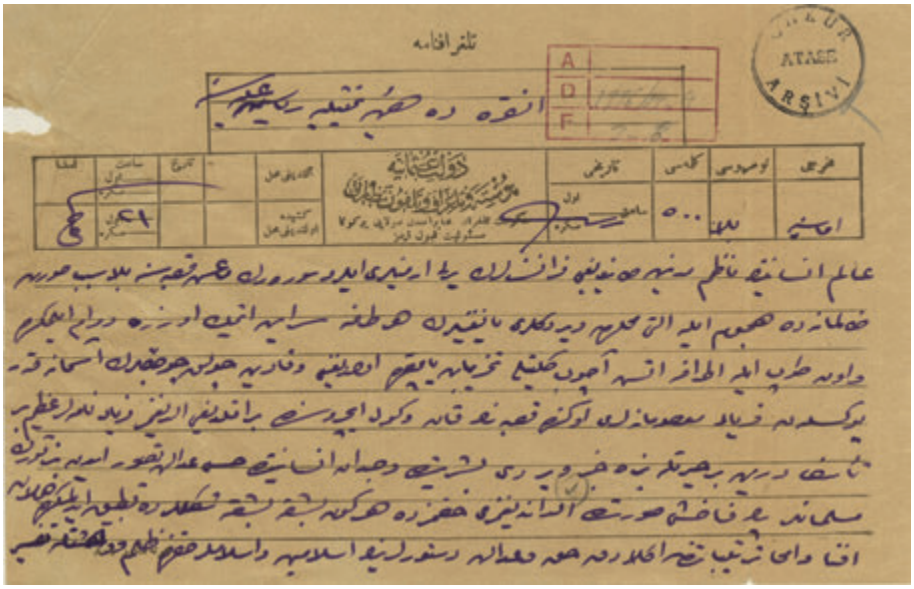

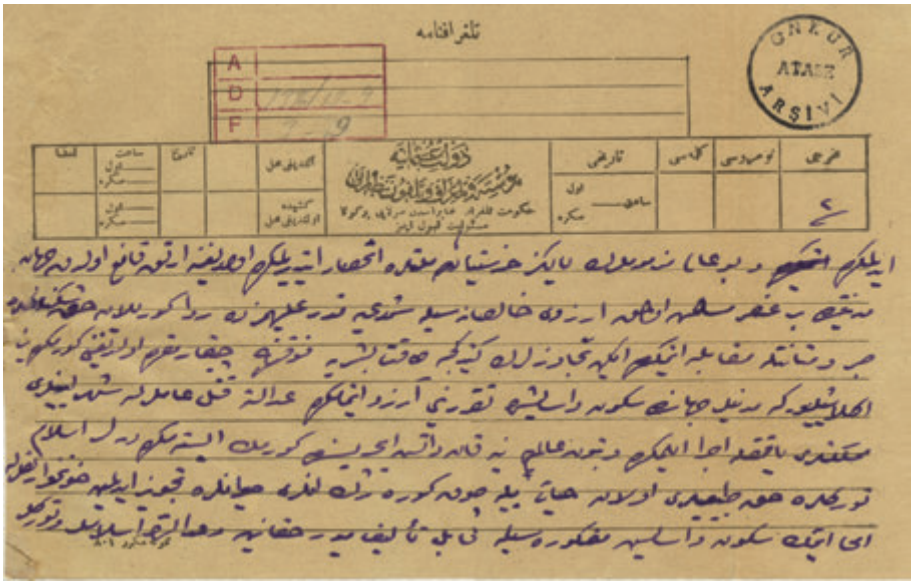

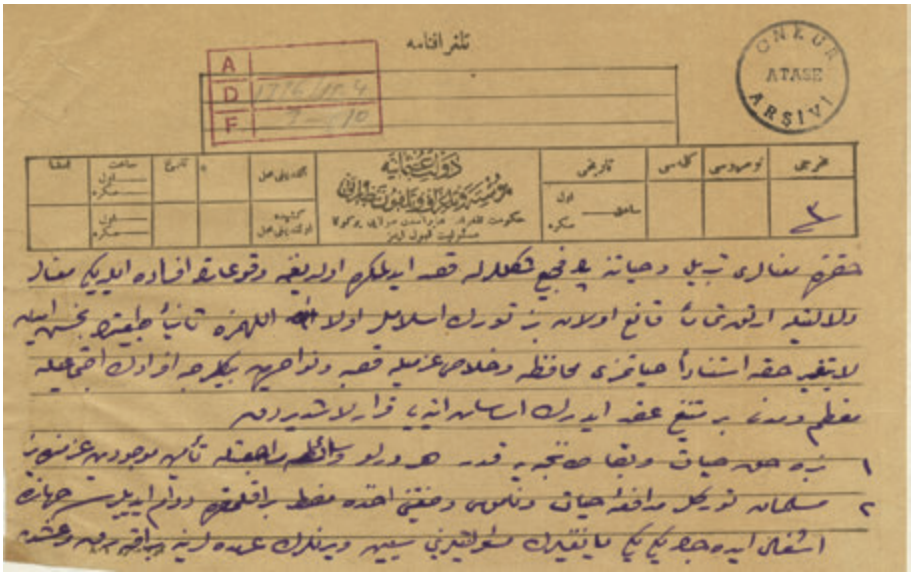

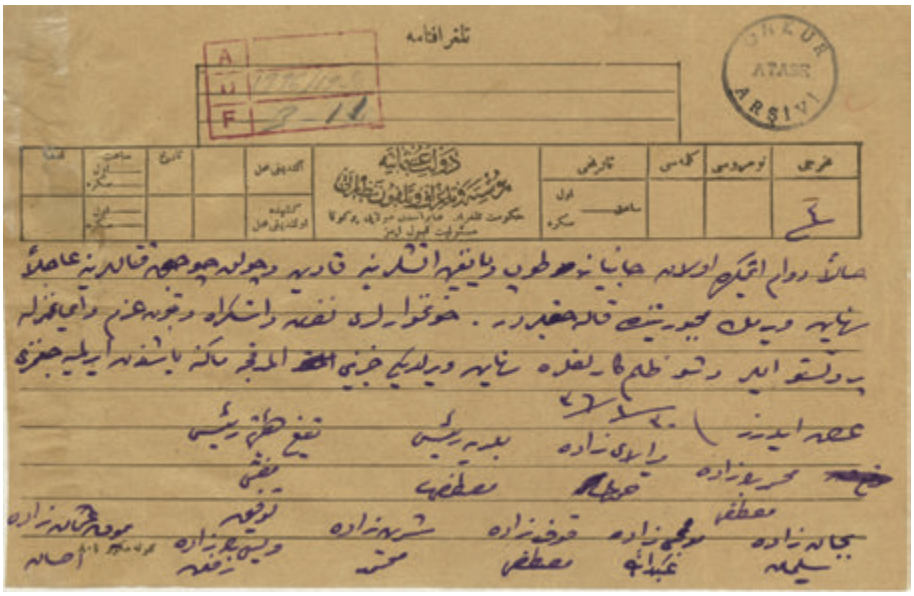

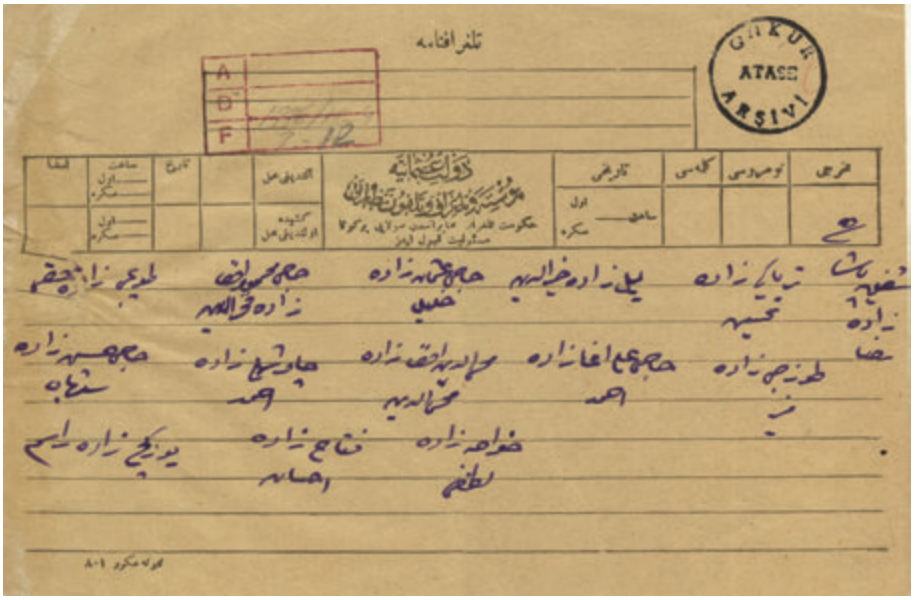

تلغرافنامه

ATASE ARŞİVİ

BELGE NU. 32

Şifre Çözümü
Sayı 113

Amasya
30 Ocak 1920

20'nci Kolordu Komutan Vekili Mahmut Bey'e

Bugün Amasya'da bütün köylerin katıldığı çoşkulu bir miting yapılmış ve halk hükûmetin siyasi teşebbüslerini haber almadıkça dağılmayacağını bildirerek telgrafhane etrafında toplanmıştır. Her tarafa telgraflar yağdırıyorlar. Bilgilerinize arz ederim.

5'inci Tümen Komutanı
Cemil Cahit

BELGE NU. 32

Şifre Halli
Aded
113

Amasya
30/1/36

20. K. Kumandan Vekîli Mahmûd Beyefendi'ye

Bugünkü Cum'a günü Amasya'da bütün köylerin iştirâkiyle pek galeyânlı bir miting icrâ' edilmiş ve ahâlî hükûmetin teşebbüsât-ı siyâsiyyesini haber almadıkça dağılmayacaklarını bildirerek telgraf-hâne etrâfında toplanmışlardır. Her tarafa telgraflar yağdırıyorlar. Arz-ı ma'lûmât eylerim.

5. Fırka K.
Cemil Cahid

BELGE NU. 32

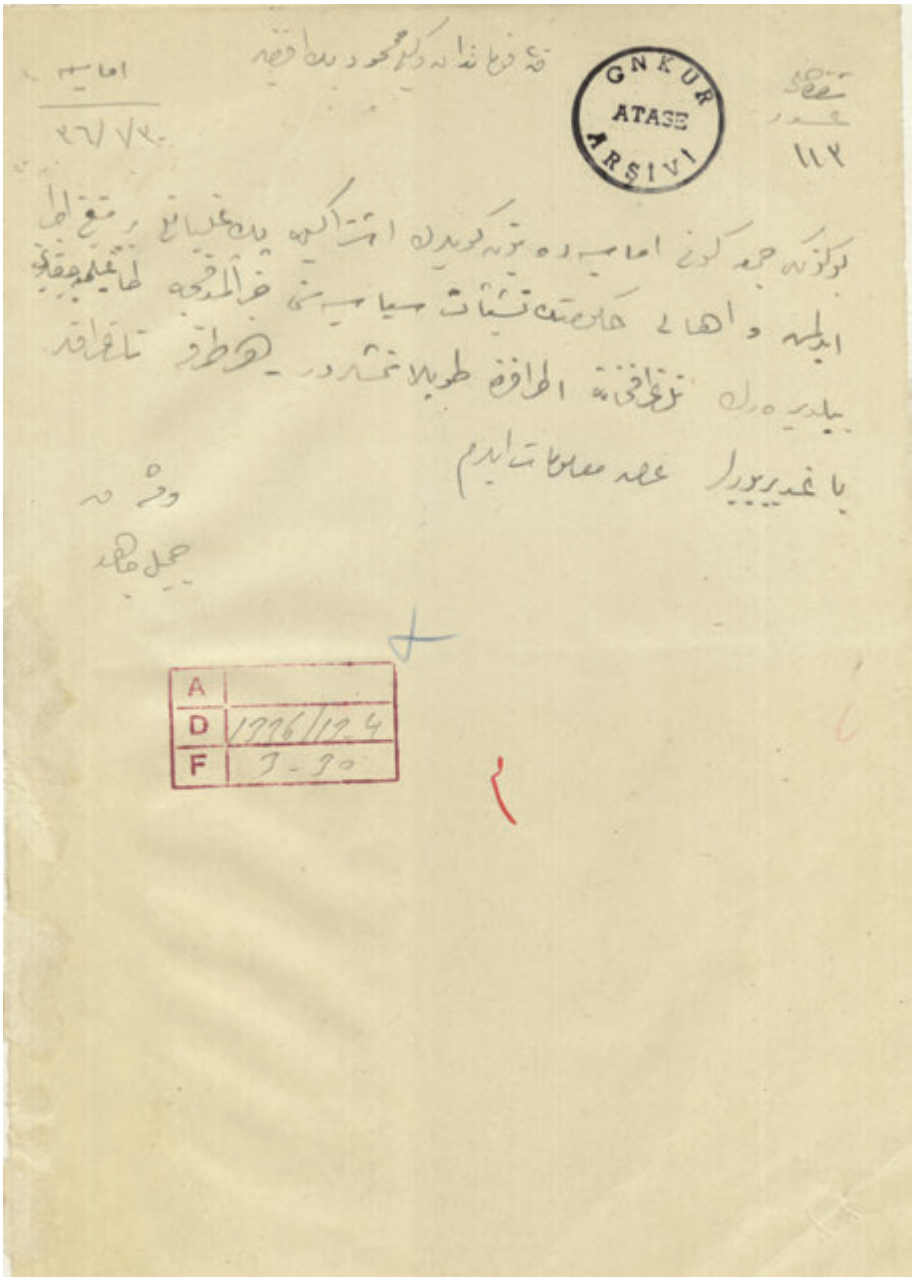

GNKUR ATASE ARŞIVI

A	
D	1996/12.4
F	3-30

BELGE NU. 33

Gönderildiği yer: Tokat
Numarası: -
Kelimesi:-
Tarihi: 30 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Sadaret makamına, basına ve İtilaf devletleri temsilcilerine yazılan protesto telgrafının bir sureti aşağıda aynen arz olunur. Hava şartları uygun olduğunda miting yapılacak ve miting kararları bütün dünyaya duyurulacaktır.

Merkez Heyeti

Suret

Vatanımızın önemli parçalarından Türklerle meskûn Kahramanmaraş şehrinin, Fransızlar tarafından yakılarak Müslüman halkın katledilmekte olduğunu ne yazık ki haber aldım. Şimdiye kadar yazdığımız yüzlerce protesto telgrafı, medeniyet âleminin dikkatini çekemedi. Vahşi devirlerde bile örneği görülmeyen bu hakaret ve cani tecavüzlere milletimizin feryat ve figanına rağmen göz yumuluyor. İnsanlığın vicdanını yakan bu feci manzara karşısında çaresiz kaldığımızı görmekle içimiz kan ağlıyor. Milletimiz tarihi boyunca karşılaşmadığı bu saldırılara karşı hayat hakkını savunmak için meşru mücadeleye mecbur oldu. Milletimiz yirminci asırda, insanlık aleminin gözü önünde olanca vahşet ve şiddetle devam eden ve dünya barışını tehlikeye sokan bu mezalime son verilmesini İtilaf devletlerinin adaletinden tekrar ümit eder. Aksi hâlde her türlü teşebbüste serbest olacağımızı ve hiçbir mesuliyet kabul etmeyeceğimizi bütün dünyaya bildiririz.

BELGE NU. 33

Mahreci: Tokad
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Sadârete ve matbûâta, Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine yazılan protesto telgraf-nâmesinin bir sûreti zîrde aynen nakl ile arz olunur. Havânın müsâadesi anında miting yapacak ve miting mukarrerâtı başkaca bütün cihâna iblâğ edilecekdir./30/1/36

Hey'et-i Merkeziyye

"Sûret"

Vatanımızın eczâ-yı mühimmesinden Türkler ile meskûn Mar'aş şehrinin Fransızlar tarafından ihrâk ve ahâlî-i Müslimenin katl-i âmm edilmekde olduğunu maa-t-teessüf haber aldım. Şimdiye kadar yüzlerce yazdığımız protesto telgraf-nâmeleri âlem-i medeniyyetin nazar-ı dikkatini celb edemedi. Edvâr-ı vahşetde bile misli görülmeyen bu hakaret ve tecâvüzât-ı câniyâne milletimizin feryâd ve figanına rağmen göz yumuyor. Vicdân-ı beşerî teellüm eden bu manzara-i vahşet ve fecâyi' karşısında vahâmet kaldığımızı görmekle dil-hûnuz. Milletimiz hayât-ı târihiyyesinde tesâdüf etmediği bu tecâvüze karşı hakk-ı hayâtını müdâfaa için meşrû' mücadeleye mecbûr oldu. Milletimiz yirminci asr-ı medeniyyetde âlem-i insâniyyetde göz önünde olanca vahşet ve şiddetle devâm ve huzûr ve sükûnet-i cihânı tehlikeye ilka' eden bu mezâlime nihâyet verilmesini düvel-i mü'telifenin adâletinden tekrâr ümîd eder aksî hâlde her dürlü teşebbüsât-ı fi'liyyede serbest olacağı kanâatini izhâr ve hiçbir mes'ûliyyet kabûl etmeyeceğimizi bütün cihâna iblâğ eyleriz.

BELGE NU. 33

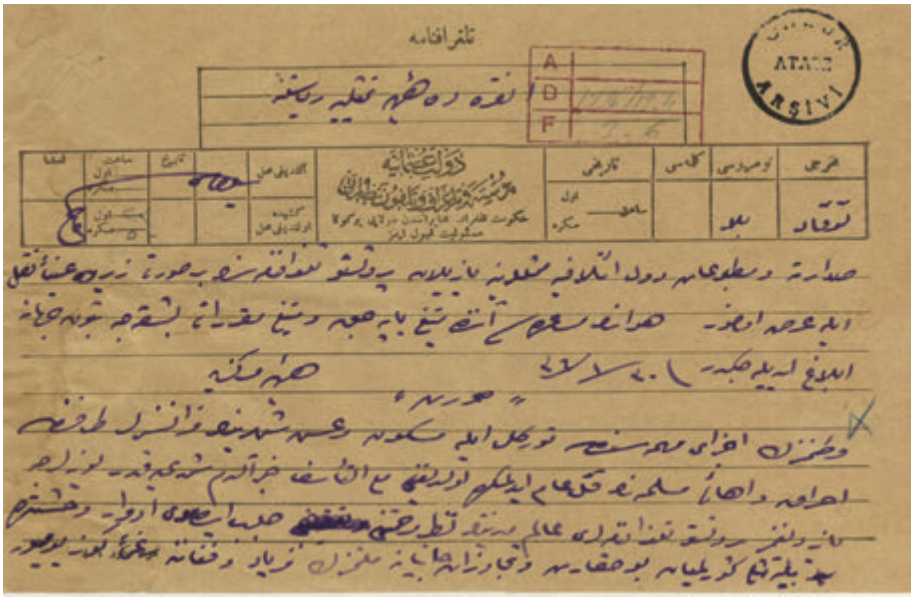

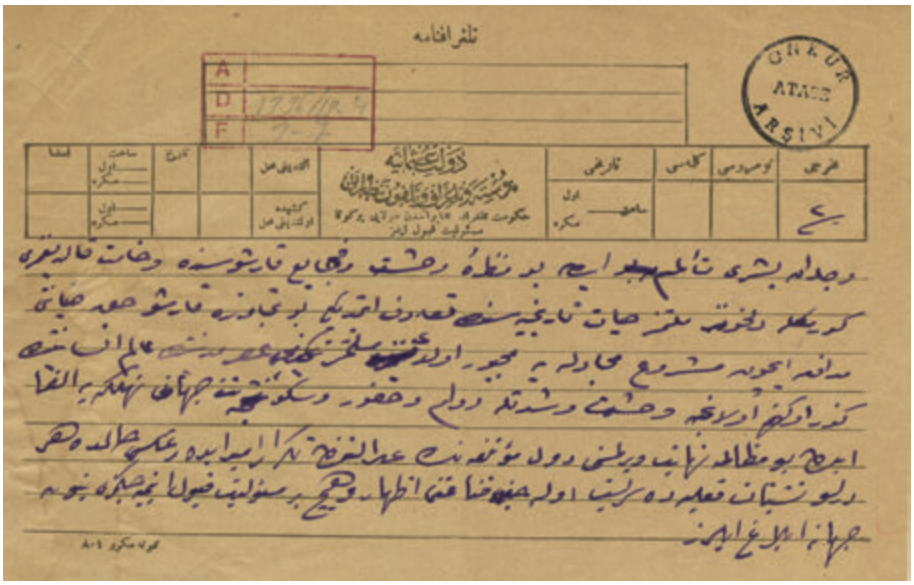

BELGE NU. 34

Gönderildiği yer: Pülümür
Numarası: 37
Kelimesi: 68
Tarihi: 30 Ocak 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'tan alınan yürek yakan telgraf üzerine Şah Hüseyin Beyzade Mustafa Bey'in başkanlığı altında toplanan Dersim aşiret reislerinden oluşan heyet tarafından İslam âlemine karşı reva görülen bu zulüm ve vahşetin önü alınmadığı takdirde din kardeşlerinin yardımına koşacaklarını içeren ve İngiliz temsilciliğiyle Ayan ve Basın Cemiyetleri Başkanlığına hitaben yazılan telgraf bilgi için arz olunur.

Pülümür Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Millî Merkez Heyeti

BELGE NU. 34

Mahreci: Pülümür
Numrosu: 37
Kelimesi: 68

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Riyâsetine

Mar'aş'dan alınan ciğer-sûz telgraf-nâme üzerine Şâh Hüseyin Beyzâde Mustafa Bey'in taht-ı riyâsetinde ictimâ' eden Dersim aşâir rü'esâsından mürekkeb hey'et tarafından âlem-i İslâmiyyeye karşı revâ' görülen şu zulm ve vahşetden önü alınmadığı sûretde dîn karındaşlarının muâvenetine şitâb eylemek mecbûriyyetinde bulunduklarını hâvî İngiliz mümessilliğine Â'yân ve Matbûât Cem'iyyetleri Riyâsetine hitâben tanzîm kılınan telgraf-nâme berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur./30 minh

Pülümür Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i Milliyye Merkeziyyesi

BELGE NU. 34

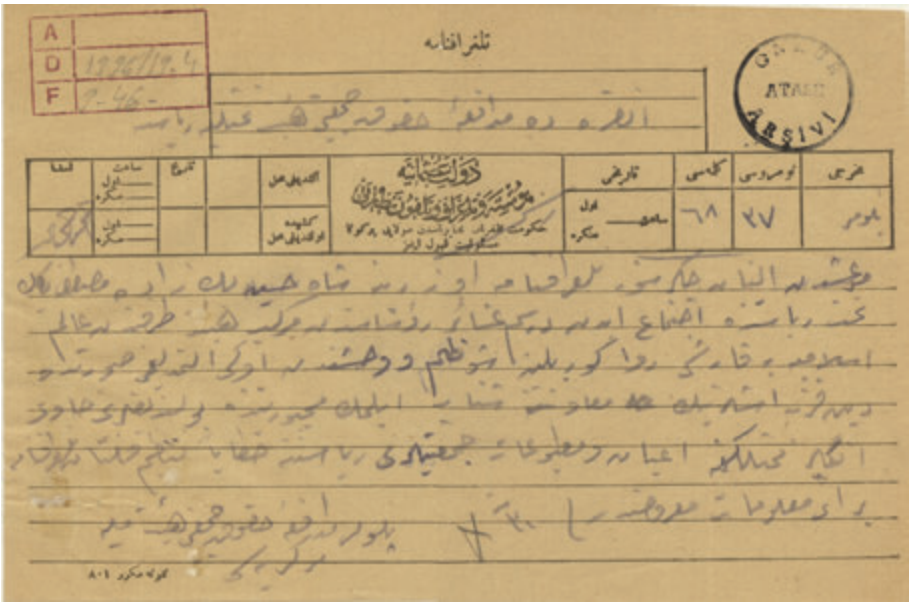

تلغرافنامه

نمره	نومرو	کلمه‌سی	تاریخی						
بلومر	٢٧	٦٨	ساعت اول / مکرر	دولت عثمانیه			تمغا	ساعت اول / مکرر	لفظا
								ساعت اول / مکرر	

BELGE NU. 35

Telgraf

Ankara
31 Ocak 1920

Pülümür Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetine

Cevap: Acılar içindeki Kahramanmaraşlı kardeşlerimiz hakkındaki hislerinize teşekkür ederiz. Gereken yardım hakkında bağlı olduğunuz Merkez Heyetine müracaat edilmesi rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 35

Telgraf

Ankara
31/1/36

Pülümür Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i İdâresine

C. Elem-dîde Mar'aşlı kardaşlarımız hakkındaki tahassüsâtınıza teşekkür ederiz. Îcâb eden muâvenet hakkında mensûb bulunduğunuz Hey'et-i Merkeziyyeye mürâcaat edilmesi ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 35

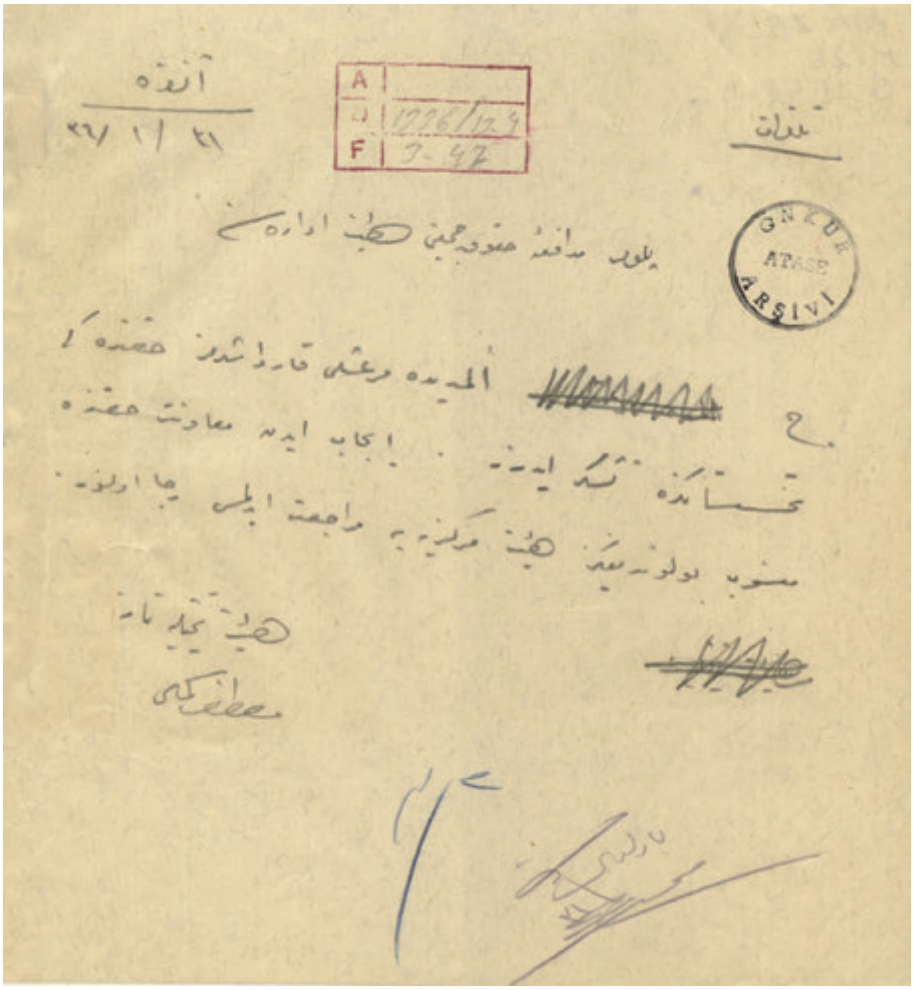

BELGE NU. 36

Telgraf

Ankara
31 Ocak 1920

Diyarbakır Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Mustafa Bey'e

Cevap: Vatanımızın maruz kaldığı arkası kesilmeyen haksızlıkları protesto eden telgrafınız memnuniyetle alındı. Çalışmalarınızı ve vatansever hislerinizi takdirlerle karşılıyoruz.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 36

Tel

Ankara
31/1/36

Diyarbekir Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi Mustafa Beyefendi'ye

C. Vatanımızın ma'rûz kaldığı mütevâlî haksızlıkları protesto eden telgraf-nâmeniz memnûniyetle alındı. Mesâî ve hissiyyât-ı vatan-perverânenizi takdîrlerle karşılarız efendim.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 36

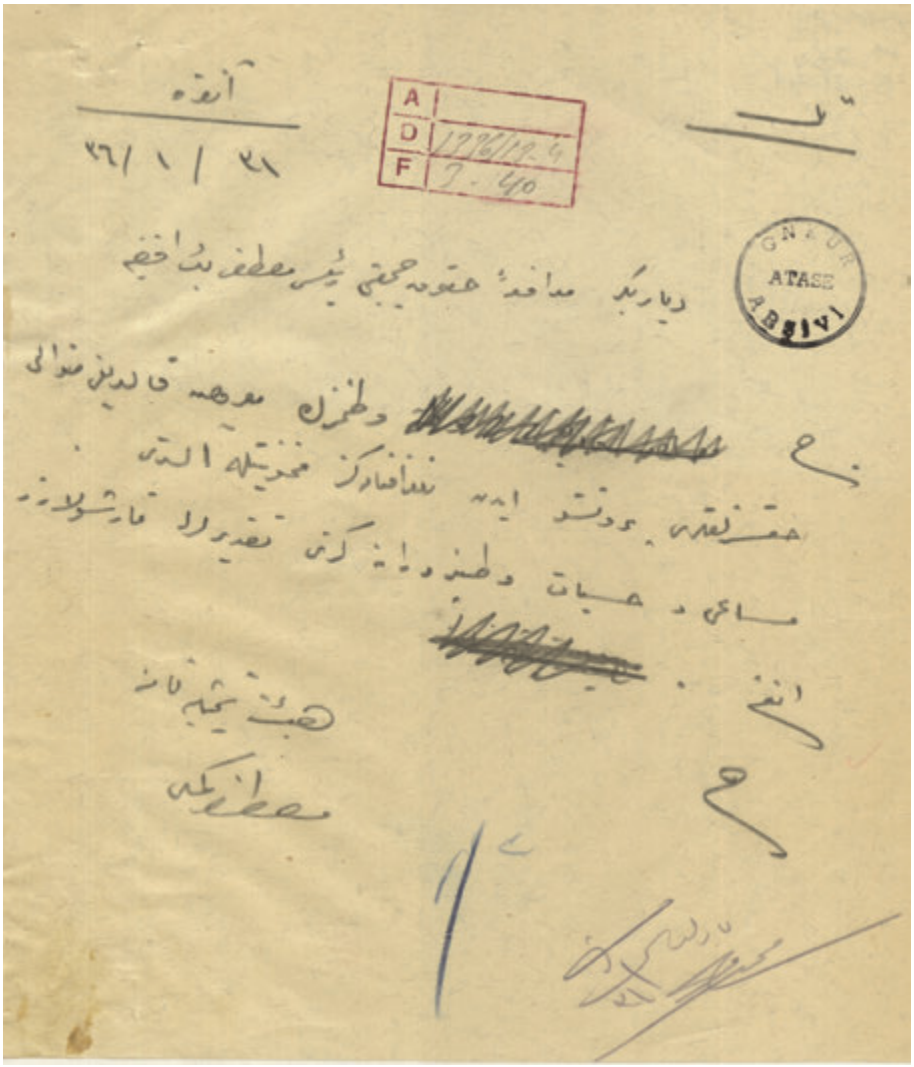

BELGE NU. 37

Telgraf

Ankara
31 Ocak 1920

Narman Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetine

Cevap: Millî birlik ve vatani bütünlüğümüz hakkında gösterilen fedakâr ve vatansever hislere teşekkür ederiz. Fransız ve Ermenilerin insanlığı kan ağlatacak taarruzları sonucunda kendini savunmak kaygısıyla silaha sarılan kahraman Kahramanmaraşlı kardeşlerimiz mertçe mücadeleye devam ediyorlar. Etraftan yardımlarına koşan millî kuvvetlerin de katılımıyla durum, şükürler olsun lehimize dönmekte olduğundan gerektiğinde yardıma geçmek üzere şimdilik hazırlıklara devam edilerek haber beklenmesi daha uygundur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 37

Tel

Ankara
31/1/36

Narman Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i İdâresine

C. Vahdet ve mevcûdiyyet-i milliyye ve vataniyyemiz hakkında gösterilen hissiyyât-ı fedâkârâne ve vatan-perverâneye teşekkür ederiz. Fransız ve Ermenilerin insâniyyeti dil-hûn edecek taarruzâtı netîcesinde müdâfaa-i nefs kaygusuyla silâha sarılan kahramân Mar'aşlı kardaşlarımız mukavemet-i dilîr-ânelerine devâm ediyorlar. Etrâfdan imdâdlarına şitâb eden millî kuvvetlerin de iştirâkiyle vaz'iyyet leh-ül-hamd lehimize inkişâf etmekde bulunduğundan îcâbında muâvenet-i fi'liyyeye geçmek üzere şimdilik istihzârâta devâm edilerek iş'âra intizâr edilmesi daha muvâfıkdır. Efendim.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 37

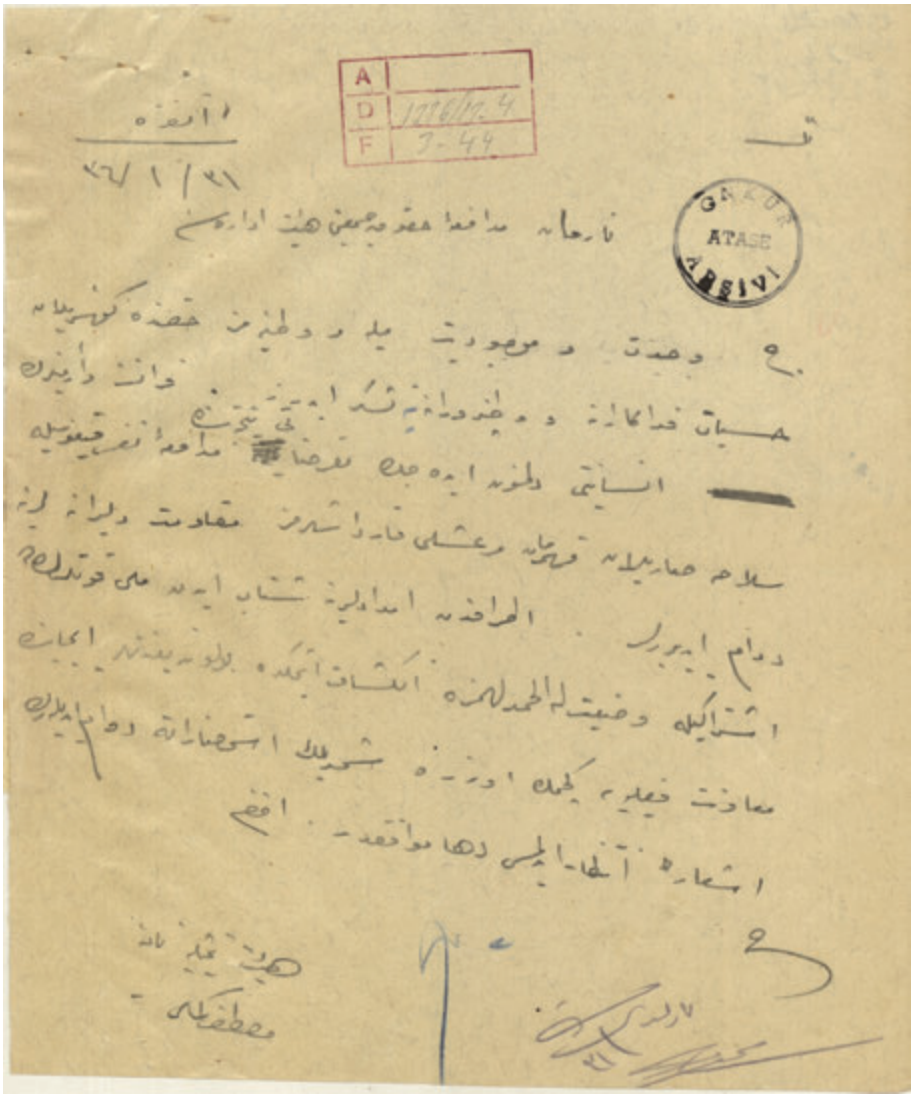

BELGE NU. 38

Gönderildiği yer: Bolu
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 31 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Bugün saat 08.00'de tekbirlerle coşkulu bir miting yapılmış ve Kahramanmaraş'taki mezalim lanetlenmiştir. Medeniyete büyük bir leke süren bu duruma son verilmesinin sağlanması için mahalli hükûmetten rica edildiği ayrıca protestolarla İtilaf devletleri temsilciliklerine başvurulduğu ve bağlı şubelerine de tebligat yapıldığı arz olunur.

Merkez Heyeti Başkanı
Fuat

BELGE NU. 38

Mahreci: Bolu
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Bugün sâat sekizde tehlîl ve tekbîrle müheyyic bir miting akd edildiği Mar'aş'daki mezâlim tel'în ve medeniyyet-sûz büyük bir leke teşkîl eden bu hâllere nihâyet verilmesi husûslarının te'mînine delâlet olunması hükûmet-i mahalliyeden ricâ' olunmuş ve ayrıca protesto-nâmelerle mümessillere de mürâcaat ve mülhakat şu'belerine de teblîgat îfâ edildiği.

31/1/36

Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
Fuâd

BELGE NU. 38

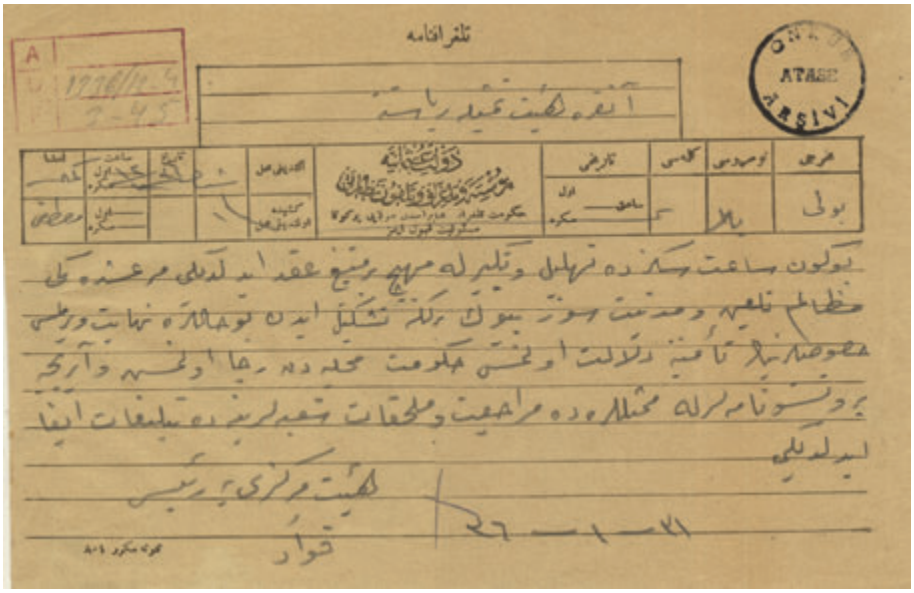

تلغرافنامه

Anqara Heyet temsil riyaseti

Bugün saat sekizde tehlil ve telgiraf mevzuu ile müzakere edilecek olan nizamnamenin ve memuriyet sözü bugün teşkil eden bu hususta nihayet verilmesi hususunda temin-i delalet ve lüzumu hükumet mahallerde icra olunacak ve ayrıca bu nizamnamelerde mevcut olan ve mahallerde müktesep hakkı olanlara tebliğat yapılacak.

Heyet-i merkezi reisi

Kâzım

26-1-21

BELGE NU. 39

Gönderildiği yer: Develi
Numarası:-
Kelimesi:-
Tarihi: 31 Ocak 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

İtilaf devletleri mütarekeden beri millî haklarımızı ayak altına alarak türlü türlü mezalimi yapmaktan çekinmemektedirler. İzmir, Adana gibi vatan topraklarımızı haksız yere işgal ile yetinmeyerek İslam düşmanlığını rehber edinen Ermeni komitecileriyle birleşen Fransızlar, Kahramanmaraş'ı istilaya kalkmışlardır. Bu bahane ile de sebepsiz yere dokuz gündür Müslüman kanı dökülmektedir. Bundan dolayı üzüntü duyan Develi halkı tarafından bugün 5000'i aşkın kişinin katılımıyla miting düzenlenerek bu duruma son verilmesi, aksi takdirde kanımızın son damlasına kadar mücadele edileceği ve kan dökülmemesi hususlarının İstanbul'a ve İtilaf devletleri temsilcilerine protesto edildiği arz olunur.

Develi Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Başkanı
Osman Faik

BELGE NU. 39

Mahreci: Develü
Numrosu:
Kelimesi:

Ankara Hey'et-i Temsîliyyeye

Mütârekeden beri Düvel-i İ'tilâfiyyenin hukuk-ı milliyyemizi pay-mâl ederek envâ' mezâlimi îka' eden âlem-i medeniyyet nâmına çekinmedikleri İzmir, Adana gibi anayurdumuza bi-gayr-i hakk işgal ile iktifâ' etmeyerek İslâmiyyet düşmânlığını rehber ittihâz eden Ermeni komitecileriyle birleşerek Fransızların Mar'aş'ı istîlâya kıyâm ve bu bahâne ile bilâ sebeb dokuz gün kadar Müslümân kanının hûnînine sebebiyet verildiğinden müteessiren bugün beş bin kişiyi mütecâviz Develü ahâlî-i Müslimesi tarafından miting akd edilerek bâlâ-yı ahvâle nihâyet verilmesi, aksî takdîrde kanımızın son damlasına kadar uğraşılacağından îsâr-ı deme sebebiyet verilmemesi Der-saâdet'e, İ'tilâf mümessillerine protesto edildiği berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur fermân.

31

Develü Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye Reîsi
Osmân Fâik

BELGE NU. 39

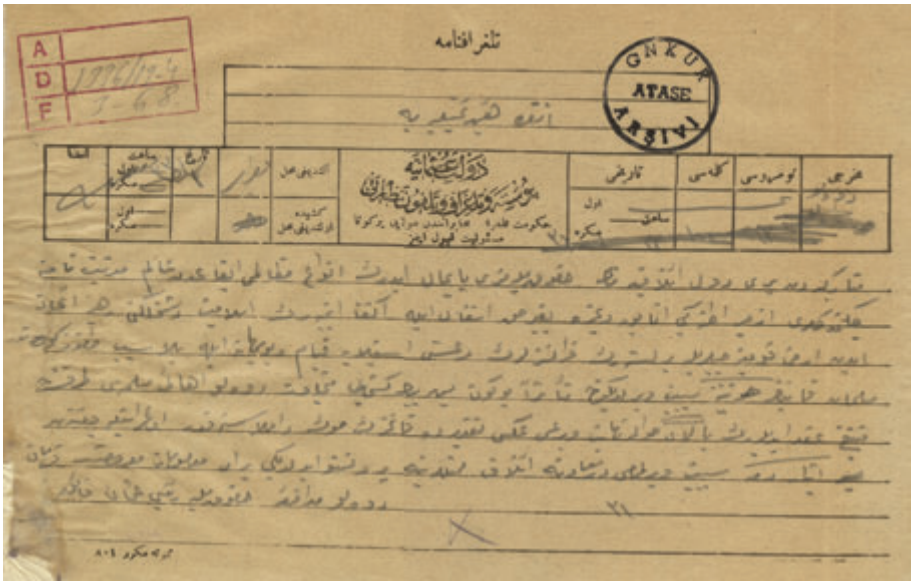

BELGE NU. 40

Gönderildiği yer: Erzincan
Numarası: 89
Kelimesi: 455
Tarihi: 31 Ocak 1920

Suret Temsilcilere

Ermeni ve Rumların bugüne kadar doğu sınırlarımız civarında ve İzmir çevresinde din kardeşlerimiz hakkında reva gördükleri mezalim ve facialara çare olmalarını medeni tanıdığımız hükûmetinize bildirmenizi defalarca arz etmiştik. Ne yazık ki Müslüman olduğumuz için feryatlarımızın boşa çıktığını bugün Fransızların yardımıyla Ermenilerin Kahramanmaraş'ta bir haftadan beri sürdürdükleri katliamdan anladık. İnsanlık yolundan ayrılmadığını dünyaya defalarca ispat eden biz Müslümanlar, memleketimize göz diken milletler tarafından her ne şekilde hareket etmiş olursak olalım yok edilmeye mahkûm olduğumuza inandık. Bu son maruzatımızdır. Büyük devletler ve medeni milletler bu vahşetlerin önüne geçsin. Aksi takdirde din kardeşlerimizin yardımına koşmaya ve tek kişi kalıncaya kadar ölmeye karar verdik. Bundan böyle dökülecek kanların günahının kime ait olacağını elbette tarih kaydeder. Dünyanın beklediği barışın bozulmasına ebediyen izin vermeyiniz. Biz Müslümanlar ancak öldükten ve yurdumuzu bir dikili ağaç bırakmamak şartıyla Afrika çöllerine çevirdikten sonra işgalcilere bırakmak üzere Allah'ımıza yemin ettik. Bu geçmişten gelen azmimize karşı yeniden dünyayı kan deryasına çevirecek olaylardan kaçınılarak gereken adaletin uygulanmasını insanlık âleminden rica eder ve sonucunu görmek isteriz.

Diğer Suret Padişah Katına

Menfaat peşinde koşanların ve memleketimize göz diken milletlerin bu ana kadar biz Müslümanlar hakkında reva gördükleri zulümler azmış gibi bu sefer de medeniyetin öncüsü olduklarına inandığımız Fransızların Kahramanmaraş'ta Ermenilerle birlikte öksüz din kardeşlerimizi top, bomba ve mitralyöz ateşleriyle katletmeye başladıklarını, şehrin alevler içinde yanmakta olduğunu ve din kardeşlerinden yardım beklediklerini büyük üzüntüyle şimdi haber aldık. Başkalarına haksız yere tecavüz etmediğini ve insanca yaşamak istediğini dünyaya ispat etmiş olan biz Müslümanlar ne şekilde hareket etmiş olursak olalım, mirasımıza konmak isteyenlerin birer bahane ile bizi yok etmekten vazgeçmeyecekleri anlaşıldı. Ey Halife! Sabır ve tahammülümüz kalmadı. Büyük devletlerin gözleri önünde yapılan bu zulüm ve vahşetlerin önünü alacak seri ve şiddetli tedbirleri almadığını ve almayacağını anlarsak kaza ve kadere inancı tam olan bizler, halifelerinin iradesine boyun eğerek yüce Allah'ın izni ve bütün varlığımızla her türlü fedakârlığa katlanıp din kardeşlerimizin yardımına koşmaya hazırız. Namusuyla ölmeyi alçakça yaşamaya tercih ediyor ve fermanınızı sabırsızlıkla bekliyoruz.

Erzincan

İstanbul'da Sadaret Makamına,
Suretleri Mebusan Meclisi Başkanlığına, Basın Cemiyetine,
Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Halifemize ve İtilaf devletleri temsilcilerine yazdığımız telgrafların sureti bilgi için yukarıya yazıldı. Hükûmetçe bu vahşetlerin önünü alacak, namus ve hayatımızı koruyacak tedbirlerin en hızlı ve etkili şekilde alınmasını önemle rica ederiz.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Erzincan Merkez Heyeti

Eşraftan Sami	Ulemadan Mustafa	Belediye Başkanı Rıza

Belde Müftüsü Fevzi	Eşraftan Rıza	Muhlis	Mehmet Şefik
Ballızade Ahmet	Boyacızade Mustafa	Tüccardan Halis	Tüccardan Dursun
Tüccardan Ahmet Remzi	Haşirzade(?) Nuri	Müftizade Hakkı	Aziz Hulki

BELGE NU. 40

Mahreci: Erzincan
Numrosu: 89
Kelimesi: 455
Târihi: 31/1/36

Sûret Mümessillere

Ermeni ve Rûmların bugüne kadar şark hudûdlarımız civârında ve İzmir havâlîsinde dîn kardeşlerimiz hakkında revâ' gördükleri mezâlim ve fecâyie çâre-sâz olmalarının medenî tanıdığımız hükûmet-i metbûanıza iblâğını defaâtle arz etmişdik ve esefâ ki İslâm olmak i'tibârıyla feryâdlarımız netîcesi boşa çıkardığını el-yevm Fransızların muâvenetiyle Ermenilerin Mar'aş'da bir haftadan beri başladıkları katl-i âmdan anladık. İnsân tarîkinden ayrılmadığını cihâna mükerreren isbât eden biz İslâmlar memleketimize göz diken müteferris[13] milletler tarafından her ne şekilde hareket etmiş olsak imhâya mahkûm olduğumuza kani' olduk. Bu son ma'rûzâtımızdır. Düvel-i muazzama ve medenî milletler bu vahşetlerin önüne geçsin. Aksî takdîrde dîn kardaşlarımızın imdâdına koşmağa ve bir tek kalıncaya kadar ölmeye karâr verdik ve ba'de-mâ dökülecek kanların günâhı kime ait kalacağını elbette târih kayd eder. Cihânın beklediği sulh ve müsâlemesini ebediyyen ihlâle meydân vermeyiniz. Biz Müslümânlar öldükden ve yurdumuzda bir dikili ağaç bırakmamak şartıyla Afrika çöllerine çevirdikden sonra muhterislere bırakmak üzere Allah'ımızdan ahd etdik. Bu azm-i vâride-i kadîmemize karşı yeniden cihânı kan deryâsına çevirecek hâlâtdan ictinâben muktezî adâletin tatbîkini âlem-i insâniyyetden ricâ eyler ve eserine intizâr eyleriz.

Diğer Sûret Atebe-i Ulyâya

Celb-i menfaat peşinde dolaşanların ve memleketimize göz diken müteferris milletlerin bu ana kadar biz İslâmlar hakkında revâ' gördükleri zulmler az imiş gibi bu kere de pîşvâ-yı medeniyyet olduklarına kani' olduğumuz Fransızların Mar'aş'da Ermenilerle birlikde öksüz dîn kardeşlerimizi top, bomba ve mitralyöz âteşleriyle katl-i âma başladıklarını ve etrâf-ı şehrin alevler içinde yanmakda olduğunu ve dîn kardeşlerinden muâvenet beklediklerini kemâl-i teessürle şimdi haber aldık. Âherlere(?) nâ-hakk yere çifte tecâvüz etmediğini ve insânca yaşamak istediğini cihâna isbât etmiş olan biz İslâmlar ne tarzda hareket etmiş olsak mîrâsımıza konmak isteyenler birer bahâne ile herhâlde bizi imhâdan vazgeçmeyecekleri tahakkuk etdi. Ya halîfe-i zî-şân sabr ve tahammülümüz kalmadı. Düvel-i muazzama gözleri önünde yapılan bu zulm-i vahşetlerin önünü alacak tedâbîr-i serî' ve şedîdeye tevessül etmediğini ve etmeyeceğini anlarsak kazâ' ve kadere îmân-ı tâmmı olan tebaaları halîfe-i zî-şânlarının irâdesine tab'an ve mütevekkilen ala'llâh bütün varlığıyla her dürlü

[13] Belgede müteferris şeklinde geçen kelimenin Arapça'da vahşi anlamına gelen müfteris kelimesi olduğu değerlendirilmektedir.

fedâkârlığı ihtiyâr ve dîn kardeşlerinin imdâdına koşmağa hazırdır. Nâmûsuyla ölmeyi zilletle yaşamağa tercîhen yalnız fermân-ı şahâneye sabırsızlıkla muntazırdır. Ol bâbda ve kâtibeten ahvâlde fermân.

Erzincan
Bilâ

Der-saâdet'de Makam-ı Âlî-i Sadâret-i Uzmâya, Sûretleri Meclis-i Meb'ûsân Riyâset-i Celîlesine, Matbûât Cem'iyyetine Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Halîfe-i zî-şânımıza ve İ'tilâf mümessillerine yazdığımız telgrafların sûreti berây-ı ma'lûmât bâlâya derc edildi. Hükûmetçe bu vahşetlerin önünü alacak nâmûs ve hayât-ı İslâmiyyeyi koruyacak tedâbîre en serî' ve müessir tarîkle tevessül edilmesini kemâl-i ehemmiyyetle ricâ' eyleriz.

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Erzincan Hey'et-i Merkeziyyesi

Eşrâfdan Sâmî	Ulemâdan Mustafa	Belediye Reîsi Rızâ

Müftî-i Belde Fevzî	Eşrâfdan Rızâ	Muhlis	Mehmed Şefîk
Ballızâde Ahmed	Boyacızâde Mustafa	Tüccârdan Hâlis	Tüccârdan Dursun
Tüccârdan Ahmed Remzî	...(?) zâde Nûrî	Müftîzâde Hakkı	Azîz Hulki

BELGE NU. 40

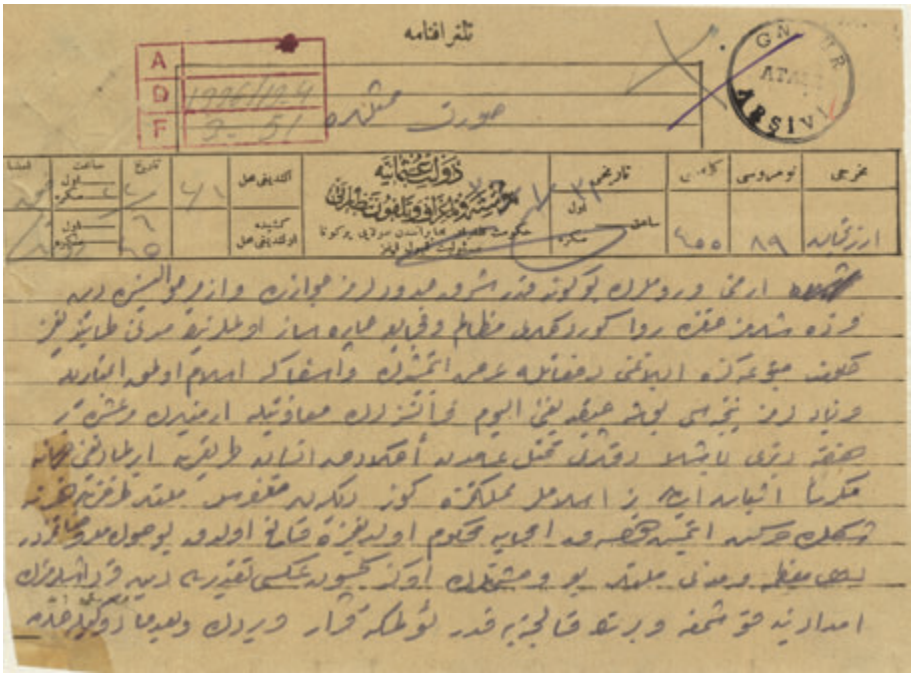

تلغرافنامه

غرضی	نومرسی	کلمه	تاریخی								
ارزنجان	٨٩	٤٥٥									

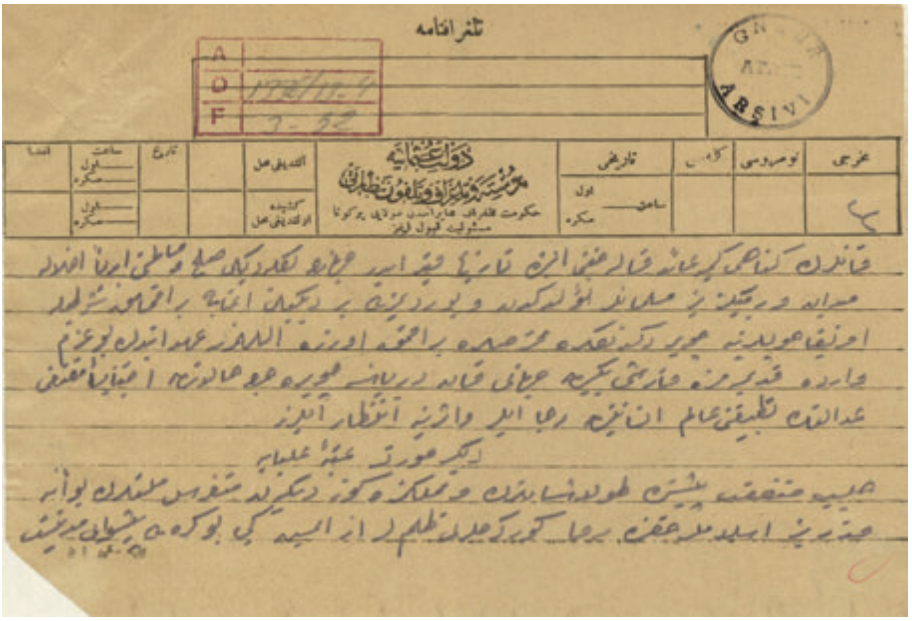

تلغرافنامه

غرضی	نومرسی	کلمه	تاریخی								
٤											

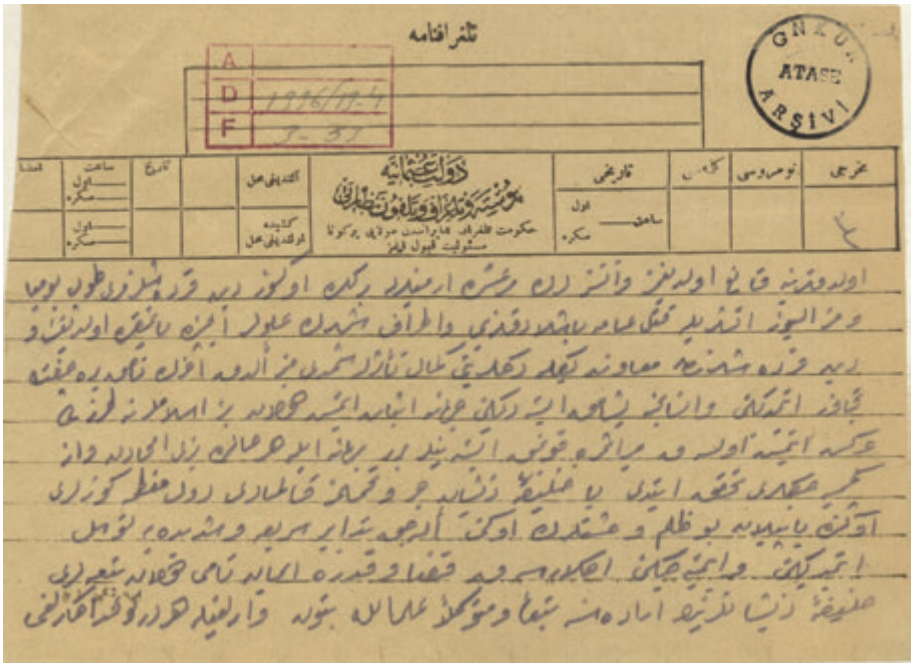

تلغرافنامه

GNKU ATASE ARSIVI

A
D 1996/11-4
F 3-37

نمره	نومرو سی	کلمه سی	تاریخی	ساعت اول / مکرر	تاریخ		الکدیلی حل		دولت عثمانیه مؤسسهٔ تلگراف و تلفون طرفی حکومت تلگرافی عمارتنده موقتاً بر کونا مسئولیت قبول ایلر	کتیبه اولکدیلی حل			تاریخ	ساعت اول / مکرر	فقط
٤															

اولدقدنه قانی اولدیغنی وانتز زن رعشه ارمندن رکنه اوکنز ربه قرشلرنی طوتوب
و مز الیوز اتدیلر قتل عام بابنده رقدنی واطراف شهرلر علوم ایمن بانقه اولدیغنی و
ربه قره شهرنه معاونه کلدیکی تلال تازه شهرلر نز الدوه اخزان ناموره عقیده
تجاوز اتمکلری وانابنه پاشاه ایله رکلی عرض انبار ایتمشلر جهاده بز اهالیلرنه لزوم
عرض ایتمشلر اولسه و مباشره قوتنه ایشه بیلدیر بر برلنه ایلر عرض بزی المحاربه واز
کمیر مجاهدی تقویه ایتدی یا خلیفه زنشاه جو و تمنز قاملاری روز منظر کوزلری
اوکنی یاپیدیه بو ظلم و مشقتدن اوکنی ایرجه بتابر سریع و مشدده بو تومل
ایتمکلری و ایتمکلری اهالیلر سرعه قضا و قدره اهالیه نامی خلافه شیعه لری
خلیفه زنشاه نذیه اماده منه تبعا و موکلا علما لا بتوله وارلیغه حرارت کوستر اغلنی

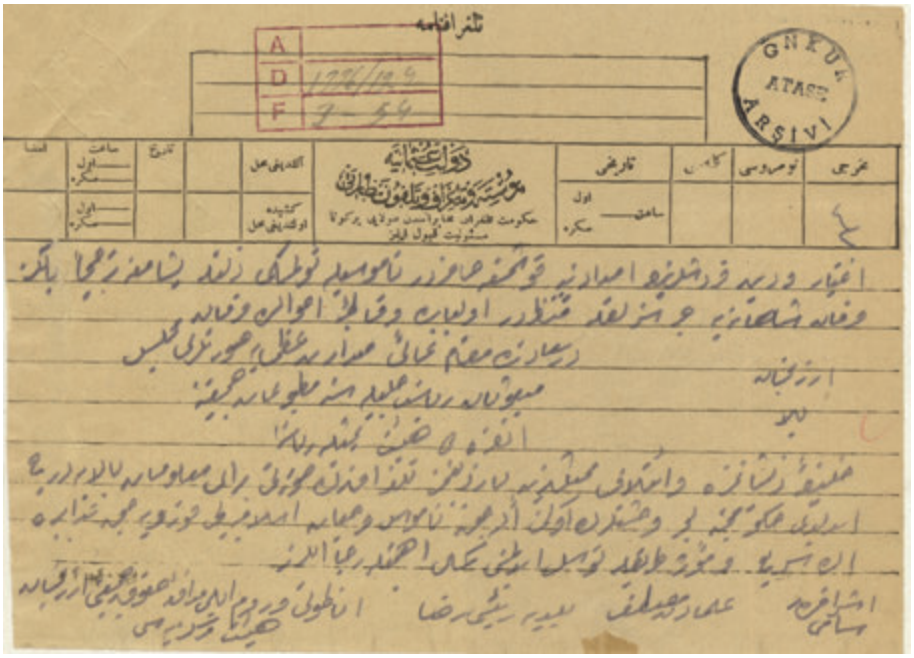

تلغرافنامه

GNKU ATASE ARSIVI

A
D 1996/12-5
F 3-56

نمره	نومرو سی	کلمه سی	تاریخی	ساعت اول / مکرر	تاریخ		الکدیلی حل		دولت عثمانیه مؤسسهٔ تلگراف و تلفون طرفی حکومت تلگرافی عمارتنده موقتاً بر کونا مسئولیت قبول ایلر	کتیبه اولکدیلی حل			تاریخ	ساعت اول / مکرر	فقط
٤															

اغتیار و ربه قرشلرنه امدادنه قوتمنه عاجز ناموسیله توطن زنده پاشامز زمجا باکز
و فاله شهادتنه جو نز لقد منتظر اولیاب وقایع احوالن وقایه
ریاست مقام عالی مدار عظمی جمهوری مجلس
ارز نیاله
میبوتاله ریاست علیه منه مطلوب ایله جیقه
بیلو
انقره ٥ خلیفه تمنه ولنا
خلیفه زنشاه و اشتراف مسلمینه بارز نمز تنز اغدنی حوزنی رای مصاوماله بالاده ربه
اسلیدی حکومتنه جو و مشقتدن اولن ایرجه ناموس و مصابه امدیغی قوتدن مجه عنایه
الله اسریله و مؤثر طلغه توسل ایلنی تمنی اخمند رجا ایلرز
اشراف مسلمین علی رضا مصطفی بیدیه رئیس رضا انطولی دیوانی اعضاسی

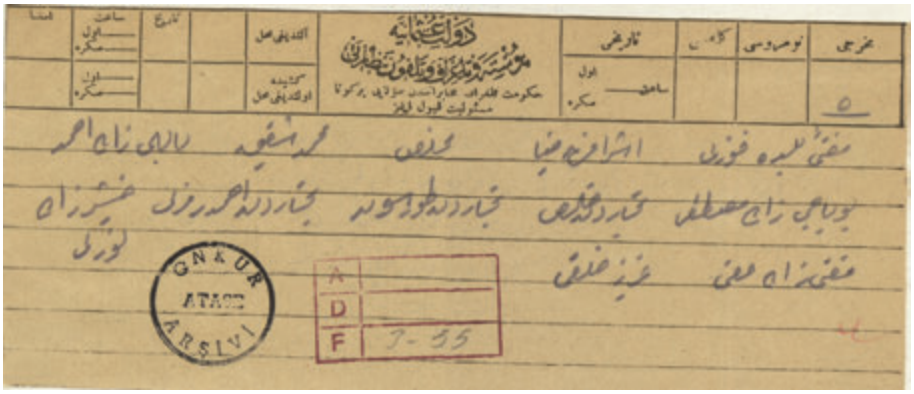

غرضی	نومرو سی	کلاسی	تاریخی	دولت عثمانیه مؤسسه ترقی و تعاون ضباطی حکومت ظلمات عمارات سنی عراق بر کوتا مسئولیت قبول ایدر	اکتدبی عمل		تاریخ	ساعت اول مکره	اعتنا
5			ساعت اول مکره		کشیده اولندبی عمل			ساعت اول مکره	

مفتی علیده فوزی اشرافزاده ضیا محرر محمد شفیق بالی زاده احمد

یوباجی زاده مصطفی تجار دلده محرر تجار دلده احمد رزق خیشی زاده

مفتی زاده علی غنی خلق لوزی

ONKUR ATASE ARŞIVI

A
D
F 7-55

BELGE NU. 41

Gönderildiği yer: İspir
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 31 Ocak 1920

Temsil Heyeti Başkanlığına

Aşağıdaki feryadımızın aslı Sadarete ve suretleri Fransız, İtalya, İngiltere temsilcilerine telgrafla bugün arz edilmiştir.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Cemal

İspir
Numarası: 119
Kelimesi: 177
Tarih: 31 Ocak 1920

Sadarete, Suretleri Fransız, İtalya, İngiliz Temsilcilerine

Dört senede on milyon nüfusa ne oldu? Kan deryasında boğuldu. Mütarekeden sonra kabahatimiz Müslüman olmaktan başka bir şey olmadığı hâlde medeniyetin koruyucusu iddiasında bulunan soylu Fransız milletinin bir kısmının zalim Yunanlara ve diğer taraftan da alçak Ermenilere öncülük ederek haksız yere Müslüman kanı akıtmaktaki gayretleri medeniyete uyar mı? Evet denilirse medeniyeti inkâr etmek gerekir. İzmir, Gaziantep, Şanlıurfa, Adana ve özellikle Kahramanmaraş'ta masum Müslüman kanları sel gibi akıyor. Size hitap ediyoruz. Ey medeniyet koruyucuları! Nedir acaba, nedir medeniyet? Elleri bağlı, elinize düşen masum halkı vahşice öldürmek midir? On sene önceki otuz milyon on milyona indi. İntikam kâfi değilse üç yüz milyon Müslüman ayaklandırılmak ve Orta Çağ geri getirilmek mi isteniyor? Feryadımıza bizi yaratan Allah şahittir. Hak ve adaletin yerini bulacağına kırılmaz, bozulmaz inancımız vardır. Ancak Hazreti Mesih'in bu haksızlıklara rızası mı varmış? Buna da haşa diyerek masum kanı dökmekten vazgeçilmesini dünya barışı adına arz ve beyan ederek protestomuzun gereken yerlere bildirilmesini rica ederiz.

İspir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Cemal

BELGE NU. 41

Mahreci: İspir
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Zîre derc edilen feryâdımızın aslı Sadâret-i Uzmâ ve sûretleri Fransız, İtalya, İngiltere mümessillerine telgrafiyyen el-yevm arz olunduğu berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur.

31/1/36

Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi
Cemâl

İspir K

119 177 31/1/36

Sadâret-i Uzmâya, Üç Sûretleri Fransız, İtalya, İngiliz Mümessillerine

Dört senede on milyon nüfûs ne oldu kan deryâsına boğuldu. Mütârekeden sonra kabâhatimiz İslâmlıkdan başka bir şey' olmadığı hâlde hâmî-i medeniyyet iddiâsında bulunan Fransız kavm-i necîbinden bir kısmı hûn-hâr Yunanlılara ve diğer tarafdan da alçak Ermenilere pîş-dâr olarak nâ-hakk yere İslâm kanı akıtmakdaki gayretleri medeniyyete muvâfık mıdır evet denilirse medeniyyeti inkâr etmemek imkânı kalmıyor. İzmir, Ayntab, Urfa, Adana ve bâ-husûs Mar'aş'da ma'sûm İslâm kanları seyl gibi akıyor. Size hitâb ederiz. Ey hâmî-i medeniyyet nedir acaba, nedir medeniyyet elleri bağlı, elinize düşen ma'sûm ahâlîyi vahşiyyâne öldürmek midir on sene evvelki otuz milyon ona indi. İntikam ise kâfi değilse üç yüz milyon İslâmı ayaklandırmak ve kurûn-ı vustâ asrını iâde etmek mi isteniliyor? Feryâdımıza bizi halk eden hafız-ı mutlak şâhiddir. Hakk ve adâletin yeri bulacağına kırılmaz, bozulmaz îmânımız vardır. Ancak Hazret-i Mesîh'in şu harekâta rızâsı mı varmış buna da hâşâ diyerek ma'sûm kanını dökmekden sarf-ı nazar edilmesini sükûn-ı âlem nâmına arz ve beyânla protestomuzun îcâb edenlere iblâğı husûsuna delâlet buyurulmasını ricâ' ederiz efendim.

İspir Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi
Cemâl

BELGE NU. 41

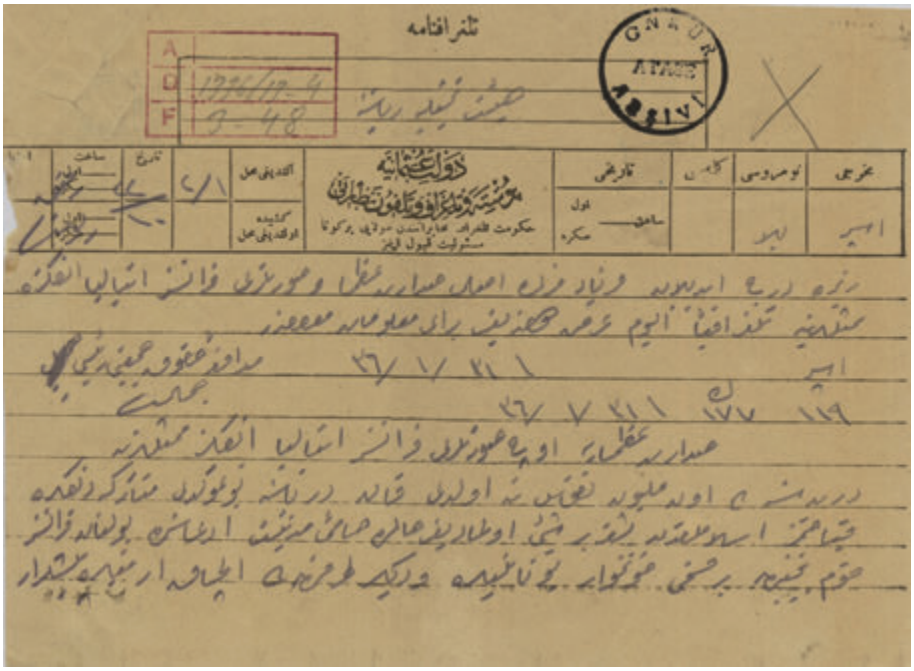

تلغرافنامه

دولت عثمانیه

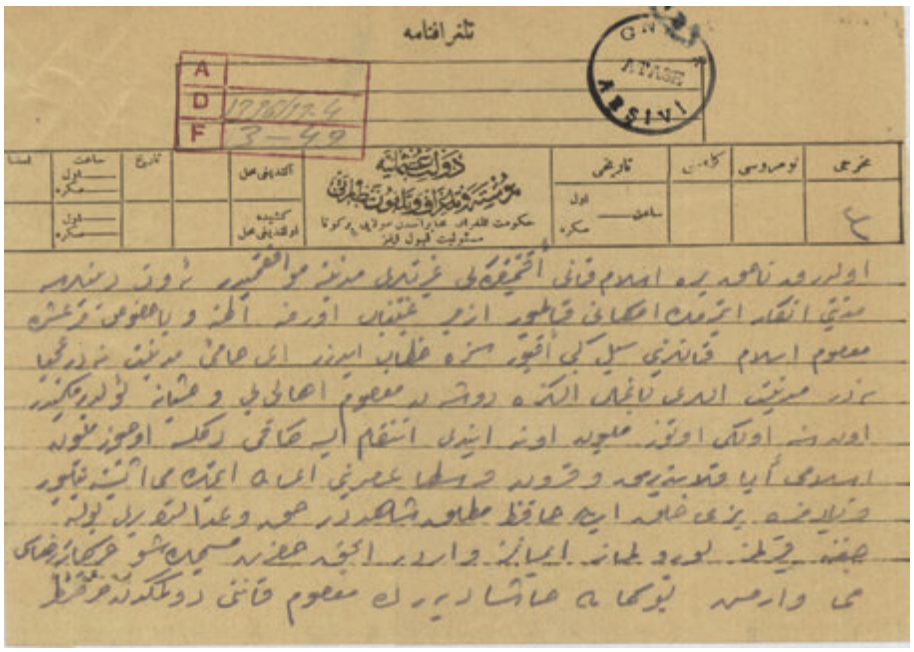

تلغرافنامه

دولت عثمانیه

تلغرافنامه

نمره‌سی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تلغرافی	دولت عثمانیه مؤسسهٔ تلغراف و تلفون طرفنده حکومت تلغرافنامه‌لرنی اسندن سرایت بر کونا مسئولیت قبول ایدر	اکلدیغی محل	تاریخ	ساعت	
۲			ساعت اول مکره				ساعت اول مکره	
					کشیده اولدیغی محل		اول مکره	

ایبلمش مکاوله عالم نامه عرضه و بیانیه روشوزن ایجاب ایدنلره ایلیغز
مصوفه دلالت بورلمشی رجا ایدرز اقتم
اسیر مراقده مقوده جمیع ترعی
صلبی

A	
D	1996/12-4
F	9-50

BELGE NU. 42

Gönderildiği yer: Midyat
Numarası: 265
Kelimesi: 180
Tarihi: 31 Ocak 1920

Suret

Mütareke hükümlerine ve devletler hukukuna aykırı olarak Fransız askeri tarafından işgal edilen Kahramanmaraş ve çevresindeki Müslüman halkın, Ermenilerce yapılan eski Sason mezalimine rahmet okutturacak silahlar ile feci ve yürek yakan bir şekilde katledilmekte ve yakılmakta olduğunu büyük üzüntüyle haber alan kazamız halkı, hiçbir yabancı hükûmete vatanımızın bir avuç toprağını bile vermemeye yemin ederek sebep olanları protesto ve bu faciaların önü alınmadığı takdirde insanlık âlemine akacak kanların yegâne sorumlusunun yine aynı kişiler olacağını arz ederiz.

Sayı
4

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyetine

Sureti yukarıda yazılı protestonun bir suretinin İstanbul'da İtilaf devletleri temsilcilerine, diğer bir suretinin de Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla Barış Konferası'na bugün gönderildiği arz olunur.

Midyat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
İdare Heyeti Adına
Şakir

BELGE NU. 42

Mahreci: Midyat
Numrosu: 265
Kelimesi: 180

"Sûret"

Şerâit-i mütâreke ahkâmına ve hukuk-ı düveliyyeye muhâlif olarak Fransız askeri tarafından işgal olunan Mar'aş ve havâlîsi ahâlî-i İslâmiyyesi hakkında Ermenilerle icrâ' edilen eski Zason mezâlimine rahmet okutduracak âlât-ı nâriyye ile fecî' ve ciğer-sûz bir sûretde katl-i âmm ve ihrâk etmekde olduklarını kemâl-i teessürle haber alan kazâmız ahâlîsi hiçbir ecnebî hükûmetine vatanımızın bir kabza hâkini bile vermemeğe ahd ü peymân ederek müsebbiblerini protesto eder ve bu fecâyiin önü alınmadığı takdîrde âlem-i beşeriyyetden akacak kanların yegâne mes'ûlü aynı müsebbibler olacağını arz ederiz.

Aded
4

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Temsîliyyesine

Sûreti bâlâda muharrer protestonun bir sûreti Der-saâdet'de Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine ve bir sûreti Hâriciyye Nezâreti vâsıtasıyla Sulh Konferası'na el-yevm verildiği ma'rûzdur./31/1/36

Midyat Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Hey'et-i İdâresi Nâmına
Şâkir

BELGE NU. 42

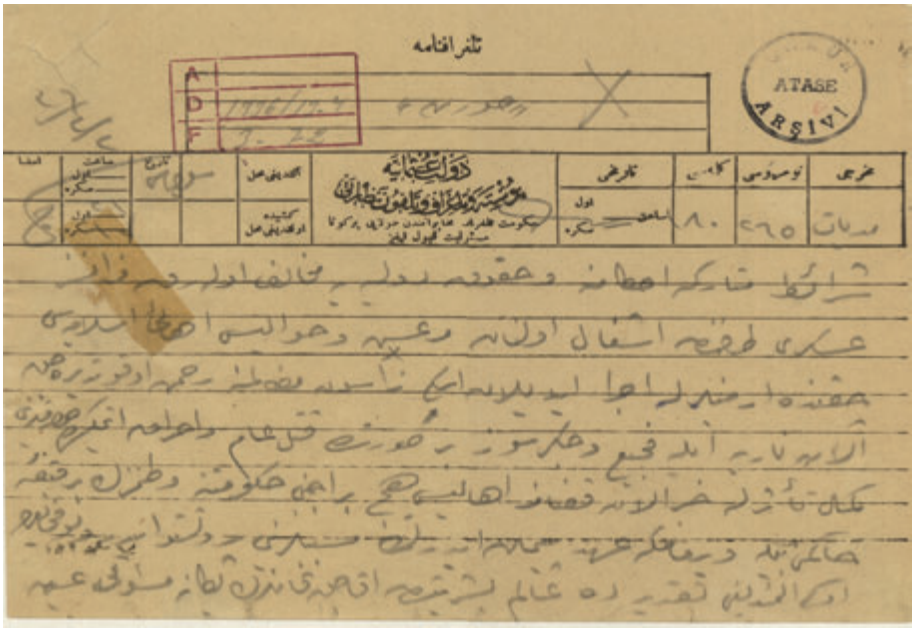

تلغرافنامه

ATASE ARŞİVİ

غرضی	نومرسی	کلماتی	تاریخی									
مدیات	٢٦٥	٨٠	ساعت اول / مکرر	دولت عثمانیه موسسه تلغراف و تلفون نظارتی	الحدیثی حل			تاریخ	ساعت اول / مکرر	فقط
				حکومت تلغراف عمومیدن حوزنی برکونا مسئولیت قبول ایتمز	کتیده اولحدیثی حل					

[illegible]

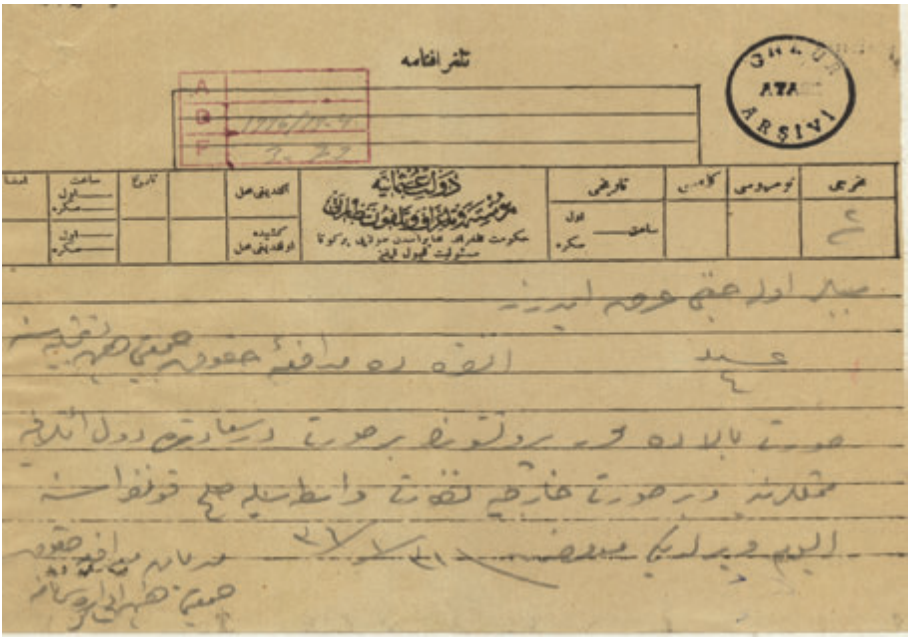

تلغرافنامه

ATASE ARŞİVİ

غرضی	نومرسی	کلماتی	تاریخی									
[illegible]			ساعت اول / مکرر	دولت عثمانیه موسسه تلغراف و تلفون نظارتی	الحدیثی حل			تاریخ	ساعت اول / مکرر	فقط
				حکومت تلغراف عمومیدن حوزنی برکونا مسئولیت قبول ایتمز	کتیده اولحدیثی حل					

[illegible]

BELGE NU. 43

Acele

Gönderildiği yer: Garzan
Numarası: 13
Kelimesi: 300
Tarihi: 1 Şubat 1920

Ankara'da Kongreye

Özellikle İslamiyet'e yapılmakta olan ve artık son haddine ulaşan zulüm ve yolsuzluklara İslam âleminin daha fazla kayıtsız kalmayacağını başlangıçta belirten miting heyeti, aşağıdaki kararın büyük devletlerin hükûmetlerine arzını ve General Guro'ya bildirilmesini bu devletlerin İstanbul temsilcilerinden ve olağanüstü komiserliklerinden istirham etmektedir. Kahramanmaraş ve çevresindeki Fransız işgal kuvveti ve bu ad altında öteden beri çeşitli yollarla derme çatma toplanan Ermeni çeteleri; namusu, dini, hayatı, masumiyeti kısacası insaniyeti kıran eşkıyalık ve kötülüklerini hiçbir aklın alamayacağı, hiçbir vicdanın kabul etmeyeceği bir şekle soktular. Geleceğimiz ve kutsal değerlerimiz hakaret ve saldırılarının tek hedefi hâline geldi. Sokaklarda ve kasaba dışındaki leşleri kokmadan çürümeden kaldırılamıyor. Topların vahşi mermileri Türk ve özellikle Müslüman olan ana yavrularının, bu vatanın öz evlatlarının masum başlarında gümbürtüyle patlıyor. Oymağıyla evleriyle beraber şirin kasabalarımızı bir avuç kül hâline getiren, sel gibi fışkıran ihtiras dalgalarının acaba yalnız İslama ait parçaları mıdır? Kahramanmaraş yanıyor. Alevlerin duman mezalimi arasında kadınlarımızın, yetimlerimizin, genç kızlarımızın yürek parçalayan iniltileri mukaddes makamlarımızda yankılanıyor. Bu yardım feryatları Garzan'daki bütün aşiretleri kendiliğinden ayaklanmaya ve bir miting yapmaya davet etti. İtilaf hükûmetlerinden, medeniyet ve insanlığın merkezi, Türk ve İslam dostu Fransa hükûmetinin Kahramanmaraşlıları kendi arzularına terk etmelerini, bu derme çatma Ermeni haydutlarının yalnız Kahramanmaraş çevresinden değil Adana'dan da uzaklaştırılarak bu zulümlere hızla son vermelerini rica ve sebep olanları şiddetle protesto ederiz.

Garzan Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Başkanı Faik

Aza Haydar	Aza Fahrettin	Aza Rıza	Seyitlerden Hacı Ahmet	Ulemadan Celalettin
Şeyhlerden Mahmut	Aza Şevki	Tahsindar Aşireti Reisi Sümbül	Alikan Aşireti Reisi Hasan Osman	Ulemadan Reşit
Şeyhlerden Şeyh Masum	Ümeradan Mehmet Şah	Ümeradan Musa	Fettahzade Bahri	Fettah Paşazade Mehmet Nizam

Merkan Aşireti Reisi Hacı Memi	İpek Perukan Aşireti Reisi Sabri	Reşko Aşireti Reisi Resul	Ümeradan Hasan Şah	Tüccardan Halil
Perveran Aşireti Reisi Şükrü		Bekran Aşireti Reisi Keleş		Hisarkan Aşireti Reisi Ali

BELGE NU. 43

Aceledir.

Mahreci: Garzan
Numrosu: 13
Kelimesi: 300

Ankara'da Kongre'ye

Bi-l-hâssa İslâmiyyet nâmına tevâlî edegelmekde olan ve artık hadd-i kemâli bulan zulm ve i'tisâfa âlem-i İslâmiyyetin daha ziyâde bî-gâne kalmayacağını mukaddimde bast-ı makal eden miting hey'eti ber-vech-i âtî karârının hükûmât-ı muazzamaya arzını ve Ceneral Guro'ya iblâğını mezkûr hükûmât-ı mufahhamanın Der-saâdet mümessillerinden ve fevk-al-âde komiserliklerinden istirhâm eden Mar'aş ve havâlîsindeki Fransız işgal kuvveti ve bu nâm altında öteden beridir vesîleden vesâireden derme çatma toplanan Ermeni çeteleri nâmûsu, dîni, hayâtı, ma'sûmiyyeti hâsıl-ı insâniyyeti kıran şekâvet ve mel'anetlerini hiçbir havsalanın istîâb edemeyeceği hiçbir vicdânın kabûl etmeyeceği bir şekle sokdular. Mukadderâtımız mel'abeleri mukaddesâtımız yegâne bâzîçe-i taarruz ve hakaretleri oldu. Sokaklarda ve kasaba hâricindeki lâşeleri kokmadan çürümeden kaldırılamıyor. Topların vahşî mermîleri Türk ve hâsseten İslâm olan ana yavrularının bu vatanın öz evlâdcıklarının ser-i ma'sûmiyyetde tarrâkalarıyla patlıyor. Oymağıyla, süknâsıyla berâber şîrîn kasabalarımızı bir avuç remâd hâline getiren seyl akıdarak fışkıran tuğyân eden ihtirâsât dalgalarının acaba yalnız İslâma inhisâr eyleyen parçaları mıdır Mar'aş yanıyor. Alevlerin duman mezâlimi arasında muhadderâtımızın, yetimlerimizin, genç kızlarımızın enîn-i dil-hırâş makamât-ı mukaddesemize aks ediyor. Bu feryâd-ı istimdâd-kârâne Garzan muhîtindeki bütün aşâiri kıyâma ve bir miting akdîne kendiliğinden da'vet etdi. İ'tilâf hükûmetlerinden ve merkez-i medeniyyet ve insâniyyet Türk ve İslâm muhibbi Fransa hükûmet-i mufahhamasından Mar'aşlıları kendi ârzûlarına terk etmeleri bu derme çatma Ermeni haydutları yalnız Mar'aş havâlîsinden değil Adana'dan hattâ teb'îd ile şu ciheti zulm ve i'tisâfa serîan bir netîce vermelerini istirhâm ve müsebbiblerini şiddetle protesto eyleriz./1/2/36

Garzan Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Reîsi Fâik

A'zâ Haydar	A'zâ Fahreddîn	A'zâ Rızâ	Sâdâtdan Hacı Ahmed	Ulemâdan Celâleddîn
Meşâyihden Mahmûd	A'zâ Şevkî	Tahsindar Aşîret Reîsi Sümbül(?)	Âlîkan Aşîret Reîsi Hasan Osmân	Ulemâdan Reşîd
Meşâyihden Şeyh Ma'sûm	Ümerâdan Mehmed Şâh	Ümerâdan Mûsâ	Fettâhzâde Bahrî	Fettâh Paşazâde Mehmed Nizâm

Merkan Aşîreti Reîsi Hacı Memi	İpek Perukan Aşîret Reîsi Sabri	Reşko Aşîret Reîsi Resûl	Ümerâdan Hasan Şâh	Tüccârdan Halîl
Perveran Reîsi Şükrü	Bekran Reîsi Keleş	Hisarkan Aşîret Reîsi Âlî		

BELGE NU. 43

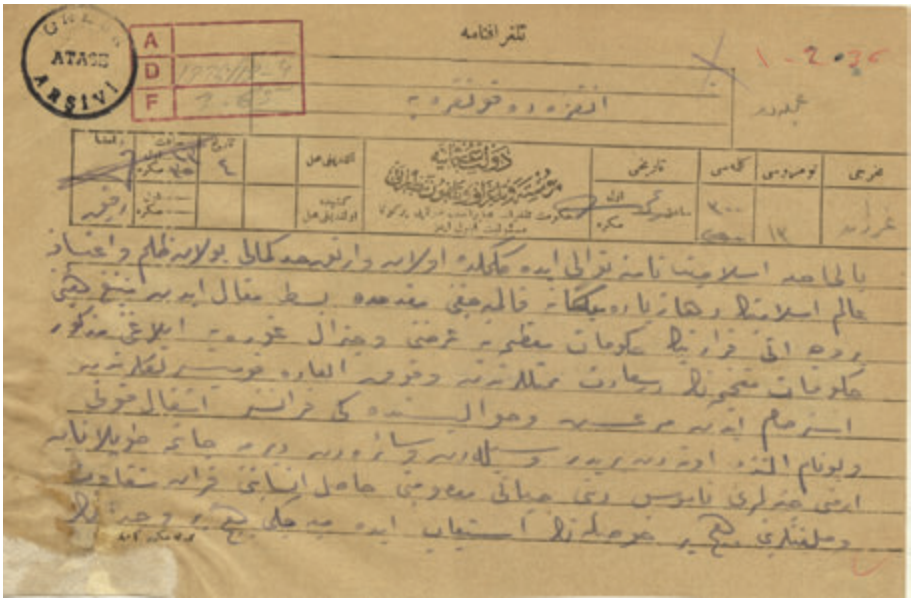

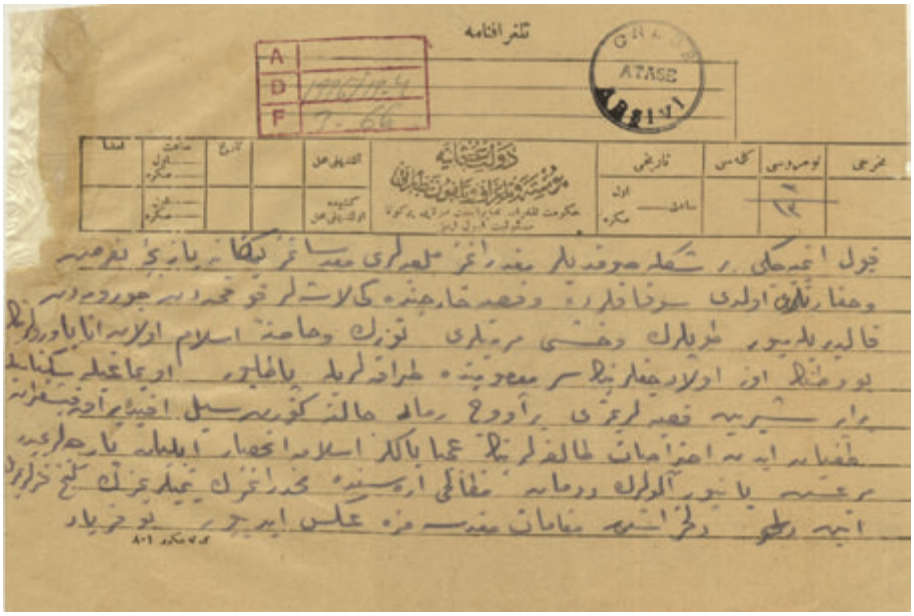

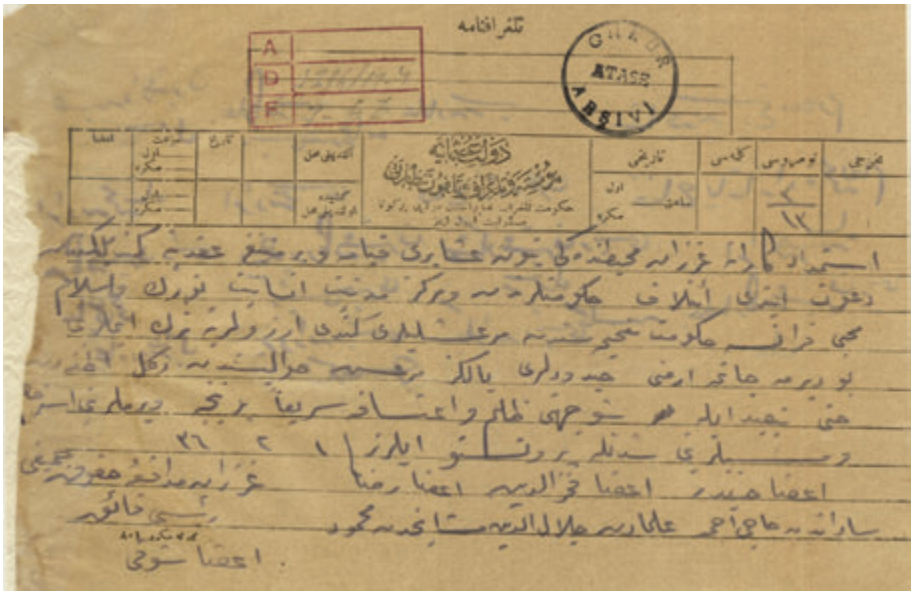

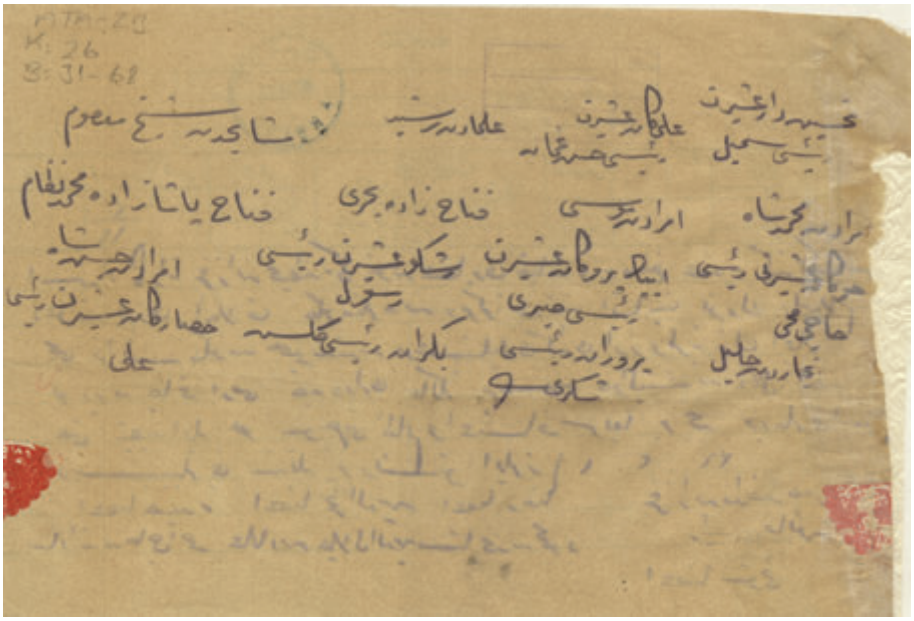

BELGE NU. 44

Gönderildiği yer: Gerze
Numarası: -
Kelimesi: (?)
Tarihi: 1 Şubat 1920

Suret

Kahramanmaraş'taki Müslüman kardeşlerimiz Fransız askerleriyle bunlara uyan Ermeni eşkıyaları tarafından top ve mitralyözlerle katlediliyor. Güya asayişi sağlamak maksadıyla Türk topraklarını işgal eden, medeniyet ve insanlık âleminin koruyucusu iddiasında bulunan İtilaf devletleri Müslümanların imhasıyla mı adalet dağıtıyor? Sebepsiz yere reva görülen mezalim sürdükçe Müslümanların kalplerinde derin ve haklı bir infial uyanacağından bundan sonra acı olaylara meydan verilmemesini ve Müslüman kardeşlerimizin hayat ve namuslarının korunmasını insanlık ve medeniyet âleminden tekrar talep ederiz.

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

İstanbul'da İtilaf devletleri temsilcilerine yazılan protesto telgrafı yukarıdadır.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Adına
Mustafa

BELGE NU. 44

Mahreci: Gerze
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: (?)

Sûret

Mar'aş'daki İslâm kardaşlarımız Fransa askerleriyle bunlara pey-rev olan Ermeniler şakîleri tarafından top ve mitralyözlerle katl ediliyor. Gûyâ âsâyişi te'mîn maksadıyla Türk diyârlarını işgal eden âlem-i medeniyyet ve insâniyyet hâmîliği iddiâsında bulunan Düvel-i İ'tilâfiyye anâsır-ı İslâmiyyenin imhâsıyla mı tevzî'-i adâlet yapıyor bilâ sebeb revâ' görülen mezâlim tevâlî etdikçe kulûb-ı İslâmiyye'de derin ve haklı bir infiâl uyanmasına sebebiyyet vereceğinden ba'de-mâ ahvâl-i müessifeye meydân verilmemesi ve İslâm kardaşlarımızın hayât ve nâmûslarının te'mîni âlem-i insâniyyet ve medeniyyetden tekrâr taleb eyleriz.

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Der-saâdet'de İ'tilâf mümessillerine yazılan protesto telgrafı ber vech-i bâlâdır efendim./1 Şubat 36

Müdâfaa-i Hukuk Nâmına
Mustafa

BELGE NU. 44

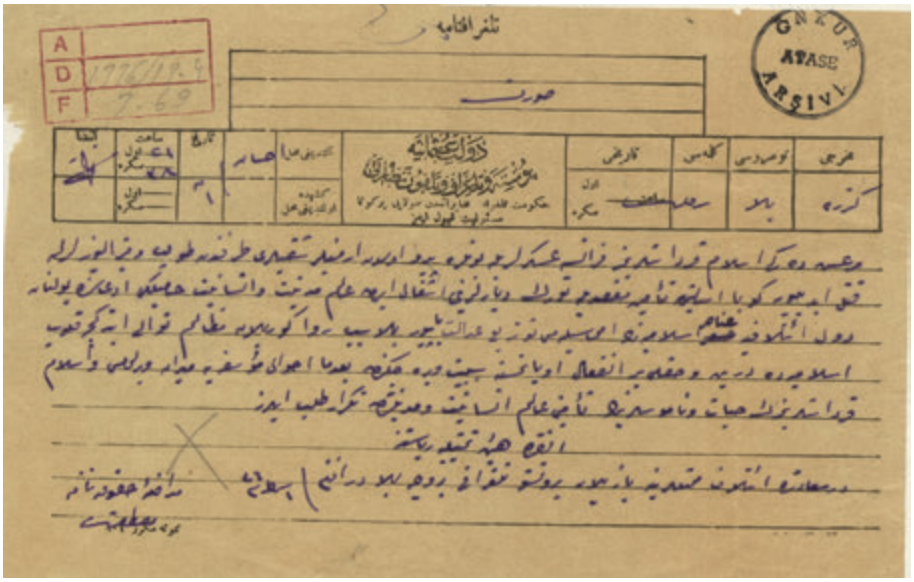

BELGE NU. 45

Gönderildiği yer: Bünyan
Numarası: 69
Kelimesi: 75
Tarihi: 2 Şubat 1920

İstanbul'da İngiliz, Fransız, İtalyan Siyasi Temsilcilerine
Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'ta medeni Fransızlar ile Ermeniler, mazlum ve günahsız Müslümanları yalnız Müslüman oldukları için katliama kalkışarak en şiddetli tahrip vasıtalarını kullanıyorlar ve şehri yakıyorlar. Bu insanlık ve medeniyet dışı haince hareketleri bütün varlığımızla protesto ederiz. Galeyana gelen bütün kazamız halkı bu olayların durdurulması hakkındaki hayırlı haberleri beklemektedir.

Bütün Kaza Adına Miting Heyeti Başkanı
Nail

BELGE NU. 45

Mahreci: Bünyan
Numrosu: 69
Kelimesi: 75
Târihi: 2 Şubat 336

Der-saâdet'de İngiliz, Fransa, İtalya Mümessil-i Siyâsîlerine
Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş'da medenî Fransızlar ile Ermeniler mazlûm ve bî-günâh Müslümânları yalnız Müslümân oldukları için katl-i âma kıyâm ile en şiddetli vesâit-i tahrîb ve ifnâiyyelerini isti'mâl ediyorlar ve şehri yakıyorlar. Bu gayr-i insâni ve medenî harekât-ı hâin-âneyi bütün mevcûdiyyetimizle protesto ile hâl-i galeyân ve ayak üzerinde bulunan bütün kazâmız halkı bu husûsun men'i hakkındaki hayırlı haberlere intizâr eyler.

Umûm Kazâ Nâmına Miting Hey'eti
Reîsi Nâil

BELGE NU. 45

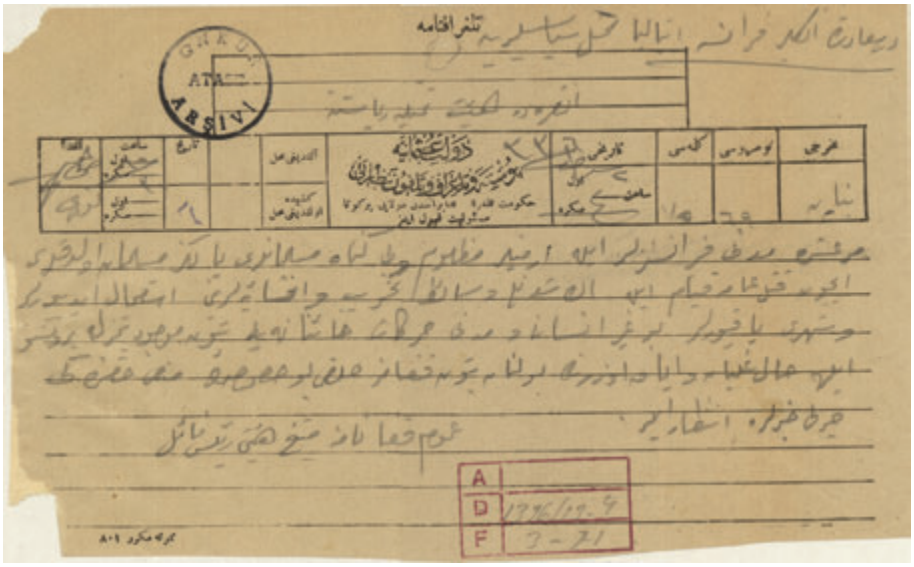

BELGE NU. 46

Gönderildiği yer: Nusaybin
Numarası: 111
Kelimesi: 111
Tarihi: 2 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'taki dindaşlarımız hakkında Fransız birliklerinin reva gördüğü haksız muamele ve zulümden dolayı çok üzgünüm. Haksız yere Müslüman kanı döken ve devletler hukuku, insaniyet ve medeniyetle uzlaşmayan bu hareketleri kınıyoruz. Bütün aşiretler büyüğü ve küçüğüyle Kahramanmaraş'taki dindaşlarımızın yardımına koşmak zorunda kalacağından Fransızların bu hareketlerini medeniyet ve insaniyet adına ret ve protesto ettiğimizi İtilaf devletleri elçi ve temsilcilerine tebliğ ederiz. Kahramanmaraş'taki dindaşlarımıza yardım etmek ve on bin mevcutlu aşiretimin efradına dağıtmak üzere gerekli olan 500 silah ile elli sandık cephanenin gönderilmesini istirham ederim.

Aşiret Reisi Kaymakam
Abdurrahman Beyzade
Mehmet

BELGE NU. 46

Mahreci: Nusaybin
Numrosu: 111
Kelimesi: 111

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş'daki İslâm dîndaşlarımız hakkında Fransız kıtaâtının revâ' gördüğü haksız muâmele ve zulümden fevk-al-âde müteessir oldum. Nâ-hakk yere hûn-ı İslâmı heder eden ve hukuk-ı düvel ve insâniyyet ve medeniyyetle kabil-i tevfîk ve te'lîf olamayan bu harekâtları şâyân-ı takbîh görür ve bütün aşâirin kibâr ve sigârıyla Mar'aş'daki dîndaşlarımızın imdâdına şitâba mecbûr kalacağımızdan Fransızların bu harekât-ı vâkıaları medeniyyet ve insâniyyet nâmına red ve protesto etdiğimizin düvel-i mü'telife süferâ ve mümessillerine teblîg ve Mar'aş'daki dîndaşlarımıza muâvenet etmek ve on bin mevcûdlu aşâirim efrâdına tevzî' etmek üzere lüzûmu olan beş yüz silâh ile elli sandık ceb-hânenin i'tası sûretiyle teslîh edilmekliğimizi istirhâm ederim./2 Şubat 36

Aşâir Reîsi Kaim-makam
Abdurrahman Beyzâde
Mehmed

BELGE NU. 46

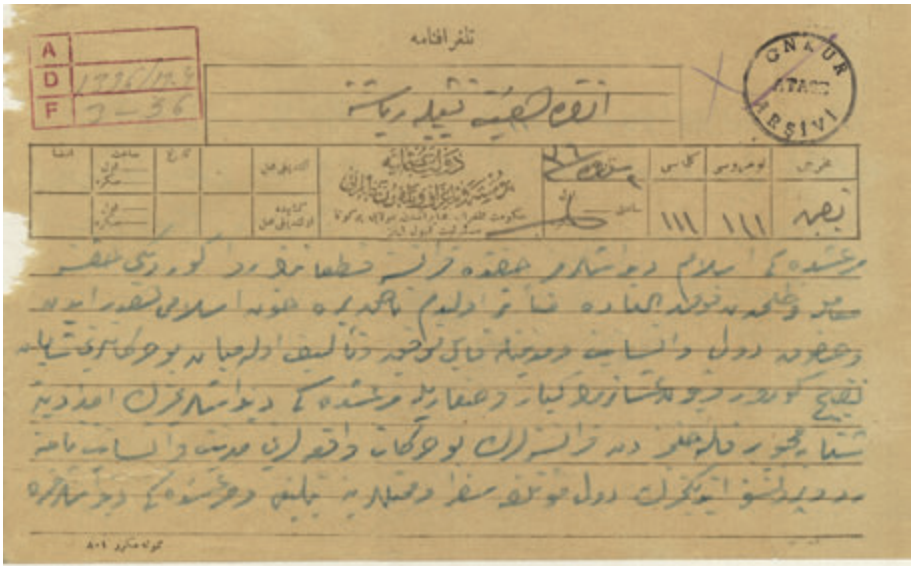

تلغرافنامه

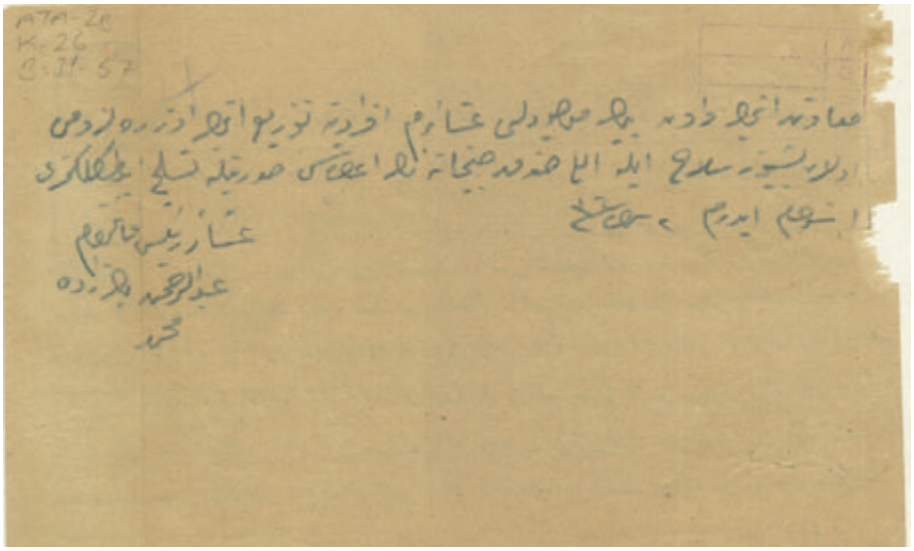

BELGE NU. 47

Gönderildiği yer: Samsun
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 2 Şubat 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'ta meydana gelen vahşi hareketler dün Samsun belediye binası önünde düzenlenen büyük bir miting ile lanetlenmiş ve merkezî hükûmet ile İtilaf devletleri temsilcilerine çekilen telgraflarla olaylar şiddetle protesto edilmiştir. Miting kararlarının bir sureti buradaki İngiliz kontrol subayına verilmiştir.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Süleyman

BELGE NU. 47

Mahreci: Samsun
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş'da tahaddüs etmekde olan harekât-ı vahşiyyâne dün Samsun'un belediye önünde tertîb olunan muazzam bir miting ile tel'în edilmiş ve hükûmet-i merkeziyye ile Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine keşîde olunan telgraflarla keyfiyyet şedîd protesto olunmuşdur. Miting mukarrerâtının bir sûreti buradaki İngiliz kontrol zâbitine verilmişdir.

2 Şubat 36

Müdâfaa-i Hukuk Reîsi
Süleymân

BELGE NU. 47

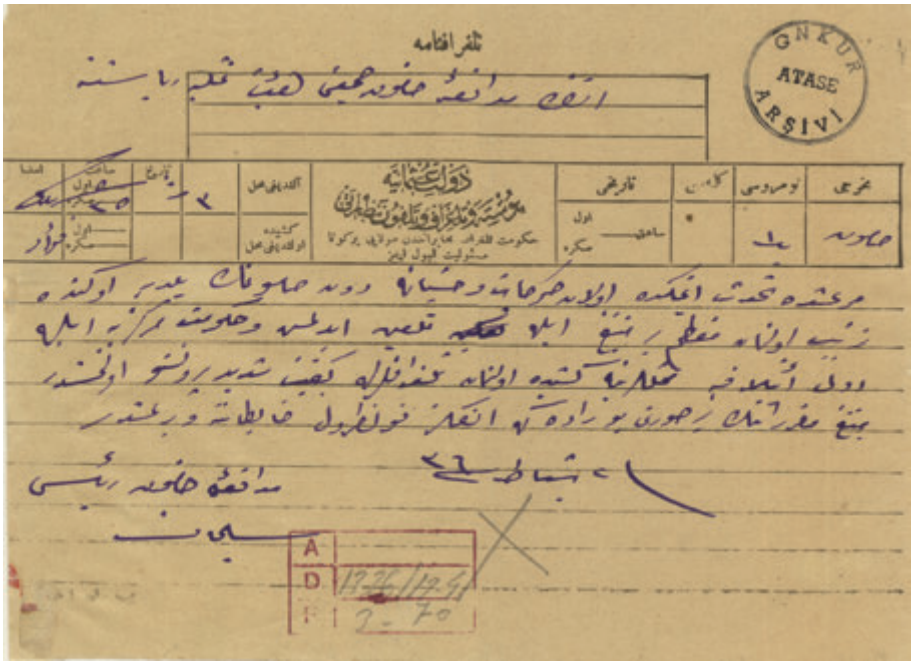

GNKUR ATASE ARŞIVI

BELGE NU. 48

Gönderildiği yer: Trabzon
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 2 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Teşebbüsümüzle bugün İzmir, Adana ve çevresi şehitlerinin ruhlarına ithaf edilmek üzere mevlüt okundu. Okunan bu mevlüt dolayısıyla Çarşı Camisi'ne toplanan Müslüman halk tarafından hoca efendinin dinî öğütleri hürmetle dinlendikten sonra Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve çevresinde cereyan etmekte olan mezalim tekrar protesto edildi. Düzenlenen şiddetli protestonamenin birer sureti İstanbul'da İtilaf devletleri temsilcilerine, Sadarete ve Mebusan ve Ayan Meclisleri Başkanlıklarına ve bir sureti de basın cemiyetine telgrafla bildirilmiştir.

Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Ahmet

BELGE NU. 48

Mahreci: Trabzon
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyyeye

Teşebbüsümüzle bugün İzmir, Adana ve havâlîsi şühedâ'-yı mazlûmîni rûhlarına ithâf edilmek üzere okunan mevlûd münâsebetiyle Çarşı Câmi'-i Şerîfi'ne toplanan Müslümân kitlesi muhterem hoca efendinin müessir ve mev'ize-i dîniyyeleri kemâl-i hürmetle dinledikten sonra Mar'aş, Urfa ve havâlîsinde cereyân etmekde olan vakayi'-i bâgî-yâne ve hûn-hârânın protesto edilmesini tekrâr edilir. Tanzîm edilen şedîd-ül-meâl protesto-nâmenin birer sûreti Der-saâdet'de Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine Sadâret-i Uzmâya ve Meclis-i Meb'ûsân ve Â'yân Riyâsetlerine ve bir sûret de matbûât cem'iyyetine telgrafla iblâğ edildiği berây-ı ma'lûmât.

2 Şubat 36

Trabzon Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi
Ahmed

BELGE NU. 48

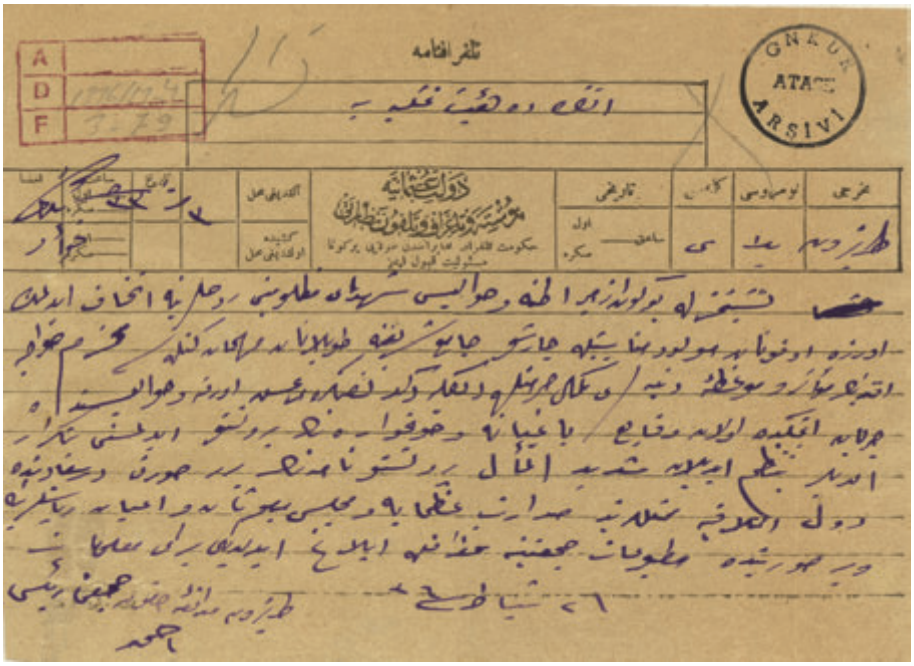

BELGE NU. 49

Gönderildiği yer: Ankara
Numarası: -
Kelimesi: 100
Tarihi: 3 Şubat 1920

Bütün Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine

Kahramanmaraş'ın Kayabaşı mahallesinde oturan Bitlis defterdarının hanımının, Müslümanların masum kanının boş yere akıtılmasına ve birçok ocağın söndürülmesine dayanamayarak evinde açtığı mazgaldan dindaşlarımızı yok etmek maksadıyla İslam mahallelerine canavarca saldıran düşmanlara ateş açıp akşama kadar sekiz düşmanı öldürmeyi başardığı, akşam üzeri erkek elbisesi giyerek büyük bir cesaretle canını ve namusunu koruma kaygısıyla silaha sarılmış olan İslam mücahitleri arasına katılıp bilfiil çatışmalarda bulunduğu bildirilmiştir.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 49

Mahreci: Ankara
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 100

Bi-l-umûm Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyelerine

Mar'aş'ın Kayabaşı mahallesinde sâkine Bitlis defter-dârının haremi hanım, İslâmların hûn-ı ma'sûmunun nâ-hakk yere akıdılmasından ve bir çok hânmânların söndürülmesinden galeyâna gelerek hânesinde açdığı mazgaldan dîndaşlarımızı imhâ' için İslâm mahallâtına sibâ'-âne saldıran düşmanlara âteş açarak akşama kadar sekiz düşmanı telef etmeğe muvaffak olduğu ve akşam üzeri erkek elbisesiyle ve kemâl-i cür'etle muhâfaza-i ırz ve cân kaygusuyla silâha sarılmış bulunan mücâhidîn-i İslâmiyye sunûfuna iltihâkla bi-l-fi'l müsâdemâta iştirâk eylemekde bulunduğu bildirilmişdir.

3/2/36

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 49

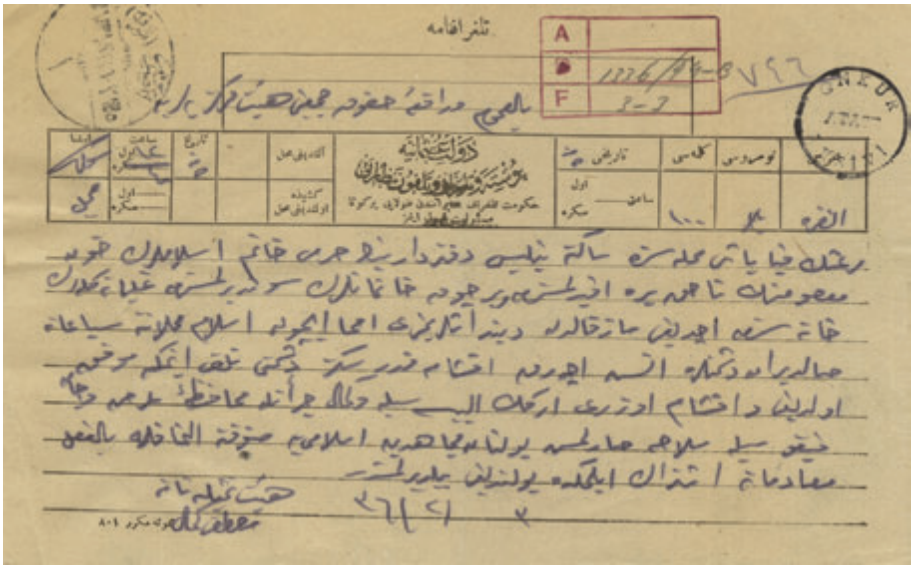

BELGE NU. 50

Gönderildiği yer: Ankara
Numarası: -
Kelimesi: 100

Bütün Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine

Kahramanmaraş Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetinden 3 Şubat 1920'de alınan telgraf sureti aynen aşağıdadır:

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

Suret

Fransız Generali Geret'in hükûmet işlerine müdahalesi, belde ileri gelenleri ile hükûmet görevlilerini tutuklaması ve Ermeni çeteleriyle birleşerek Müslümanları katliama kalkışması üzerine namusunu korumaya çalışan halk derhâl silahlarına sarılarak on üç gündür fedakârca karşı koymaktadır. Din kardeşlerimize karşı gösterilen haysiyetli yardımlara teşekkür ederiz. Düşman kuvvetlerinin üstünlüğüne rağmen Allah'a güvenerek vakti geldiğinde düşmanın yok edileceğinin kesin olduğunu, hak ve hukukumuzu düşmanlara tanıtacağımızı arz ederiz.

BELGE NU. 50

Mahreci: Ankara
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 100

Bi-l-umûm Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyelerine

Mar'aş Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyesinden 3/2/36'da alınan telgraf sûreti aynen zîrdedir.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

Sûret

Fransız Generali Geret'in umûr-ı hükûmete müdâhalesi eşrâf-ı belde ile rüesâ-yı hükûmeti tevkif, Müslümânları Ermeni çeteleriyle ittifâk ederek katl-i âma kıyâmı üzerine nâmûs-ı millîsini muhâfazaya azm eden ahâlî derhâl silâhlarına sarılarak on üç gündür fedâkâr-âne mukavemet etmekdedir. Dîn kardaşlarımıza karşı ibrâz buyurulan hamiyyet-kârâne muâvenetlere teşekkür olunur. Düşmanın kuvvetinin fâik ve techîzâtının kesretine rağmen Allah'a istinâden ta'yîn-i vaktde düşmanın imhâ' edileceği muhakkak ve hakk hukukumuzu düşmanlara tanıdacağımızı arz ve tebşîr eyleriz.

BELGE NU. 50

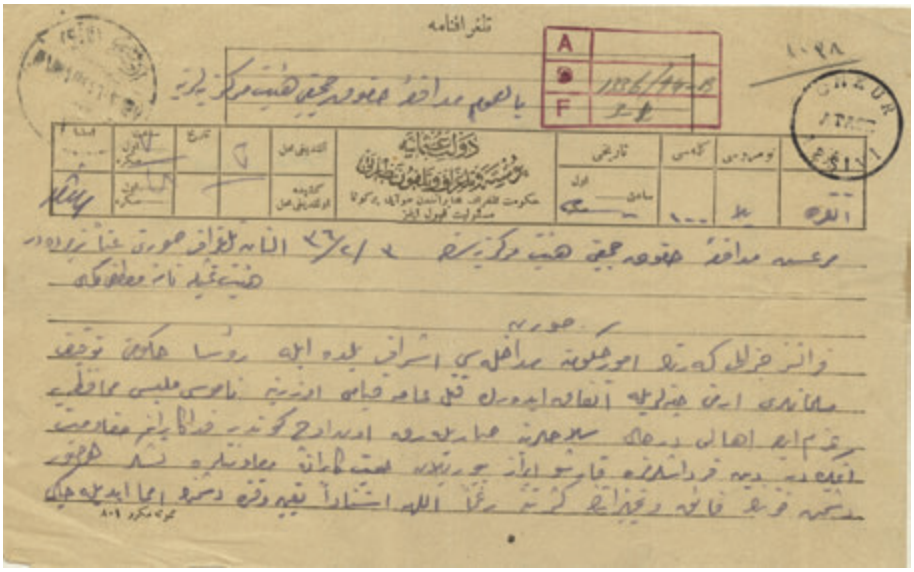

تلغرافنامه

A	
	1336/44-13
F	2-2

عرضی	نومرو سی	کلمه سی	تاریخی							
			اول / ساعت / مکره	دولت عثمانیه						

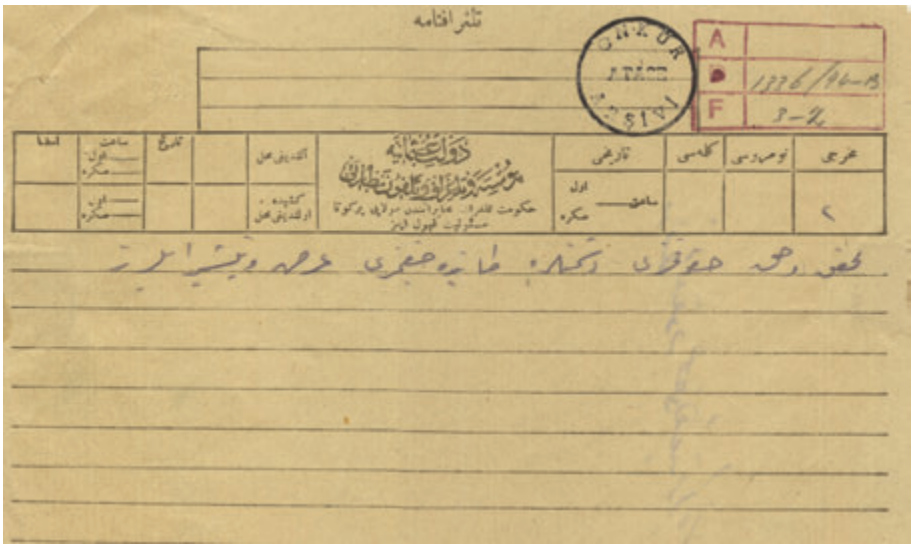

تلغرافنامه

A	
	1336/44-13
F	2-2

عرضی	نومرو سی	کلمه سی	تاریخی							
			اول / ساعت / مکره	دولت عثمانیه						

BELGE NU. 51

Sayı 163

Gönderildiği yer: Denizli
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 3 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş faciaları dolayısıyla ilgili makama protesto telgrafları çekildiği arz olunur.

Denizli Heyet-i Milliye Başkanı
Mehmet Hulusi

BELGE NU. 51

Aded
163

Mahreci: Denizli
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş fecâyii dolayısıyla lâzım gelen makama protesto telgrafları keşîde olunduğu ma'rûzdur.

3/2/36

Denizli Hey'et-i Milliyye Reîsi
Mehmed Hulûsî

BELGE NU. 51

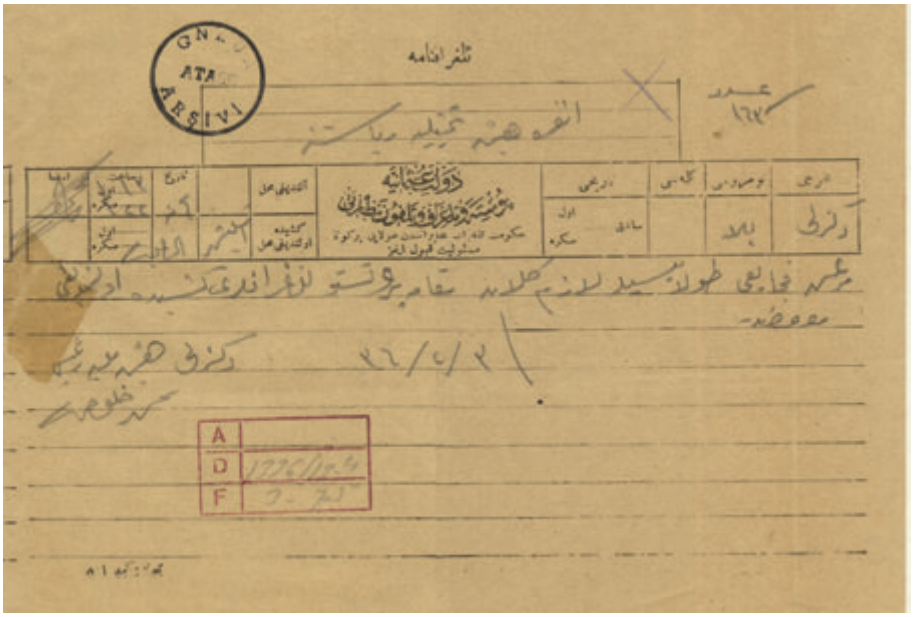

BELGE NU. 52

Elazığ
3 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

Elazığ Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin şimdiye kadar gereği gibi (şifre) çalışamadığından Kahramanmaraş'taki üzücü olaylar ve diğer bazı hususlar sebebiyle genel oylamayla seçimler yeniden yapılmış, yeni bir heyet kurulmuştur. Heyet üç - dört günden beri takdire değer bir derecede çalışmaya başlamış ve Elazığ'da bir varlık göstermeye başlamıştır. Bunun üzerine bugün 3 Şubat 1920'de binlerce kişinin katılımıyla bir miting düzenlenmiş ve bu mitingde bağımsız yaşamaya yemin edildiğinden bağımsızlığımıza vurulması düşünülen darbelere kanımızın son damlasına kadar karşı konulacağı belirtilerek Kahramanmaraş'taki üzücü olaylara son verilmesi hususu İstanbul'daki İtilaf devletleri temsilcilerinden münasip bir şekilde telgrafla rica edilmiş ve Sadaret makamına bilgi verilmiştir. Bilgilerinize arz olunur.

5'inci Alay Komutanı
İlyas

BELGE NU. 52

Elazîz
3/1/36[14]

20.K.K

Elazîz Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyetinin şimdiye kadar îcâbı vechle (ç b d a) fa'âliyyet edemediğinden Mar'aş vak'a-i müellimesi ve diğer ba'zı husûsât esbâbıyla yeniden ve re'y-i âmm sûretiyle yeniden intihâb yapılmış ve yeni bir hey'et teşkîl etmişdir. Üç dört günden beri şâyân-ı şükrân bir derecede fi'liyyâta konulmuş ve Elazîz muhîti de bir mevcûdiyyet göstermeğe başlamışdır. Bu cümleden olmak üzere bugün 3/2/36'da binlerce ahâlînin ictimâıyla bir miting akd edilmiş ve bu mitingde müstakillen yaşamağa ahd ü peymân edildiğinden istiklâliyyetimize urdurulmasını mutasavver darbelere en son damla kan akıtılıncaya kadar mukabele edileceği zikr edilerek Mar'aş vak'a-i müellimesine nihâyet verilmesi husûsu Der-saâdet'deki Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerinden sûret-i münâsibede telgrafla ricâ' edilmiş ve Makam-ı Sadârete arz-ı ma'lûmât edilmişdir. Berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur.

5. Âlây K.
İlyâs

[14] 3/1/36 olarak belirtilen tarihin belgenin içindeki tarihten dolayı 3/2/36 olduğu değerlendirilmektedir.

BELGE NU. 52

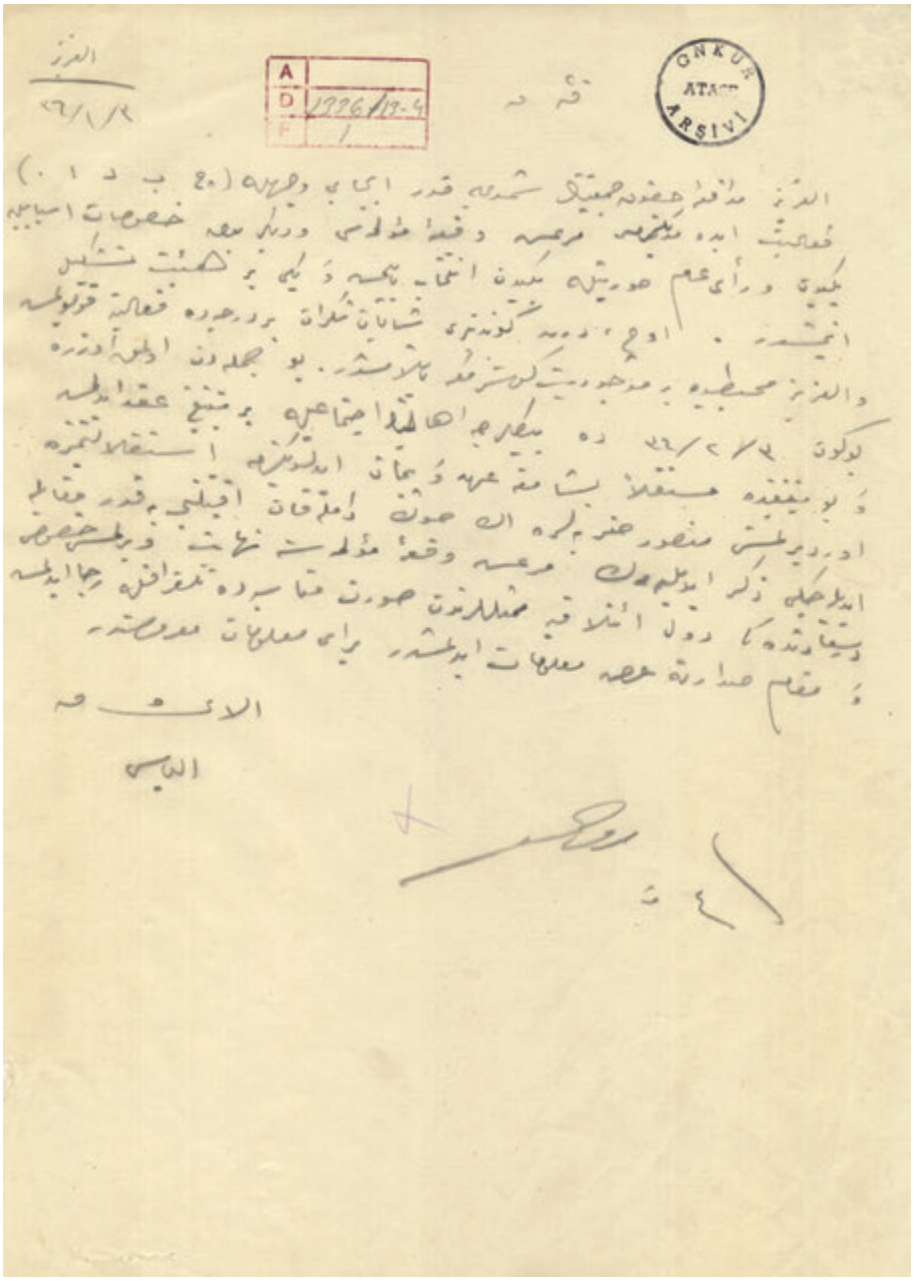

BELGE NU. 53

Gönderildiği yer: Kayseri
Numarası: 80
Kelimesi: 30
Tarihi: 3 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Kahramanmaraş'ta Müslüman halka karşı reva görülen zulüm ve faciaların önlenmesi ve asayişin sağlanmasına dair Bünyan kazasında da dün bir miting düzenlenerek durumun telgrafla ilgili makamlar nezdinde protesto edildiğinin kaymakamlık tarafından bildirildiği arz olunur.

Mutasarrıf Vekili
Abidin

BELGE NU. 53

Mahreci: Kayseri
Numrosu: 80
Kelimesi: 30

Ankara Hey'et-i Temsîliyyeye

Mar'aş'da ahâlî-i İslâmiyyeye karşı revâ' görülen zulm ve fecâyiin men'i âsâyişin istikmâline dâir Bünyan kazâsında dahi dün bir miting akd edilerek keyfiyyetin bâ-telgraf makamât-ı âidesine protesto edilmiş olduğu mahallî kaim-makamlığın iş'ârı üzerine arz olunur./3/2/36

Mutasarrıf Vekîli
Âbidîn

BELGE NU. 53

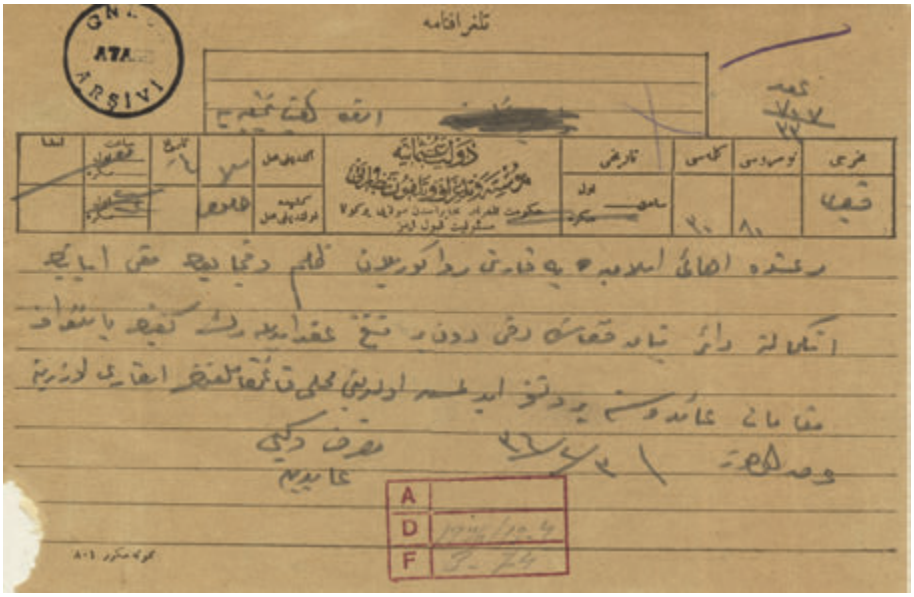

BELGE NU. 54

Telgraf

Ankara
4 Şubat 1920

Bünyan'da Miting Heyeti Başkanı Nail Bey'e

Cevap: Mazlum Kahramanmaraşlı kardeşlerimizin etraftan yardımına koşan Kuvayımilliyenin de müdahalesiyle oradaki durum şükürler olsun ki lehimizde cereyan etmektedir.

Gerektiği zaman etkili yardımlar yapılması için şimdilik hazırlıklara devam edilmesi ve Kayseri Merkez Heyetiyle temas kurulması rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 54

Telgraf

Ankara
4/2/36

Bünyan'da Miting Hey'eti Reîsi Nâil Bey'e

C. Mazlûm Mar'aşlı kardaşlarımızın etrâfdan imdâdına şitâb eden Kuvâ-yı Milliyyenin de müdâhalesiyle oradaki vaz'iyyet leh-ül-hamd lehimizde cereyân etmekdedir.

Vakt-i lâzımında müeessir muâvenetler icrâsı için şimdilik istihzârâta devâm ve Kayseri Hey'et-i Merkeziyyesiyle temass edilmesi ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 54

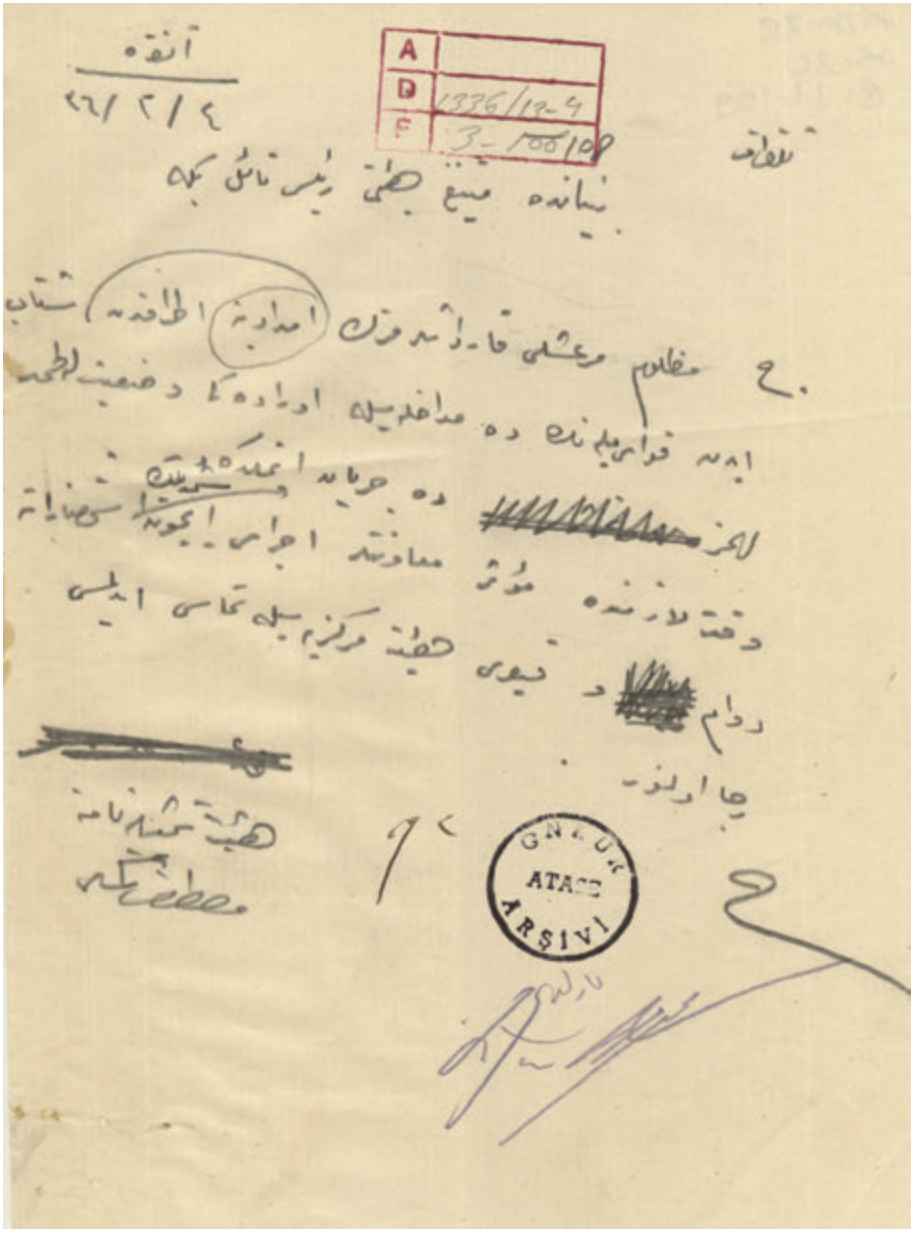

BELGE NU. 55

Gönderildiği yer: Elazığ
Numarası: -
Kelimesi:-
Tarihi: 4 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Kahramanmaraş'ta yapılan mezalimden dolayı galeyana gelen bütün Elazığ halkının katılımıyla salı günü büyük bir miting düzenlenmiş ve tezahüratta bulunulmuştur. İtilaf devletleri temsilcileriyle Sadaret makamına, Ayan ve Mebusan Meclisleri Başkanlıklarına telgraflar çekilerek Kahramanmaraş'ın ve diğer işgal edilen vatan topraklarının tahliyesi ve yapılan mezalime son verilmesi talep edilmiştir. Bütün Elazığ halkının Kahramanmaraşlılara maddi ve manevi yardım için olağanüstü istekli olduklarını arz ve cereyan eden olaylardan doğrudan doğruya haberdar edilmemizi rica ederiz.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Elazığ Merkez Heyeti Başkanı
Süleyman

BELGE NU. 55

Mahreci: Elazîz
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyyeye

Mar'aş'da îka' edilen mezâlim ve fecâyiden fevk-al-âde müteheyyic olan ve Elazîz halkının dünki Salı günü bi-l-umûm ahâlînin iştirâkiyle pek muazzam bir miting akd ederek tezâhürâtda bulunduğu ve İ'tilâf mümessilleriyle Sadârete ve Â'yân ve Meb'ûsân Riyâsetlerine telgraflar keşîde edilerek Mar'aş'ın vesâir işgal edilen aksâm-ı vatanın tahliyesinin ve irtikâb edilen mezâlime hâtime verilmesinin taleb olunduğu ve bütün vilâyet halkının Mar'aşlılara ma'nen ve mâddeten muâvenet için fevk-al-âde tehâlük göstermekde bulunduklarını arz ve cereyân eden vukuâtdan doğrudan doğruya haber-dâr edilmekliğimizi istirhâm ederiz./4/2/36

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Elazîz Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
Süleymân

BELGE NU. 55

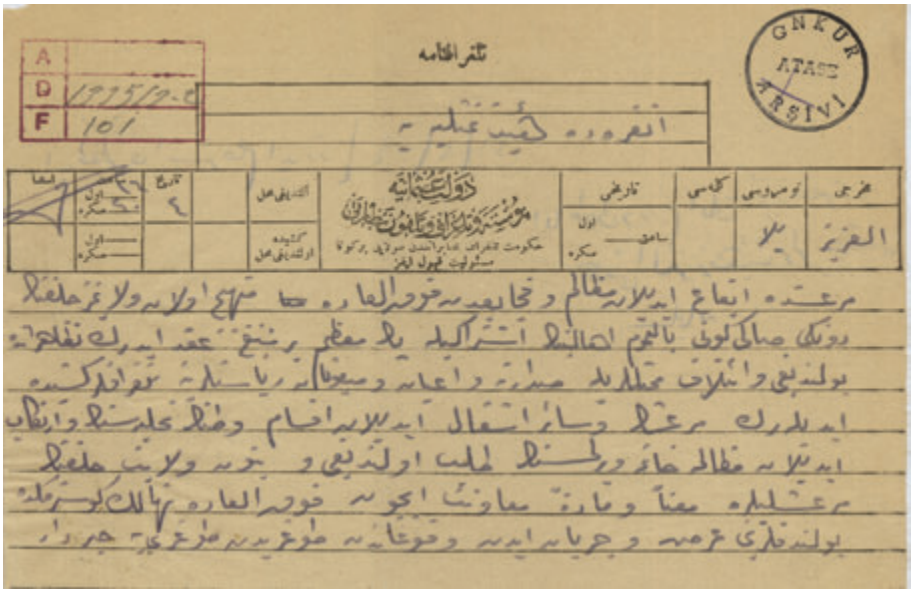

تلغراف نامه

انقره ده نجیب علیه

عنوانی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی			تاریخ		الندیغی محل		لغا
العزیز	بیلا		ساعت اول / سکره	دولت عثمانیه / حکومت تلغراف خانه‌سی / مسئولیت قبول ایدر		٤		کتابچه اولندیغی محل		اول / سکره

مرعشه‌ده ایتاع ایدیلان مظالم و تجاوزاته قوجه العاره ها متهیج اولان ولایت و ولایت خلقنك دونکی صباحی کونی باتیجم احالیسنك استرکیله یاپلمقده بولنمقده عقد ایدیلن تظاهراته بولندیغی و انظار محتلیه صدارت و اعیان و سیوفانك ریاستلرنده توقیف کتیرمه ایدیلدرك مرعشه و سائر استقبال ایدیلان اقسام و خلقك تجلیسنك و ارتکاب ایدیلان مظالم خائنانه‌سنك طلب اولندیغی و بتون ولایت خلقنك مرعشه‌لیلره معنا و مادة معاونت ایچون قوجه العاره نك کوستردکلری بولندقلری غرمه و جریانه ایدن و قوشانه طوغریدن طوغری جبر دار

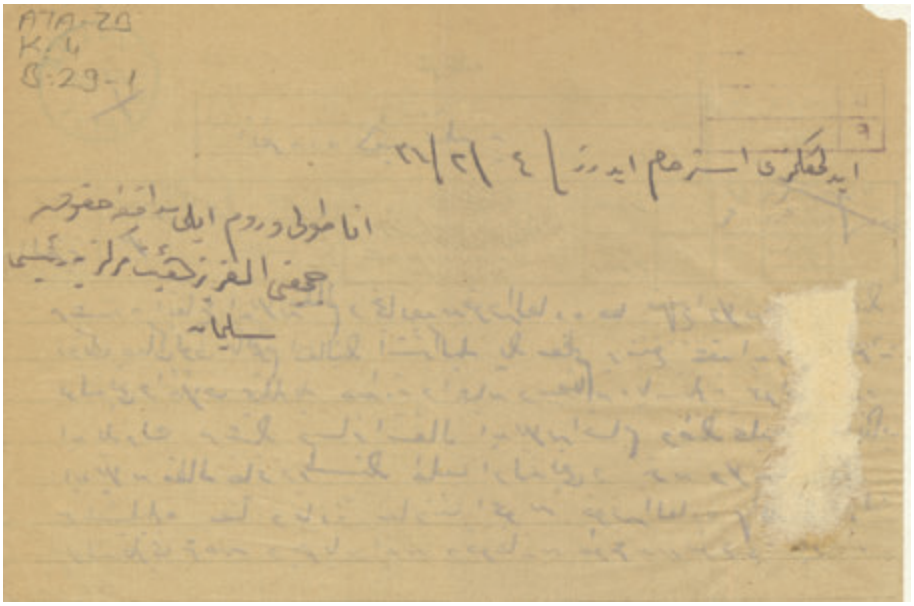

ایدلمکلری استرحام ایدرز ٤/٢١/٢٧

انا طولی و روم ایلی مدافعه حقوقنه
حمیتی العزیز نجیب علیه
سلیمانه

BELGE NU. 56

Konya
4 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Çivril'de büyük bir miting düzenlenerek Kahramanmaraş mezaliminin protesto edildiği arz olunur. Burdur Kalem Reisi İsmail.

Merkez Komutanı Yarbay
Ahmet

Açtım. 5 Şubat 1920

BELGE NU. 56

Konya
4/2/36

Ankara'da 20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Çivril'de büyük bir miting akd ve Mar'aş mezâlimi protesto edildiği mahallî şu'besi iş'ârıyla. Burdur Kalem Reîsi İsmâîl.

Merkez Kumandanı Kaim-makam
Ahmed

Açdım./5 minh

BELGE NU. 56

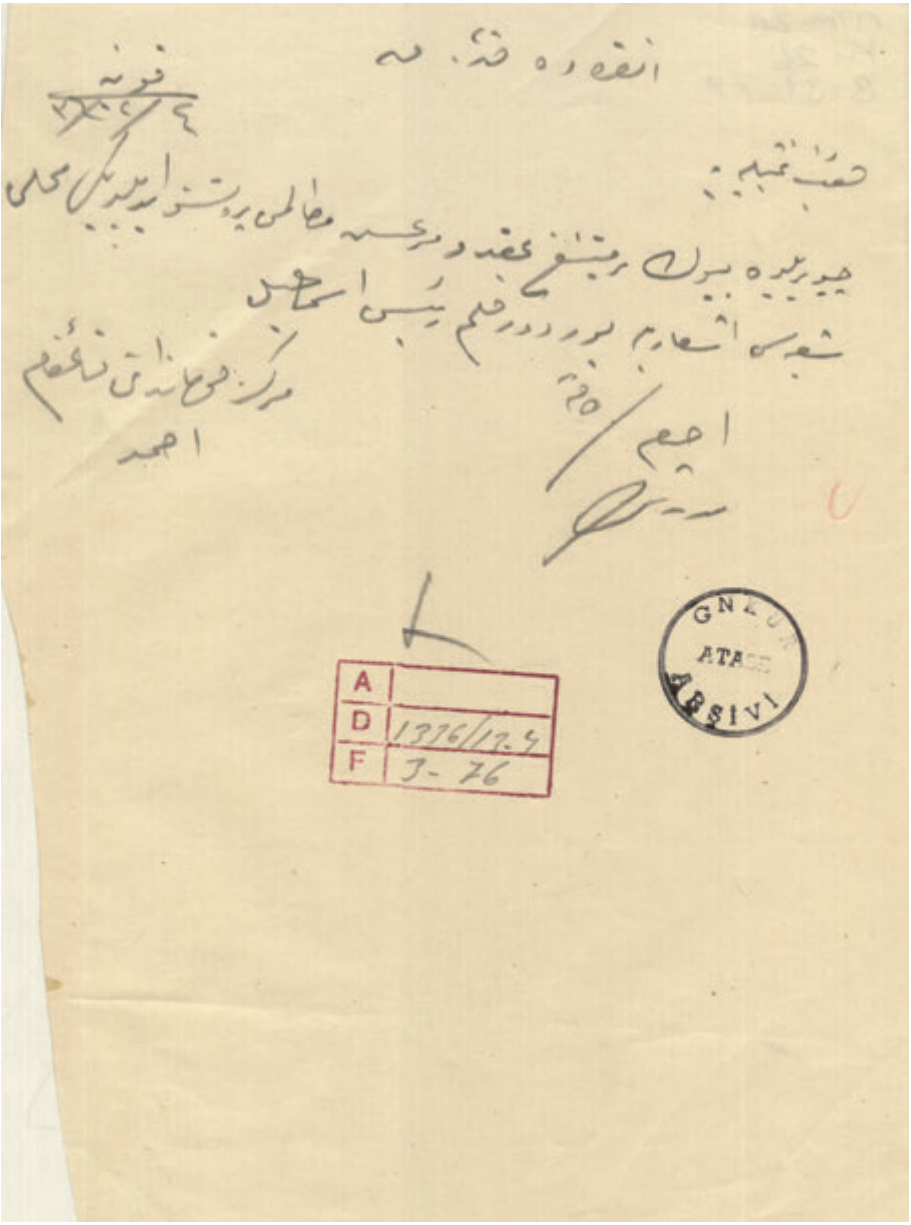

BELGE NU. 57

Cephe Kurmay Başkanlığı
1'inci Şube
156

Köşk
4 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

1 Şubat 1920 tarih ve 418 numaralı telgrafa cevaptır:

Fransızların Türk ve Müslümanları katletmeleri dolayısıyla merkez heyetlerince mitingler düzenlenmesi hususundaki tamiminiz, merkezî ve millî heyetlere tebliğ edilerek çalışmalara başlanmış olduğunu, 1 Şubat 1920 günü Muğla'da miting yapıldığını, Sadaret makamına ve İtilaf devletleri temsilcilerine protesto telgrafları çekildiğini arz ederim.

Aydın ve Çevresi Cephe Komutanı
(İmza)

BELGE NU. 57

Cebhe Erkân-ı Harbiyyesi
1. Şu'be
156

Köşk
4/2/36

Ankara'da Yirminci Kolordu Kumandanlığına

1/2/36 târih ve 418 numrolu şifreye cevâbdır:

Fransızların Türk ve Müslümânları katl-i âmm etmekde olduklarından hey'et-i merkeziyyelerce mitingler tertîb edilmesi iş'ârat-ı âlîyeleri üzerine hey'ât-ı merkeziyye ve hey'et-i milliyyelere teblîğ olunarak tertîbâta başlanmış olduğunu ve 1/2/36 günü Muğla'da icrâ' kılınarak Makam-ı Sadârete ve İ'tilâf mümessillerine protesto telgrafları keşîde kılındığını arz ederim.

Aydın ve Havâlîsi Cebhe Kumandanı
(İmzâ)

BELGE NU. 57

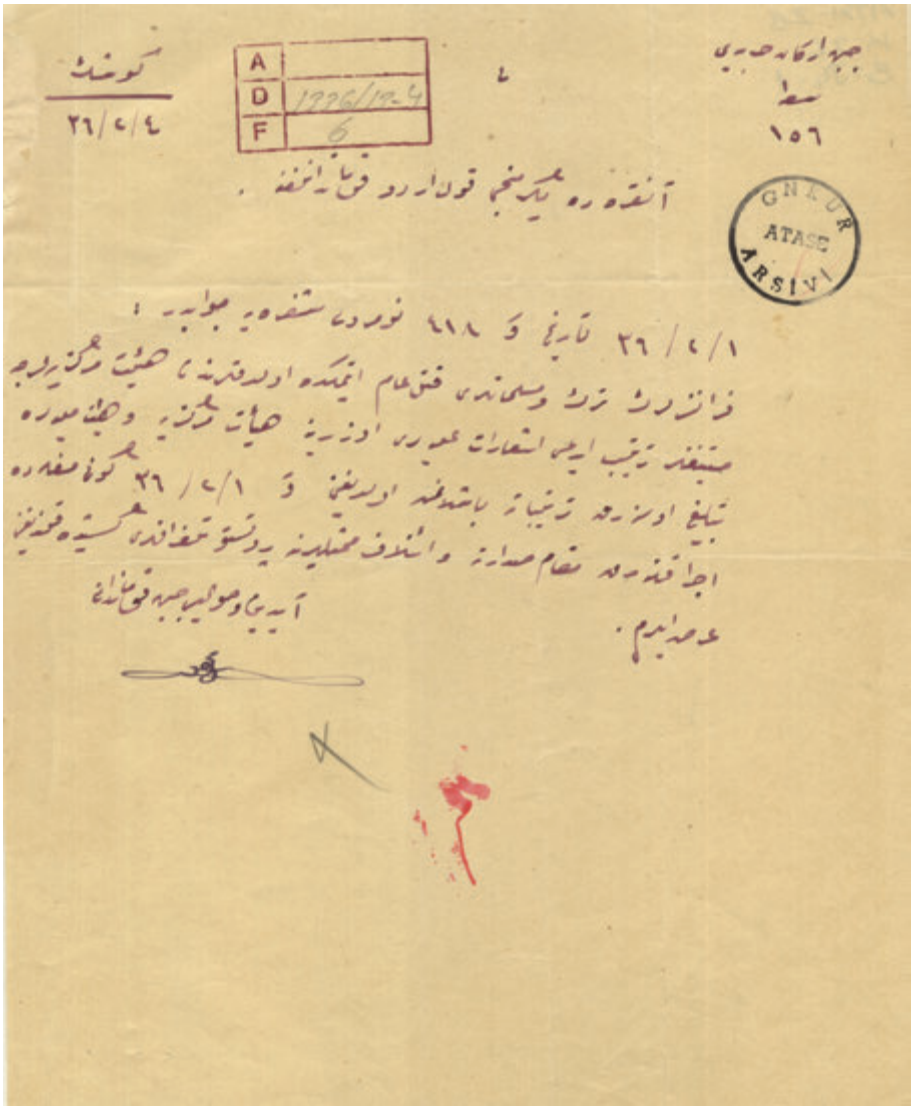

جمهوریت کارگاه حربی
سطر
١٥٦

گوشت
٢٦/٤/٤

A
D 1996/10-4
F 6

آنقره ده یکیوز قوزار رد قوبار انمقده .

١/٤/٢٦ تاریخ و ٤١٨ نومرولی شفاهی جوابده ،
ذات ترک وسلماندی فتح عام ایتمکده اولدقدنه حیثیت مرکزیه جه
مستقل ترتیب ایلمه اشعارات عمومیه اوزرینه حیات مرکزیه وجهت عمومیه ده
تبلیغ اوزره ترتیبات باشلدقدن اولدیغی و ١/٤/٢٦ کونه صفاده
اجرا قلنان مقام صدارت و اشلاف ممثلینه یاپلمش تلغرافلر کسیشه قونلمغی
آیدیلاو مولیه جهه قوی مناداغ
عرض ایدرم .

GNUR ATASE ARSIVI

BELGE NU. 58

Gönderildiği yer: Tokat
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 4 Şubat 1920

Temsil Heyetine

Suret

Bugün Tokat'ta toplanan binlerce Müslüman Allah'ın birliği üzerine yemin ederek aşağıdaki kararları almıştır.

1. Mütarekenin ardından geçen 14 ay içerisinde Türkiye barışının hâlâ iyi bir sonuca ulaştırılamaması, çok feci olayların ortaya çıkmasına tek sebep olarak görülmektedir. Sönmeye yüz tutmuş gibi görünen mücadele ateşinin, işgallerle yeniden alevlenmemesi için bir süreliğine sağlanan barışın adilce ve Wilson prensiplerine dayanılarak İtilaf devletleri tarafından bir an önce yapılması gereklidir.

2. Adana ve onu takiben İzmir'in işgali ve bu bölgede yapılan facia ve mezalim; Wilson prensipleri gibi medeni bir siyaseti ve adil esasları içeren kuralların, İtilaf devletleri tarafından harekât rehberi olarak kabul edileceği ilan edildiği sırada altı yüz küsur seneden beri bağımsız yaşayan ve yaşamak isteyen biz Osmanlılarda derin ve heyecan verici bir etki yapmıştır. Avrupa'ya ve insanlık âlemine medeniyet dersi veren Fransız milletinin bayrağı altındaki zalimlik ve bugünlerde Kahramanmaraş'ta son haddine vardırdığı katliam politikası bütün Osmanlıların kin ve nefretine sebep oldu.

3. Hâlâ devam eden bu saldırı zincirine son verdirilmesini beyan eder, milletvekillerimizin tutuklanmasını yalnız memleketimizin hukuk kurallarına değil bütün medeniyet dünyasının hukukuna bir darbe kabul ederiz. Aksi takdirde yaşamak için azmeden ve yalnız kendi varlığına ve fedakârlığına güvenmesi gerektiğini anlayan biz Müslümanlar, mertçe ve kahramanca bir ölümü hakir ve aşağılık bir şekilde yaşamaya tercih edeceğimizi arz ederiz.

Miting Heyeti Adına
Rıfat

BELGE NU. 58

Mahreci: Tokad
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:
Târihi: 4

Hey'et-i Temsîliyyeye

Sûret

Bugün Tokad'da ictima' eden binlerce Müslümân vahdâniyyet-i ilâhiyye üzerine kasem ederek ber-vech-i âtî mukarrerât ittihâz etmişdir.

1. Mütârekeyi müteâkıb geçen on dört ay zarfında Türkiye sulhünün hâlâ bir netîce-i haseneye îsâl edilememesi pek feci' vakayiin hudûsuna sebeb-i yegâne telâkki olunmakdadır. Sönmeye yüz tutmuş gibi görünen nâle-i cidâlin yeniden işgaline (...) olmamaları için bir müddet te'mîn edilen sulhümüzün esâsen âdil-ânede ve Vilson prensiblerine tatbîkan Düvel-i İ'tilâfiyyece bir an evvel takrîri.

2. Adana ve anı ta'kîben İzmir işgali ve bu havâlîde icrâ' edilen fecâyi' ve mezâlim Vilson prensibleri gibi asrî bir siyâseti ve esâsât-ı âdileyi ihtivâ' eden düstûr-ı siyâsî Düvel-i İ'tilâfiyyece rehber-i harekât ittihâz olunacağı i'lân olunduğu sırada altı yüz küsûr seneden beri müstakillen yaşayan ve yaşamak isteyen biz Osmânlılarda derin ve müheyyic aks-ül-amel yapmakda iken Avrupa kürsî-i ihtişâmına da âlem-i insâniyyete ders-i medeniyyet veren Fransız milletinin bayrağı altındaki hûn-hârlık bugünlerde Mar'aş'da hadd-ül-gayeye vardıkları katl-i âmm politikası bütün Osmânlıların kîn ve nefretini mûcib oldu.

3. Hâlâ devâm eden bu silsile-i taaddîyata nihâyet verdirilmesini beyân ve meb'ûslarımızın tevkifi yalnız memleketimizin hukuk-ı esâsiyyesine değil bütün cihân-ı medeniyyetin vesâir hukukıyyesine bir darbe telâkki ederiz. Aksi takdîrde yaşamak için azm eden bir milletin ve yalnız kendi varlığına ve fedâkârlığına isnâdı îcâb eylediğini idrâk eden biz Müslümânların merd-âne ve kahramân-âne bir ölümü zelîlâne, muhakkir-âne yaşamağa tercîh edeceğimizi arz eyleriz.

Miting Hey'eti Nâmına Rif'at

BELGE NU. 58

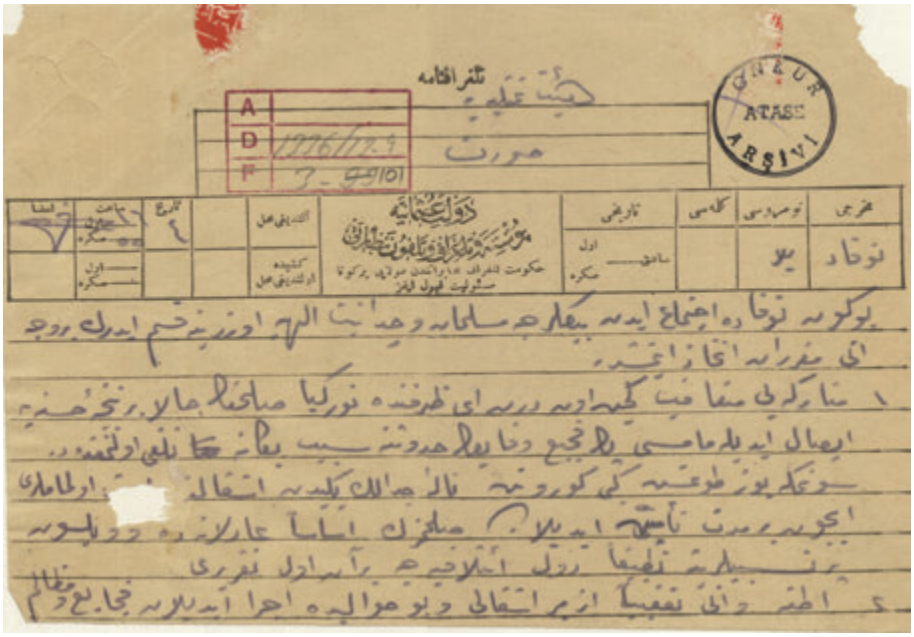

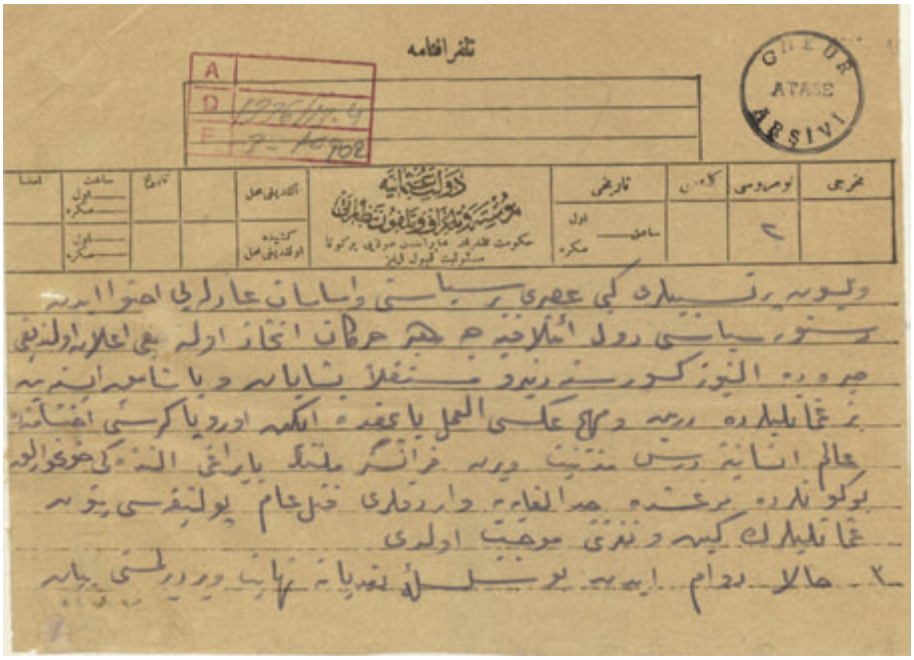

تلغراف نامه

غرضی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی					
	۲		ساعتی اول / مکرر					

دولت علیه
موسسه تلغراف و تلفون نظارتی
حکومت اقدام عامه‌سندن موقتاً برکوتا مسئولیت قبول ایلر

الکدیغی محل		تاریخ		ساعت	قبلنا
الکدیغی محل	کتابیه			اول / مکرر	
				اول / مکرر	

دیسوندیغمز توقیفی یالکز ممالکمزک حقوق اساسیه‌سنه دکل بلکه حیاته
مدنیه و سائر حقوقیه‌سنه بر حمله‌ی قطعیه‌در. عاکسی تقدیرده پاسه
ایچون عزم ایدیه‌جکمز و یالکز کندی دارلغمز و حتی دارلغمز استقلالی
ایجاب ایدیکی اوزره ایدیه‌جکمز مراده وجه‌ملاقاته بر تولوی
زیلانه محرقه یاسامغه ترجیح ایدوجکمزی عرض ایلرز

شیخ حسین ثانیه رفقنا

A
D
E

BELGE NU. 59

Şifre

Ankara
5 Şubat 1920

Elazığ'da 15'inci Alay Komutanı İlyas Zeki Bey'e

4 Şubat 1920 tarihli telgrafa cevap:

Elazığ Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetine: Yeni kurulan merkez heyetinize hizmetlerinde başarılar dileriz.

Kahramanmaraş hakkında ve diğer hususlarda yazılacak şifreli telgraflar İlyas Bey vasıtasıyla verileceğinden kendisiyle sürekli irtibatta bulunulması rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

20'nci Kolordu Komutanlığı Kurmay Başkanı
Halis

BELGE NU. 59

Şifre

Ankara
5/2/36

Elazîz'de 15. Âlây Kumandanı İlyâs Zekî Bey'e

C. 4/2/36

Elazîz Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyesine: Yeni teşekkül eden hey'et-i merkeziyyenize hidemât-ı vataniyyede muvaffakıyyetler temennî ederiz.

Mar'aş hakkında vesâir husûsâtda yazılacak şifreli telgraf-nâmeler İlyâs Bey vâsıtasıyla verileceğinden kendisiyle dâimî irtibâtda bulunulması ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl

20.K.K. Erkân-ı Harbiyye Reîsi
Hâlis

BELGE NU. 59

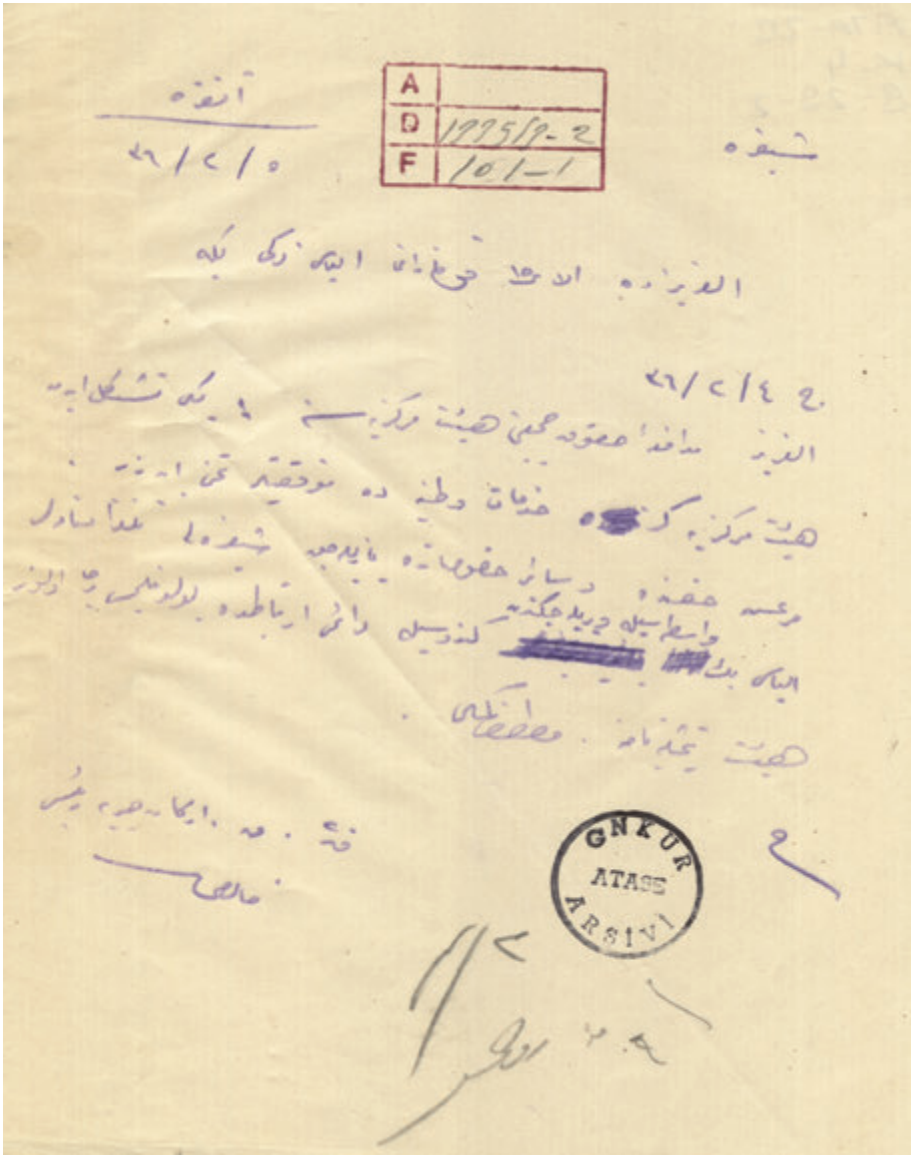

GNKUR ATASE ARSIVI

BELGE NU. 60

Telgraf

Ankara
5 Şubat 1920

Nusaybin'de Aşiret Reisi Kaymakam
Abdurrahman Beyzade Mehmet Bey'e

Kahramanmaraş'ta zulüm ve yolsuzluklara uğrayan vatandaşlarımız hakkında gösterdiğiniz duyarlılığa teşekkür ederiz. Gereken yardımın uygun zamanda yapılabilmesi için hazırlıklara devam edilmesi ve bağlı bulunduğunuz merkez heyete müracaatla talimat talep edilmesi rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 60

Tel

Ankara
5/2/36

Nusaybin'de Aşâir Reîsi Kaim-makam
Abdurrahmân Beyzâde Mehmed Bey'e

Mar'aş'da dûçâr-ı zulm ve i'tisâf olan dîn ve vatandaşlarımız hakkında gösterdiğiniz hissiyyâta teşekkür ederiz. Îcâb eden muâvenetin vakt-i münâsibde icrâsı için istihzârâta devâm etmekle berâber mensûb bulunduğunuz hey'et-i merkeziyyeye mürâcaat ve ta'lîmât taleb edilmesi ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 60

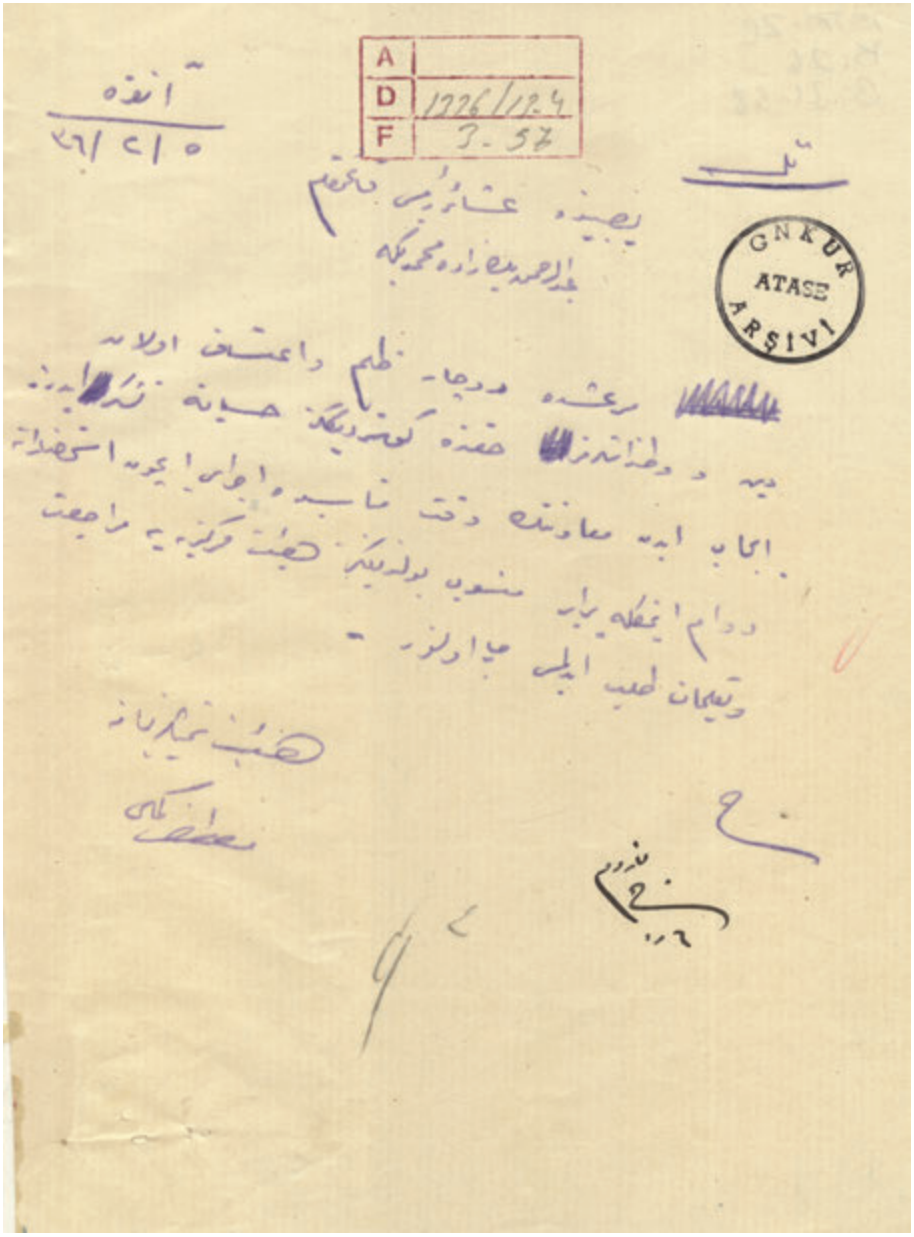

A
D 1926/124
F 3-57
GNKUR ATASE ARŞIVI

BELGE NU. 61

Telgraf

Ankara
5 Şubat 1920

Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkez Heyeti Başkanlığına

Cevap: Trabzon halkının, mazlum din kardeşlerimizin kurtarılmasına yönelik vatansever tezahüratları şükranla karşılandı. Millî emel ve maksatlarımızın elde edilmesinde yaptığınız çalışmalarda başarılar dileriz.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 61

Tel

Ankara
5/2/36

Trabzon Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Merkeziyyesi Riyâsetine

C. Trabzon ahâlî-i muhteremesinin mazlûm dîn kardaşlarımızın tahlîsine ma'tûf tezâhürât-ı vatan-perverâneleri şükrânla karşılandı. Âmâl ve makasid-i milliyyemizin istihsâli emrinde masrûf mesâîde muvaffakıyyetler temennî eyleriz.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 61

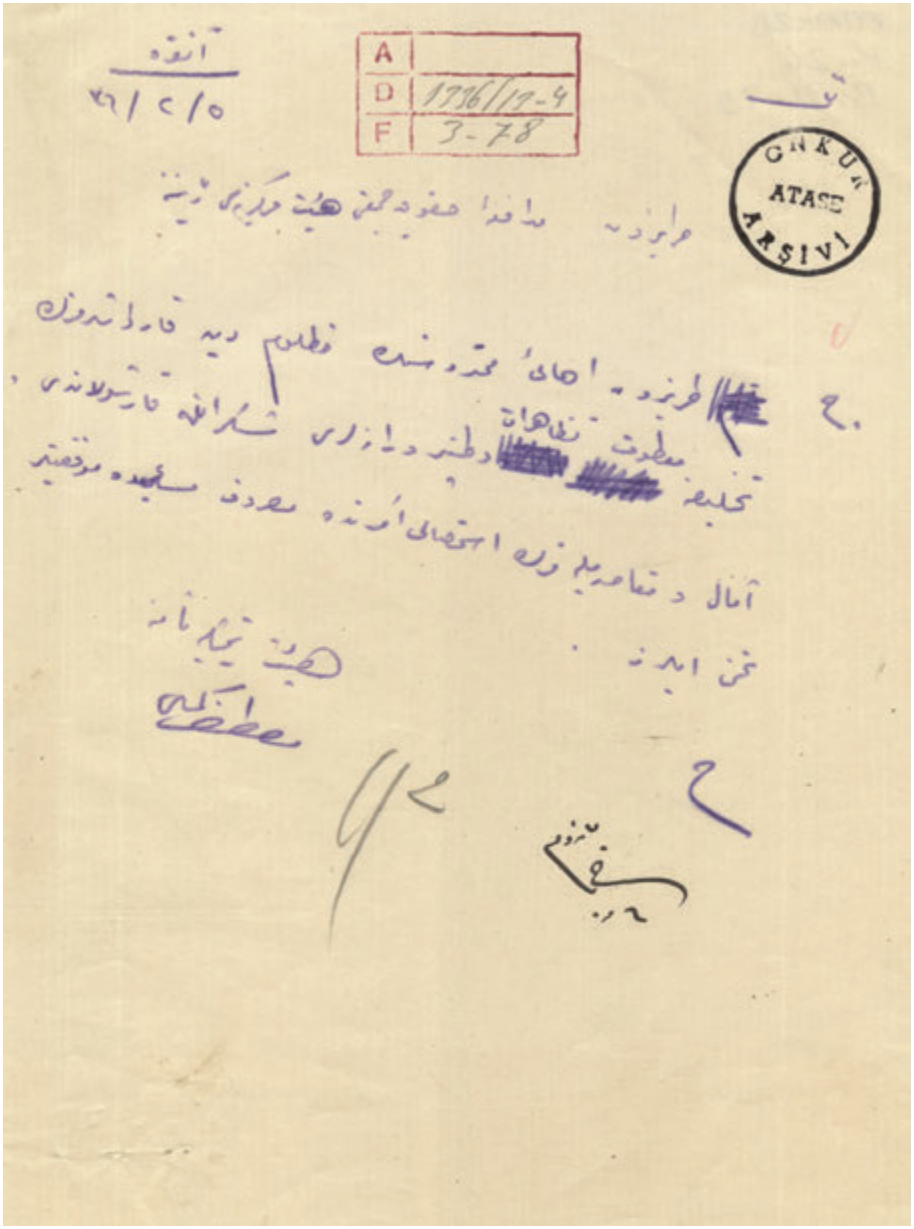

A
D 1936/19-4
F 3-78
GNKUR ATASE ARŞİVİ

BELGE NU. 62

Gönderildiği yer: Elazığ
Numarası: 291
Kelimesi: 450
Tarihi: 5 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

3 Şubat 1920 günü vilayette yapılan mitingde alınan ve dört maddeyi içeren kararın sureti bilgi için aşağıya arz edilmiştir.

Vali Vekili
Mümtaz

Suret

Barışın şimdiye kadar ertelenmesi ve ateşkes hükümlerine aykırı olarak vatanın en önemli kısımlarının birer bahane ile işgal altına alınması, genel barışı tehdit edecek şekilde asayişin ihlal edilmesi ve alınan kararların yok sayılması, Avrupa ve Amerika'dan ümit edilen ve beklenen adil ve insanca muamelelere tamamen aykırıdır. Önceden İzmir, Adana ve Musul'umuzun; bu defa Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Gaziantep gibi kıymetli topraklarımızın işgaliyle Wilson prensiplerine ve yirminci yüzyıl medeniyetine aykırı olarak facia, mezalim ve üzücü olaylara haksız yere sebebiyet verilmesi ve özellikle Kahramanmaraş'ın günlerden beri top ve tüfek mermileri altında kan ve ateş tufanları içinde tüm mazlum halkının birlikte mahv ve harap edildiğine dair yürek yakıcı haberlerin alınması nedeniyle biz Elazığ halkı bugün oluşturduğumuz büyük yardımlarımızı, aşağıda belirttiğimiz kararları alarak size arz eder ve söz konusu kararlar hükûmetinizin dikkatine ve insafına sunularak Kahramanmaraş faciasına son verilmesi hususunda gereğinin yapılmasını rica ederiz.

1. Yeryüzünde üç kıtanın hâkim noktalarını yönetimi altına alan Osmanlı kahramanlarının kan ve kemikleriyle yoğrulmuş yedi yüz senelik tarihî hatıra ve mukaddesat ile dolu olan ana vatanımızı savunmak ve bağımsız yaşama hakkımızı korumak için dört seneden beri milletimiz çeşitli cephelerde savaşmış, varlığını ve gücünü göstermiştir. Bugün ölmüş ve siyasi varlıkları tarihin enkaz ve terk edilmişleri arasına girmiş olan milletleri yeniden oluşturan ve yeni bir bağımsız hayat sağlayan Amerika ve Avrupa, Osmanlıların yedi asırlık hükûmetini yok etmeyi değil, güçlendirmeyi ve diriltmeyi esas görev kabul etmelidir.

2. Amerika ve Avrupa kamuoyunda barışımız Wilson prensiplerinin 12'nci maddesi gereğince acilen uygulamaya konulmalı ve merkezî hükûmetimiz ciddiyetiyle çalışmalıdır.

3. Mütareke hükümlerine aykırı olarak işgal altında bulunan topraklar tahliye edilmeli ve eski hâline getirilmelidir.

4. Bugün Amerika ve Avrupa kamuoyu kesinlikle anlamıştır ki bir kısmı birer bahane ile işgal altına alınan yerlerde asayiş kalmamış, insan hakları

ve medeniyetle uzlaştırılamaz mezalim ve felaketler yapılmıştır. İşte İzmir ve Kahramanmaraş faciaları devam ettiğinden söz konusu facialara sebebiyet verenler adaletin pençesine teslim edilmeli, mazlum ve masum halkı yok etme politikasından acilen vazgeçilmelidir.

BELGE NU. 62

Mahreci: Elazîz
Numrosu: 291
Kelimesi: 450

Ankara Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Şubatın üçüncü günü vilâyetde icrâ' kılınan miting hey'eti tarafından ittihâz ve tevdî' olunan dört mâddeyi hâvî mukarrerât sûreti berây-ı ma'lûmât zîre naklen arz olunur.

5/2/36

Vâlî Vekîli Mümtâz

Sûret

Müsâlahanın şimdiye kadar te'hîri ve mütâreke ahkâmına muhâl olarak a'zâ-yı vatanın en mühimm aksâmını birer vesîle ile taht-ı işgale alarak sulh-ı umûmîyi tehdîd ederek sûretde ihlâl-i âsâyiş ve nakz-ı takarrürât olunması Avrupa, Amerika âmâl-i umûmiyyesinden ümîd ve intizâr olunan icrâât-ı âdil-âne ve insâniyyet-kârâneye tamâmen muhâliftir. Evvelce İzmir ve Adana ve Musulumuzun ve bu defa Mar'aş, Urfa, Ayntab gibi kıymetli topraklarımızın işgaliyle Vilson prensiblerine ve yirminci asır medeniyyete münâfî olarak fecî' ve mezâlim-i vakayi'-i hâdisât-ı müellimeye bi-gayr-ı hakkın sebebiyyet verilmesi ve bi-l-hâssa Mar'aşın günlerden beri top tüfenk mermîleri altında kan ve âteş tûfânları içinde bi-l-umûm ahâlî-i mazlûmesiyle birlikde mahv ve harâb edildiğine dâir sûzişli haberlerin alınması hasebiyle biz Elazîz ahâlîsi bugün vücûda getirdiğimiz azîm müzâheret-i milliyyemizi ber-vech-i âtî mukarrerât ittihâz ile huzûr-ı âlîlerine arz eder ve işbu mukarrerâtın hükûmet-i fehîmânenizin nazar-ı dikkat ve ma'deletine vaz' ile Mar'aş fecâyiine hâtime verilmesi esbâbının istikmâl buyurulmasını istirhâm eyleriz. Mâdde 1. Üç kıt'a arzın nikat-ı hâkimesine vaz' ve tesîs-i şevket ve saltanat eyleyen Osmânlı kahramânlarının kan ve kemikleriyle yoğrulmuş ve yedi yüz senelik hâtırât ve mukaddesât-ı târihiyye ile meşhûn bulunmuş olan anavatanımızı müdâfaa etmek ve hakk-ı hayât-ı istiklâlimizi muhâfaza eylemek için dört seneden beri milletimiz muhtelif cebhelerde harb etmiş ve mevcûdiyyet ve kudretini göstermişdir. Bugün ölmüş ve hükûmetleri mevcûdiyyet-i siyâsiyyeleri târihin enkaz ve metrûkesi miyânına girmiş olan milletleri vücûda getiren ve yeni bir hayât-ı istiklâl eyleyen Amerika ve Avrupa Osmânlıların yeni(?) asırlık hayât-ı hükûmetini imhâya değil tahkîm ve ihyâya çalışmasını bir vazîfe-i esâsiyye bilmelidir. 2. Amerika ve Avrupa efkâr-ı umûmiyyesinde sulhümüzün Vilson prensiblerinin on ikinci mâddesi mûcibince âcilen mevki'-i fi'le getirilmesi ve hükûmet-i merkeziyyemizin ciddiyyetiyle çalışması 3. Mütâreke ahkâmına muhâlif olarak taht-ı işgalde bulunan toprakların tahliyesiyle evvelki hâle ircâı 4. Bugün Amerika ve Avrupa efkâr-ı umûmiyyesi kat'iyyen anlamışdır ki bir kısmı birer bahâne ile işgal altına alınmasına orada âsâyiş kalmamış ve hukuk-ı beşeriyye ve unsur-ı medeniyyetle gayr-i kabil-i te'lîf mezâlim ve

mesâib vukua getirilmişdir. İşte İzmir ve Mar'aş fecîaları devâm edib gitmekde bulunduğundan işbu fecâyie sebebiyyet verenlerin pençe-i adâlete teslîmi ile ahâlî-i mazlûme ve ma'sûmeyi ifnâ' politikasından serîan sarf-ı nazar edilmesi.

BELGE NU. 62

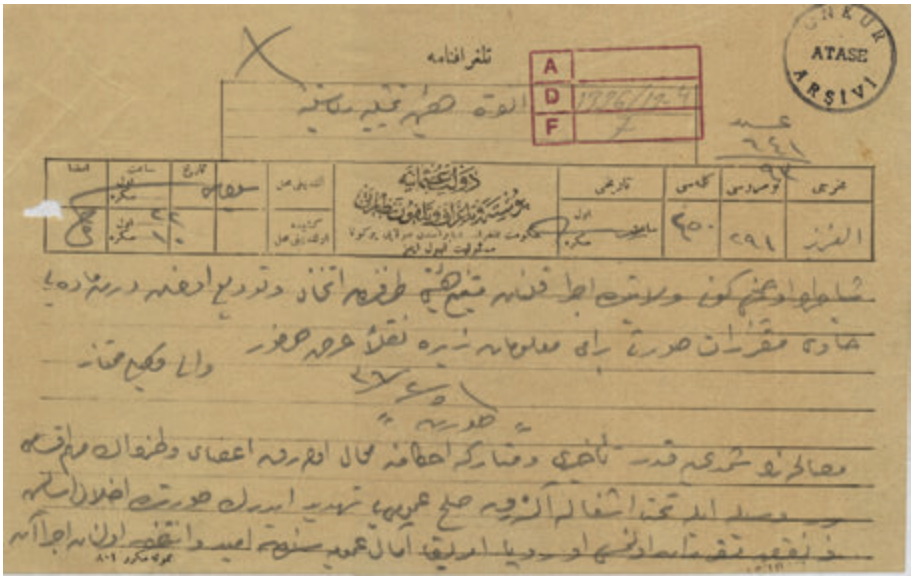

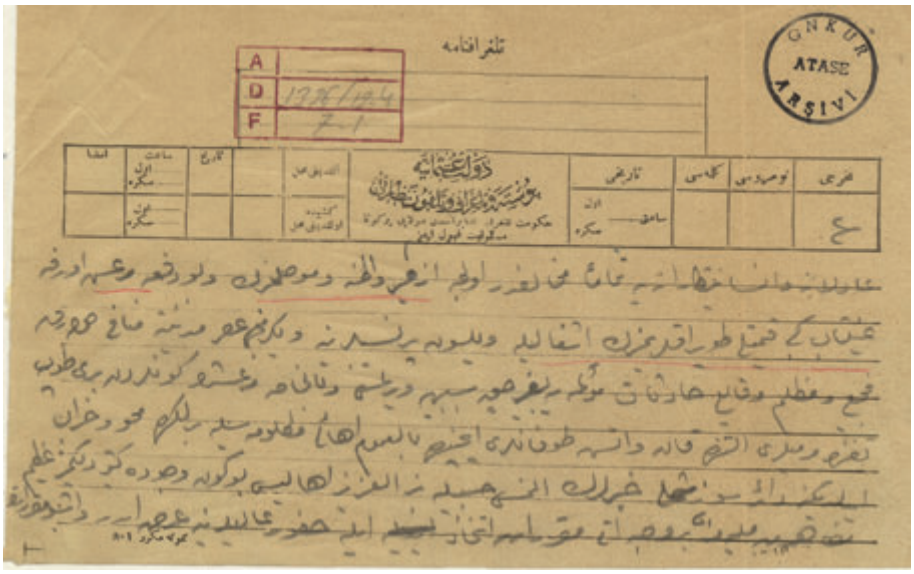

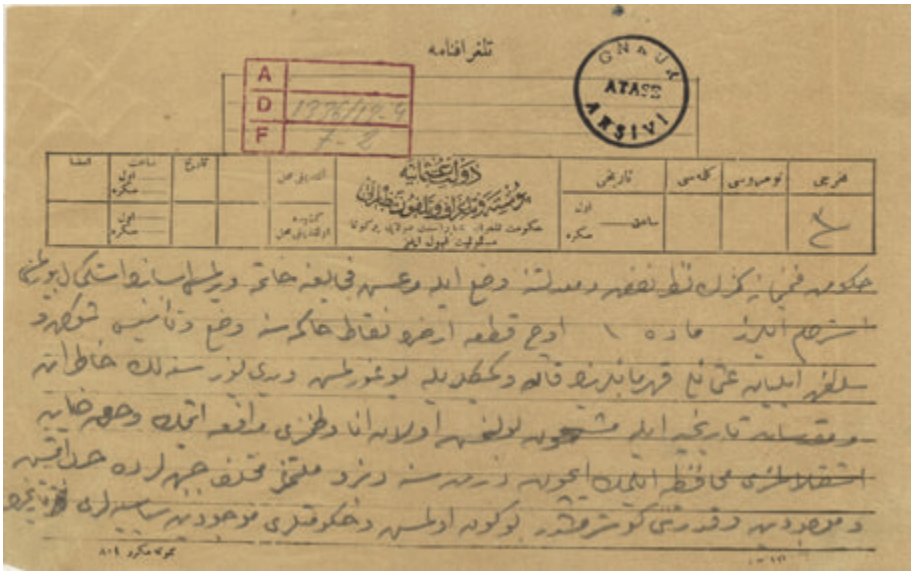

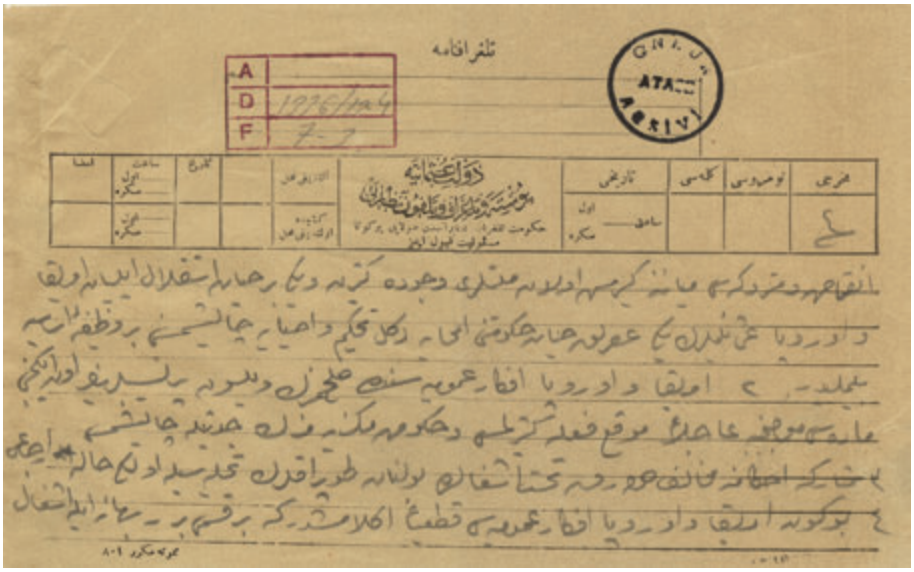

تلغرافنامه

ONKUR ATASE ARŞİVİ

نمره‌سی	توصیه‌سی	کلاسی	تاریخی		دولت عثمانیه					
٥			ساعت — اون مکره		حکومت [illegible]				ساعت اون مکره	امضا

التنه النسنه اوماده اسلامه قاماسه وعقوده بشره وعنصر مدنیه غرقابل تألیف
خصام ومصائب وقوعه کتیرلمشدر الشته ایز دوعه فجعه‌لری دوام ایدوب کتیکمه
بولنلیغنه اشبو فجایعه سببه ویرندن نجه عدالته تسلیم ایدلهاک مظلوم ومصومه‌لری
اقنا بولنقه سنه سریعاً حفظ ایدلسه

A	
D	1986/129
F	7-4

نمره مکرر ۸۰۱

BELGE NU. 63

Erzurum
5 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş mezaliminin yol açtığı etkiler nedeniyle dün Pasinler Hükûmet Konağı önünde halk tarafından büyük bir toplantı yapılarak Osmanlı hükûmetinden dayanılmaz dereceye gelen mezalime son verilmesinin rica edildiği, gerektiğinde bizzat din kardeşlerinin kurtarılması için yardıma koşacakları ve asayişi bozacak bir durum meydana gelmediği Kaymakamlık tarafından bildirilmiştir.

Vali
Reşit

BELGE NU. 63

Erzurum
5/2/36

20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye: Mar'aş mezâliminin îrâs eylediği te'sîrât sâikasıyla dün Pasinler Hükûmet Konağı pîş-gâhında ahâlî tarafından büyük bir ictimâ' yapılarak hükûmet-i seniyyeden tahammül-fersâ bir dereceye gelen mezâlim-i vâkıaya nihâyet verilmesini istirhâm ve îcâbında bi-l-fi'l dîn kardeşlerinin tahlîsine şitâbân olacaklarını ifâde eyledikleri ve muhill-i âsâyiş bir hâl vuku' bulmadığı Kaim-makamlığından bildirilmekle berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur.

Vâlî
Reşîd

BELGE NU. 63

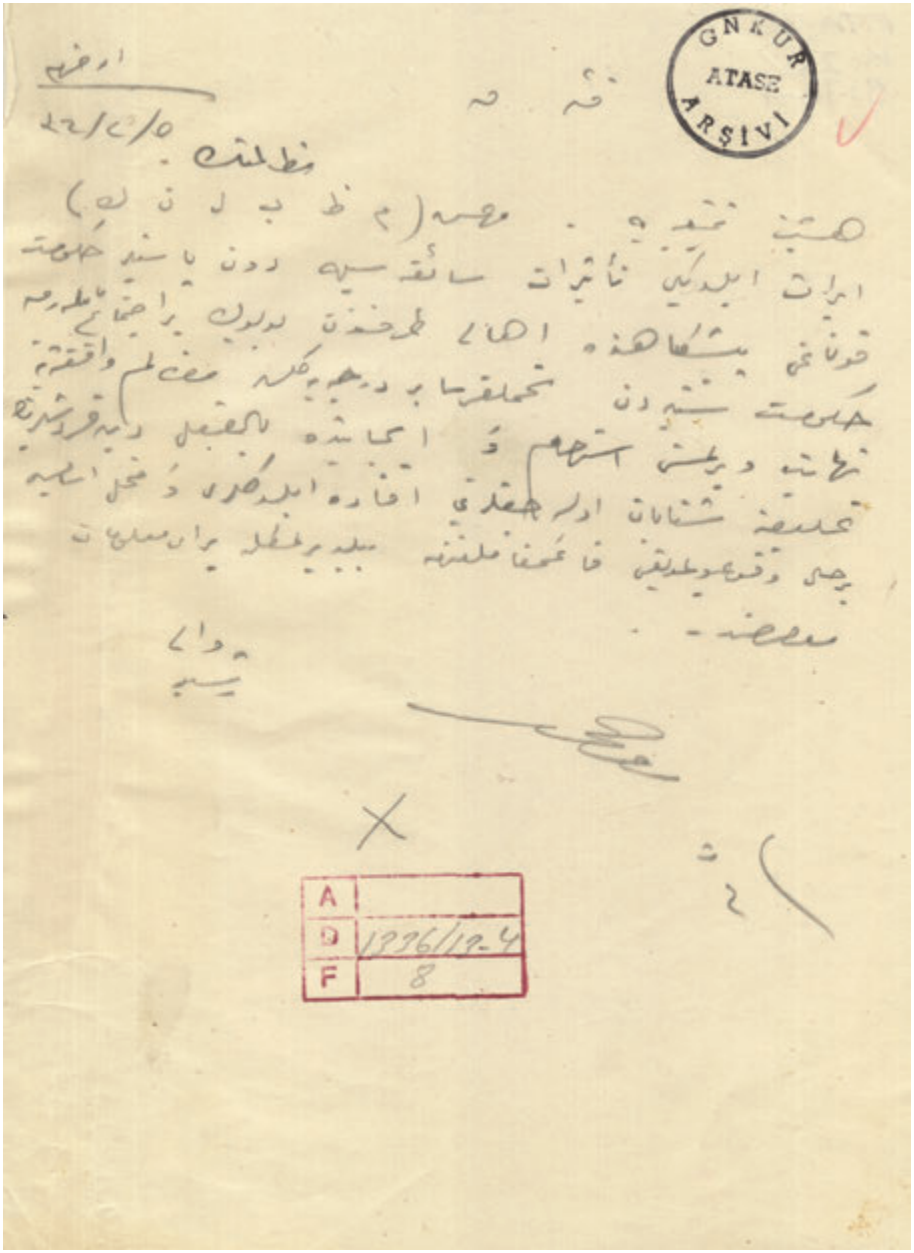

GNKUR ATASE ARŞIVI

A	
D	1996/19-4
F	8

BELGE NU. 64

Sayı
586/153

Gönderildiği yer: Muğla
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 5 Şubat 1920

Suret

Fransız hükûmetinin işgali altında bulunan Kahramanmaraş halkının top ve mitralyözlerle katledildiği ve şehrin yerle bir edildiği haberi Muğla halkını heyecanlandırmıştır. İşgal altında bulunan zavallı Müslüman çoluk çocuğun yok edilmesi, Türk ve Müslümanların sabır ve tahammülünü tüketerek bir tepki yaratacağından, doğacak sorumluluğun kabul edilemeyeceğinin arzıyla bu gibi insanlık ve medeniyet dışı mezalimin protesto edilmesine bütün şehir halkının katılımıyla düzenlenen mitingde karar verildiğinden mezalim ve faciaların durdurulması ve tekrarının önlenmesi rica olunur.

Ankara'da Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyetine

Bütün şehir halkının katılımıyla 1 Şubat'ta düzenlenen miting sonucunda Sadaret makamına ve İtilaf devletlerinin siyasi temsilcilerine çekilen protesto telgrafının sureti bilgi için arz olunur.

Menteşe[15] Merkez Heyeti Başkanı
Cemal

[15] Merkezi Muğla olan sancak. Nuri Akbayar; s. 116.

BELGE NU. 64

Aded
586
153

Mahreci: Muğla
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Sûret

Fransız hükûmetinin işgal-i askerîsi ve siyâdeti(?) altında bulunan Mar'aş ahâlî-i İslâmiyyenin top ve mitralyözler ile katl-i âmm edildiği ve kasabanın hâk ile yek-sân bir hâlde getirildiği haber-i müessifi Muğla ahâlîsini heyecâna getirmiş ve böyle işgal altında bulunan zavallı Müslümân çoluk çocuğunun imhâsına tekrâr ve temâdîsi Türk ve Müslümânların sabr ve tahammülünü tüketerek bir aks-ül-amel husûlünü intâc edeceğinden bu husûsdan dolayı tevlîd edecek mes'ûliyyetin kabûl edilemeyeceğinin arzıyla bu gibi gayr-i medenî ve insâni mezâlime nihâyet verilmesi için protesto edilmesine umûm şehir ahâlîsinin iştirâkiyle akd edilen mitingde karâr verilmiş olduğundan mezâlim ve fecâyiin men', tekrârı esbâbının istikmâli müsterhamdır.

Ankara'da Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk Hey'et-i Temsîliyyesine

Umûm şehir ahâlîsinin iştirâkiyle bir Şubat'da akd edilen miting netîcesinde Makamât-ı Sadâret ve Düvel-i İ'tilâfiyye mümessil-i siyâsîlerine keşîde edilen protesto telgraf-nâme sûreti berây-ı ma'lûmât arz olunur.

5/2/36

Menteşe Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
Cemâl

BELGE NU. 64

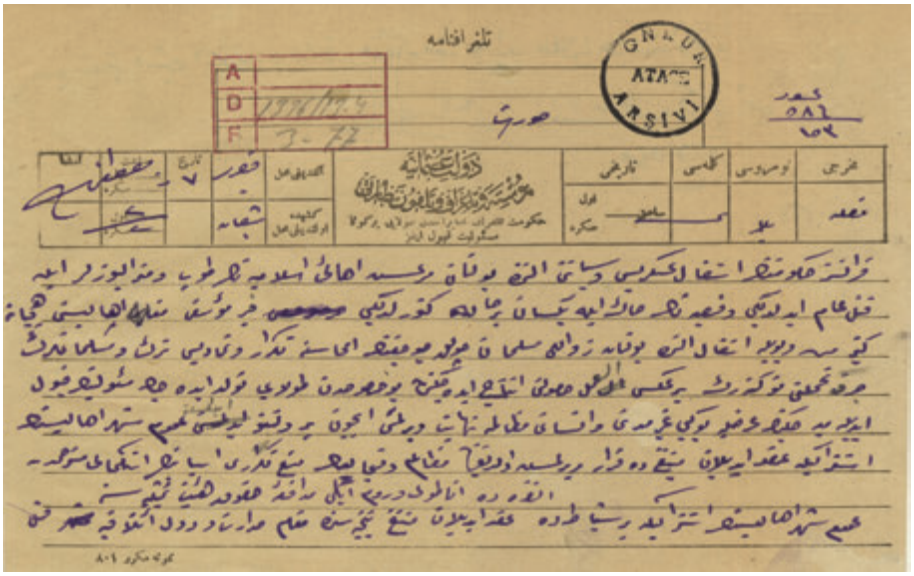

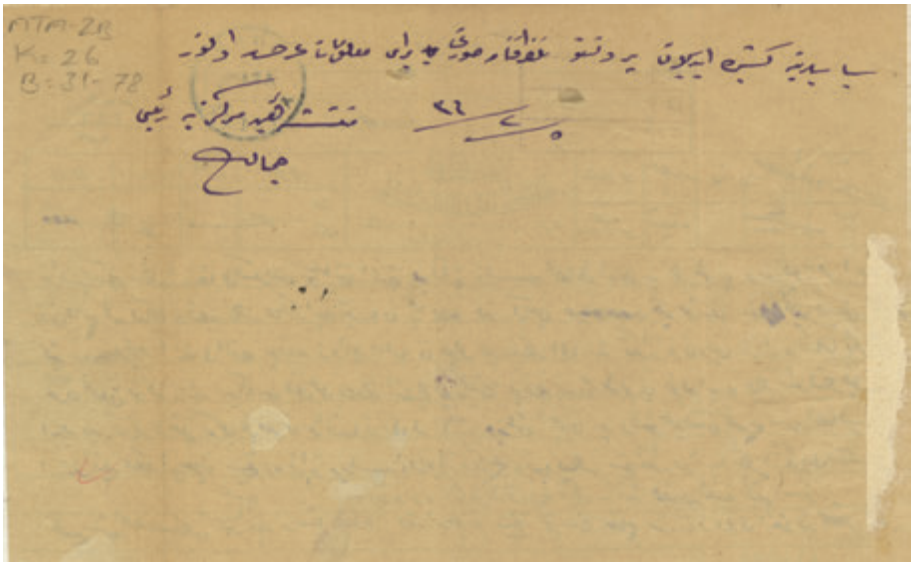

BELGE NU. 65

Gönderildiği yer: Havza
Numarası: -
Kelimesi:30
Tarihi: 6 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Köy ve kaza halkının katılımıyla bugün yapılan büyük mitingde alınan kararların, Sadaret makamına, Ayan ve Mebusan Meclisi Başkanlıklarına, basına ve İtilaf devletleri temsilcilerine bildirildiği arz olunur.

Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Bayram

BELGE NU. 65

Mahreci: Havza
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:30

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Kurâ ve kazâ ahâlî-i İslâmiyyesinin iştirâkiyle bugün akd edilen muazzam ictimâda ittihâz edilen mukarrerât sûretlerle Sadâret-i Uzmâya, Â'yân, Meb'ûsân Riyâsetlerine, matbûâta ve İ'tilâf mümessillerine keşîde edildiği.

6/2/36

Muhâfaza-i Hukuk Cem'iyeti Reîsi
Bayrâm

BELGE NU. 65

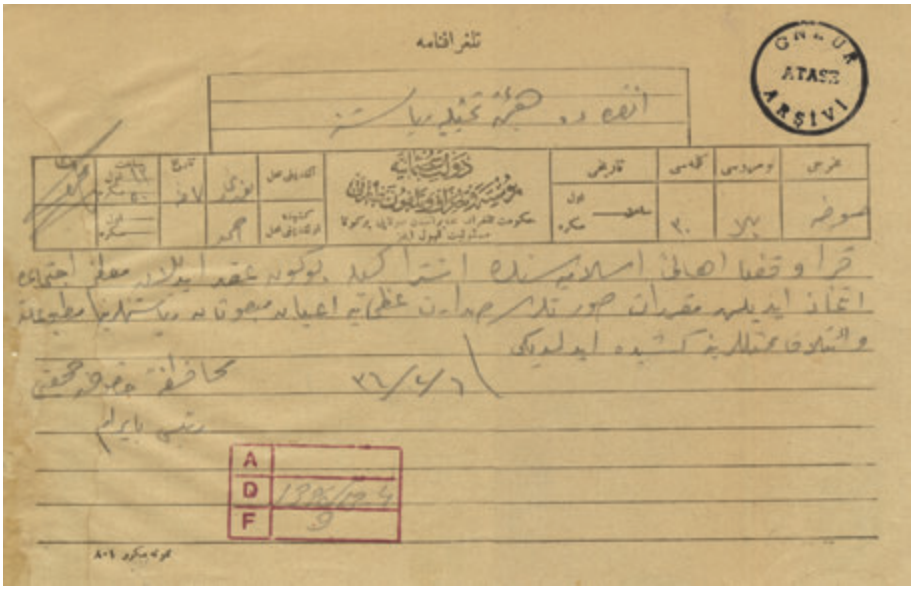

تلغراف نامه

انقره ده جمعیه تحقیق ریاستنه

عنوانی	نومره‌سی	کلمه‌سی	تاریخی		کلمه‌سی	نومره‌سی	عنوانی
موضوع	۱۷	۲۰					

دولت شاهانه
موسسه تلغراف و تلفون شاهانه
حکومت تلغراف عامه‌سی سرمایه‌دار حکومتا
مسئولیت قبول ایدر

قره وقفیا اهالی اسلامیه‌سنده انتشار ایدن بوکونه عقد ایدلان معظم اجتماعات اتخاذ ایدیلمه مقدرات صورتلری حضرات عظامیه اعیانه مبعوثانه ریاستلرینا مطبوعاتنه و انقره‌یا مخابره کشیده ایدلدیکی

محافظه جمعیه تحقیق

رئیسی بایرام

٢٦/٤/١

A
D 195/104
F 9

BELGE NU. 66

Şifre

Tamim

8 Şubat 1920

On yedi günden beri Kahramanmaraş'ta meydana gelen feci ve üzücü olaylara son verilmesi hakkında insanlık ve medeniyet âleminin vicdanına sunulan feryatların bir karşılık bulmadığı hâlâ bu vahşetin devamıyla görülüyor. Koca bir şehir ihtiyarı, genci, kadını, çocuğuyla Fransız ve Ermenilerin top, mitralyöz ve bomba ateşleri altında yanmakta, binlerce dindaşımız bu vahşetin intikam kurbanı olarak yerlere serilmektedir. Milletimizin kuşatma ve sansür altında yükselen feryadının medeni milletler tarafından sonunda işitileceğini ümit etmekteyiz. Kahramanmaraş'taki Fransız mezalimi hakkında Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin bütün merkez heyetleri tarafından yeniden teşebbüste bulunularak Millî Meclis başkanlarıyla İstanbul'daki İtilaf devletleri temsilcilerine ve Osmanlı matbaalarına protesto telgrafları çekilip bu mezalime bir an önce son verilmesi ve mezalime sahne olan Kilikya, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki Fransız kuvvetlerinin derhâl tahliye ettirilmesi hususunda medeni milletlerin ve insanlığın dikkatinin çekilmesini ve şu an uygun olan siyasi durumdan bu şekilde yararlanılmasını tavsiye ederiz.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 66

Şifre
Ta'mîm

8/2/36

On yedi günden beri Mar'aş'da cereyân eden fecî' ve hazîn vakayie nihâyet verilmesi hakkında âlem-i medeniyyet ve insâniyyetin gûş-ı ıttılâına ref' edilen feryâd ü enînin bir ma'kes kabûl bulmadığı hâlâ bu vahşetin devâmıyla sâbit oluyor. Koca bir şehir ihtiyâr, genç, kadın ve çocuklarıyla Fransız ve Ermenilerin top, mitralyöz, bomba âteşleri altında yanmakda binlerce dîndaşımız bu vahşetin kurbân-ı intikamı olarak yerlere serilmekdedir. Muhâsara ve sansür altında yükselen feryâd milletimizin medenî milletler tarafından nihâyet işidileceğini ümîd etmekdeyiz. Mar'aş'daki Fransız mezâlimi hakkında Müdâfaa-i Hukukiyye Cem'iyyetinin bütün hey'ât-ı merkeziyyeleri tarafından yeniden teşebbüsâtda bulunularak Meclis-i Millî rüesâsıyla Der-saâdet'deki düvel-i mü'telife mümessillerine ve matbûât-ı Osmâniyyeye telgraflarla protesto edilerek bu mezâlime bir an evvel nihâyet verilmesini ve sahne-i mezâlim olan Kilikya, Ayntab, Mar'aş, Urfa'dan Fransız kuvvetlerinin derhâl çekdirilmesi husûsunda medenî milletlerin nazar-ı dikkat ve insâniyyetinin celb edilmesini şu aralık müsâid olan vaz'iyyet-i siyâsîyyeden bu sûretle istifâde olunmasını tavsiye eyleriz.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
M. K.

BELGE NU. 66

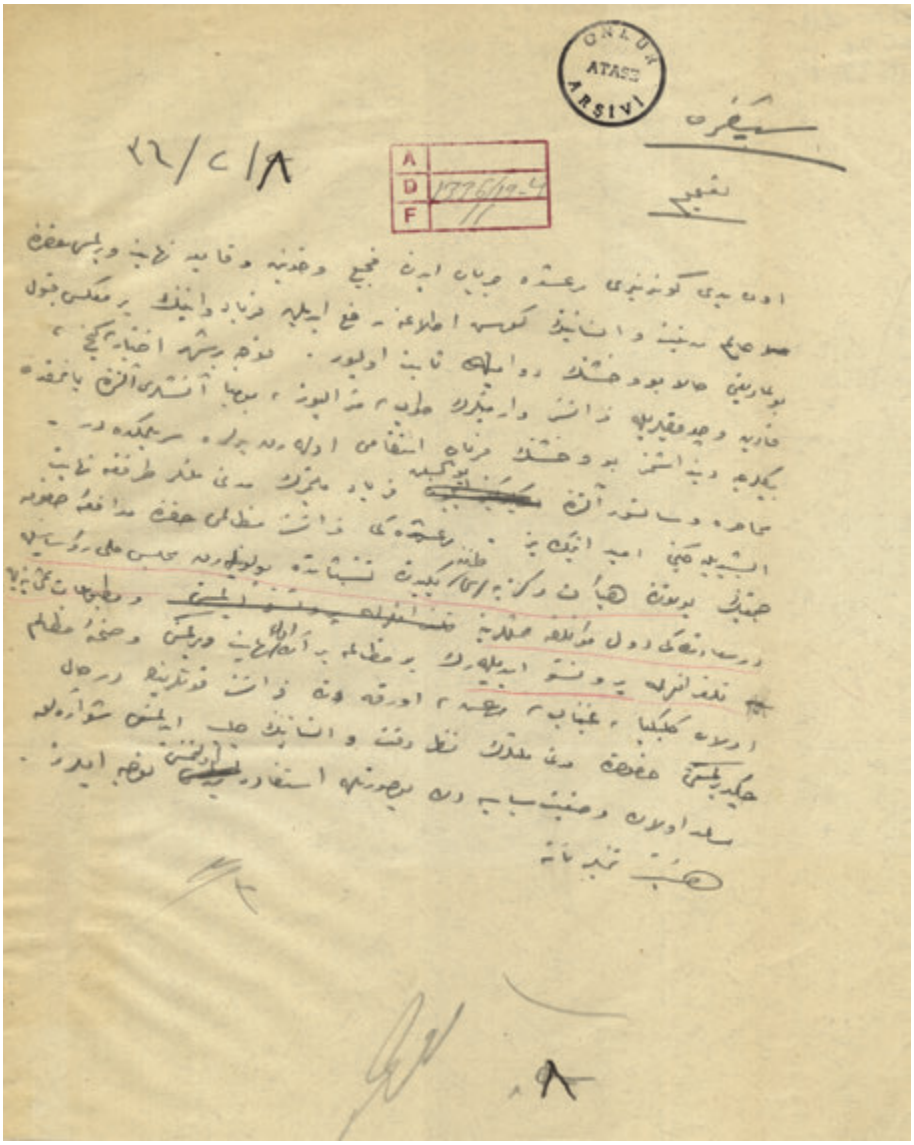

BELGE NU. 67

Gönderildiği yer: Alaçam
Numarası: 193
Kelimesi: 150
Tarihi: 8 Şubat 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Temsil Heyetine

İzmir, o güzel mübarek ana vatanımız Türklük ve İslamiyet düşmanı olan Yunanlara işgal ettirilerek oradaki dindaşlarımız sebepsiz yere açıktan açığa katlettirilmiştir. Bütün varlığı ve her şeyiyle bir Türk ve Müslüman memleketi ve İslam âleminin merkezi olan mukaddes başkentimiz İstanbul hakkındaki açıklamalar ve onu takiben bu kez Kahramanmaraş ve çevresinde yapılan mezalim ve vahşi katliamlar artık ispat etmiştir ki Avrupa tarafından Türklük ve bu arada İslamiyetin yok edilmesi görüşü takip ediliyor. Buna tahammül edecek bir insan yoktur. Altı yüz senelik şan şerefle dolu tarihi lekelememek için din ve vatan uğrunda ölmeyi canına minnet bilen nahiyemiz halkı, toplanarak yaptığı mitingde durumu size bildirerek bundan sonra bu gibi mezalim ve facialara kesinlikle son verildiğinin tebliğini beklediğini ve her Müslümanın eli koynunda ölmeye hazır olduğunu arz eder.

Müdafaa-i Milliye-i Hukuk Heyeti Adına
Fazıl

BELGE NU. 67

Mahreci: Alaçam
Numrosu: 193
Kelimesi: 150
Târihi: 8 Şubat

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye Hey'et-i Temsîliyyesine

İzmir o güzel mübârek anayurdumuzun Türklük ve İslâmiyyet düşmanı olan Yunanlılara işgal ve oradaki dîndaşlarımız bilâ sebeb açıkdan katl ve imhâ etdirilmişdir. Geçenlerde(?) her âsârı ve manzarası ve bütün mevcûdiyyeti ile bir Türk ve Müslümân memleketi ve âlem-i İslâmiyyetin kıble-gâhı olan mukaddes pây-ı tahtımız İstanbul hakkındaki beyânât ve anı ta'kîben bu kere Mar'aş ve havâlîsinde icrâ' edilen mezâlim ve vahşiyyâne katl-i âmları artık izhâr ve isbât etmişdir ki Avrupaca Türklük ve bu miyânda İslâmiyyetin imhâsı nazariyyesi ta'kîb olunur. Bu kahir ve tahammül edecek insân kelimesi altında yaşayanlardan bir ferd bulunamaz. Altı yüz senelik şân şerefle dolu târihi lekelememek için dîn vatan uğrunda ölmeyi câna minnet bilen nâhiyemiz halkı bi-l-ictimâ' akd edilen mitingde keyfiyyet huzûr-ı devletlerine arz ile ba'de-mâ bu gibi mezâlim ve fecâyie kat'iyyen nihâyet verildiğinin teblîgine intizâr-ı tasvîb edildiği ve her ferd-i İslâm keffi koynunda ölmeye müheyyâ bulunduğunu ma'rûzdur.

Müdâfaa-i Milliyye-i Hukuk Hey'eti Nâmına
Fâzıl

BELGE NU. 67

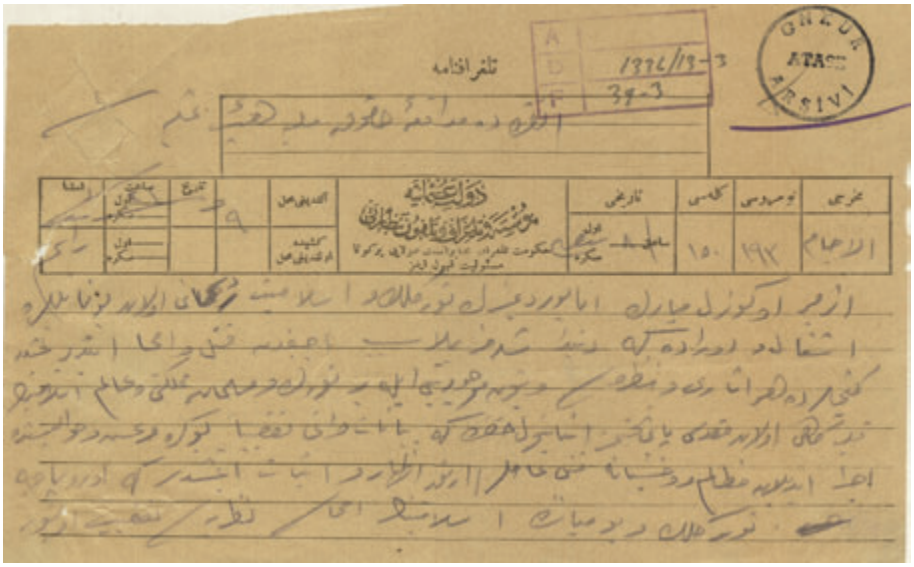

تلغرافنامه

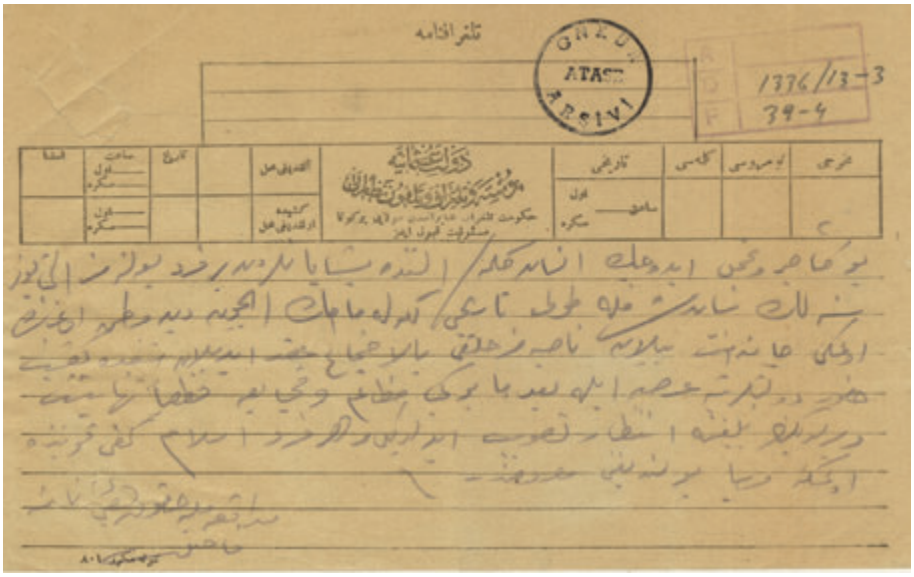

تلغرافنامه

BELGE NU. 68

Burdur
8/9 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Halk tarafından Kahramanmaraş mezalimine karşı 6 Şubat 1920'de Burdur'da, 7 Şubat 1920'de Isparta'da miting düzenlendiği ve Uluborlu'dan 7 Şubat 1920'de protesto telgrafı çekildiği arz olunur.

12'nci Tümen Kalem Reisi
İsmail

Açtım. 10 Şubat 1920

BELGE NU. 68

Burdur
8 /2/36
9

Ankara'da 20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye

1. Ahâlî tarafından Mar'aş mezâlimine karşı 6 Şubat 336 Burdur'da, 7 Şubat 336 Isparta'da miting akd ve Uluborlu'da 7 Şubat 336 telgrafla protesto keşîde edildiği mahalleri iş'ârıyla ma'rûzdur.

12. Fırka Kalem Reîsi
İsmâîl

Açdım./10 minh

BELGE NU. 68

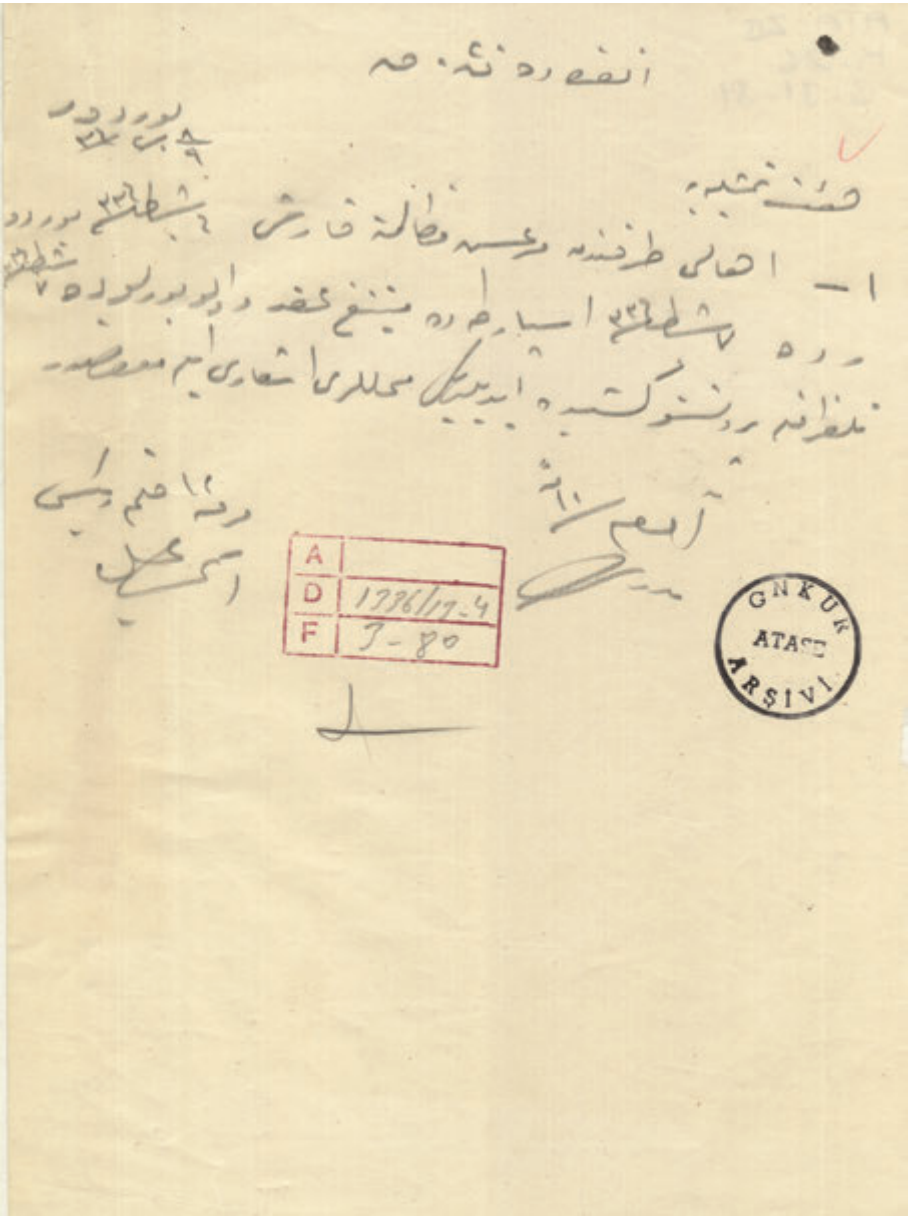

A
D 1996/17-4
F 3-80

GNKUK ATASE ARŞİVİ

BELGE NU. 69

Şifre Çözümü

Sivas
9 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

9 Şubat 1920 raporudur:

1. 8 Şubat 1920 günü öğleden beri telgraf muhaberesi kesildiğinden Kahramanmaraş'tan haber alınamamış ve Bababurnu'ndan ilerleyen düşman kuvvetinin ve cephane kolunun kasabaya girdiği anlaşılmıştır. Kasabada cereyan eden olayların ve son durumun anlaşılmasına çalışılıyor. Alınan bilgiler arz edilecektir.

2. 18 günden beri devam eden Kahramanmaraş facialarına hükûmetçe engel olunamaması bu kadar kahramanlıkla savaşan Kahramanmaraşlılara son felaketi idrak ettirmiştir. Bayındır kasabalarının harabeye ve yangın yerine çevrildiği ve halkın çoluk çocuklarının şehrin enkazı altında tamamen öldürüleceği arz edilir.

3. Harbiye Nezaretine, bilgi için kolordulara 443 sayı ve 9 Şubat 1920 tarihiyle arz edilmiştir.

3'üncü Kolordu Komutanı
Salahattin

BELGE NU. 69

Şifre Halli
Aded

Sivas
9/2/36

20. K. Kumandanlığına

9/2/36 raporudur:

1. 8/2/36 zevâlinden beri telgraf muhâberesi münkati olduğundan Mar'aş'dan ma'lûmât alınamamış ve Bababurnu'ndan ilerleyen düşman kuvvetinin ve ceb-hâne kolunun kasabaya girdiği anlaşılmışdır. Kasabada cereyân eden vakayiin son vaz'iyyetin anlaşılmasına çalışılıyor. Alınan ma'lûmât arz edilecekdir.

2. On sekiz günden beri devâm eden Mar'aş fecâyisine hükûmet-i seniyyece mâni' olunamaması bu kadar kahramânlıkla harb eden Mar'aşlılara son felâketi idrâk etdirmiş ve ma'mûr kasabalarını harâbe-zâra ve yangın yerine çevirmiş olduğu ve halkın çoluk çocuklarının enkazı altında sonuna kadar öldürüleceği ma'rûzdur.

3. Harbiyye Nezâretine berây-ı ma'lûmât kolordulara 443 numro ve 9/2/36 târihiyle arz edilmişdir.

3. K. K.
Salâhaddîn

BELGE NU. 69

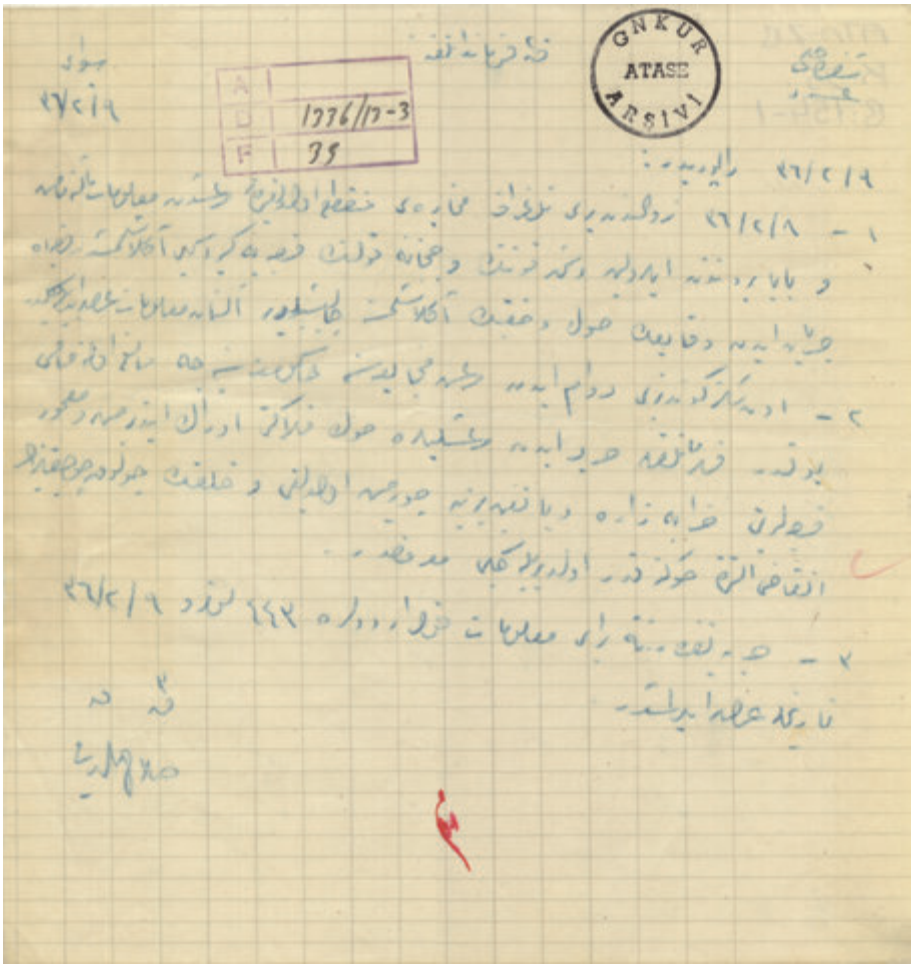

ATATÜRK ARŞİVİ
A
B 1976/17-3
F 39

BELGE NU. 70

Telgraf

Ankara
10 Şubat 1920

Samsun Civarında Alaçam Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetine

Cevap: Çeşitli zulüm ve yolsuzluklara maruz kalan Kahramanmaraşlı kardeşlerimizin yardımlarına koşan Kuvayımilliyenin fedakârlıkları sayesinde oradaki durum şükürler olsun lehimizde cereyan etmeye başlamıştır. Gerektiğinde yardım edilmesi için hazırlıklara devam edilmekle beraber bağlı olduğunuz merkez heyetine de müracaat edilmesi rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 70

Telgraf

Ankara
10/2/36

Samsun Civârında:

Alaçam Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i İdâresine

C. Envâ' zulm ve i'tisâfa ma'rûz kalan Mar'aşlı kardaşlarımızla imdâdlarına şitâb eden Kuvâ-yı Milliyyenin fedâkârlıkları sâyesinde oradaki vaz'iyyet leh-ül-hamd lehimizde cereyân etmeye başlamışdır. Îcâbında muâvenet icrâsı için istihzârâta devâm edilmekle berâber mensûb olduğunuz hey'et-i merkeziyyeye de mürâcaat edilmesi ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 70

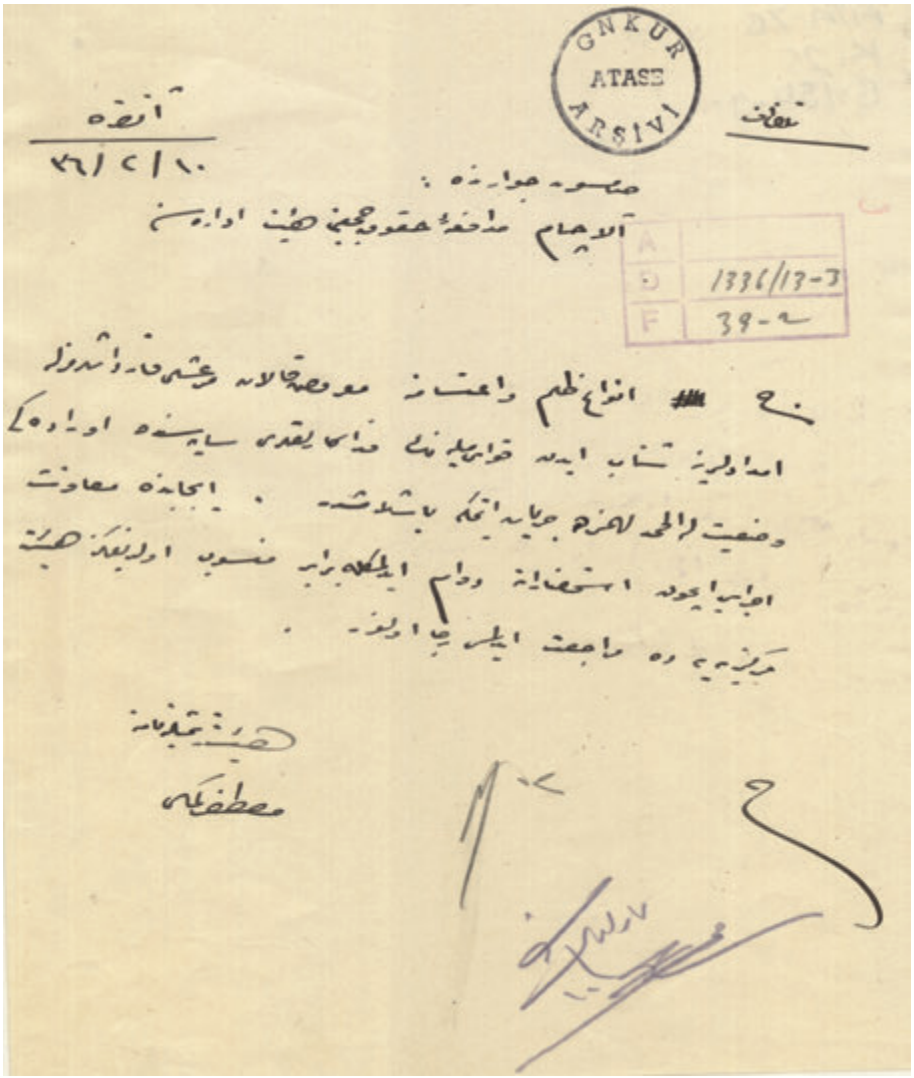

ATATÜRK ARŞİVİ
A
D 1336/13-3
F 39-2

تلغراف

انقره
٢٦/٢/١٠

حضور جوارنده :

الاهالی مدافعهٔ حقوقیه جمعیتی هیئت اداره سنه

بع انواع ظلم واعتسافه معروضه حالاته وعشیره فاروشدوزلر
امداد ایزه تشابه ایدن قوانین ملیه نك قدر یقدر سایه سنده اوداه
وضعیت والحمد لله جرایان اتمکه باشلاشمشدر . ایجابنده معاونت
اجرایه جوده استحصالنه وداعم ایلمکه بابه منسوب اولیغنه هیئت
مدیریه ده مراجعت ایلمسی بیان اولنور .

هیئت تمثیلیه نامنه
مصطفی کمال

BELGE NU. 71

Burdur
10 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığna

Temsil Heyetine:

Antalya'da 7 Şubat 1920 ve Tefenni'de 8 Şubat 1920 tarihlerinde Kahramanmaraş mezaliminin İtilaf devletleri temsilcileri nezdinde protesto edildiğinin mahalli makamlar tarafından bildirildiği arz olunur.

4'üncü Kolordu Kalem Reisi
İsmail

Açtım. 11 Şubat 1920

BELGE NU. 71

Burdur
10/2/36

Ankara'da 20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye

Mar'aş mezâlimine karşı Antalya'da 7 Şubat 36 ve Tefenni'de 8 Şubat 336 mümessillere protesto edildiği mahalleri iş'ârıyla ma'rûzdur.

4. K. Kalem Reîsi
İsmâîl

Açdım./11 minh

BELGE NU. 71

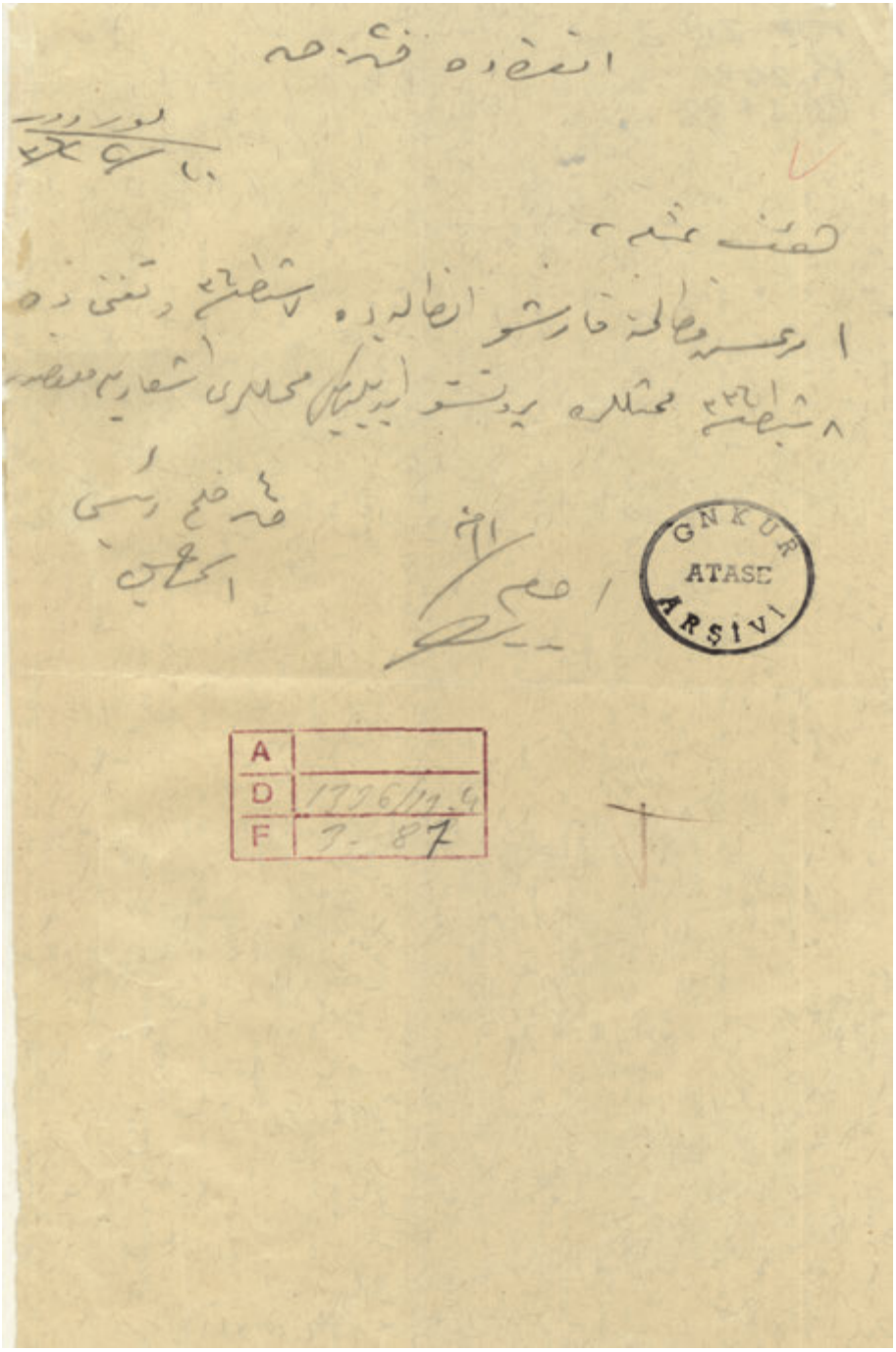

BELGE NU. 72

10 Şubat 1920

Ankara'da Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyeti Başkanlığına

Emirleriniz gereği 6 Şubat 1920 günü Kütahya'da Cami-i Kebir'de binlerce Müslümanın katıldığı bir miting yapılarak sureti ekte sunulan kararları telgrafla Sadaret makamına, İstanbul'da Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya devletleri temsilciliklerine bildirdiğimizi bilgi olarak arz ederiz. Bu hususta emirlerinizi bekleriz.

Kütahya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Merkez Heyeti Başkanı
(İmza)

EK 1

7 Şubat 1920

İstanbul'da Sadaret Makamı İle Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya Devletleri Temsilciliklerine

Wilson prensiplerinin Türkler için de uygulanacağı vaadiyle silah bırakarak aylardan beri geleceğimizin belirlenmesini şiddetle beklediğimiz bir sırada, mütarekenin hüküm ve şartlarına aykırı olarak öz vatanımız ve halkının yüzde doksan dokuzu Türk ve Müslüman olan Adana, Gaziantep ve Kahramanmaraş bölgesinin Fransız askerleri tarafından işgal edilmesiyle yetinilmeyerek şu günlerde yine Fransız askerleriyle Ermeni çetelerinin Orta Çağda bile örneği görülmemiş bir şekilde Kahramanmaraş Müslüman halkına reva gördüğü katliam, hakaret ve mezalim tahammül edilemez bir dereceyi bulmuştur.

Türk ve Müslüman olmaktan başka bir günahı olmayan Kahramanmaraş'ta süngüden geçirilen masumların, silahsız, savunmasız öldürülen zavallıların göklere çıkan ah ve figanı karşısında hak ve adalet adına feryat ve isyan etmemek için kalpsiz, vicdansız olmak gerekir.

Yirminci yüzyıl medeniyeti ve özellikle Fransız terbiyesine ve milletine asla yakıştıramadığımız şu facialarını, biz Kütahya Müslümanları Allah'a sığınarak bütün varlığımızla protesto eder, bu ve buna benzer katliamlara artık son verilmesini sizden kesin bir dille rica ederiz.

Miting Heyeti ve Kütahya Müdafaa-i Hukuk Merkez Heyeti Başkanı
Nüzhet

Aza	Aza	Aza	Belediye Başkanı
Cemal Gültekin	Ömer Lütfü	Mehmet	Hafız Hasan

BELGE NU. 72

Ankara'da Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Temsîliyyesi Riyâset-i Celîlesine

Ber mûcib-i emr ü iş'âr-ı sâmîleri şehr-i hâl-i Rûmî'nin altıncı günü Kütahya'da Câmi'-i Kebîr'de binlerce Müslümândan ibâret bir miting akd ile sûreti melfûfen arz ve takdîm kılınan mukarrerâtı telgrafla makam-ı sâmî-i Sadâretle Der-saâdet'de Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya düvel-i müttefikası mümessilliklerine arz ve iblâğ eylediğimiz berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

10 Şubat 36

-Kütahya-
Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
(İmzâ)

EK 1

Der-saâdet'de: Makam-ı Sadâret-i Uzmâ İle Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya Devlet-i Fehîmeleri Mümessillikleri Cânib-i Âliyesine

Vilson prensiblerinin Türkler hakkında da tatbîk edileceği va'diyle terk-i silâh ederek aylardan beri mukadderâtımızın ta'yînine şiddetle intizâr etdiğimiz bir sırada mütârekenin ahkâm ve şerâiti hilâfına olarak öz yurdumuz olmakla berâber ahâlîsinin yüzde doksan dokuzu Türk ve Müslümân Adana, Ayntab ve Mar'aş havâlîsi Fransız askerleri tarafından işgal olunmakla iktifâ' edilmeyerek şu günlerde yine Fransa askerleriyle Ermeni çetelerinin Kurûn-ı Vustâda bile emsâline tesâdüf olunmayan bir sûretde Mar'aş ahâlî-i İslâmiyesi hakkında revâ' görülen katl-i âmm ve hakaret ve mezâlim tahammülsüz bir dereceyi bulmuşdur.

Türk ve Müslümân olmakdan başka bir günâhı olmayan Mar'aş'da süngüden geçirilen ma'sûmları silâhsız müdâfaasız öldürülen zavallıların göklere çıkan âh ve figanı karşısında hakk ve adâlet nâmına feryâd etmemek ve isyân etmemek için kalbden vicdândan mahrûm olmak îcâb eder.

Yirminci asr-ı medeniyye ve bâ-husûs Fransız terbiye ve milletine asla yakışdıramadığımız şu fecâyii, biz Kütahya Müslümânları Samedâniyyet-i âliyeye sığınarak olanca mevcûdiyyetimizle protesto eyler, bu ve buna mümâsil katl-i âmlara artık nihâyet verilmesini zât-ı asîl-âne ve fehîmânelerinden kat'î bir lisânla istirhâm eyleriz.

7 Şubat 36

Miting Hey'et-i Temsîliyyesi Kütahya Müdâfaa-i Hukuk Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
Nüzhet

A'zâ	A'zâ	A'zâ	Belediye Reîsi
Cemâl Gültekin	Ömer Lûtfî	Mehmed	Hâfız Hasan

BELGE NU. 72

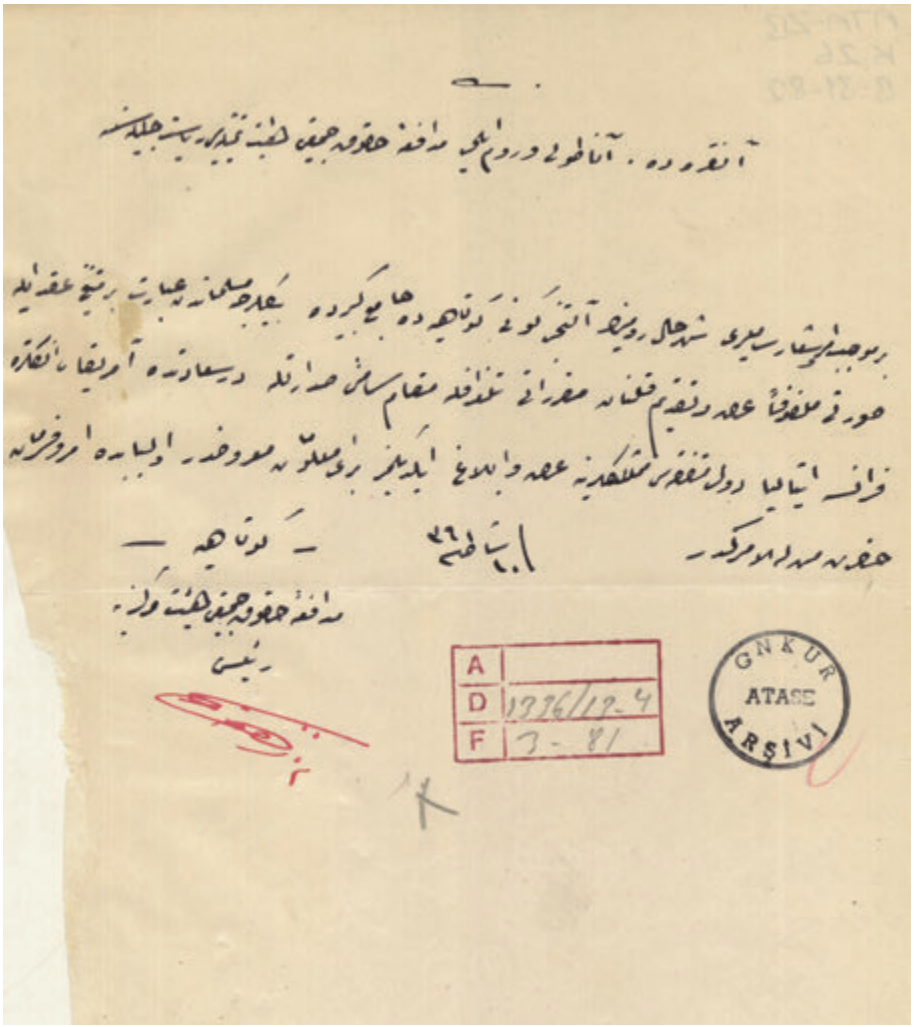

A
D 1996/12-4
F 7-81
GNKUR ATASE ARŞİVİ

EK 1

ATASE ARŞİVİ

BELGE NU. 73

Gönderildiği yer: Çerkeş
Numarası: 366
Kelimesi: 40
Tarih: 10 Şubat 1920

Ankara'da Mustafa Kemal Paşa'ya

Kahramanmaraş ve İzmir'de hunharca şehit edilen din kardeşlerime son saygı görevimi bizzat takdim etmek üzere bu amaç uğrunda kanımın son damlasına kadar emrinizde görevlendirilmeme izin verilmesini rica ederim.

Çerkeş Kaymakamı Refet Bey
Oğlu Salahattin

BELGE NU. 73

Mahreci: Çerkeş
Numrosu: 366
Kelimesi: 40
Târihi: 10 Şubat 336

Ankara Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine

Mar'aş ve İzmir'de sûret-i hûn-hârlıkda şehîd edilen dîn kardaşlarıma son vazîfe-i ihtirâmımı bi-l-fi'l takdîm etmek üzere bu maksad-ı gaye uğrunda nihâyet-i dem-i hayâtıma kadar maiyyet-i devletlerinde istihdâmıma müsâade buyurulmasını hamiyyet-i âlînizden istirhâm ederim.

Çerkeş Kaim-makamı Ref'et Bey
Mahdûmu Salâhaddîn

BELGE NU. 73

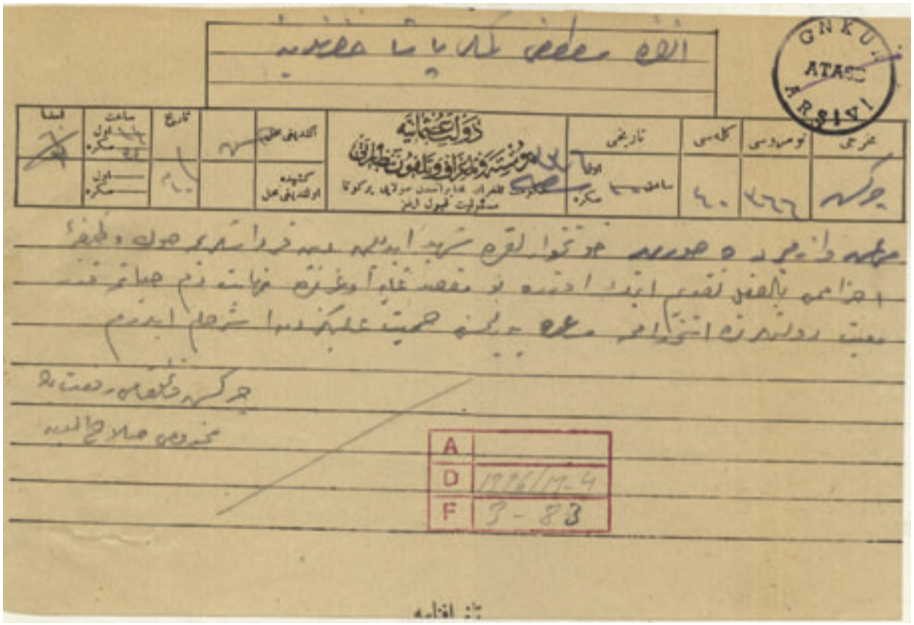

BELGE NU. 74

Telgraf

Ankara
11 Şubat 1920

Çerkeş Kaymakamı Refet Bey'in Oğlu Salahattin Bey'e

Cevap: Vatansever hislerinize teşekkür ederiz. Gerektiğinde fedakârlığınıza başvurulacaktır.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 74

Telgraf

Ankara
11/2/36

Çerkeş Kaim-makamı Ref'et Bey'in Mahdûmu Salâhaddîn Bey'e

C. Hissiyyât-ı vatan-perverânenize teşekkür ederiz. Lüzûmunda fedâkârlığınıza mürâcaat edilecekdir.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 74

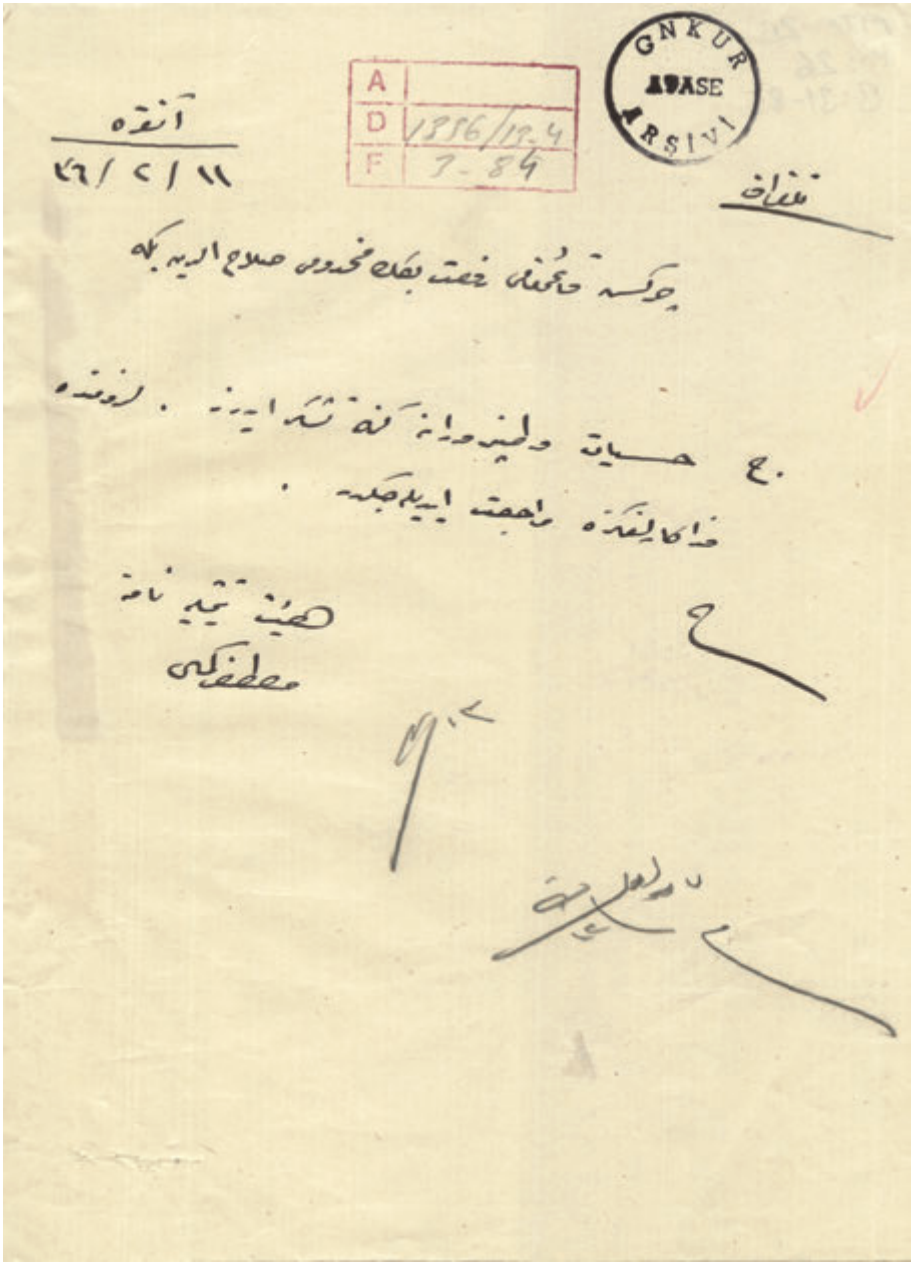

آنقره
١١ / ٢ / ٣٦

A
D 1856/19-4
F 7-84
GNKUR ADASE ARSIVI

تلغراف

چوکسه دائماً غفت بکلر مخدومی صلاح ایدیه بکه

ع حسیات ولیه‌دانه کنه تشکر ایدیز . لزومنده
ذاکالیکده راحمت ایدیلجکدر .

هیئت تنظیمیه ناظمی
مصطفی کمال

BELGE NU. 75

Şifre

Ankara
11 Şubat 1920

Tamim

Bir suretinin Merkez Heyetlerine verilmesi rica olunur.

Kahramanmaraş'taki kardeşlerimizin masum kanı henüz feci bir şekilde akıtılmaya devam ederken medeniyet maskesi arkasına gizlenen Fransızlar ve onlara öncü olan Ermeniler, Şanlıurfa'da ve civarında da Müslüman halkı zalimce katletmeye başlamışlardır. İnsanlık tarihinin sayfalarını lekeleyecek olan bu mezalime hemen son verilmesi ve haince gasp edilen sevgili memleketimizden işgalin kaldırılması için acilen büyük mitingler yapılması, ilgili Osmanlı makamlarına, İstanbul'da bulunan tarafsız hükûmetlerin elçilerine, İtilaf devletleri temsilcilerine, barış konferansına telgraflarla sürekli müracaatta bulunulması önemle rica olunur.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

20'nci Kolordu Komutan Vekili

BELGE NU. 75

Şifre

Ankara
11/2/36

Ta'mîm

Bir sûretinin hey'et-i merkeziyyelere i'tâsı ricâ' olunur.

Mar'aş'daki kardaşlarımızın hûn-ı ma'sûmu henüz bir sûret-i fecîada akıdılmakda devâm ederken medeniyyet maskesine gizlenen Fransızlar ve anlara pîşvâ olan Ermeniler, Urfa'da ve havâlîsinde de ahâlî-i İslâmiyye hakkında zâlim-âne katl-i âmlara başlamışlardır. Târih-i beşeriyyetin sahîfelerini leke-dâr edecek olan bu mezâlime serîan bir nihâyet verilmesi ve bir sûret-i hâin-ânede gasb edilen sevgili memleketimizden işgalin ref'i için serîan büyük mitingler icrâsıyla alâka-dâr makamât-ı Osmâniyyeye ve Der-saâdet'de bulunan bî-taraf hükûmât sefîrlerine, mü'telifîn mümessillerine, sulh konferansına telgraflarla mürâcaatla mütevâlîyede bulunulması ehemmiyyetle ricâ' olunur.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına Mustafa Kemâl
20. K. K. V.

BELGE NU. 75

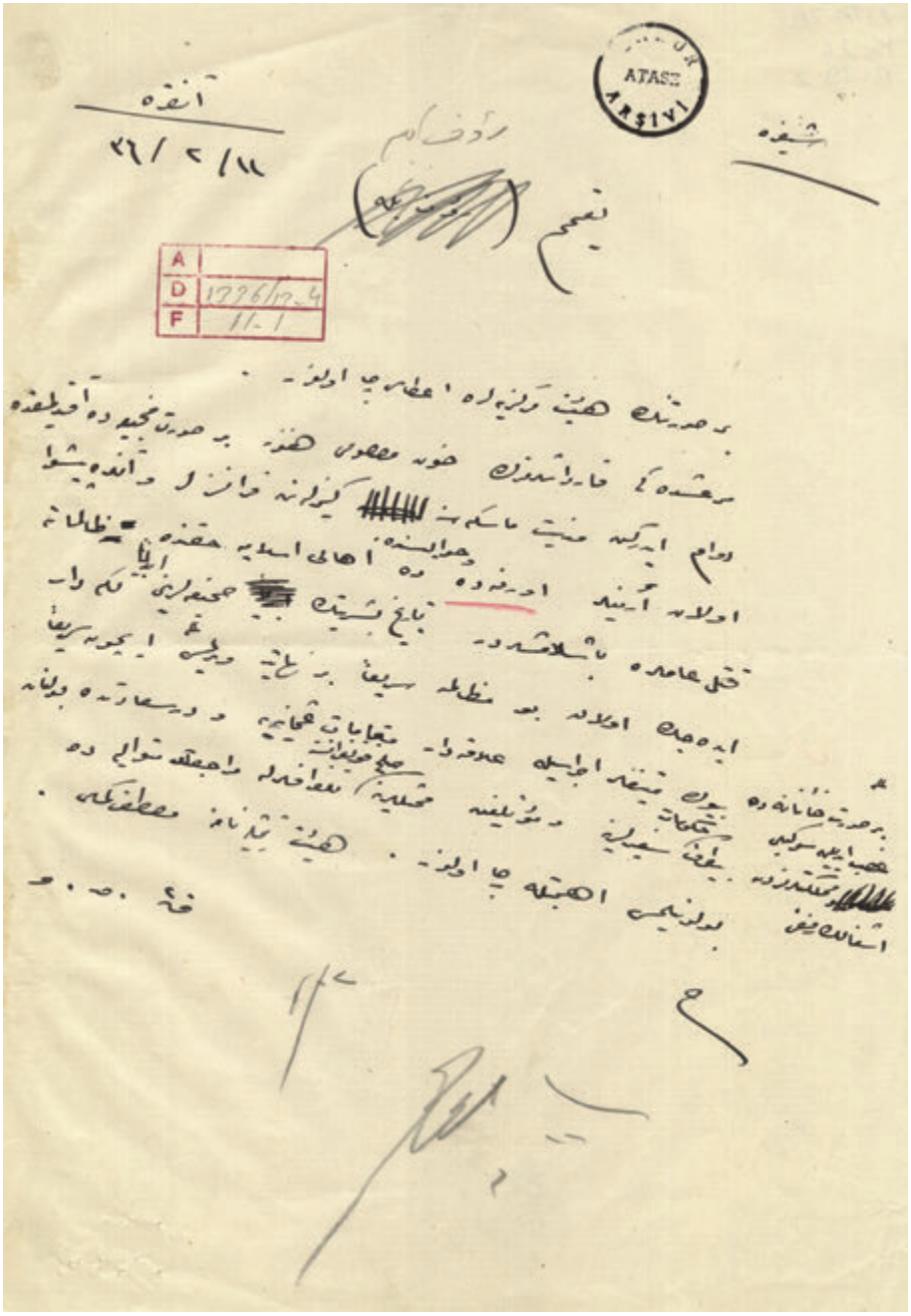

BELGE NU. 76

Acele

Gönderildiği yer: Ergani
Numarası: -
Kelimesi: -
Tarihi: 11 Şubat 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş'ta yapılan facia dolayısıyla Sadaret makamı, Mebusan Meclisi Başkanlığı ve İtilaf devletleri temsilcilerine çekilen protesto telgrafı sureti aşağıda aynen arz olunur.

Ergani Madeni Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı
Salahi

Kahramanmaraş'ta durmadan devam eden vahşi cinayetler, büyük küçük her ferdimizi gözyaşları içinde bırakmış ve İslamiyet tarihinde sonsuza kadar kanayan bir matem yarası açmıştır. Öfke ve galeyanlarını her vesile ile göstermeye hazır olan Ermeni çeteleri, Fransız İşgal Kuvvetleri Komutanı General Geret tarafından kışkırtılarak ve cesaretlendirilerek masum Müslüman halka sataştırılmış ve şehir içeriden ve dışarıdan karşılıklı ateşler içinde mahsur bırakılmıştır. Bütün bunlar asrın âlimlerinin itinalarla çevirdikleri hukuk kanunlarının uygulanarak kötü bir sona ulaştırıldığını ve mütarekenin ne şekilde ayaklar altına alındığını gösterecek acı delillerdir. İnsanlık cemiyetlerine, eskiden olduğu gibi yeni medeni inanışlar ve af telakki eden Avrupa milletlerine, özellikle içlerinde Piyer Loti gibi cidden temiz kalpli bir Müslüman sever bulunan Fransız toplumuna hitap ile Orta Çağda bile örneği görülmeyen bu facialara son verilmesini ve ilahi adaletin varlığına inanmaktan doğan sabır ve sakinliğimizin de kötüye kullanılmamasını rica ve protesto eder ve Müslüman halkı öldürüp yok ettiğinden General Geret hakkında kanuni işlemlerin acilen yapılmasını talep ederim.

BELGE NU. 76

Müsta'celdir.

Mahreci: Ergani
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:

Ankara Müdâfaa-i Hukuk Hey'et-i Temsîliyyesi Riyâsetine

Mar'aş'da icrâ' kılınan fecâyi' münâsebetiyle Sadâret-i Uzmâya Meclis-i Meb'ûsân Riyâsetine de İ'tilâf devletleri mümessillerine keşîde edilen protesto telgrafı sûreti zîrde naklen arz olunur./11 Şubat 336

Ergani Ma'deni Hukuk Cem'iyyeti Reîsi
Salâhi

Mar'aş'da la-yen-kati' devâm etmekde olan vahşiyyâne cinâyetlerin hâlet-i fecîası büyük küçük her ferdimizi eşk-rîz te'sîr eylemiş ve İslâmiyyetin kalb-i târihinde ile-l-ebed kanayan bir cerîha-i mâtem açmış gayz ve feverânlarını her vesîle ile izhâra müheyyâ olan Ermeni çeteleri Fransız Kuvve-i İşgaliyesi Kumandanı Ceneral Genereki[16] tarafından tahrîk ve teşcî' olunarak ulemâ'-yı ma'sûme-i İslâmiyyeye taslît edilmesi ve şehrin dâhilen ve hâricen mütekabil âteşler içinde mahsûr bırakılması ulemâ'-yı asrın bütün i'tinâlarla tedvîr etdikleri hukuk kavâidînin tatbîkan netîce hâsıl bir sû-i tecellîye dûçâr edildiğini ve mütârekenin ne sûretle ayaklar altına alındığını gösterecek delâil-i müessifedir. Cem'iyyet-i beşeriyyeye ale-t-temâdî akâid-i cedîde-i medeniyye ve afv telâkki eden Avrupa akvâmı bi-l-hâssa içlerinde Piyer Loti gibi cidden sâf-ül-kalb bir muhibb-i İslâm bulunan Fransız kavmine hitâb ile Kurûn-ı Vustâda bile emsâli görülmeyen bu fecâyie nihâyet verilmesini ve adâlet-i ilâhiyyenin vücûduna itmînânından mütevellid sabr ve i'tidâlimizi de sû-i isti'mâl edilmemesini ricâ' ve protesto eder ve anâsır-ı İslâmiyyeyi taktîl ve imhâya etdiğinden Ceneral Geret hakkında muâmele-i şedîde-i kanûniyyenin serîan tatbîk ve icrâsını taleb eylerim.

[16] Belgede General Genereki olarak geçen kişinin General Geret (Querette) olduğu değerlendirilmektedir.

BELGE NU. 76

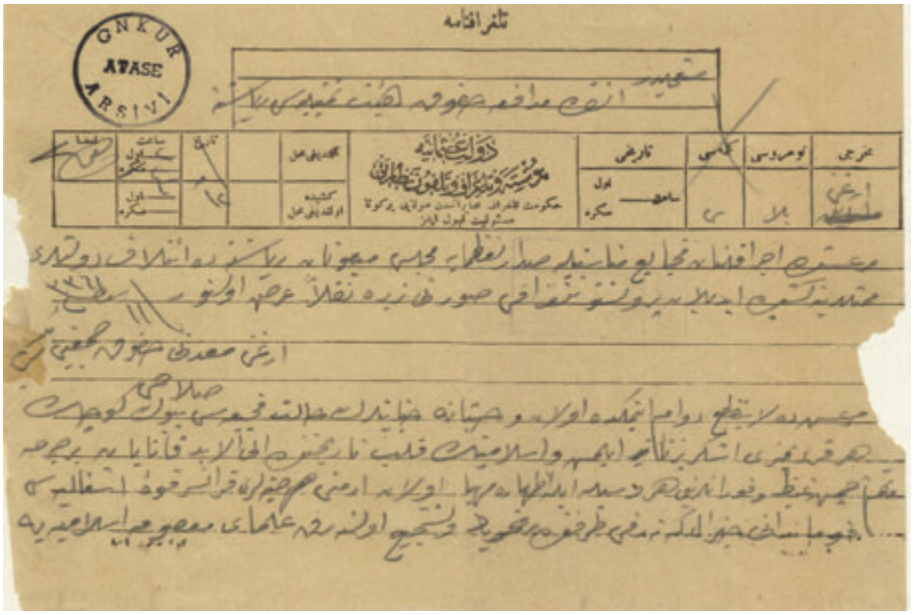

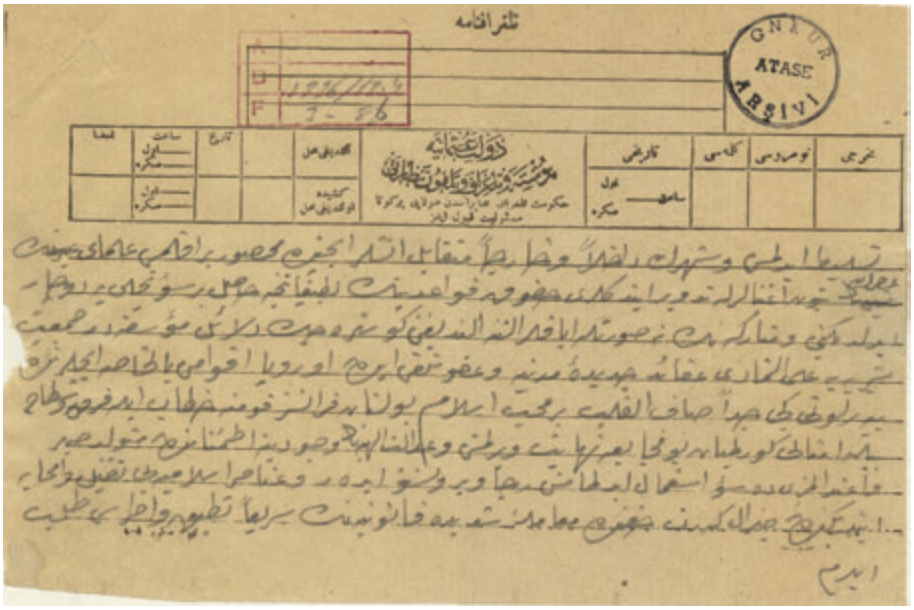

BELGE NU. 77

Gönderildiği yer: Düzce
Numarası: 1159
Kelimesi: 154
Tarih: 12 Şubat 1920

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti Merkez Heyetine

Kahramanmaraş ve çevresinde Fransız kuvvetlerinin vahşi Ermenilerle birleşerek mazlum Müslüman halka karşı yaptıkları türlü türlü facia ve verdirdikleri kayıpların dehşeti artık milletimizin sabrını tüketmiş, huzurunu bozmuştur. Fakat medeni dediğimiz bu yüzyılda, vahşi milletlerin bile işlemedikleri vahşete İtilaf devletlerinin müsaade etmelerini medeniyet âlemine karşı protesto ederiz. O bölgede bulunan Fransız komuta heyetlerinin cezalandırılmasıyla beraber Fransız kuvvetlerinin hemen geri alınmasını aksi hâlde kanlı facialarын devamından ve buna tepkiden doğan sorumlulukların kendilerine ait olacağını dünyaya ilan ederiz.

Belediye Başkanı
Hüseyin Remzi

Belediye Azasından
Ahmet Zekeriya

Meclis İdare Azasından
Rüştü

Meclis İdare Azasından
Kürtzade Mehmet

Eşraftan
Mehmet Rasim

Belediye Azasından
Abdullah

Belediye Azasından
Zekeriya

Belediye Azasından
Mehmet Zebur

Eşraftan
Mehmet Sıtkı

Tüccardan
Abdülvahab

Eşraftan
İbrahim Salim

Tüccardan
Eşraftan Ahmet

BELGE NU. 77

Mahreci: Düzce
Numrosu: 1159
Kelimesi: 154
Târihi: 12/2/36

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk-ı Milliyye Hey'et-i Merkeziyyesi Âliyesine

Mar'aş ve havâlîsinde Fransız kuvvetlerinin Ermeni vahşîleri ile birleşerek ahâlî-i mazlûme-i Müslime haklarında irtikâb eyledikleri gûna gûn fecâyi' ve zıyâın dehşeti artık milletimizin sabr ve ârâmını ihlâl eylemişdir. Lâkin medenî dediğimiz asr-ı hâzırda vahşî akvâmın bile irtikâb etmedikleri vahşete düvel-i muhteremenin cevâz göstermiş olmasını müsteb'ad ederek âlem-i medeniyyete karşı protesto ederiz ve o havâlîde bulunan Fransız kumanda hey'etlerinin tecziyesiyle berâber Fransız kuvvetlerinin hemân geri alınması aksî hâlde kanlı fecâyiin devâmından ve aks-ül-amelden mütevellid mes'ûliyyetlerin müsebbiblerine âid olacağını âleme i'lân eyleriz.

Belediye Reîsi
Hüseyin Remzi

Belediye A'zâsından
Ahmed Zekeriya

Meclis İdâre A'zâsından
Rüşdü

Meclis İdâre A'zâsından
Kürdzâde Mehmed

Eşrâfdan
Mehmed Râsim

Belediye A'zâsından
Abdullah

Belediye A'zâsından
Zekeriyâ

Belediye A'zâsından
Mehmed Zebûr

Eşrâfdan
Mehmed Sıdkı

Tüccârdan
Abdulvahab

Eşrâfdan
İbrahim Sâlim

Tüccârdan
Eşrâfdan Ahmed

BELGE NU. 77

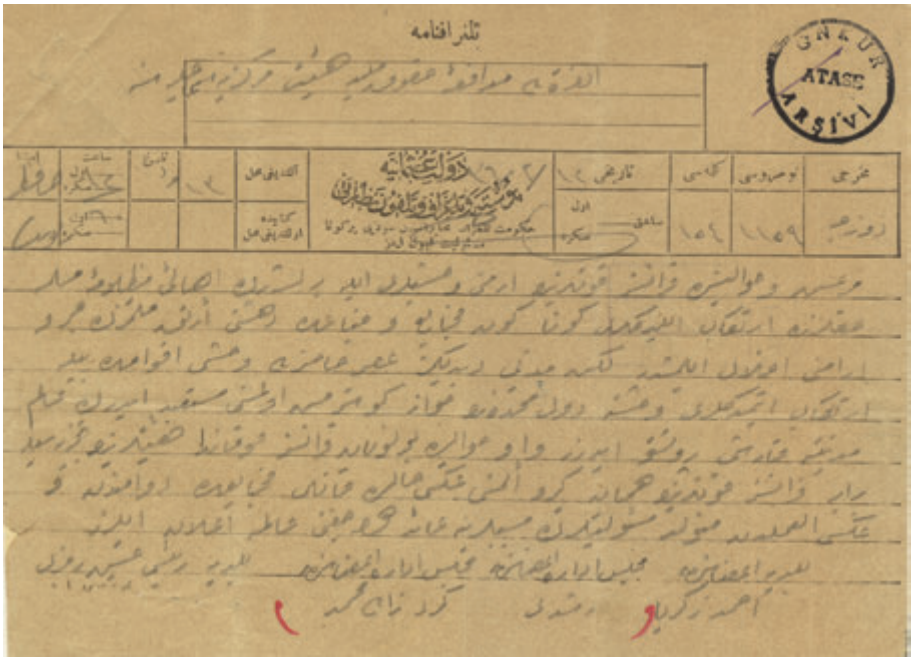

تلغرافنامه

GNAUR ATASE ARSIVI

نمره‌سی	نومروسی	کلماسی	تاریخی	دولت عثمانیه	الکایلی محل			ساعت	امضا
روزه	١٥٩	١٥٦	اول / ساعتی / مکرر	موسسه تلگراف و تلفون اداره‌سی — حکومت تلگرافی کتابیاتی سوریه‌یه بر کونا مشروطیت قبول ایدر	کتابیده / الکایلی محل			اول / مکرر	

تلغرافنامه

GNAUR ATASE ARSIVI

نمره‌سی	نومروسی	کلماسی	تاریخی	دولت عثمانیه	الکایلی محل			ساعت	امضا
			اول / ساعتی / مکرر	موسسه تلگراف و تلفون اداره‌سی — حکومت تلگرافی کتابیاتی سوریه‌یه بر کونا مشروطیت قبول ایدر	کتابیده / الکایلی محل			اول / مکرر	

BELGE NU. 78

Gönderildiği yer: Erzincan
Numarası: 921
Kelimesi: 60
Tarih: 12 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Başkanlığına

Kahramanmaraş civarında Fransız ve Ermeniler tarafından Müslümanlara yapılan mezalime son verilmesi ve Gelibolu'da İngiliz askerleri tarafından millet ve hükûmetin onuruna vurulan darbenin tamiri için İtilaf devletleri temsilcilerine ve basına tekrar protesto telgrafları yazıldığı arz olunur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk
Cemiyeti Erzincan Merkez Heyeti

BELGE NU. 78

Mahreci: Erzincan
Numrosu: 921
Kelimesi: 60

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyye Riyâsetine

Mar'aş civârında Fransız ve Ermeniler tarafından İslâmlar hakkında tatbîk edilen mezâlime nihâyet verilmesi ve Gelibolu'da İngiliz asâkiri tarafından haysiyyet-i hükûmet ve millete urulan darbenin ta'mîri zımnında mümessillere ve matbûâta protesto telgrafları tekrâr yazıldığı ma'rûzdur.

12/2/36

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk
Cem'iyyeti Erzincan Hey'et-i Merkeziyyesi

BELGE NU. 78

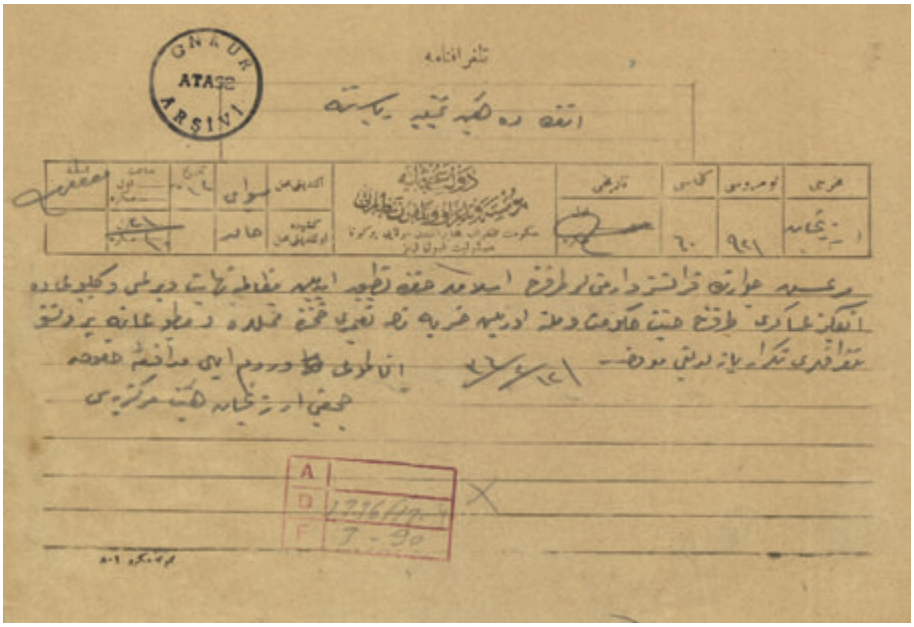

BELGE NU. 79

Gönderildiği yer: Arapkir
Numarası: -
Kelimesi: 50
Tarih: 12/13 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyetine

Kahramanmaraş ve Adana'da uygulanan katliam ve imha siyasetinin hemen durdurularak Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa çevresinin Fransız işgalinden kurtarılması ve ana vatana iadesi hakkında İtilaf devletleri siyasi temsilcilerine, Mebusan ve Ayan Meclisi Başkanlıkları vasıtasıyla Amerika siyasi temsilcisine ve Osmanlı basınına protesto telgrafı çekildiği arz olunur.

Arapkir Müdafaa-i Vatan Cemiyeti Başkanı
Ali Rıza

BELGE NU. 79

Mahreci: Arabgir
Numrosu: Bilâ
Kelimesi: 50

Ankara'da Hey'et-i Temsîliyyeye

Mar'aş katl-i âmının Adana'da tatbîk edilen katl-i âmm ve imhâ' siyâsetinin hemân men'iyle Adana, Mar'aş, Ayntab, Urfa mülhakatının Fransız işgalinden tahlîsi ve anavatana iâdesi hakkında Düvel-i İ'tilâfiyye mümessil-i siyâsîlerine ve Meclis-i Meb'ûsân ve Â'yân Riyâset-i celîleleri vâsıtasıyla Amerika mümessil-i siyâsîsine ve matbûât-ı Osmâniyyeye protesto telgrafı yazıldığı arz olunur.

12/2/36
13

Arabgir Müdâfaa-i Vatan Cem'iyyeti Reîsi
Âlî Rızâ

BELGE NU. 79

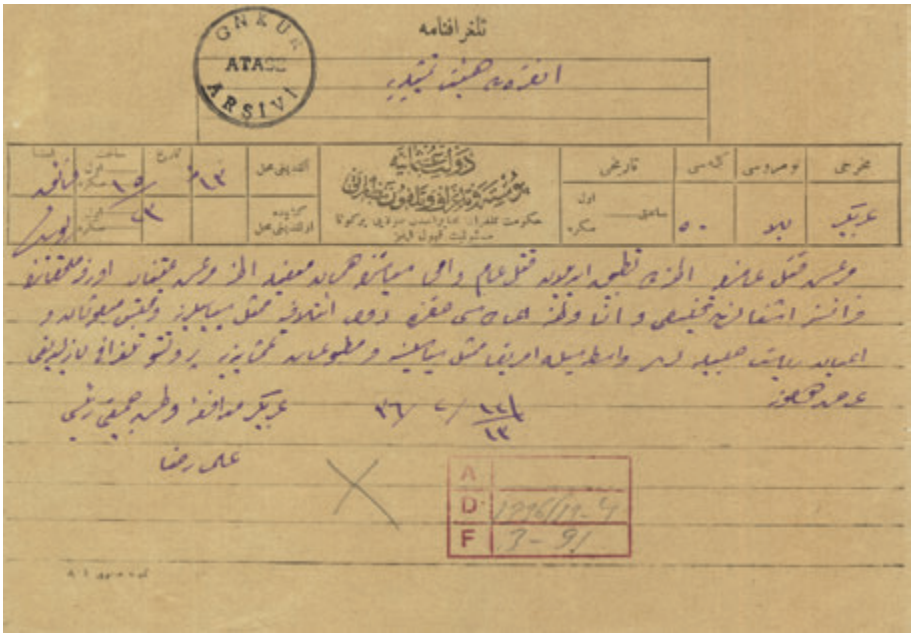

BELGE NU. 80

Edirne
13 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

8 Şubat 1920 tarihli yazıya cevap:

Ankara'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Temsil Heyetine

Bugün İtilaf devletlerinin İstanbul'daki temsilcileri ile Mebusan Meclisine ve Osmanlı basınına aşağıdaki telgrafın, belde müftüsü ile birlikte çekildiğini ve her taraftan da telgrafla protestoda bulunulması için tebligat yapıldığını arz ederim.

Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Edirne Geçici Heyet Başkanı
Şevket

Suret

Yirmi bir günden beri Kahramanmaraş'ta meydana gelen kanlı facia için insanlık ve medeniyet âleminin vicdanına sunulan feryat ve figanınızın yankı bulmadığı hâlâ bu vahşetin devamıyla görülmektedir. Koca bir şehir ihtiyarı, genci, kadın ve çocukları ile Fransız ve Ermenilerin top, mitralyöz ve bomba ateşleri altında yanmakta ve binlerce dindaşımız bu vahşetin intikam kurbanı olarak yerlere serilmektedir. Bu durumda insanlık âlemi nasıl suskun kalıyor. Kuşatma ve sansür altında yükselen milletimizin feryadının, medeni milletler tarafından sonunda işitileceğini ümit ederiz. Bu vahşetin devamını bütün varlığımızla protesto eder ve derhâl bu vahşete son verilmesini, Fransız kuvvetlerinin mezalime sahne olan Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'tan hemen çektirilmesini İtilaf devletlerinden rica ederiz.

1'inci Kolordu Komutanı
Albay
Cafer Tayyar

BELGE NU. 80

Edirne
13/2/36

20. K. K.

C. 8/2/36 Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Hey'et-i Muhtereme-i Temsîliyyesine:

Bugün Düvel-i Mü'telifenin İstanbul'daki mümessilleri ile Meclis-i Meb'ûsâna ve matbûât-ı Osmâniyyeye sûret-i zîrde muharrer telgraf-nâmenin müftî-i belde ile müştereken keşîde olunduğunu ve her tarafca da telgrafla protestoda bulunulması için teblîgat icrâ kılındığı arz olunur.

Müdâfaa-i Hukuk
Edirne Hey'et-i Muvakkate Reîsi
Şevket

Sûret

Yirmi bir günden beri Mar'aş'da cereyân eden fecâyi'-i hûn-în için âlem-i medeniyyet ve insâniyyetin gûş-ı ıttılâına arz edilen feryâd ü figânınızın bir ma'kes kabûl bulmadığı hâlâ bu vahşetin devâmıyla sâbit olmakdadır. Koca bir şehrin ihtiyârı, genci, kadın ve çocukları ile Fransız ve Ermenilerin top, mitralyöz, bomba âteşleri altında yanmakda ve binlerce dîndaşımız bu vahşetin kurbân-ı intikamı olarak yerlere serilmekdedir. Bu hâlde âlem-i insâniyyet nasıl sükût ediyor. Muhâsara ve sansür altında yükselen feryâd-ı milletimizin medenî milletler tarafından nihâyet işidileceğini ümîd ederiz. Bu vahşetin devâmını bütün mevcûdiyyetimizle protesto eder ve derhâl nihâyet verilmesini sahne-i mezâlim olan Ayntab ve Urfa ve Mar'aş'dan hemân çekdirilmesini devlet-i fehîme-i metbûalarından merhamet ve inâyetinden istirhâm eyleriz.

1. K. K. Mîr-alây
Ca'fer Tayyâr

BELGE NU. 80

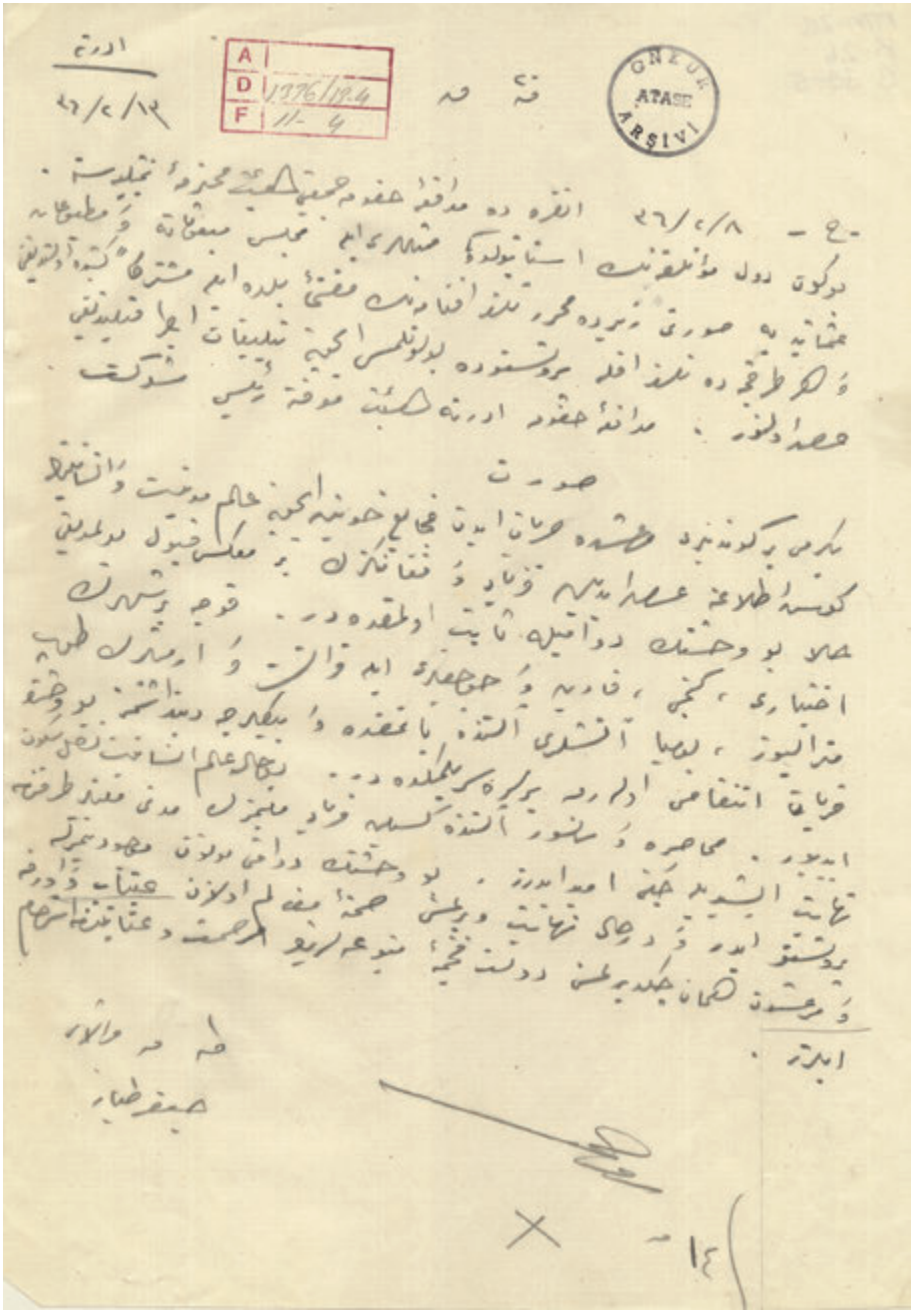

BELGE NU. 81

Gönderildiği yer: Dersim
Numarası: -
Kelimesi:
Tarihi:13/14 Şubat 1920

Temsil Heyetine

İnsanlık ve medeniyet âlemini güzel vaatlerle kışkırtan ve aynı zamanda her millet için mutluluğun doğacağına ikna eden büyük devletlerin, henüz barış âleminde çınlayan telkinleriyle her fert bunu bekleyerek yaşarken İngilizlerin Gelibolu'da, Fransızların Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş'ta mazlum halka günden güne artarak yaptıkları vahşet, artık dinî ve vicdani yönden dayanılmaz bir hâl aldığından mezalime son verdirilmesini büyük bir istekle arz eder, ümitlerimizi coşturacak haberlerin acilen bildirilmesini bekleriz.

Dersim Müdafaa-i Milliye Cemiyeti
Merkez Heyeti Başkanı
Cemil

Ferhatuşağı Aşireti Reisi Cemşit	Abbasuşağı Aşireti Reisi Mustafa	Dersim Karaballı Aşireti Reisi Kangozade Mehmet

BELGE NU. 81

Mahreci: Dersim
Numrosu: Bilâ
Kelimesi:
Târihi: 13/14 minh

Hey'et-i Temsîliyyeye

Âlem-i beşeriyyet ve medeniyyeti mevâîd-i mebzûle-i hasene ile atmâ' ve aynı zamanda her millet için bir fecr-i âtî saâdetin tulûuna iknâ' eden düvel-i muazzamanın henüz sulh-i âlemde tanîn-endâz olan canlı telkînâtıyla her ferd muntazıran yaşar iken İngilizlerin Gelibolu'da hükûmet ve ahâlîsi hakkında ve Fransızların Ayntab, Urfa, Mar'aş ahâlî-i mazlûmesine günden güne gösterdikleri alâim-i vahşete artık dînî vicdânımız gayr-i mütehammil olduğundan mezâlim-i vâkıaya nihâyet verdirilmesini kemâl-i tehâlükle arz eder, ümîdlerimizi teheyyüc edecek vesâitin âcilen tecellîsine intizâr eyleriz.

Dersim Müdâfaa-i Milliyye Cem'iyyeti
Hey'et-i Merkeziyye Reîsi
Cemîl

Ferhaduşağı Aşîret Reîsi
Cemşîd(?)

Abbasuşağı Aşîret Reîsi
Mustafa

Dersim Karaballı Aşîret Reîsi
Katuzâde[17] Mehmed

[17] Belgede Katuzâde olarak belirtilen ismin Kangozâde olduğu değerlendirilmektedir.

BELGE NU. 81

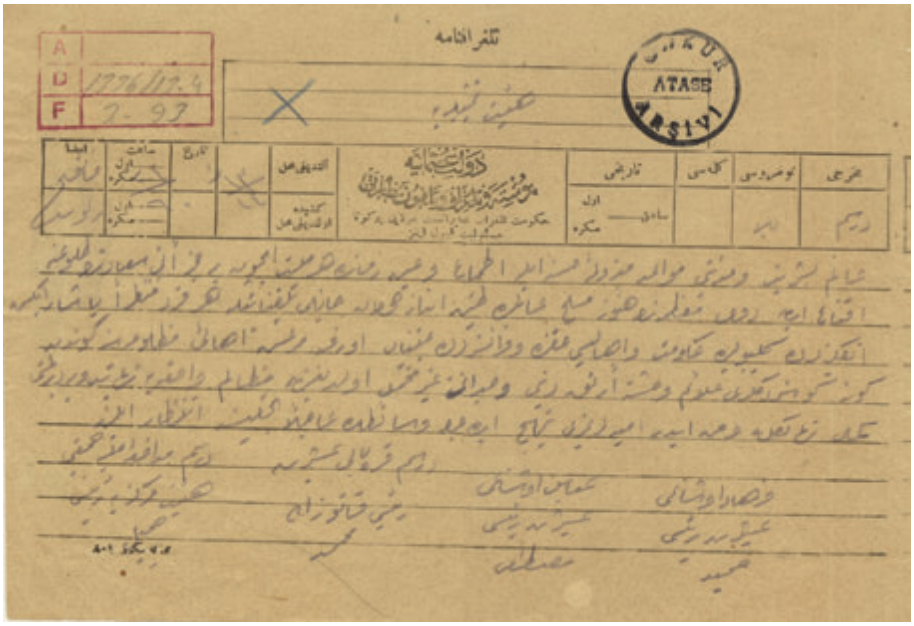

BELGE NU. 82

Telgraf

Ankara
14 Şubat 1920

Dersim Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine

13 Şubat 1920 tarihli telgrafa cevap:

Mazlum Kahramanmaraşlı kardeşlerimiz hakkında gösterilen hissiyata teşekkür ederiz. Çevreden yardımlarına koşan Kuvayımilliyenin desteğiyle Kahramanmaraşlı dindaşlarımız düşmanları bozguna uğratarak varlıklarını kurtarmayı başarmışlardır.

Temsil Heyeti Adına
Mustafa Kemal

BELGE NU. 82

Telgraf

Ankara
14/2/36

Dersim Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyetine

C. 13/2/36

Mazlûm Mar'aşlı kardaşlarımız hakkında gösterilen hissiyyâta teşekkür ederiz. Civârdan imdâdlarına şitâb eden Kuvâ-yı Milliyyenin muâvenetiyle Mar'aşlı dîndaşlarımız düşmanları kahkarî hezîmete uğratarak mevcûdiyyetlerini kurtarmağa muvaffak olmuşlardır efendim.

Hey'et-i Temsîliyye Nâmına
Mustafa Kemâl

BELGE NU. 82

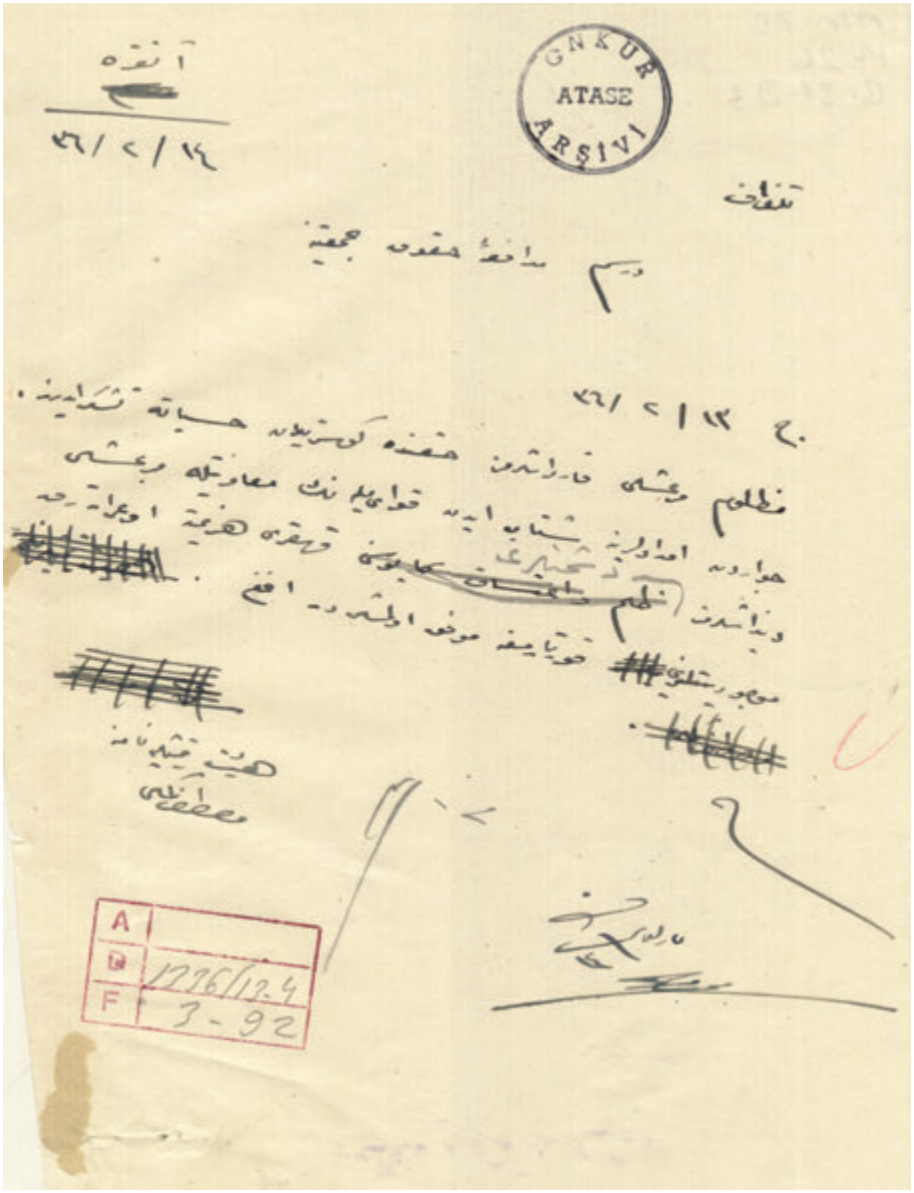

BELGE NU. 83

Şifre Çözümü

Amasya
15 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

Paşa'ya mahsustur.

Bugün Amasya'da binlerce insanın katıldığı bir miting düzenlenmiştir. Büyük bir heyecanla Hükûmet Binası önüne gelen halk, merkezî hükûmetin etkili teşebbüslerine rağmen Kahramanmaraş'taki şehitlerimizin henüz kanları kurumadan Gaziantep, Şanlıurfa, Adana ve çevresinde Fransızlarla Ermenilerin Müslüman halkı katlettiklerini haber aldıklarını, artık bu duruma boyun eğip sessiz kalamayacaklarını, yeni siyasi teşebbüslere başvurularak bu vahşetin önünün alınmasını, bu yapılmadığı takdirde bütün milletin artık kendi hareketlerinde serbest kalacağını açıklamıştır. Teşebbüsler olumlu bir sonuç verinceye kadar hükûmet kapısından ayrılmayacaklarını kesinlikle bildirmişlerdir. Durumun ilgili makama arz edileceğini, gerekli teşebbüslerin yapılacağını ve olumlu sonuçlar alınacağını ümit ettiğimi ikna edici bir dille ifade etmem üzerine sakinleşebilmişlerdir. Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep ve Şanlıurfa bölgesindeki olaylar devam ettikçe Türk milletinde de galeyanın ve azmin günden güne arttığı görülmektedir. Miting heyetince de Osmanlı makamlarına, İtilaf devletleri temsilcilerine ve tarafsız devletlere müracaat edilerek bu durumun kesin bir dille protesto edildiği bilgilerinize arz olunur.

5'inci Tümen ve Amasya
Mutasarrıf Vekili
Cemil Cahit

BELGE NU. 83

Şifre Halli

Amasya
15/2/36

20. K. K.

Paşa Hazretlerine mahsûsdur.

Bugün Amasya'da binlerce halk bir miting akd ve kemâl-i heyecânla dâire-i hükûmet önüne gelerek hükûmet-i merkeziyyenin teşebbüsât-ı müessiresine rağmen Mar'aş'daki şühedâmızın henüz kanları kurumadan Ayntab, Urfa, Adana ve havâlîsinde Fransızlarla Ermenilerin ahâlî-i İslâmiyyeyi katl-i âmm etmekde olduklarını haber aldıklarından artık bu hâle mütevekkil-âne bir sûretde sükût edemeyeceklerinden teşebbüsât-ı siyâsîyye-i cedîdeye tevessül edilerek bu vahşetin önünün alınmasını ve olmadığı takdîrde bütün millet artık kendi hareketlerinde serbest ve ma'zûr kalacaklarını beyân eylemişlerdir. Teşebbüsâtın müsmir bir netîceye kadar [k k t l r b h l h] geçse hükûmet kapusundan bir tarafa ayrılmayacaklarını kat'î ile bildirmişlerdir. Keyfiyyet makam-ı âidîne arz ve lâzım gelen teşebbüsât îfâ olunacağını ve teşebbüsâtın müsmir netîce vereceğini ümîd etdiğimi mukni' bir lisânla ifâde ile teskîn olunabilmişlerdir. Adana, Mar'aş, Ayntab ve Urfa havâlîsindeki vakayi' devâm ve tevâlî etdikçe millet-i İslâmiyye de bir azm-i fevk-al-âde ile günden güne galeyân artmakda olduğu meşhûdum olmakdadır. Miting hey'etince de makamât-ı âlîyeye ve Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine bî-taraf devletlere mürâcaatla bu hâli bir lisân-ı kat'î ile protesto etdikleri berây-ı ma'lûmât arz olunur efendim.

5. Fırka ve Amasya
Mutasarrıf Vekîli
Cemîl Câhid

BELGE NU. 83

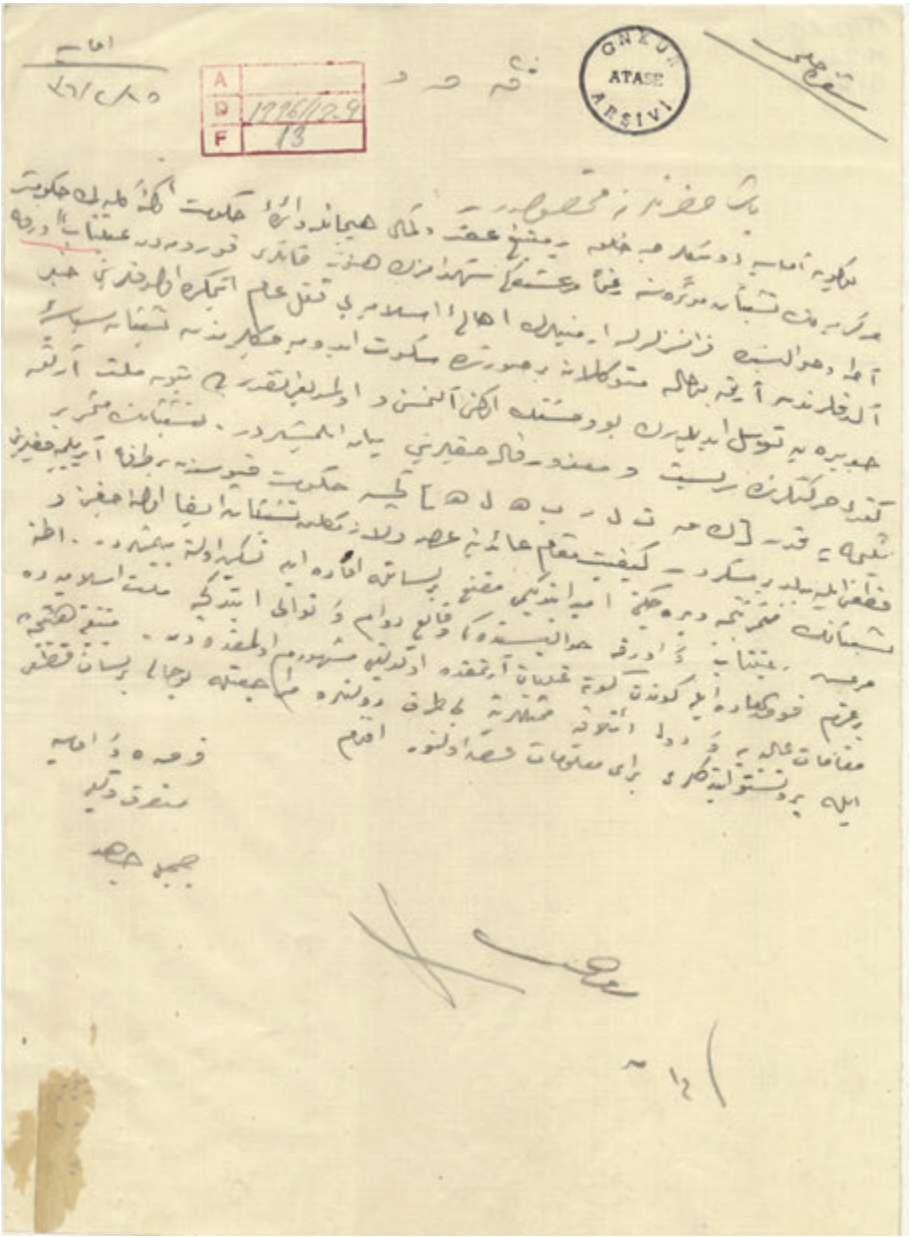

BELGE NU. 84

Burdur
15 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş mezalimine karşı halk tarafından Elmalı'da 1 Şubat 1920'de miting yapıldığının mahalli makamlar tarafından bildirildiği arz olunur.

Kalem Reisi
İsmail

Açtım. 16 Şubat 1920

BELGE NU. 84

Burdur
15/2/36

Ankara'da: 20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Mar'aş mezâlimine karşı ahâlî tarafından miting Elmalı'da 1 Şubat 36'da akd edildiği mahalli iş'ârıyla.

Kalem Reîsi
İsmâîl

Açdım./16/2/36

BELGE NU. 84

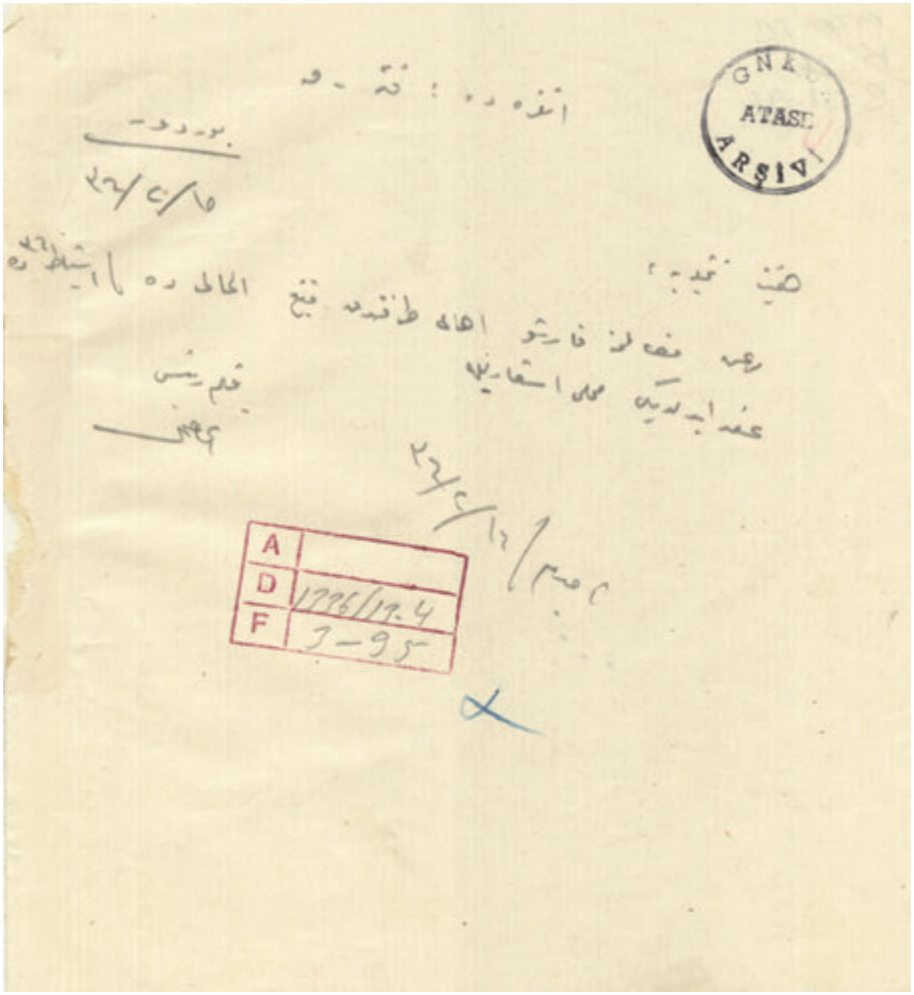

BELGE NU. 85

Şifre Çözümü

Çankırı
15 Şubat 1920

20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş'taki zalim muamelelerin bütün ayrıntıları ve diğer yerlerdeki tecavüzlerin dereceleri köylere varıncaya kadar anlatılmakta ve bu hususta halk çok büyük üzüntü duyduğundan ardı arkasına protesto telgrafları çekilmektedir. Bugün de bütün mahalle ve köylerin idare heyetleri, merkez heyete çağrılarak tekrar kaleme alınan protesto telgrafları çekilmiş ve gelen emirler tebliğ edilerek oralarda da aynı muamelenin yapılması uygun görülmüştür. Allah'ın yardımı, Temsil Heyetinin takdire değer hizmetleri ve Kuvayımilliyemizin büyük gayreti sonucunda inşallah yakında bu mezalime son verildiğini görmekle mutlu olacağız.

Mutasarrıf
Lütfü

BELGE NU. 85

Şifre Halli

Kengiri
15/2/36

20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Mar'aş'daki zâlim-âne ve hûn-hârâne muâmelâtın bütün safahâtı ve diğer mahallerdeki tecâvüzât-ı harekâtın derecâtı köylere varıncaya kadar anladılmakda ve bu bâbdaki teessürât-ı umûmiyye pek müştedd olub binâen aleyh mütemâdiyen protesto telgrafları çekilmekdedir. Bugün dahi bütün mahallât ve kur'a hey'et-i idâreleri hey'et-i merkeziyyeye çağırılarak telâkki edilen emirler mündericâtı teblîg edilmiş ve tekrâr kaleme alınan protesto telgraflar çekilmiş ve mülhakatdan gelen emirler derhâl teblîg olunarak oralarca aynı muâmelenin icrâ' kılınacağı tabîî bulunmuşdur. Cenâb-ı Hakk'ın avn ü inâyeti ve hey'et-i muhtereme-i temsîliyyenin pek ve meşkûr olan mesâî ve himmeti ve Kuvâ-yı Miliyemizin Hudâ-pesendâne ve dilîr-âne gayreti semeresiyle in-şâ'-Allah karîben bu gibi mezâlime nihâyet verildiğini görmekle mübâhî olacağımızı eltâf-ı İlâhiyyeden tazarru' eylerim.

Mutasarrıf
Lûtfî

BELGE NU. 85

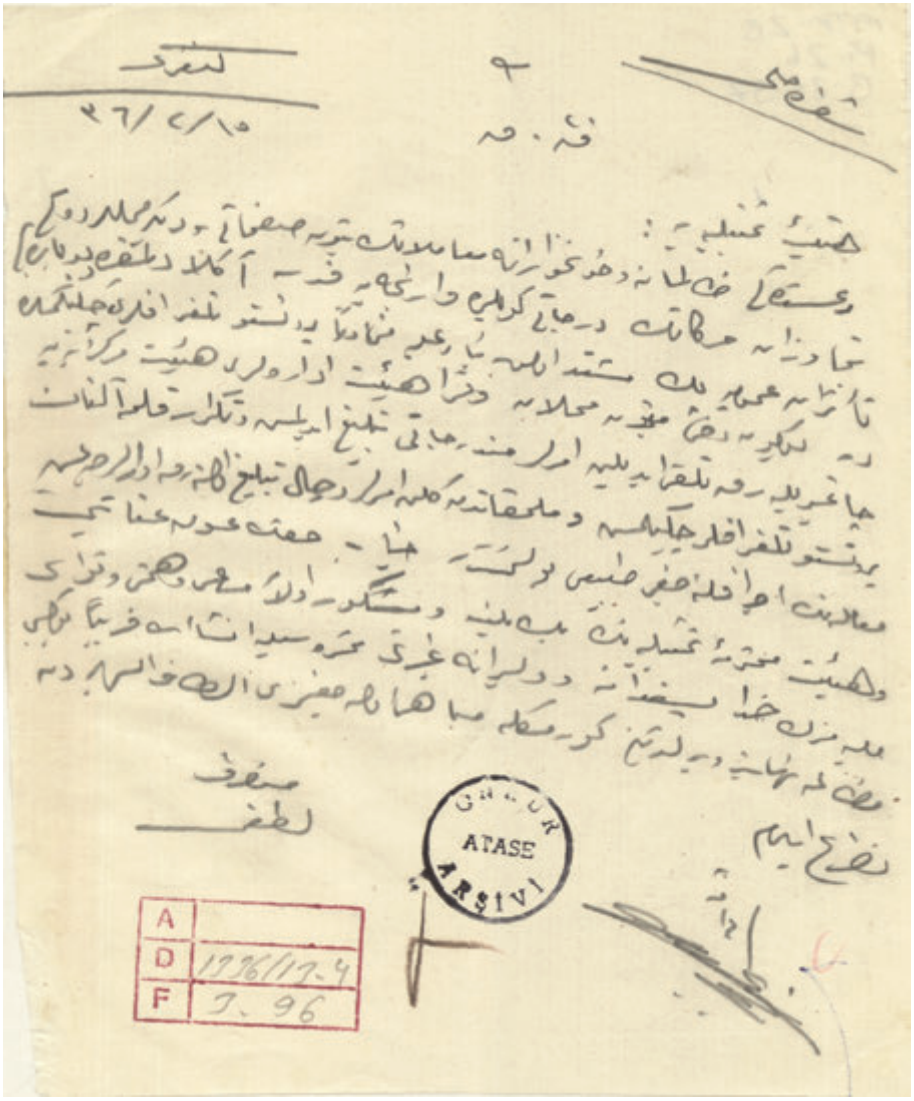

BELGE NU. 86

Konya
15 Şubat 1920

Ankara'da 20'nci Kolordu Komutanlığına

Temsil Heyetine:

Kahramanmaraş mezalimini protesto etmek için halk tarafından 1 Şubat 1920 tarihinde bir miting yapıldığının mahalli makamlar tarafından bildirildiği arz olunur. Burdur Askerlik Dairesi Başkanı Yarbay İsmail

12'nci Kolordu Komutan Vekili
Sırrı

BELGE NU. 86

Konya
15/2/36

Ankara 20. K. K.

Hey'et-i Temsîliyyeye:

Mar'aş mezâlimine karşı ahâlî tarafından miting (y m s a l y d e) 1 Şubat 336 akd edildiği mahalli iş'ârıyla ma'rûzdur. Burdur Kalem Reîsi Kaimmakam İsmâîl

12. K. K. Vekîli
Sırrı

BELGE NU. 86

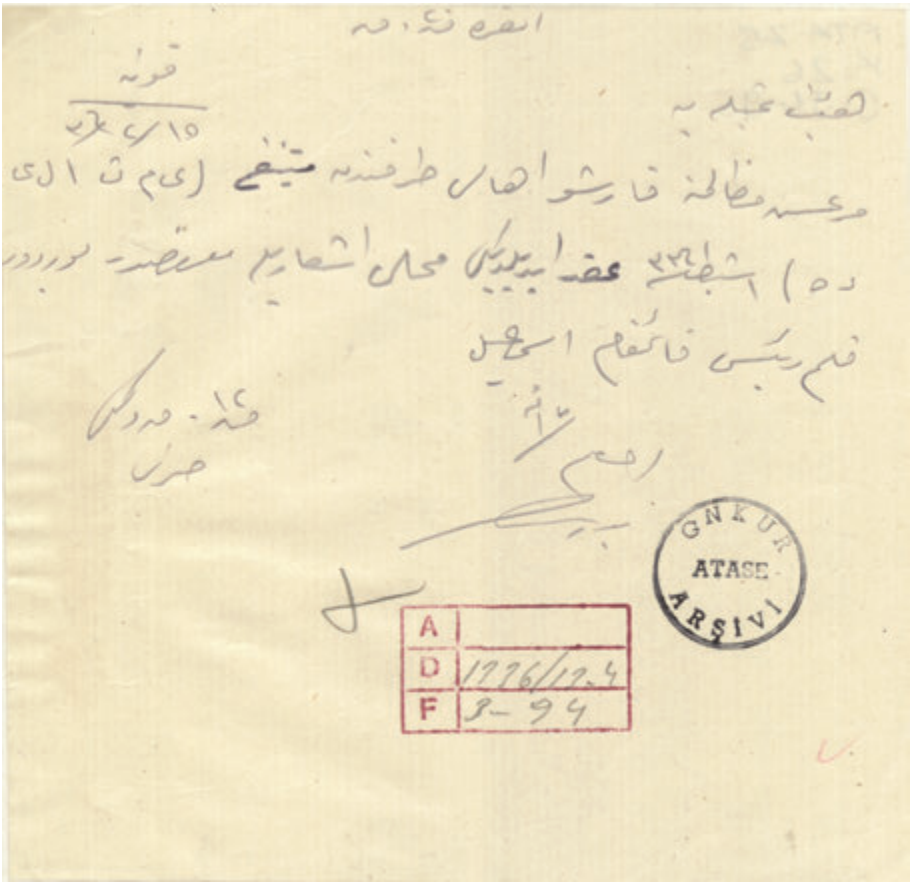

GNKUK ATASE ARŞİVİ

A
D 1996/12.4
F 3-94

BELGE NU. 87

17 Şubat 1920

Eskişehir Mutasarrıflığından 20'nci Kolordu Komutanlığına çekilen telgraf:

Temsil Heyeti Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya

Geçen gün bölge komutanlığı aracılığıyla çekilen telgrafınızda siyasi durumun lehimizde olduğu bildirilmiş, şu sırada işgal altında bulunan memleketlerimizin tahliyesine dair miting düzenlenerek amacın İtilaf devletleri temsilcilerine, tarafsız hükûmet elçilerine ve barış konferansına bildirilmesi uygun görülmüştü. Diğer telgraflar gibi bu telgraf da görmezden gelinecektir. Buna rağmen bazı memurlar ile okul müdürü, öğretmen ve halktan oluşturabildiğim bir heyet aracılığıyla mitingin nasıl yapılacağına dair gerekli talimatı vermiştim. Mitingin 20 Şubat 1920 Cuma günü yapılması düşünülmektedir. Durumda değişiklik olmadığı ve yeni bir engel ortaya çıkmadığı takdirde kararlaştırıldığı şekilde mitingin yapılması hakkındaki görüşlerinizin bildirilmesi rica olunur.

Mutasarrıf
Fatin

BELGE NU. 87

Eskişehir Mutasarrıflığından 20. K. Kumandanlığına keşîde olunan şifresinin mahlûlü

Hey'et-i Temsîliyye Reîs-i Muhteremesi Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine

Geçen gün mıntıka kumandanlığından keşîde buyurulan telgraf-nâme-i âlîlerinde vaz'iyyet-i siyâsiyyenin lehimizde bulunduğu şu sırada işgal altında bulunan memleketlerimizin tahliyesine dâir miting tertîbiyle maksad ve gayenin Düvel-i Mü'telife mümessillerine bî-taraf hükûmet süferâsına ve sulh konferansına iş'ârı tensîb buyurulmuş idi. Diğer telgraflar misüllü bunun dahi müsâmaha edilmesi zımnında ba'zı me'mûrîn ile mekteb müdîr ve muallimlerinden ve ahâlîden teşkîl edebildiğim bir hey'et ma'rifetiyle mitingin sûret-i icrâsına dâir muktezî ta'lîmât tertîb edilmiş ve şehr-i hâlin yirminci cum'a günü iktizâsının icrâsı mutasavver bulunmuş olduğundan vaz'iyyetde tebeddül olmadığı ve yeniden mahzûru dâî'-i siyâsî bir hâl zuhûr etmediği Hey'et-i Muhtereme-i Temsîliyyece ma'lûm ise mukarrerât dâhilinde icrâsı hakkındaki mütâlaa-i âliyelerinin emr ve iş'ârı müsterhamdır.

17 Şubat 336

Mutasarrıf
Fatin

BELGE NU. 87

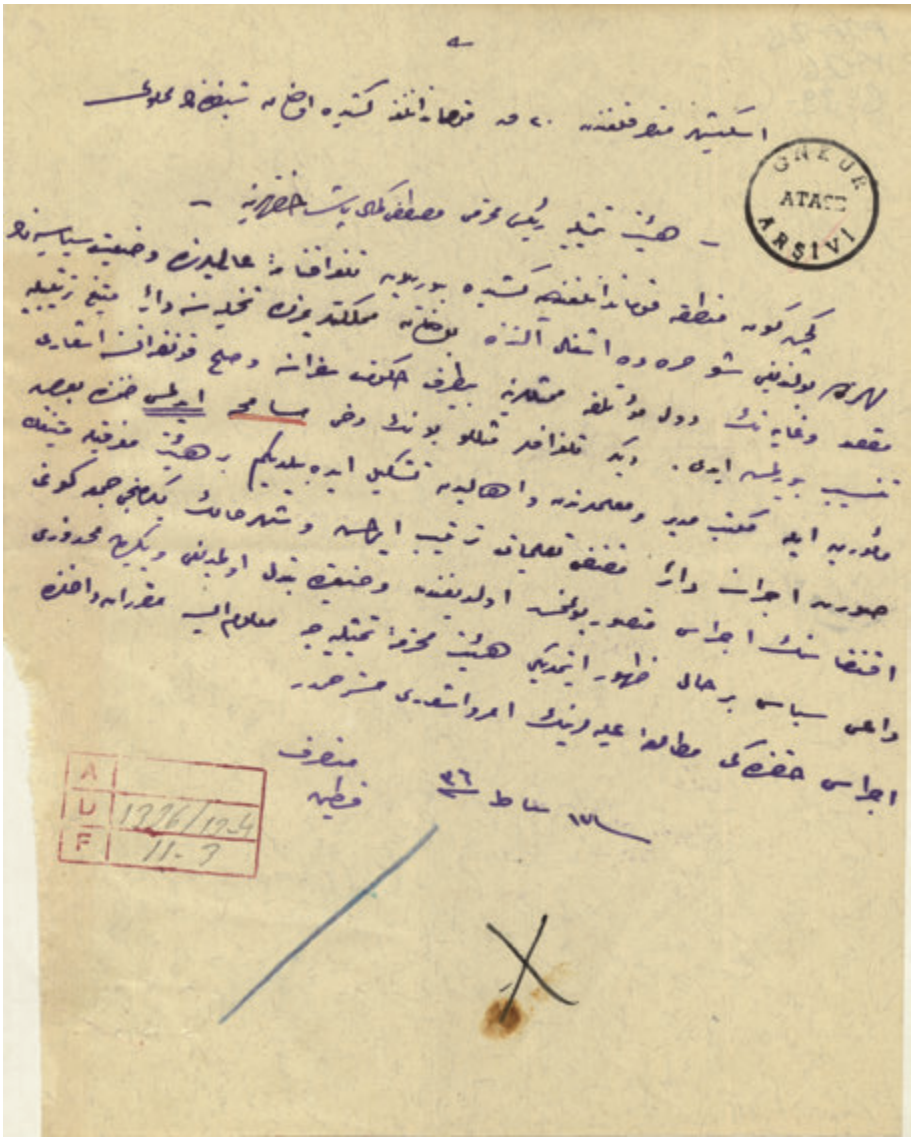

BELGE NU. 88

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i
Hukuk Cemiyeti Eskişehir
Merkez Heyeti

19 Şubat 1920

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyetine

Yunanların İzmir'de ve Fransızların Kahramanmaraş'ta Türklere yaptıkları facia ve kötülüklerden dolayı İtilaf devletlerinin İstanbul siyasi temsilcilerine, Sadaret makamına, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarına çekilen protesto telgraflarının suretlerinin ekte sunulduğu saygılarımızla arz olunur.

Başkan
(İmza)

EK 1

11 Şubat 1920

Sadaret Makamına
İçişleri Bakanlığına
Dışişleri Bakanlığına

Gelibolu'da millet ve dindaşlarımızdan bazılarının İngiltere devleti memurları tarafından hakarete uğrayıp tutuklanarak vapurla meçhul bir yere götürüldüğü bu olaydan dolayı hiddetlenerek toplanan halk üzerine mitralyöz ateşi açıldığı haberi Eskişehir halkını çok fazla kızdırmıştır. Kardeş ve dindaşlarına karşı reva görülen bu mezalimi Eskişehir'in kadın - erkek binlerce halkı, bütün medeniyet dünyasına ve İngiltere hükûmetine karşı şiddetle kınar ve protesto eder.

İzmir ve Kahramanmaraş bölgelerinde Türk milletine pek vahşice ve hırsla saldıran düşmanların yaptıkları katliamlardan, yangın ve tahriplerden dolayı galeyan hâlinde bulunan kamuoyu artık üst üste gelen felaket haberlerini duymaya dayanamamaktadır. Her şekilde büyüklüğüne, adalet ve hürriyetseverliğine inandığımız İngiltere devletinin Türk millî ve dinî hayatına, hâkimiyet hakkına bu kadar saygısız davranacağını ve küçümseyeceğini zannetmiyorduk. Fazilet, mağlupları ezmek değildir. Her tarafta Türk milletinin onuru zedeleniyor. Köprüler kapatılıyor, yollar kesiliyor, halk hayvanlar gibi kırbaçla dövülüyor, hapsediliyor ve sürülüyor. Bütün bu haksız hareketler, çok sabırlı olan Türk milletini artık gazabından titretiyor. Beklediği adalet ümidinin boş olduğunu, hayatına kastedildiğini anlıyor. Türk milleti de bir insandır. Onun da hisleri vardır. Bu kadar hakarete ve haksızlığa karşı göz yumamaz. Türk milleti rezilce ve sefilce yaşayarak mahvolmaktansa şeref ve namusuyla ölmeye karar vermiştir. Halkın daha fazla galeyanına ve sonu kötü birtakım olaylara meydan vermemek için artık bu gibi hakaret ve zulümlere son verilmesini, tutuklanan ve sürgüne gönderilen Gelibolulu kardeşlerimizin iadesi için etkili teşebbüslerde bulunulmasını rica ederiz.

İslam Cemaatleri Reisi
Müftü Mehmet

Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ali Ulvi	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Halil İbrahim	Dar-ül-hikmet-il-İslamiye Reisi[18] Abdurrahman	Belediye Başkanı Süleyman

[18] Dar-ül-hikmet-il-İslamiye; Meşrutiyet devrinde açılan ve şeyhülislam kapısında toplanan yüksek müşavere heyeti (danışma kurulu). Ferit Devellioğlu; Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s. 167.

EK 2

11 Şubat 1920

İstanbul'da Amerika Devleti Siyasi Temsilciliğine
İstanbul'da İngiltere Devleti Siyasi Temsilciliğine
İstanbul'da Fransa Devleti Siyasi Temsilciliğine
İstanbul'da İtalya Devleti Siyasi Temsilciliğine

Mütarekenin yapıldığı andan beri bu antlaşmayı kontrol göreviyle misafirlik sıfatları memleketimizce kabul edilen İngiltere, Fransa, İtalya ordularına bağlı askerî birliklerin komutan ve subaylarının yer yer devletler hukukunun basit kurallarına tamamen aykırı olarak yaptıkları üzücü durumlar, İzmir vilayetiyle çevresinde İtilaf devletlerinin adalet vaadi adına Yunan ordusunun yaptığı akıllardan çıkmayacak vahşet ve zulümler milletin hafızasında unutulmaz bir ukde oluşturmuştur. Bu sırada Adana vilayetinde Ermenileri sözde Türk zulmünden kurtarmak ve barış yapılana kadar mahalli asayişi sağlamak üzere sevk edilen Fransız kuvvetlerinin Ermeniler ile birlikte din ve devletini sevmekten başka kabahati olmayan Müslüman Türklere reva gördükleri katliam, ırza tecavüz, yakma suçları, milleti ve memleketi için güzel duygular besleyen her vatandaşımızı üzüntü ve ümitsizliğe sevk etmiştir. İnsan hakları beyannamesini medeniyet âlemine ilan eden Fransız kamuoyunun hiçbir şekilde onaylamadığına inandığımız şu faciayı engellemek için en ciddi teşebbüsleri uygulamak zamanı geçmiştir. Etkili bir müdahale ile Kahramanmaraş'ta ve Adana'nın diğer bölgelerinde düzenli Fransız birliklerinin yardımlarıyla yapılan katliamlara son verilmediği takdirde her şeyden ümidini kesen milletin, geleceğini Doğu'nun aşırı isteklerine bırakarak yeni maceralar peşinde koşmaya mecbur kalacağı tamamen şüphelidir. Ortaya çıkması çok yakın olan bu olayın sorumluluğu da hiç şüphesiz ki namusunu ve şerefini kurtarmak için İtilaf devletlerine yaptığı bütün insani ve medeni müracaatlara küçümseyici bir gülüş ile karşılık gören Türk milletine değil, aksine tamamen ve her zerresiyle Türkler ve Müslümanları hak, şeref ve haysiyet sahibi tanımak istemeyenlere ait olur.

İslam Cemaatleri Reisi
Müftü Mehmet

Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ali Ulvi	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Halil İbrahim	Dar-ül-hikmet-il-İslamiye Reisi Abdurrahman	Belediye Başkanı Süleyman

EK 3

12 Şubat 1920

Amerika Devleti İstanbul Siyasi Temsilciliğine
İngiltere Devleti İstanbul Siyasi Temsilciliğine
Fransa Devleti İstanbul Siyasi Temsilciliğine
İtalya Devleti İstanbul Siyasi Temsilciliğine

Devletler hukukunun ve mütareke ile kabul edilen siyasi durumun bütün açıklığına rağmen İzmir vilayetini Yunan ordusunun hakaret ve tecavüzleri altında ezdirten durumun dayanılmaz eziyetlerini hafifletmeye çalışan memleketimiz, İtilaf devletlerinin milletlerin adaleti ve dünya barışı adına koydukları kanunlardan payını alacağını zannetmekteyken şu anki durumun akışını sevk ve idare eden zihniyetlerin icadı olan olayların tamamıyla bizi aldattığını ve beklediğimiz barış ve sükûnet dönemi yerine yeni bir intikam ve katliam ateşinin dehşet ve facialar saçmaya başladığını görmekle gerçekten çok üzgünüz. Kahramanmaraş ve Adana bölgesinde düzenli Fransız kuvvetlerinin katılımıyla Ermenilerin meydana getirdikleri mezalim sahnesi o kadar feci bir dereceyi bulmuştur ki bu kötülüğe kurban olan talihsiz Türklere acımak için Türk değil, zannederiz ki insan olmak yeterlidir. Memleketini ve dinini sevmekten başka suçları olmayan zulüm görmüş Kahramanmaraş ve Adana Türklerine yardım etmek, oradaki vahşet devrinin ortadan kaldırılması ve kafalarında intikam hissinden başka hiçbir emel kalmayan, bütün düşünceleri Türkleri öldürmek suretiyle özetlenen kısacası bütün uzuvları Türk intikamıyla dolu olan Fransız ordusunda görevli Ermeni askerlerini bu bölgeden çıkarmaya bağlı olduğundan gereğinin süratle yapılması için sizin ve bağlı olduğunuz milletin insancıl hislerine müracaat ediyoruz. Hızlı ve etkili bir müdahale ile hayvanlar gibi mezbahalara sevk edilen Türklere acımak ve insaf etmek medeniyetin koruyucusu olan İtilaf devletlerinin borcudur.

Kahramanmaraş'taki olaylardan çok fazla etkilenen ve heyecanlanan Eskişehir halkı adına bu insani görevin süratle yerine getirilmesi için gerekli teşebbüsleri esirgememelerini ve memleketinin durumundan ümitsiz olan halkın, dünyaya yayılmak üzere olan aşırı zihniyetlere kapılmak suretiyle memleketimizi daha kötü bir duruma sokmamak için gerçeği olanca açıklığıyla bağlı olduğunuz hükûmete ve medeniyet âlemine bildirmenizi rica ederiz.

İslam Cemaatleri Reisi
Müftü

Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı	Dar-ül-hikmet-il-İslamiye Reisi	Belediye Başkanı

BELGE NU. 88

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i
Hukuk Cem'iyyeti Eskişehir
Hey'et-i Merkeziyyesi

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti
Hey'et-i Temsîliyye-i Muhteremesine

Yunanlıların İzmir'de ve Fransızların Mar'aş'da İslâmlara karşı îka' eyledikleri fecâat ve denâetlerden dolayı Düvel-i Mü'telifenin Der-saâdet mümessil-i siyâsîlerine, Makam-ı Sadârete, Dâhiliyye ve Hâriciyye Nezâretlerine keşîde olunan protesto telgraf-nâmelerinin sûretleri leffen takdîm kılındığının arzıyla te'yîd-i ihtirâm olunur efendim.

19 Şubat 336

Reîs
(İmzâ)

EK 1

Makam-ı Celîl-i Sadâret-penâhîye
Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine
Hâriciyye Nezâret-i Celîlesine

Gelibolu'da millet ve dîndaşlarımızdan ba'zılarının İngiltere devlet-i muazzaması me'mûrları tarafından tahkir ve tevkif edilerek vapurla bir semt-i mechûle götürüldüğü bu vak'adan heyecâna gelib ictima' akd eden ahâlî üzerine mitralyöz âteşi açıldığı haber-i felâket-âveri Eskişehir halkını fevk-al-âde igzâb etmişdir. Kardaş ve dîndaşlarına karşı revâ' görülen bu mezâlimi Eskişehir kadın ve erkek binlerce halkı bütün cihân-ı medeniyyet ve İngiltere hükûmet-i muazzamasına karşı kemâl-i şiddetle takbîh ve protesto eder.

İzmir ve Mar'aş havâlîsinde Türk milletine pek vahşiyyâne ve harîs-âne saldıran düşmânların îka' etdikleri katl-i âmlar, yangın ve tahrîblerden dolayı hâl-i galeyânda bulunan efkâr-ı umûmiyye artık felâket haberlerinin tevâlîsine tahammül edemez bir hâle gelmişdir. Her vechle büyüklüğüne, adâlet ve hürriyyet-perverliğine kani' olduğumuz İngiltere devletinin Türk hissiyyât-ı milliyye ve dîniyyesine, hakk-ı hâkimiyyetine bu derece hürmetsizlik göstereceğini ve istihfâf edeceğini zann etmiyorduk. Fazîlet mağlûbları ezmek değildir. Her tarafda Türk milletinin izzet-i nefsi rencîde ediliyor. Köprüler kapatılıyor, yollar kesiliyor, halk hayvânlar gibi kırbaçla döğülüyor, habs ve nefy ediliyor. Bütün bu haksız hareketler fevk-al-âde halîm ve sabûr olan Türk milletini artık gazabından titretiyor. Beklediği adâlet ümîdînin boş olduğunu, hayâtına kasd edildiğini anlıyor. Türk milleti de bir insândır, O'nun da hissiyyâtı vardır. Bu kadar hakarete ve haksızlığa karşı göz yumamaz. Türk milleti rezîl-âne ve sefîl-âne mahv olmakdan ise şeref ve nâmûsuyla ölmeye karâr vermişdir. Halkın daha ziyâde galeyânına, âkıbeti fecî' bir takım hâdiselere meydân vermemek için artık bu gibi hakaret ve zulmlere nihâyet verilmesini, tevkif ve nefy edilen Gelibolulu kardaşlarımızın iâdesi için teşebbüsât-ı müessirede bulunulmasını istirhâm eyleriz.

11 Şubat 336

Cemâât-i İslâmiye Reîsi
Müftî Mehmed

Ticaret ve Sanâyi' Odası Reîsi	Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi	Dâr-ül-hikmet-il-İslâmiyye Reîsi	Belediye Reîsi
Âlî Ulvî	Halîl İbrahim	Abdurrahmân	Süleymân

EK 2

Der-saâdet'de Amerika Devlet-i Fehîmesi Mümessil-i Siyâsîliğine
Der-saâdet'de İngiltere Devlet-i Fehîmesi Mümessil-i Siyâsîliğine
Der-saâdet'de Fransa Devlet-i Fehîmesi Mümessil-i Siyâsîliğine
Der-saâdet'de İtalya Devlet-i Fehîmesi Mümessil-i Siyâsîliğine

Mütârekenin bidâyet-i akdînden beri ahid-nâme-i mezbûru kontrol vazîfesiyle sıfât-ı müsâferetleri memleketimizce kabûl edilen İngiltere, Fransa, İtalya düvel-i müttehidiyeleri ordularına mensûb kıtaât-ı askeriyye ümerâ ve zâbitanının ca-be-ca hukuk-ı düvelin basît kaidelerine tamâmen muhâlif olarak vukua getirdikleri ahvâl-i müessife ve tahsîs İzmir vilâyetiyle mülhakatında mü'telifîn adâlet-i mev'ûdesi nâmına Yunan ordusunun îka' eylediği na-kabil-i ferâmûş vahşet ve zulmler hâfıza-i milletde unudulmaz bir ukde teşkîl eylediği sırada Adana vilâyetinde gûyâ Ermenileri Türk zulmünden kurtarmak ve sulh akdîne kadar âsâyiş-i mahalliyi tanzîm ve muhâfaza eylemek üzere sevk edilen Fransız kuvvetlerinin Ermeniler ile müştereken ve müttehiden dîn ve devletini sevmekden başka kabâhati olmayan Müslümân Türklere revâ' gördükleri katl-i âmm, hetk-i ırz, ihrâk cerâimi milleti ve memleketi için her duyguya olanca asabiyyetiyle sâhib olan âile-i milliyyemizi dûçâr-ı ye's ve nevmîdî eylemişdir. Hukuk-ı beşer beyân-nâmesini âlem-i medeniyyete i'lân eden Fransız efkâr-ı umûmiyyesinin hiçbir vechle mazhar-ı tasvîbi olmadığına kani' olduğumuz şu fâcianın önünü almak için en ciddî teşebbüsleri icrâ' etmek zamanı geçmişdir. Müessir bir müdâhale ile Mar'aş'da ve Adana'nın sâir havâlîsinde Fransız kuvâ-yı muntazamasının müzâheret-nâmesiyle icrâ' edilen katl-i âmlara nihâyet verilmediği takdîrde her şeyden kat'-ı ümîd ederek milletin mukadderâtıyla müstakbel hayâtını Şark'ın ifrâd-perver nazariyyâtına tevdî' ile yeni mâcerâlar arkasında koşmağa mecbûr olacağından bi-hakkın şübhe olunabilir ve vukuu pek karîb olan bu hâdisenin mes'ûliyyeti de hiç şübhesiz ki nâmûsunu, şerefini kurtarmak için Düvel-i Mü'telifeye yapdığı bütün insânî ve medenî mürâcaatlara bir hande-i istihfâf ile mukabele gören Türk milletine değil bil-akis tamâmen ve her zerresiyle Türkler ve Müslümânları hakk, şeref, haysiyyet sâhibi tanımak istemeyenlere âid olur.

11 Şubat 336

Cemâât-i İslâmiye Reîsi
Müftî Mehmed

Ticaret ve Sanâyi' Odası Reîsi	Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi	Dâr-ül-hikmet-il-İslâmiyye Reîsi	Belediye Reîsi
Âlî Ulvî	Halîl İbrahim	Abdurrahmân	Süleymân

EK 3

Amerika Devlet-i Fehîmesi İstanbul Mümessil-i Siyâsîliğine
İngiltere Devlet-i Fehîmesi İstanbul Mümessil-i Siyâsîliğine
Fransa Devlet-i Fehîmesi İstanbul Mümessil-i Siyâsîliğine
İtalya Devlet-i Fehîmesi İstanbul Mümessil-i Siyâsîliğine

Hukuk-ı düvelin ve mütâreke ahid-nâmesiyle kabûl edilen vaz'iyyet-i siyâsiyyenin bütün sarâhatlarına rağmen İzmir vilâyetini Yunan ordusunun pây-ı hakaret ve tecâvüzü altında ezdirten ahvâlin tahammül-fersâ eziyyetlerini tahfîfe uğraşan memleketimiz Düvel-i Mü'telifenin adâlet-i akvâm ve sulh-i cihân nâmına ilâve eyledikleri düstûrlardan hisse-yâb olacağını zann etmekde iken cereyân-ı hâzırı sevk ve idâre eden zihniyyetlerin eser-i îcâdı olan vakayiin tamâmıyla bizi aldatdığını ve ümîd eylediğimiz devre-i sulh ve sükûn yerine yeni bir nâire-i intikam ve mukatelenin şu'le-rîz dehşet ve fecâat olmağa başladığını görmekle cidden müteessir ve müteellimiz. Mar'aş ve Adana vilâyeti havâlîsinde muntazam Fransız kuvvetlerinin iştirâkleriyle Ermenilerin vücûda getirdikleri sahne-i mezâlim o kadar fecî' bir dereceyi bulmuşdur ki bu şenâate kurbân olan tali'siz Türklere acımak için Türk değil zann ederiz ki insân olmak kifâyet eder. Memleketini, Cenâb-ı Rabb-ı Hâlikin kendisine telkîn eylediği dîn-i mübârekin esâsâtını sevmekden başka cürmleri olmayan zulm-dîde Mar'aş ve Adana Türklerine muâvenet eylemek, oradaki devre-i vahşetin izâlesi kafalarında intikam hissinden başka hiçbir emel kalmayan, bütün düşünceleri Türkleri öldürmek sûretiyle hulâsa edilebilen ve-l-hâsıl uzviyyet-i ictimâiyyesi Türk intikamıyla meşbû' olan Fransız ordusunda müstahdem Ermeni asâkirini havâlî-i mezkûreden ihrâca mütevakkıf bulunduğundan husûsî vâkiin sür'at-i tatbîki için zât-ı asîl-ânelerinin ve mensûb olduğunuz millet-i necîbenin hissiyyât-ı insâniyyet-kârânelerine mürâcaat ediyoruz. Serî' ve müessir bir müdâhale ile hayvânlar gibi mezbahalara sevk edilen Türklere merhamet ve insâf etmek hâmî-i medeniyyet olan Düvel-i Mü'telifenin borcudur.

Mar'aş ahvâlinden hissiyyâtı pek ziyâde heyecâna gelmiş olan Eskişehir halkı nâmına bu insânî vazîfenin sür'at-i icrâsı için teşebbüsât-ı lâzımeyi dirîg buyurmamalarını ricâ' eyler iken memleketinin vaz'iyyetinden pek ziyâde nevmîd olan halkın kâinâta sirâyet etmek üzere bulunan müfrit zihniyyetlere tabi' olmak sûretiyle memleketimizi daha fenâ' bir vaz'iyyete dûçâr etmemek üzere hakaik-i ahvâli olanca vuzûhuyla hükûmet-i metbûanızla âlem-i medeniyyete bildirmenizi ayrıca istirhâm eyleriz.

12 Şubat 336

Cemâat-i İslâmiyye Reîsi
Müftî

Ticaret ve Sanâyi' Odası Reîsi	Müdâfaa-i Hukuk Cem'iyyeti Reîsi	Dâr-ül-hikmet-il-İslâmiyye Reîsi	Belediye Reîsi

BELGE NU. 88

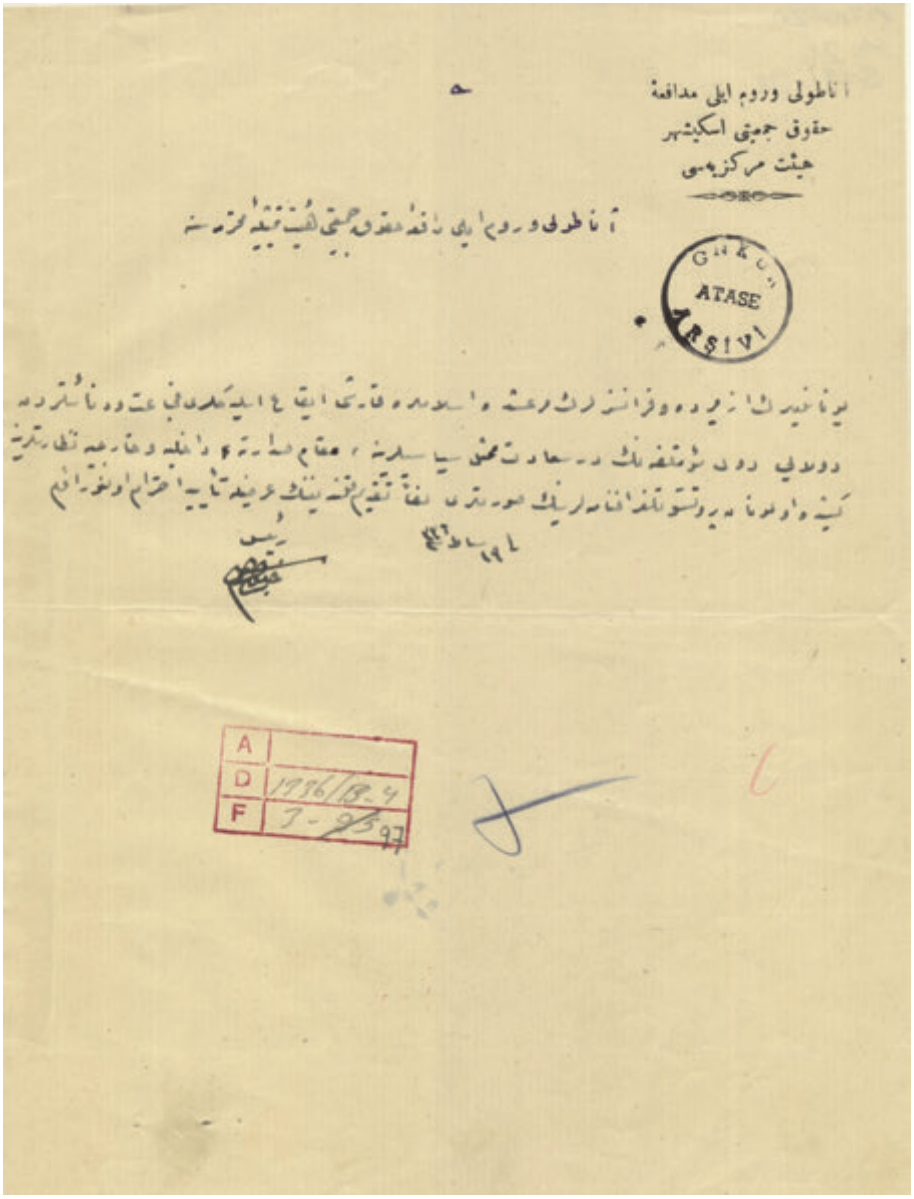

ناطولی وروم ایلی مدافعهٔ
حقوق جمعیتی اسکیشهر
هیئت مرکزیه‌سی

ناطولی وروم ایلی مدافعهٔ حقوق جمعیتی اسکیشهر هیئت مرکزیه‌سنه

ATASE ARŞİVİ

یونانیلرك ازمیرده وفرانسزلرك رعشه واسطنبولده قاتی ایقاع ایتدکلری فجایعات وناشتردن دولایی دول مؤتلفه‌نك دار سعادت محلی سیاسلرنه، مقام صدارته، داخلیه وخارجیه نظارتلرینه واولوناده‌ر وتسوتلفاتلرینك صورتلری لفاً تقدیم قلنمقلغی عرض وتأیید احترام اولنور افندم

۱۹ ساعت ۴

رئیس

A
D 1996/18.4
F 3-9597

EK 1

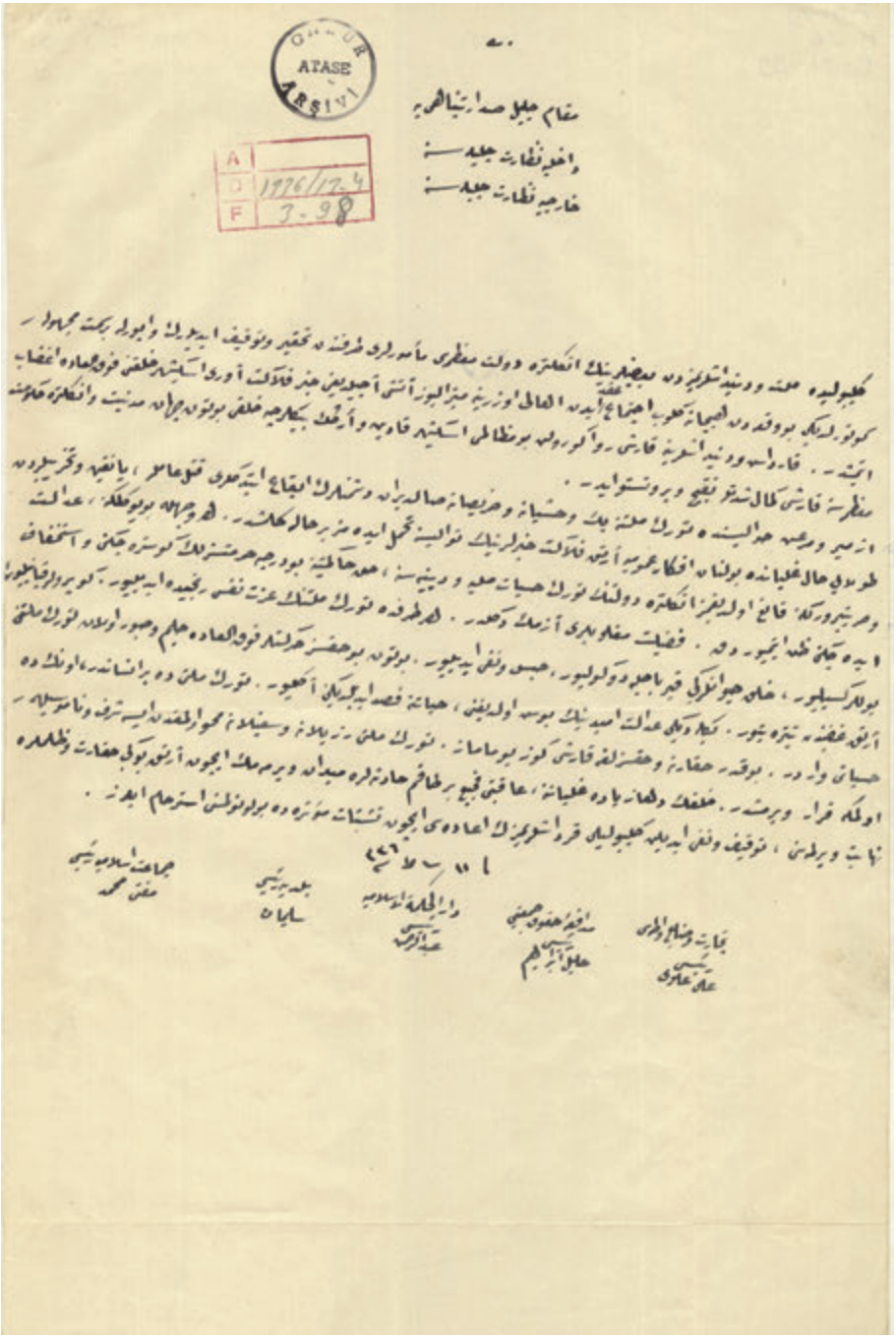

EK 2

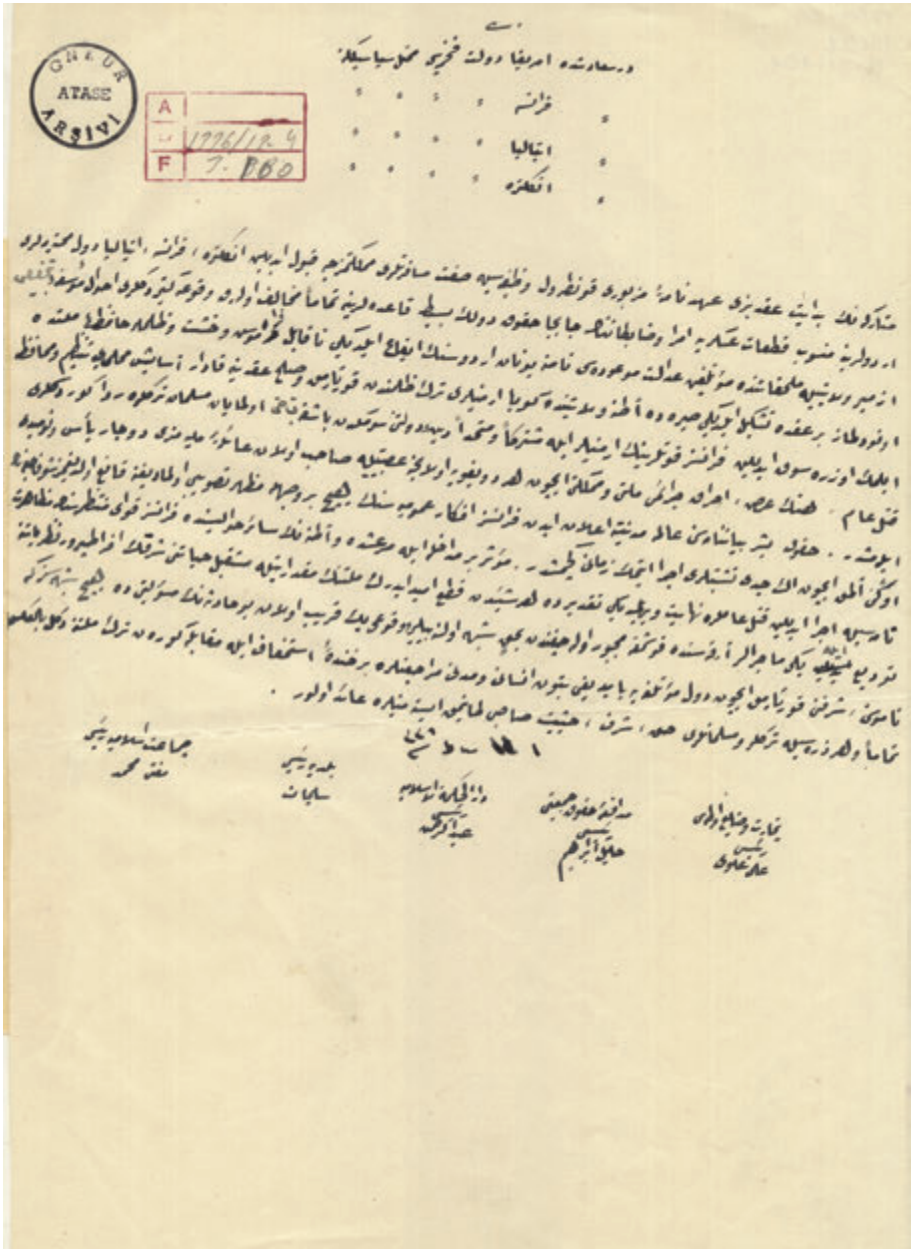

EK 3

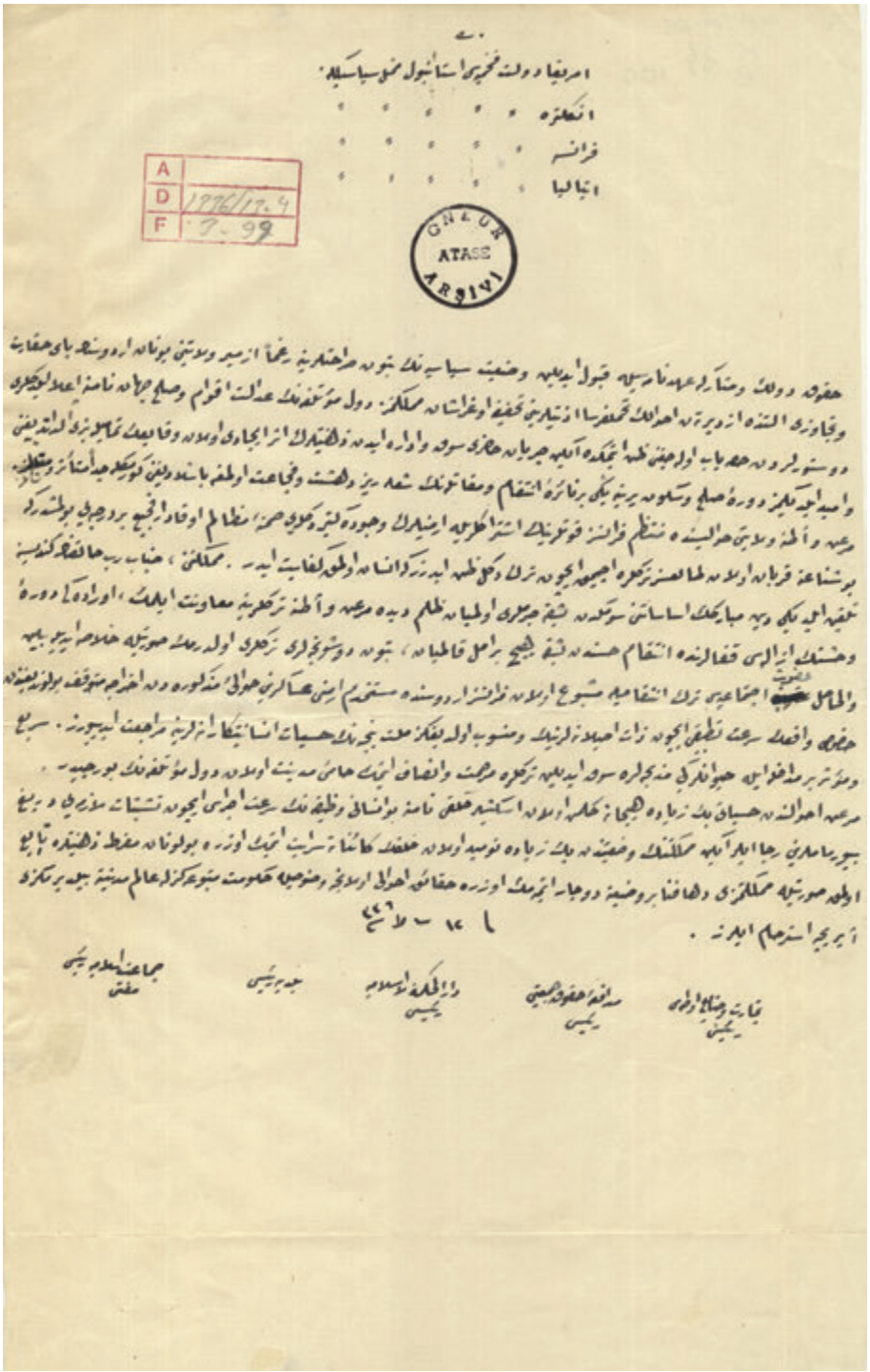

امریقا دولت محترمه‌سی استانبول ممثلی سیاسیسی

انگلتره "

فرانسه "

ایتالیا "

A
D 1996/17.4
F 7-99

GENELKURMAY ATASE ARŞİVİ

BELGE NU. 89

Gönderildiği yer: Viranşehir
Numarası: 216
Kelimesi: 154
Tarihi: 19 Şubat 1920

Ankara'da Temsil Heyeti Genel Merkezine

Fransız ve Ermeni mezalimine son verilmesi hakkında insanlık ve medeniyet âleminin vicdanına duyurulan feryadın sonuçsuz kaldığına, hâlâ devam eden vahşet en büyük delildir. Kahramanmaraş'ta bütün şehir halkı Fransızların top ve mitralyöz ateşleri altında inil inil inlemekte, binlerce kadın ve çocuk bu vahşetin, bu intikamın kurbanı olmaktadır. Devam eden tahribat, kutsal makamlarımıza yapılan tecavüzler, can ve malımıza olan ihanet Avrupa medeniyet ve adaletiyle örtüşmeyen bir vahşettir. Bu vahşete son verilmesini tekrar rica ederiz. Aksi takdirde canını, namusunu ve malını korumak amacıyla bir bayrak altında büyük küçük toplanacağımıza kesin karar vererek bu azimle yaşamak lütfuna sahip olamazsak da atalarımız gibi bütünlüğümüzü devam ettireceğiz. Bu hususta dökülen kanların sorumluluğunu medeniyet ve insanlık âlemine vererek arz edilen cinayetleri protesto ederiz.

Bitlis Elazığ Çöl Kuvayımilliye Komutanlığı
Millî Reisi Mahmut

BELGE NU. 89

Mahreci: Viranşehir
Numrosu: 216
Kelimesi: 154
Târihi: 19/2/36

Ankara'da Merkez-i Umûmî Hey'et-i Temsîliyyesine

Fransız Ermeni mezâlimine nihâyet verilmesi hakkında âlem-i medeniyyet ve insâniyyetde gûş-ı ıttılâına ref' edilen feryâd ü enînin netîcesiz kaldığına hâlâ vahşetin devâmı en büyük delildir. Mar'aş'da bütün şehir ahâlîsi Fransızların top mitralyöz âteşleri altında inil inil inlemekde binlerce kadın ve çocuk bu vahşetin bu intikamın kurbânı olmakdadır. Devâm eden tahrîbât, mukaddesâtlarımıza vaki' tecâvüzât, cân ve mâlımıza olan ihânet Avrupa medeniyyet ve adâletiyle kabil-i te'lîf olmaz bir vahşetdir. Şu hâlimize nihâyet verilmesini tekrâr ricâ' ederiz. Aksi hâlde nâmus, mâl uğrunda idâme-i hayât maksadıyla livâ-ül-hamd altında büyük küçük toplanacağımıza kat'î karâr vererek bu azimle yaşamak inâyetine mâlik olamazsak da ecdâdımız gibi idâme-i tâmm edeceğiz. Bu bâbdaki irâka-i dem mes'ûliyyeti takdîrini âlem-i insâniyyet ve medeniyyete tevdî' eder mârr-ül-arz cinâyetleri protesto ederiz.

Bitlis Elazîz Çöl Kuvâ-yı Milliyye K.
Millî Reîsi Mahmûd

BELGE NU. 89

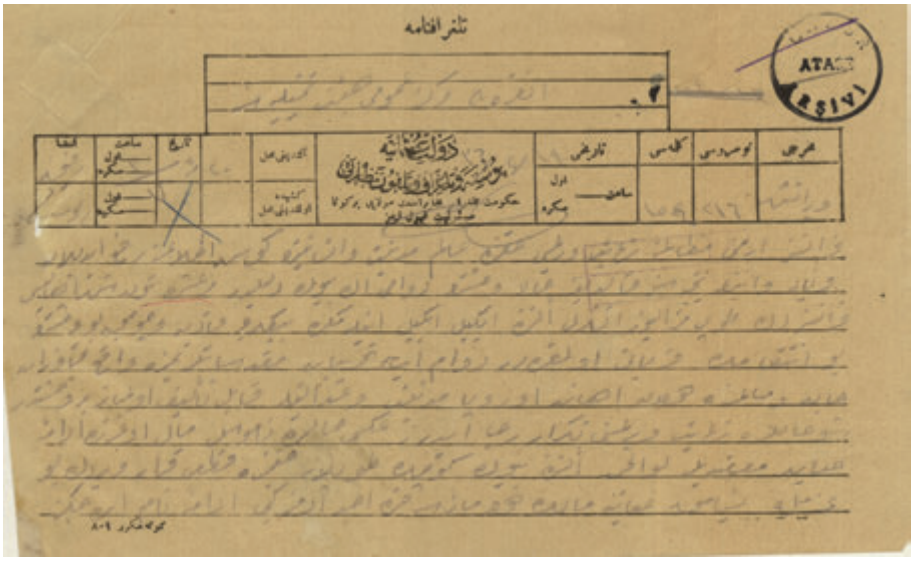

تلغرافنامه

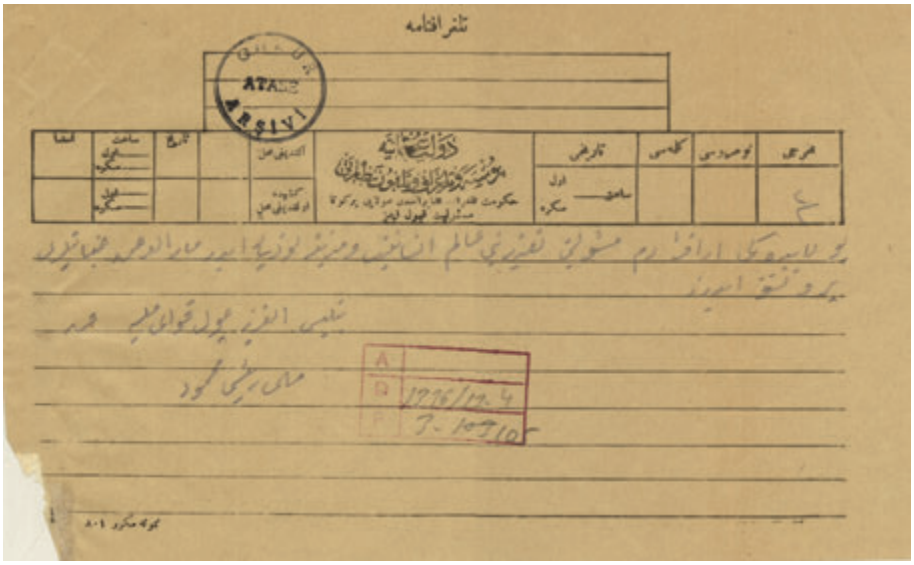

تلغرافنامه

BELGE NU. 90

22 Şubat 1920

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Temsil Heyeti Başkanlığına

Adana ve Kahramanmaraş'taki kardeş ve dindaşlarımıza yapılmakta olan ve büyük bir üzüntüyle haber aldığımız mezalim hakkında İstanbul'daki İtilaf devletleri temsilcilerine çektiğimiz protesto telgrafını aşağıda aynen arz ve gereğinin hızla yapılması için siyasi teşebbüslerde bulunulmasını rica ederiz.

Suret

Amerika Devleti başkanı tarafından dünya milletlerinin barışını sağlamak yolunda söylenen yüce esaslar üzerine -daha vücudunda can, damarlarında kan, kalbinde azim ve iman olduğu ve buralardaki Rum ve Ermenilerin, malları kendi malımız, canları kendi canımız gibi muhafaza edildiği hâlde- silahlarını bırakan Adana ve Kahramanmaraş'taki zavallı Türk ve Müslümanların, Fransız askeri kıyafetindeki zalim ve canavar Ermeni çeteleri tarafından camilere, medreselere doldurularak top, bomba ve mitralyözlerle yakılıp yıkılmakta ve koca Türk Kahramanmaraş'ının harabeye çevirilmekte olduğunu büyük bir üzüntüyle haber almaktayız. Bu ne vahşet!!

Hak ve adalet yolunda savaşı sürdürdüklerini söylemekte olan millet ve hükûmetleriniz tarafından, yalnız insanların değil, hayvanların bile ölmemesi, öldürülmemesi için hayvanları koruma dernekleri kurulmakta iken kendilerine reva görülen bunca zulüm ve faciaya karşı büyük bir sabır ile yüce sulh meclisinin haklarında vereceği adil kararı bekleyen, Türk ve Müslüman olmaktan başka -eğer bir suç ise- bir suçu olmayan bu kardeş ve dindaşlarımızın Fransız top ve tüfekleriyle donatılmış Ermeni vahşileri tarafından yok edilmesine nasıl göz yumulduğunu ve bu zulüm ve kötülüğe neden meydan verildiğini doğrusunu söyleyelim bir türlü anlayamıyoruz.

Artık yeter efendiler! Her sabrın ve her tahammülün bir sonu ve bir amacı vardır. Millî ve siyasi varlığı, ta kökünden koparılmak ve enkazıyla yeni yeni hükûmetler kurulmak istenilen Türk'ün suskunluğu, aczinden, zayıflığından değil, kendisine sürülmek istenen vahşetle hiçbir ilgisi olmadığını insani ve medeni dünyaya karşı göstermek ve kanıtlamak istemesinden ileri gelmektedir.

Kısacası dünya barışı sağlanılmak isteniliyor ise boş yere ve akla aykırı olarak yapılan işgal ve müdahalelerin acil olarak kaldırılmasını, topraklarımızın gerçek sahibi olan Türklere iade edilmesini ve bu mezalim ve kuşatmaya sebep olan komutanların derhâl oradan alınarak cezalandırılmasını rica ederiz. Aksi takdirde buralarda ortaya çıkacak karışıklıklardan, direnişlerden ve akacak kanlardan doğacak maddi ve manevi sorumluluğun doğal olarak Türklere ait olamayacağının göz önünde tutulmasını arz ederiz.

Kuvayımilliye Reisi Ali Rıza	Müftü Ömer Lütfü	Söke Belediye Başkanı Rıfat

BELGE NU. 90

Anadolu ve Rûmeli Müdâfaa-i Hukuk-ı Osmâniyye Hey'et-i Temsîliyyesi Riyâset-i Celîlesine

Adana ve Mar'aş'daki kardaş ve dîndaşlarımıza icrâ' edilmekde olduğu kemâl-i teessürle haber almakda olduğumuz mezâlim hakkında Der-saâdet'deki Düvel-i İ'tilâfiyye mümessillerine i'tâ eylediğimiz protesto-nâme aynen ber-vech-i zîr arz ve muktezâsının tesrî'-i îfâsı için teşebbüsât-ı siyâsîyyede bulunulmasını istirhâm eyleriz.

Sûret

Amerika Hükûmet-i Cumhûriyyesi'nin reîs-i muhteremi tarafından sulh ve millet-i cihânı te'mîn yolunda serd edilen esâsât-ı âlîye üzerine - daha vücûdunda cân, damarlarında kan, kalbinde azm ve îmân olduğu ve buralardaki Rûm ve Ermeniler, mâlları kendi mâlımız, cânları kendi cânımız gibi muhâfaza edilmekde bulunduğu hâlde - terk-i silâh eden Adana ve Mar'aş'daki zavallı Türk ve Müslümânların, Fransız askerleri kıyâfetindeki hûn-hâr ve cânavâr Ermeni çeteleri tarafından câmilere, medreselere doldurularak top, bomba ve mitralyözlerle yakılıb yıkılmakda ve koca Türk Mar'aş'ının harâbe-zâra çevirilmekde olduğunu kemâl-i teessürle haber almakdayız. Bu ne vahşet?!

Hakk ve adâlet yolunda harbi idâme etdiklerini beyân edegelmekde olan millet ve hükûmetleriniz tarafından, yalnız insânların değil, hayvânların bile ölmemesi, öldürülmemesi için himâye-i hayvânât cem'iyyetleri teşkîl edilmekde iken, kendilerine revâ' görülen bunca mezâlim ve fecâyie karşı bir sabr-ı Eyyûb-âne ile sulh meclis-i âlîsinin haklarında vereceği karâr-ı âdil-âneye intizâr eylemekde olan ve Türk ve Müslümân olmakdan başka –eğer bir kabâhat ise - bir kabâhati olmayan bu kardaş ve dîndaşlarımızın Fransız top ve tüfenkleriyle mücehhez Ermeni vahşîleri tarafından mahv ü ifnâ' edilmesine nasıl müsâmaha edildiğini? ve ne için bu zulm ve şenâate meydân verildiğini doğrusunu söyleyelim bir dürlü anlayamıyoruz?

Artık yeter efendiler; her sabrın ve her tahammülün bir haddi ve bir gayesi vardır. Mevcûdiyyet-i milliyye ve siyâsîyyesi tâ kökünden koparılmak ve enkazıyla yeni yeni hükûmetler kurulmak istenilen Türk'ün sükûtu; aczinden, za'fından değil; kendisine sürülmek ârzû edilen vahşet ve mel'anetle hiçbir münâsebeti olmadığını cihân-ı efkâr-ı medeniyye ve insâniyyesine karşı izhâr ve isbât eylemek istemesinden ileri gelmekdedir.

Binâen aleyh, sulh ve müsâlemet-i cihân te'mîn edilmek isteniliyor ise pek fuzûlî olarak vaki' olan gayr-i ma'kul işgal ve müdâhalelerin müsâraaten ref'i ve topraklarımızın sâhib-i hakikîsi olan Türklere iâde ve bu hâl-i mezâlim ve iştimâle sebebiyyet veren kumandanların derhâl oradan kaldırılarak dûçâr-ı mücâzât olunmasını istirhâm eder ve aksî takdîrde buralarda baş gösterecek fenâlıklardan, mukabele-i bi-l-misâllerden ve akacak kanlardan terettüb edecek mes'ûliyyet-i mâddiyye ve ma'neviyyenin bi-t-tab' Türklere âid olamayacağının der-pîş edilmesini arza müsâraat eyleriz.

22 Şubat 336

Kuvâ-yı Milliyye Reîsi Âlî Rızâ	Müftî Ömer Lûtfî	Söke Belediye Reîsi Rif'at
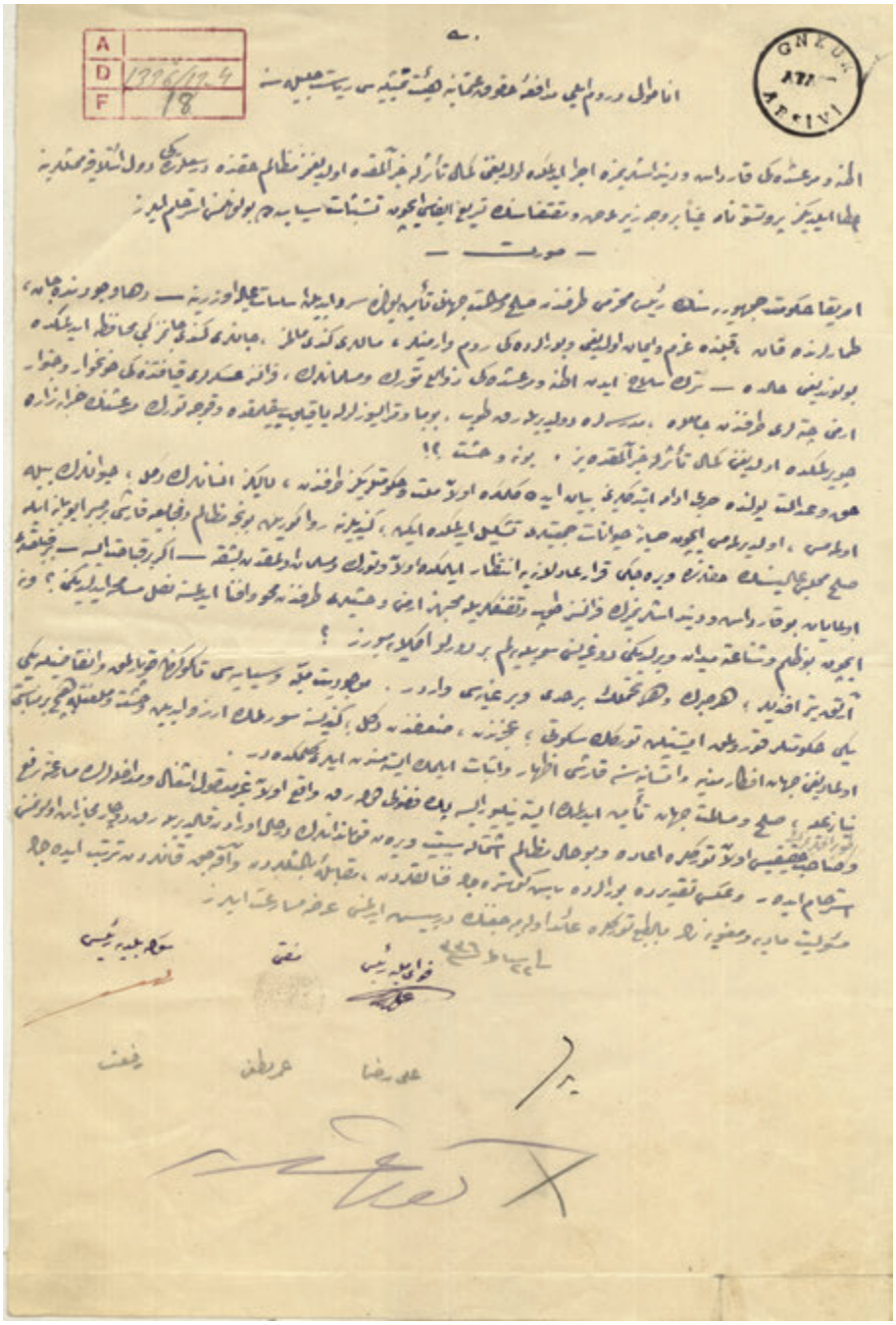
BELGE NU. 90